

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων
και Αθλητισμού

ΓΕΝΙΚΗ
ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ & ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ

Ζωγραφική Τέχνη

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΣΑΕΚ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2026

ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ

Ζωγραφική Τέχνη

ΣΑΕΚ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2026

ΣΥΓΓΡΑΦΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΥ ΣΤΗΝ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ «ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ ΤΕΧΝΗ»

Συγγραφική ομάδα

Ορέστης Χάρος
Βασιλική Ηλιακοπούλου
Ελευθερία Μαυρομάτη
Αθανάσιος Σπηλιόπουλος
Νικόλαος Τσιμιτάκης

Σύμβουλος μεθοδολογίας ανάπτυξης

του εκπαιδευτικού εγχειριδίου

Χρήστος Κακαρούγκας

Γλωσσική επιμέλεια

Εκδόσεις Σοκόλη

Σχεδιασμός-σελιδοποίηση

Mr. Moschos / WINK DESIGN

Το περιεχόμενο του εκπαιδευτικού εγχειριδίου της ειδικότητας διαμορφώθηκε από τη συγγραφική ομάδα με βάση μεθοδολογικές προδιαγραφές και ειδικά πρότυπα που επεξεργάστηκε το ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ στο πλαίσιο της Πράξης «ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΟΔΗΓΩΝ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΩΝ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ (ΙΕΚ)» (κωδικός ΟΠΣ [MIS] 5069281) του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση 2014-2020», που υλοποιήθηκε με σύμπραξη των κοινωνικών εταίρων και, ειδικότερα, από το ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ (επικεφαλής εταίρο της κοινοπραξίας), το ΙΝΕ/ΓΣΕΕ, το ΙΜΕ/ΓΣΕΒΕΕ, το ΚΑΕΛΕ/ΕΣΕΕ, το ΙΝΣΕΤΕ και τον ΕΟΠΠΕΠ, και συγχρηματοδοτήθηκε από την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Κ.Τ.). Το παρόν εκπαιδευτικό εγχειρίδιο αναπτύχθηκε με την ευθύνη του ΙΜΕ/ΓΣΕΒΕΕ, τα επιστημονικά στελέχη του οποίου παρακολούθησαν και υποστήριξαν τον συντονισμό του έργου σε όλες του τις φάσεις.

Περιεχόμενα

1	Πρόλογος	7
2	Εισαγωγή	9
A	Περιγραφή ειδικότητας	11
1	Τίτλος της ειδικότητας και ομάδα προσανατολισμού	11
1 . 1	Τίτλος ειδικότητας	11
1 . 2	Ομάδα προσανατολισμού (επαγγελματικός τομέας)	11
2	Συνοπτική περιγραφή ειδικότητας	12
2 . 1	Ορισμός ειδικότητας	12
2 . 2	Αρμοδιότητες/Καθήκοντα	12
2 . 3	Προοπτικές απασχόλησης στον κλάδο ή τομέα	12
2 . 4	Πρόσθετες πηγές πληροφόρησης	13
B	Σκοπός και προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα του προγράμματος κατάρτισης της ειδικότητας	14
1	Σκοπός του προγράμματος κατάρτισης της ειδικότητας	14
2	Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα του προγράμματος κατάρτισης	15
Γ	Βασικές εκπαιδευτικές προδιαγραφές και αναλυτικό περιεχόμενο του προγράμματος της θεωρητικής και εργαστηριακής κατάρτισης	17
1	Ωρολόγιο πρόγραμμα	18
2	Αναλυτικό περιεχόμενο προγράμματος θεωρητικής και εργαστηριακής κατάρτισης	19
2 . 1	ΕΞΑΜΗΝΟ Α΄	19
2 . 1 . Α	ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΣΥΝΘΕΣΗΣ	19
2 . 1 . Β	ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΣΧΕΔΙΟ Ι	27
2 . 1 . Γ	ΘΕΩΡΙΑ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΣΤΟ ΧΡΩΜΑ Ι	33
2 . 1 . Δ	ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΕΧΝΗΣ Ι	38
2 . 1 . Ε	ΤΕΧΝΙΚΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ Ι	45
2 . 1 . ΣΤ	ΠΛΑΣΤΙΚΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ Ι	51
2 . 2	ΕΞΑΜΗΝΟ Β΄	57
2 . 2 . Α	ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΣΧΕΔΙΟ ΙΙ	57
2 . 2 . Β	ΘΕΩΡΙΑ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΣΤΟ ΧΡΩΜΑ ΙΙ	62

2 . 2 . Γ	ΟΠΤΙΚΗ ΑΝΤΙΛΗΨΗ	68
2 . 2 . Δ	ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΕΧΝΗΣ II	75
2 . 2 . Ε	ΤΕΧΝΙΚΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ II	81
2 . 2 . ΣΤ	ΠΛΑΣΤΙΚΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ II	86
2 . 3	ΕΞΑΜΗΝΟ Γ΄	92
2 . 3 . Α	ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΣΧΕΔΙΟ III	92
2 . 3 . Β	ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΕΧΝΗΣ III	97
2 . 3 . Γ	ΤΕΧΝΙΚΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ III	103
2 . 3 . Δ	ΠΛΑΣΤΙΚΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ III	109
2 . 3 . Ε	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΕΙΚΟΝΑΣ I	114
2 . 3 . ΣΤ	ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΤΗΝ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ I	121
2 . 4	ΕΞΑΜΗΝΟ Δ΄	128
2 . 4 . Α	ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΣΧΕΔΙΟ IV	128
2 . 4 . Β	ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΕΧΝΗΣ IV	133
2 . 4 . Γ	ΤΕΧΝΙΚΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ IV	139
2 . 4 . Δ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΕΙΚΟΝΑΣ II	145
2 . 4 . Ε	ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΧΑΡΑΚΤΙΚΗΣ	151
2 . 4 . ΣΤ	ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΤΗΝ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ II	156
3	Διδακτική μεθοδολογία	163
4	Υγεία και ασφάλεια κατά τη διάρκεια της κατάρτισης	166
4 . 1	Βασικοί κανόνες υγείας και ασφάλειας	166
4 . 2	Μέσα ατομικής προστασίας	167
Δ	Προδιαγραφές υλοποίησης πρακτικής άσκησης	168
1	Ο θεσμός της πρακτικής άσκησης	169
2	Οδηγίες για τον/την πρακτικά ασκούμενο/-η	171
2 . 1	Προϋποθέσεις εγγραφής στο πρόγραμμα πρακτικής άσκησης	171
2 . 2	Δικαιώματα και υποχρεώσεις του/της πρακτικά ασκούμενου/-ης	171
2 . 3	Φορείς υλοποίησης πρακτικής άσκησης	173
3	Ο ρόλος του/της εκπαιδευτή/-τριας της πρακτικής άσκησης	174
4	Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα της πρακτικής άσκησης	175
5	Αναλυτικό περιεχόμενο προγράμματος πρακτικής άσκησης	178
5 . 1 . Α	ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΠΟΔΟΣΗΣ ΜΙΑΣ ΣΥΝΘΕΣΗΣ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΩΝΤΑΣ ΤΑ ΜΕΣΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ	178
5 . 1 . Β	ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ ΚΑΙ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟΥ ΖΩΓΡΑΦΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ	179
5 . 1 . Γ	ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΖΩΓΡΑΦΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ ΜΕ ΨΗΦΙΑΚΑ ΜΕΣΑ	179

5 . 1 . Δ	ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΡΓΩΝ ΤΕΧΝΗΣ ΜΕ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΟΠΩΣ ΧΑΡΑΚΤΙΚΗΣ, ΠΛΑΣΤΙΚΗΣ, ΟΛΟΓΛΥΦΩΝ, ΑΝΑΓΛΥΦΩΝ κ.ά.	180
5 . 2	Μεθοδολογία υλοποίησης πρακτικής άσκησης	181
	Βιβλιογραφία	183
A	Βιβλιογραφικές αναφορές σχετικές με την ειδικότητα	184
B	Βιβλιογραφικές αναφορές σχετικές με τη μεθοδολογία ανάπτυξης των εκπαιδευτικών εγχειριδίων	189
Γ	Σχετική εθνική νομοθεσία	192

1 | Πρόλογος

Το εκπαιδευτικό εγχειρίδιο της ειδικότητας «Ζωγραφική Τέχνη» αναπτύχθηκε στο πλαίσιο της Πράξης «ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΟΔΗΓΩΝ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΩΝ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ (ΙΕΚ)» [κωδικός ΟΠΣ (MIS) 5069281], η οποία υλοποιήθηκε από σύμπραξη των κοινωνικών εταίρων, και, ειδικότερα από το ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ (επικεφαλής εταίρος της κοινοπραξίας), το ΙΝΕ/ΓΣΕΕ, το ΙΜΕ/ΓΣΕΒΕΕ, το ΚΑΕΛΕ/ΕΣΕΕ, το ΙΝΣΕΤΕ και από τον ΕΟΠΠΕΠ, και συγχρηματοδοτήθηκε από το ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση».

Το έργο αυτό αποτέλεσε μια ολοκληρωμένη παρέμβαση για τη βελτίωση και ενίσχυση του θεσμού της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης σε μία περίοδο κατά την οποία, περισσότερο από ποτέ, το αίτημα της διασύνδεσής του με την αγορά εργασίας είναι επιτακτικό και επίκαιρο. Ιδιαίτερα, μετά τη μακρά περίοδο οικονομικής κρίσης και ύφεσης την οποία αντιμετώπισε η ελληνική κοινωνία, αλλά και τις συνέπειες από την πανδημική κρίση Covid-19, οι αναδυόμενες προκλήσεις καθιστούν αναγκαία στοχευμένα μέτρα εκσυγχρονισμού του θεσμού. Το συγκεκριμένο έργο αποτέλεσε μία συστηματική προσπάθεια αντιμετώπισης χρόνιων αδυναμιών του πεδίου, αναβάθμισης του επιπέδου των παρεχόμενων γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων, και βελτίωσης των μαθησιακών αποτελεσμάτων που απορρέουν από την επαγγελματική κατάρτιση σε συγκεκριμένες ειδικότητες.

Εμπερικλείοντας μια καινοτόμο δέσμη αλληλοσυμπληρούμενων δράσεων, μεθόδων και πρακτικών επιδίωξε να συμβάλει με πολλαπλασιαστικό τρόπο στην ενίσχυση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας του πεδίου της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης. Ειδικότερα, στο πλαίσιο του έργου:

- Διεξήχθη ποιοτική έρευνα με στόχο τη διερεύνηση των χαρακτηριστικών και της δυναμικής που διέπει το πεδίο της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης στη χώρα μας και στον ευρωπαϊκό χώρο, με στόχο τη διαμόρφωση σχετικών προτάσεων πολιτικής.
- Αναπτύχθηκαν:
 - Επικαιροποιημένοι «οδηγοί κατάρτισης» για 130 ειδικότητες αρχικής κατάρτισης,
 - Αντίστοιχα εκπαιδευτικά εγχειρίδια για την υποστήριξη της κατάρτισης/εκπαίδευσης των σπουδαστών/-τριών,
 - Συναφείς τράπεζες θεμάτων για κάθε ειδικότητα.
- Το σύνολο των παραπάνω στηρίχθηκε σε ένα ενιαίο μεθοδολογικό πλαίσιο, μέσω του οποίου επιδιώχθηκε η σύνδεση της κοινωνικής εμπειρίας της εργασίας, της εκ-

παίδευσης και της πιστοποίησής της λαμβάνοντας υπόψη του το ισχύον θεσμικό πλαίσιο, καθώς και τις ιδιαιτερότητες του πεδίου της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης.

- Τέλος, με γνώμονα την ενίσχυση της θετικής επενέργειας του έργου σε θεσμικό επίπεδο αναπτύχθηκε μια μεθοδολογία ευέλικτης τακτικής περιοδικής επανεξέτασης και επικαιροποίησης των περιεχομένων των οδηγιών κατάρτισης, των εγχειριδίων και των τραπεζών θεμάτων, έτσι ώστε αυτά να βρίσκονται –κατά το δυνατόν– σε αντιστοιχία με τα νέα τεχνολογικά, οργανωσιακά, εργασιακά, περιβαλλοντικά, κοινωνικά και οικονομικά δεδομένα και τις ανάγκες της αγοράς εργασίας και των εκπαιδευομένων.

2 | Εισαγωγή

Το παρόν εγχειρίδιο, εκκινώντας από την περιγραφή της ειδικότητας, εστιάζεται στο αναλυτικό περιεχόμενο και τις βασικές εκπαιδευτικές προδιαγραφές ενός προγράμματος κατάρτισης στην ειδικότητα «Ζωγραφική Τέχνη». Στοχεύει στην ενημέρωση του συνόλου των συντελεστών του λαμβάνοντας υπόψη τα περιεχόμενα των καθηκόντων και τις ιδιαιτερότητές της, καθώς και τους ισχύοντες θεσμικούς περιορισμούς στο πεδίο.

Απευθύνεται κυρίως στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες αλλά και στους/στις εκπαιδευτές/-τριες των προγραμμάτων αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης. Επιπλέον, αποτελεί ένα χρήσιμο εγχειρίδιο για τα στελέχη σχεδιασμού, τους σχετικούς φορείς υλοποίησής τους –τις Σχολές Ανώτερης Επαγγελματικής Κατάρτισης–, αλλά και για το σύνολο των υπόλοιπων δυνητικών συντελεστών ενός προγράμματος αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης, ιδιαίτερα για όσους/-ες συμμετέχουν στην υλοποίηση της πρακτικής άσκησης.

Το εγχειρίδιο αυτό αποτελεί μια συστηματική βάση η οποία περιλαμβάνει βασικά στοιχεία για την κατανόηση του πεδίου της συγκεκριμένης ειδικότητας, αλλά κυρίως εστιάζεται στην ανάλυση των μαθησιακών ενοτήτων και των εκπαιδευτικών προδιαγραφών της θεωρητικής και της εργαστηριακής κατάρτισης, καθώς και την υλοποίηση της πρακτικής άσκησης.

Στην κατεύθυνση αυτή, για το κάθε πρόγραμμα αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης το οποίο δύναται να υλοποιηθεί, είναι απαραίτητο να ληφθούν συστηματικά υπόψη τα εκπαιδευτικά περιεχόμενα αλλά και οι μεθοδολογικές προδιαγραφές που περιλαμβάνονται.

Ειδικότερα, το εκπαιδευτικό εγχειρίδιο αποτελείται από τέσσερα (Α΄-Δ΄) Μέρη.

- **Το Μέρος Α΄ παρέχει συνοπτικά τις πληροφορίες που αφορούν την περιγραφή της ειδικότητας.**

Περιλαμβάνει την περιγραφή της ειδικότητας, των κύριων εργασιακών καθηκόντων της, των προοπτικών απασχόλησης σε αυτήν, ενώ γίνεται αναφορά σε βασικές πηγές πληροφόρησης σε σχέση με την ειδικότητα.

- **Το Μέρος Β΄ εστιάζεται στον καθορισμό των ευρύτερων αλλά και των επιμέρους ενοτήτων προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων του προγράμματος κατάρτισης.**

Αναφέρεται στις δραστηριότητες που θα είναι σε θέση να επιτελέσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες, μετά το πέρας της συνολικής κατάρτισής τους στη συγκεκριμένη ειδικότητα.

- **Το Μέρος Γ΄ εστιάζεται στο περιεχόμενο και τη διάρθρωση του προγράμματος θεωρητικής και εργαστηριακής κατάρτισης, καθώς και σε βασικές εκπαιδευτικές προδιαγραφές υλοποίησής του.**

Το Μέρος Γ΄ περιλαμβάνει το ωρολόγιο πρόγραμμα καθώς και την περίληψη, τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα, τις ώρες διδασκαλίας ανά εβδομάδα, τις βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά, ένα κείμενο αναφοράς και τις προτεινόμενες πηγές μελέτης κάθε μαθησιακής ενότητας. Επιπλέον, αναφέρεται στην προτεινόμενη διδακτική μεθοδολογία, καθώς και σε σημαντικές πληροφορίες που αφορούν την υγεία και την ασφάλεια κατά τη διάρκεια της κατάρτισης.

- **Το Μέρος Δ΄ εστιάζεται στην περιγραφή του περιεχομένου, των χαρακτηριστικών και των προδιαγραφών υλοποίησης της πρακτικής άσκησης.**

Περιλαμβάνεται η περιγραφή του θεσμού της πρακτικής άσκησης και παρέχονται χρήσιμες οδηγίες για τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες και τους/τις εκπαιδευτές/-τριες στον χώρο εργασίας. Στα περιεχόμενα συγκαταλέγονται, επίσης, οι ενότητες μαθησιακών αποτελεσμάτων της πρακτικής άσκησης, ενδεικτικές εργασίες τις οποίες θα εκτελέσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες, καθώς και οι ειδικές προδιαγραφές υλοποίησης που αφορούν τον εξοπλισμό. Αναλύονται οι ενότητες μαθησιακών αποτελεσμάτων, ενώ προτείνονται βασικές μεθοδολογικές αρχές για την υλοποίηση της πρακτικής άσκησης.

Το εκπαιδευτικό εγχειρίδιο και η τράπεζα θεμάτων της ειδικότητας συνδέονται οργανικά με τον αντίστοιχο οδηγό κατάρτισης της ειδικότητας (Σπηλιόπουλος, Ηλιακούπουλου, Τσιμιτάκης & Χάρος, 2023).

Για τη συγγραφή της μεθοδολογίας ανάπτυξης των εκπαιδευτικών εγχειριδίων συνεργάστηκαν οι Ρένα Βαρβιτσιώτη, Ελένη Θεοδωρή, Κωνσταντίνος Μαρκίδης και Δέσποινα Μπαμπανέλου, η οποία ανέλαβε και τη συντακτική της επιμέλεια. Αυτή εκπονήθηκε στο πλαίσιο της «Οριζόντιας Εκπαιδευτικής Μεθοδολογίας» της εν λόγω Πράξης «ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΟΔΗΓΩΝ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΩΝ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ (ΙΕΚ)» και με βάση μια κατάλληλα προσαρμοσμένη εκδοχή του προτύπου ανάπτυξης εκπαιδευτικών υλικών του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ (Γούλας, Μαρκίδης & Μπαμπανέλου, 2021).

A

Περιγραφή ειδικότητας

1 | Τίτλος της ειδικότητας και ομάδα προσανατολισμού

1.1 • Τίτλος ειδικότητας

«Ζωγραφική Τέχνη»¹

1.2 • Ομάδα προσανατολισμού (επαγγελματικός τομέας)

Η ειδικότητα «Ζωγραφική Τέχνη» ανήκει στον τομέα «Καλλιτεχνικών Σπουδών και Εφαρμοσμένων Τεχνών» της ομάδας προσανατολισμού «Εφαρμοσμένων Τεχνών και Καλλιτεχνικών Σπουδών».

¹ Ο τίτλος «Ζωγραφική τέχνη» αντιστοιχεί στον τίτλο «Ζωγραφική Τέχνη» με βάση το ΦΕΚ Α 193/17-9-2013.

2 | Συνοπτική περιγραφή ειδικότητας

2.1 • Ορισμός ειδικότητας

Ο/Η απόφοιτος/-η της ειδικότητας «Ζωγραφική Τέχνη» των ΣΑΕΚ με τις γνώσεις, ικανότητες και δεξιότητες που έχει αποκτήσει κατά τη διάρκεια της εκπαίδευσής του/της μπορεί να δημιουργεί έργα ζωγραφικής. Ο/Η απόφοιτος/-η, γνωρίζοντας τις αρχές του σχεδίου, του χρώματος και της σύνθεσης, καθώς επίσης τα υλικά της ζωγραφικής και τις τεχνικές τους, μπορεί να δημιουργεί πρωτότυπα έργα και αντιγραφές. Με τα έργα του/της μπορεί να διοργανώνει ατομικές εκθέσεις ή και να συμμετέχει σε ομαδικές εκθέσεις ζωγραφικής. Με τη γνώση των βασικών περιόδων και κινημάτων/ρευμάτων της ιστορίας της τέχνης αντλεί έμπνευση, θέματα, τεχνικές από έργα του παρελθόντος και από τη σύγχρονη εικαστική δημιουργία. Ο/Η απόφοιτος/-η της ειδικότητας «Ζωγραφική Τέχνη» μπορεί να δημιουργεί διακοσμητικές παραστάσεις και ανάγλυφα ή ολόγλυφα διακοσμητικά στοιχεία.

2.2 • Αρμοδιότητες/Καθήκοντα

Ο/Η απόφοιτος/-η της ειδικότητας «Ζωγραφική Τέχνη» ασκεί (ενδεικτικά και όχι περιοριστικά) τις παρακάτω αρμοδιότητες/καθήκοντα:

- Αναλαμβάνει τη δημιουργία ζωγραφικών έργων και διακοσμητικών αναπαραστάσεων, κατόπιν παραγγελίας,
- Ερευνά για άλλες εκδοχές απόδοσης του θέματος προς υλοποίηση από άλλους καλλιτέχνες,
- Αναζητά και προμηθεύεται τα απαραίτητα υλικά και εργαλεία για την υλοποίηση των έργων ζωγραφικής,
- Τηρεί τα χρονοδιαγράμματα και τις προθεσμίες,
- Δημιουργεί προσχέδια ή/και μελέτες,
- Προετοιμάζει κατάλληλα την επιφάνεια ζωγραφικής και τα υλικά που θα χρησιμοποιηθούν,
- Φροντίζει για την άρτια παρουσίαση των έργων (τον τρόπο ανάρτησής τους, το πλαίσιο/κορνίζα των έργων, τη συσκευασία μεταφοράς κ.ά.),
- Δημιουργεί φάκελο φωτογραφιών έργων του/της (portfolio) σε αναλογική ή/και ψηφιακή μορφή.

2.3 • Προοπτικές απασχόλησης στον κλάδο ή τομέα

Ο/Η κάτοχος διπλώματος της ειδικότητας «Ζωγραφική Τέχνη» –σύμφωνα με το πλησιέστερο επαγγελματικό περίγραμμα της Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης

(ΔΥΠΑ)– μπορεί να εργαστεί «ως ελεύθερος/η επαγγελματίας διατηρώντας δικό του/της καλλιτεχνικό εργαστήριο ή αίθουσα εκθέσεων και πώλησης έργων τέχνης ή ως καλλιτεχνικός/-ή συνεργάτης/-ίδα σε αίθουσες τέχνης, μουσεία, πινακοθήκες, περιοδικά, τηλεοπτικά κανάλια κ.λπ. Οι αποδοχές του/της είναι ανάλογες με το ταλέντο και τα προσόντα του/της ως καλλιτέχνη/-ιδας, αλλά και την προσωπική του/της διάθεση για δημιουργία. Η ανάγκη βελτίωσης της ποιότητας ζωής, η βελτίωση της αισθητικής άποψης για τη διακόσμηση των χώρων εργασίας, κατοικίας ή ψυχαγωγίας των ανθρώπων και η αυξανόμενη ζήτηση εικαστικών προϊόντων δημιουργεί αρκετές εναλλακτικές δυνατότητες εργασίας για το ζωγράφο»².

2.4 • Πρόσθετες πηγές πληροφόρησης

- Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών (ΑΣΚΤ):
<http://www.asfa.gr/>
- Επαγγελματικό Περίγραμμα «Ζωγράφος – Πλαστικός»:
<https://ergonesti.eopep.gr/>
- Επιμελητήριο Εικαστικών Τεχνών Ελλάδος (ΕΕΤΕ):
<http://www.eete.gr/>
- Τμήμα Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών ΑΠΘ:
<https://www.vis.auth.gr/>
- Τμήμα Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών Φλώρινας:
<https://eetf.uowm.gr/>
- Τμήμα Εικαστικών Τεχνών & Επιστημών της Τέχνης Πανεπιστημίου Ιωαννίνων:
<https://www.uoi.gr/ekpaideysi/sxoles-kai-tmimata/tmima-arts/>
- Κωδικός 27-1013.00: Fine Artists, Including Painters, Sculptors, and Illustrators (Καλλιτέχνες, συμπεριλαμβανομένων ζωγράφων, γλυπτών και εικονογράφων) στο Δίκτυο ONET Online του Υπουργείου Εργασίας των ΗΠΑ:
<https://www.onetonline.org/link/summary/27-1013.00>
- Κωδικός 2651.1: Ζωγράφος – Ευρωπαϊκό σύστημα ταξινόμησης δεξιοτήτων, ικανοτήτων, προσόντων και επαγγελμαμάτων (ESCO):
https://esco.ec.europa.eu/el/classification/occupation_main

2 Εθνικός Οργανισμός Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού. (χ.χ.). *Επαγγελματικό περίγραμμα: «Ζωγράφος – Πλαστικός»*. Ανακτήθηκε από: https://www.eopep.gr/index.php/el/professional-outlines/106-katalogos_ep2

B

Σκοπός και προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα του προγράμματος κατάρτισης της ειδικότητας

1 | Σκοπός του προγράμματος κατάρτισης της ειδικότητας

Ο βασικός σκοπός του προγράμματος κατάρτισης της ειδικότητας είναι να προετοιμάσει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες για την επαγγελματική τους σταδιοδρομία στην ειδικότητα «Ζωγραφική Τέχνη». Επιδιώκεται, μέσω της θεωρητικής και εργαστηριακής κατάρτισης αλλά και της πρακτικής άσκησης, να αποκτήσουν τις αναγκαίες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες για την άσκηση της ειδικότητας «Ζωγραφική Τέχνη».

2 | Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα του προγράμματος κατάρτισης

Οι γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες που θα αποκτήσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατά τη διάρκεια της κατάρτισής τους, οργανώνονται σε ενότητες προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων.

Στον πίνακα που ακολουθεί, παρουσιάζονται τα επιμέρους προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα ανά ενότητα.

Πίνακας 1 /// Ενότητες προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων

ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	
ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	Επιμέρους προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα Με την ολοκλήρωση του προγράμματος κατάρτισης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να:
A. «Δημιουργία σχεδίου απόδοσης μιας σύνθεσης χρησιμοποιώντας τα μέσα και τις αρχές του ελεύθερου σχεδίου»	• Επιλέγουν τα υλικά και εργαλεία για το σχέδιο, • Οργανώνουν τη σύνθεση στη σχεδιαστική επιφάνεια, • Μεταφέρουν με ακρίβεια τις αναλογίες του θέματος, • Αποδίδουν τους όγκους και τις σωστές τονικές αξίες της σύνθεσης, • Σταθεροποιούν και να προστατεύουν τη σχεδιαστική επιφάνεια από φθορές.
B. «Δημιουργία πρωτοτύπου και αντιγράφου του ζωγραφικού έργου»	• Επιλέγουν τα υλικά και εργαλεία για τη δημιουργία του ζωγραφικού έργου, • Σχεδιάζουν τη σύνθεση του έργου, • Αποδίδουν χρωματικά και πλαστικά τη σύνθεση του ζωγραφικού έργου, • Αναγνωρίζουν το ύφος, τα υλικά και την τεχνική του έργου προς αντιγραφή, • Αποδίδουν με πιστότητα τις μορφοπλαστικές αξίες του έργου.
Γ. «Δημιουργία και επεξεργασία ζωγραφικού έργου με ψηφιακά μέσα»	• Επιλέγουν το κατάλληλο δημιουργικό λογισμικό πρόγραμμα (software), • Δημιουργούν ή να επεξεργάζονται το ζωγραφικό έργο χρησιμοποιώντας τα κατάλληλα ψηφιακά εργαλεία,
συνέχεια >>	

συνέχεια >>

Πίνακας 1 /// Ενότητες προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων

ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	
ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	Επιμέρους προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα Με την ολοκλήρωση του προγράμματος κατάρτισης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να:
« συνέχεια Γ. «Δημιουργία και επεξεργασία ζωγραφικού έργου με ψηφιακά μέσα»	- Επιλέγουν το κατάλληλο υλικό εκτύπωσης, να εκτυπώνουν ψηφιακά το έργο τους και να χρησιμοποιούν τις εκτυπώσεις αυτούσιες ή ως στοιχείο μεικτής τεχνικής σε ζωγραφική επιφάνεια, - Παράγουν εικαστικό ψηφιακό φάκελο (portfolio) της εργασίας τους.
Δ. «Δημιουργία έργων τέχνης με εφαρμογή τεχνικών όπως χαρακτηριστικής, πλαστικής, ολόγλυφων, ανάγλυφων κ.ά.»	- Επιλέγουν τα υλικά, τα εργαλεία και την τεχνική που θα εφαρμόσουν, - Χαράσσουν με τις βασικές τεχνικές χάραξης και να εκτυπώνουν, - Δημιουργούν πλαστικούς όγκους, διακοσμητικά αντικείμενα ή ανάγλυφα χρησιμοποιώντας τις αρχές των πλαστικών τεχνών, - Δημιουργούν τρισδιάστατα αντικείμενα χρησιμοποιώντας ετερόκλητα υλικά, - Επιζωγραφίζουν τα ολόγλυφα ή ανάγλυφα μορφικά και πλαστικά στοιχεία και να αναδεικνύουν την υφή και τις χρωματικές αξίες τους.

Βασικές εκπαιδευτικές προδιαγραφές και αναλυτικό περιεχόμενο του προγράμματος της θεωρητικής και εργαστηριακής κατάρτισης

1 | Ωρολόγιο πρόγραμμα

Παρατίθεται το ωρολόγιο πρόγραμμα της ειδικότητας «Ζωγραφική Τέχνη», με παρουσίαση των εβδομαδιαίων ωρών θεωρίας (Θ), εργαστηρίων (Ε) καθώς και του συνόλου (Σ) αυτών ανά μάθημα και ανά εξάμηνο:

Πίνακας 2 /// Ωρολόγιο πρόγραμμα

ΕΞΑΜΗΝΟ		Α			Β			Γ			Δ		
A/A	ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ	Θ	Ε	Σ	Θ	Ε	Σ	Θ	Ε	Σ	Θ	Ε	Σ
1	ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΣΥΝΘΕΣΗΣ	1	2	3									
2	ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΣΧΕΔΙΟ Ι, ΙΙ, ΙΙΙ, ΙV	1	5	6	1	5	6		4	4		3	3
3	ΘΕΩΡΙΑ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΣΤΟ ΧΡΩΜΑ Ι, ΙΙ	1	1	2	1	1	2						
4	ΟΠΤΙΚΗ ΑΝΤΙΛΗΨΗ				2		2						
5	ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΕΧΝΗΣ Ι, ΙΙ, ΙΙΙ, ΙV	3		3	3		3	3		3	3		3
6	ΤΕΧΝΙΚΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ Ι, ΙΙ, ΙΙΙ, ΙV	1	3	4	1	4	5	1	4	5	1	4	5
7	ΠΛΑΣΤΙΚΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ Ι, ΙΙ, ΙΙΙ		2	2		2	2		2	2			
8	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΕΙΚΟΝΑΣ Ι, ΙΙ							1	2	3	1	2	3
9	ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΧΑΡΑΚΤΙΚΗΣ										1	2	3
10	ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΤΗΝ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ Ι, ΙΙ								3	3		3	3
ΣΥΝΟΛΟ		7	13	20	8	12	20	5	15	20	6	14	20

2 | Αναλυτικό περιεχόμενο προγράμματος θεωρητικής και εργαστηριακής κατάρτισης

2.1 • ΕΞΑΜΗΝΟ Α΄

2.1.A • ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΣΥΝΘΕΣΗΣ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Σκοπός της ενότητας «Βασικές Αρχές Σύνθεσης» είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να γνωρίσουν και να κατανοήσουν τη δομή, την ανάπτυξη και τη λειτουργία της εικαστικής γλώσσας, ενώ παράλληλα εξετάζονται τα στοιχεία της, δηλαδή το σημείο, η γραμμή, το σχήμα, το χρώμα, η υφή κ.ά., καθώς και τα εικαστικά μηνύματα που αυτά μπορούν να εκφράσουν. Με την εφαρμογή των αρχών της εικαστικής γλώσσας και της σύνθεσης σε σειρά ασκήσεων οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αποκτήσουν την ικανότητα να δημιουργούν πρωτότυπα καλλιτεχνικά έργα. Στη μαθησιακή ενότητα εξετάζονται η σύνδεση της ανεικονικής μορφής των στοιχείων με εικόνες της πραγματικότητας καθώς και συνθετικές τεχνικές όπως: αρμονία – αντίθεση, χαλάρωση – ένταση και συνδυασμοί αυτών. Επιπλέον, γίνεται αναφορά στον κανόνα της χρυσής τομής, το χρυσό παραλληλόγραμμο, τη λογαριθμική σπείρα και πώς αυτές οι λειτουργίες εφαρμόζονται σε μια εικαστική σύνθεση. Τέλος, εξετάζονται οι βασικοί τρόποι μετάδοσης του εικαστικού μηνύματος, δηλαδή η αναπαράσταση, ο συμβολισμός και η αφαίρεση, καθώς και πώς αυτοί οι τρόποι εκφράζονται σε ένα καλλιτεχνικό έργο.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Χρησιμοποιούν τα βασικά στοιχεία της εικαστικής γλώσσας (σημείο, γραμμή, σχήμα, χρώμα, κίνηση, διεύθυνση, υφή κ.λπ.),
- Αντιλαμβάνονται τις αρχές του εικαστικού αλφαβήτου και της σύνθεσης,
- «Ερμηνεύουν» ένα εικαστικό έργο,
- Αξιολογούν ένα εικαστικό έργο με γνώμονα τις αρχές της σύνθεσης,
- Δημιουργούν σειρά συνθέσεων με σημεία, γραμμές, σχήματα, χρώμα, κίνηση, διεύθυνση κ.λπ. με ποικίλες εικαστικές τεχνικές,
- Κατανοούν τη λειτουργία της υφής ως βασικού στοιχείου της εικαστικής γλώσσας, τις μορφές και τις τεχνικές της και να έχουν τη δυνατότητα να τη χρησιμοποιήσουν σε ζωγραφικά έργα,
- Διακρίνουν τις βασικές αρχές της σύνθεσης και πώς αυτές εκφράζονται με τη χαλάρωση και την ένταση σε μια ζωγραφική σύνθεση,
- Αντιλαμβάνονται την έννοια του χρυσού παραλληλογράμμου και της χρυσής τομής,

- Δημιουργούν μια λογαριθμική σπείρα,
- Εντοπίζουν τη χρυσή αναλογία σε ένα εικαστικό έργο,
- Αξιοποιούν τις συνθετικές τεχνικές και τα μέσα για την οργάνωση μιας ζωγραφικής σύνθεσης,
- Χρησιμοποιούν τους μηχανισμούς μετάδοσης εικαστικού μηνύματος (αναπαράσταση, συμβολισμός, αφαίρεση) και τους τρόπους έκφρασής τους.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Αναπαράσταση / Αντίθεση / Αρμονία / Αφαίρεση / Σημείο, γραμμή, σχήμα / Χρυσή τομή / Λογαριθμική σπείρα / Μετάδοση εικαστικού μηνύματος / Συμβολισμός / Υφή / Χαλάρωση.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (1), Εργαστήριο (2), Σύνολο (3).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενότητων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΤΟ ΣΗΜΕΙΟ
2	Η ΓΡΑΜΜΗ
3	ΤΟ ΣΧΗΜΑ ΣΤΗ ΣΥΝΘΕΣΗ
4	ΤΟ ΧΡΥΣΟ ΠΑΡΑΛΛΗΛΟΓΡΑΜΜΟ, Ο ΚΑΝΟΝΑΣ ΤΗΣ ΧΡΥΣΗΣ ΤΟΜΗΣ ΚΑΙ Η ΛΟΓΑΡΙΘΜΙΚΗ ΣΠΕΙΡΑ
5	ΤΟ ΧΡΩΜΑ
6	Η ΥΦΗ (ΜΑΤΙΕΡΑ)
7	Η ΣΥΝΘΕΣΗ ΣΤΟ ΖΩΓΡΑΦΙΚΟ ΕΡΓΟ
8	ΣΥΝΘΕΤΙΚΕΣ ΛΥΣΕΙΣ: ΑΡΜΟΝΙΑ – ΧΑΛΑΡΩΣΗ, ΑΝΤΙΘΕΣΗ – ΕΝΤΑΣΗ
9	ΒΑΣΙΚΟΙ ΤΡΟΠΟΙ ΕΚΦΡΑΣΗΣ: ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΗ, ΣΥΜΒΟΛΙΣΜΟΣ, ΑΦΑΙΡΕΣΗ

Κείμενο αναφοράς

2.1.A.1 | ΤΟ ΣΗΜΕΙΟ

Στη συγκεκριμένη υποενότητα οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα έρθουν σε επαφή με την έννοια του «Σημείου». Το σημείο αποτελεί ένα βασικό στοιχείο του χώρου που θεωρητικά δεν έχει διαστάσεις. Στη γεωμετρία, το σημείο θεωρείται αδιαίρετο και έχει την ίδια διάσταση με κάθε άλλο σημείο. Στον κόσμο των εικαστικών και εφαρμοσμένων τεχνών, οποιαδήποτε μορφή μπορεί να αποτελείται από σημεία, όταν η επιφάνεια πάνω στην οποία εμφανίζεται είναι αρκετά μεγάλη. Ένα μικρό ή μεγάλο σημείο, μια αταξινόμητη περιοχή, μια λεπτή συσσώρευση γραμμών, όλα, μπορούν να παρασταθούν ως σημεία. Συνεπώς, το «σημείο» μπορεί να έχει διάφορες μορφές, σχήματα, διαστάσεις και υφές.

Στην εν λόγω μαθησιακή υποεπένδυση, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μάθουν τη σημασία της τοποθέτησης των σημείων σε σχέση με μια επιφάνεια στον τομέα των εικαστικών τεχνών. Θα εξερευνήσουν πώς τα σημεία μπορούν να επηρεάσουν την αίσθηση του χώρου, της αντίληψης, της κίνησης και της αισθητικής στο εικαστικό έργο και πώς η τοποθέτηση των σημείων σε σχέση με μια επιφάνεια μπορεί να προκαλέσει διαφορετικές εντυπώσεις. Αυτές οι γνώσεις και δεξιότητες είναι κρίσιμες, όχι μόνο επειδή συνδέονται στενά με άλλες μαθησιακές υποεπένδυση όπως η «Σύνθεση στο ζωγραφικό έργο», αλλά και επειδή ο πειραματισμός και η άσκηση με το σχήμα, το μέγεθος και τη θέση των σημείων μπορεί να οδηγήσει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στη δημιουργία συναρπαστικών συνθέσεων. Στην ουσία, τα ίδια τα σημεία, με την απλή τους παρουσία, αποκτούν τη δυνατότητα να δημιουργήσουν ενδιαφέροντες οπτικούς συνδυασμούς που μπορούν να συναρπάσουν και να ανοίξουν νέες διαστάσεις στην αισθητική αντίληψη των εκπαιδευομένων.

2.1.Α.2 | Η ΓΡΑΜΜΗ

Η εν λόγω εκπαιδευτική υποεπένδυση εξετάζει το εικαστικό στοιχείο και την έννοια της γραμμής στις εικαστικές τέχνες. Στη γεωμετρία η γραμμή δεν έχει πάχος, όμως στις εικαστικές και στις εφαρμοσμένες τέχνες η γραμμή μπορεί να αποκτά διαφορετικές μορφές. Μπορεί να είναι καμπύλη, ευθεία, τεθλασμένη ή ένας συνδυασμός τους. Η ευθεία γραμμή δεν αλλάζει ποτέ πορεία, εκτός αν μία άλλη δύναμη επιδράσει πάνω της, οπότε αλλάζει διεύθυνση και μεταβάλλεται σε καμπύλη ή τεθλασμένη. Η ευθεία γραμμή είναι η συντομότερη ανάμεσα σε δύο σημεία, γι' αυτό συμβολίζει την ταχύτητα, τη δράση, την απόφαση. Η οριζόντια και η κατακόρυφη γραμμή δημιουργούν αίσθηση σταθερότητας και ηρεμίας. Η γραμμή με κλίση (διαγώνια) είναι δυναμική, δημιουργεί αίσθηση αστάθειας, σύγκρουσης αλλά και έντασης, ανάτασης ή πτώσης.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, στη συγκεκριμένη μαθησιακή υποεπένδυση, θα κατανοήσουν πώς μέσα από τη γραμμή μπορούν να δημιουργηθούν μοναδικές δομές και σχήματα στα ζωγραφικά τους έργα και θα συνδέσουν την αξία της γραμμής με τα εικαστικά στοιχεία που εξετάζονται στις άλλες μαθησιακές υποεπένδυση. Θα εξοικειωθούν με διάφορους τύπους γραμμών και θα μάθουν να αναγνωρίζουν τις ιδιαιτερότητες και τις εκφραστικές δυνατότητες που κρύβονται πίσω από κάθε τύπο γραμμής. Θα αντιληφθούν πώς οι γραμμές μπορούν να δημιουργήσουν αίσθηση κίνησης, δράσης και ρυθμού στο έργο τέχνης, προσδίδοντάς του ζωντάνια και δυναμισμό και πως αυτές οι γνώσεις θα ανοίξουν τον δρόμο για περαιτέρω εξερεύνηση και πειραματισμό, ενισχύοντας τη δημιουργική διαδικασία και εμπλουτίζοντας το εικαστικό λεξιλόγιο των εκπαιδευομένων.

Τέλος, μέσω πρακτικών ασκήσεων και παραδειγμάτων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα κατανοήσουν πώς οι διάφορες μορφές γραμμών μπορούν να μεταδώσουν ποικίλα συναισθήματα, αισθήσεις, αντιλήψεις και μηνύματα στον θεατή, προσφέροντας έναν πλούτο εκφραστικών δυνατοτήτων.

2.1.A.3 | ΤΟ ΣΧΗΜΑ ΣΤΗ ΣΥΝΘΕΣΗ

Η εν λόγω εκπαιδευτική υποενότητα εστιάζεται στον ρόλο και τη σημασία του σχήματος στις εικαστικές τέχνες. Το σχήμα αναφέρεται στις δύο διαστάσεις ενός αντικειμένου και για την αντίληψη είναι πιο θεμελιώδες εικαστικό στοιχείο από το σημείο, τη γραμμή και την υφή, καθώς είναι αυτό που πρώτα μας επιτρέπει να αναγνωρίσουμε ένα αντικείμενο. Η ανθρώπινη ικανότητα της αναγνώρισης των αντικειμένων με βάση το σχήμα τους παραμένει σημαντική από την προϊστορική εποχή έως και σήμερα και μας προσφέρει αίσθηση ασφάλειας, ενώ η έλλειψή της μπορεί να προκαλέσει ανησυχία και άγχος. Όλα τα αντικείμενα γύρω μας, ανεξάρτητα από τα χαρακτηριστικά τους, διαθέτουν σχήμα. Μπορεί να είναι μεγάλα ή μικρά, αδρά ή λεπτά, γωνιώδη ή λεία, απλά ή πολύπλοκα. Εκτός από τα αμέτρητα σχήματα που βρίσκουμε στη φύση, ο άνθρωπος δημιουργεί δικά του γεωμετρικά σχήματα, όπως το τρίγωνο, το τετράγωνο και τον κύκλο, τα οποία αποτελούν τα απόλυτα σχήματα και αντιπροσωπεύουν νοητικές κατασκευές.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, θα μάθουν τα βασικά χαρακτηριστικά και τους συμβολισμούς των γεωμετρικών σχημάτων και θα εξετάσουν την έννοια της ισορροπίας, της σταθερότητας και της δυναμικής που συμβολίζουν. Οι δεξιότητες που θα αναπτύξουν, όπως η αντίληψη της ισορροπίας, η δυνατότητα να εκφράζουν διάφορα συναισθήματα μέσω των σχημάτων και η κατανόηση της σχέσης μεταξύ γεωμετρικών στοιχείων και αισθητικής, θα τους/τις βοηθήσουν να δημιουργήσουν καλλιτεχνικές συνθέσεις με βάση διάφορες διατάξεις και μεγέθη σχημάτων. Τέλος, η εκπαιδευτική υποενότητα θα επισημάνει τις συνέργειες μεταξύ σχήματος και των άλλων βασικών εικαστικών στοιχείων που εξετάζονται στις άλλες μαθησιακές υποενότητες και, παράλληλα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξοικειωθούν με πρακτικά παραδείγματα και ασκήσεις ώστε να γίνει αντιληπτό ότι το ζωγραφικό έργο στηρίζεται στη σύνθεση τεμνόμενων και αλληλεπικαλυπτόμενων απλών γεωμετρικών σχημάτων.

2.1.A.4 | ΤΟ ΧΡΥΣΟ ΠΑΡΑΛΛΗΛΟΓΡΑΜΜΟ, Ο ΚΑΝΟΝΑΣ ΤΗΣ ΧΡΥΣΗΣ ΤΟΜΗΣ ΚΑΙ Η ΛΟΓΑΡΙΘΜΙΚΗ ΣΠΕΙΡΑ

Η αισθητική των εικαστικών τεχνών πάντα επιζητούσε την αρμονία και την ισορροπία. Ένας αρχαίος μαθηματικός κανόνας που συμβάλλει σημαντικά σε αυτή την αισθητική είναι ο κανόνας της χρυσής τομής, που συνδέεται άρρηκτα με το χρυσό παραλληλόγραμμο και τη λογαριθμική σπείρα. Η μαθησιακή αυτή υποενότητα εστιάζεται στον ρόλο και τη σημασία της χρυσής τομής, του χρυσού παραλληλογράμμου και της λογαριθμικής σπείρας στον τομέα των εικαστικών τεχνών. Η χρυσή τομή είναι ένας μαθηματικός αριθμός που χρησιμοποιείται στις τέχνες και την αρχιτεκτονική για να προσδιορίσει μια αναλογία που θεωρείται αισθητικά ευχάριστη. Συμβολίζεται συνήθως με το γράμμα «φι» (ϕ) και είναι περίπου ίσο με 1,618. Το χρυσό παραλληλόγραμμο αναφέρεται σε μια ορθογώνια διάταξη όπου ο λόγος των διαστάσεων

δύο πλευρών προς τη μεγάλη πλευρά, ισούται με τον λόγο της μεγάλης προς τη μικρή πλευρά. Πρόκειται για έννοιες που έχουν επηρεάσει σημαντικά την αρχιτεκτονική, την τέχνη και τη φιλοσοφία κατά τη διάρκεια της ανθρώπινης ιστορίας. Μια σημαντική εφαρμογή του κανόνα της χρυσής τομής και του χρυσού παραλληλογράμμου είναι η λογαριθμική σπείρα. Η λογαριθμική σπείρα είναι μια σπείρα που αυξάνει την ακτίνα της σύμφωνα με τον χρυσό λόγο. Αυτή η σπείρα συναντάται σε πολλά έργα τέχνης και αρχιτεκτονικής, καθώς η ισορροπία της προσφέρει μια αισθητική ροή που τραβά το βλέμμα.

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες μέσα από πρακτικές εφαρμογές και εξάσκηση, θα μάθουν για τον κανόνα της χρυσής τομής, το χρυσό παραλληλόγραμμο, τη λογαριθμική σπείρα και τον τρόπο με τον οποίο συνδέονται με την αισθητική των εικαστικών τεχνών. Στο πλαίσιο αυτό, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα γνωρίσουν τον τρόπο που οι μαθηματικές αναλογίες μπορούν να εφαρμοστούν στη δημιουργία και την ανάλυση έργων τέχνης, ενώ οι δεξιότητες που θα αναπτύξουν θα είναι η ικανότητα να αναγνωρίζουν αυτές τις αναλογίες στα έργα τέχνης και να αποφασίζουν πώς να τις εφαρμόζουν στο ζωγραφικό τους έργο.

2.1.A.5 | ΤΟ ΧΡΩΜΑ

Η εν λόγω εκπαιδευτική υποενότητα αφιερώνεται στην έννοια του χρώματος. Το χρώμα αποτελεί σημαντικό στοιχείο στη σύνθεση και την ερμηνεία των έργων τέχνης. Μέσω της χρωματικής επιλογής, ο/η καλλιτέχνης/-ίδα δημιουργεί ατμόσφαιρα, εκφράζει συναισθήματα και καθοδηγεί την προσοχή του θεατή. Η διαχείριση των χρωμάτων επηρεάζει την ισορροπία και την κίνηση στο έργο. Οι αντιθέσεις χρωμάτων, όπως το θερμό – ψυχρό και το φωτεινό – σκοτεινό, δημιουργούν δυναμισμό και βάθος. Εκτός από τον αισθητικό ρόλο, το χρώμα διαδραματίζει και σημαντικό ψυχολογικό ρόλο στη σύνθεση. Διάφορα χρώματα μπορούν να προκαλέσουν διάφορα συναισθήματα και αντιδράσεις στον/στη θεατή. Για παράδειγμα, ζεστά χρώματα όπως το κόκκινο και το πορτοκαλί μπορούν να προκαλέσουν ενέργεια και πάθος, ενώ ψυχρά χρώματα όπως το μπλε και το πράσινο μπορούν να δημιουργήσουν αίσθηση ηρεμίας και δροσιάς.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μάθουν, σε αυτή τη συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα, τη σημασία και τον ρόλο του χρώματος στη σύνθεση και ερμηνεία των έργων τέχνης. Μέσω πρακτικών ασκήσεων και παραδειγμάτων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα κατανοήσουν πώς οι χρωματικές επιλογές επηρεάζουν την ατμόσφαιρα και την έκφραση συναισθημάτων και πώς καθοδηγούν τον θεατή προς συγκεκριμένα σημεία.

Για τον λόγο αυτόν, κρίνεται σκόπιμο να εστιάσουν την προσοχή τους στον ρόλο του χρώματος στην ψυχολογία του θεατή και την αντίδρασή του. Επιπλέον, μέσα από την κατανόηση των αρχών των χρωμάτων, θα μπορούν να δημιουργήσουν έργα που εκφράζουν συγκεκριμένα συναισθήματα και μηνύματα, καθοδηγώντας την προσοχή του θεατή και προσδίδοντας βάθος και διάσταση στα έργα τους. Μέσα από τις χρω-

ματικές επιλογές και συνδυασμούς, ο/η καλλιτέχνης/-ίδα δημιουργεί οπτικά αφηγήματα, αποτυπώνοντας την πολυπλοκότητα των συναισθημάτων, των ιδεών και της κοινωνίας στον καμβά του.

2.1.A.6 | Η ΥΦΗ (ΜΑΤΙΕΡΑ)

Η υφή αναφέρεται στον τρόπο με τον οποίο είναι οργανωμένα τα μέρη ενός σώματος, όπως του ξύλου, του μετάλλου ή του χαρτιού. Στην ουσία η υφή αντιπροσωπεύει μια ιδιότητα που παρουσιάζεται στην επιφάνεια των αντικειμένων και την αντιλαμβανόμαστε κυρίως μέσω της αφής. Παρόλο που αυτή η αίσθηση είναι εξαιρετικά σημαντική για την αλληλεπίδρασή μας με το περιβάλλον, ο άνθρωπος την αξιοποιεί ελάχιστα. Σχεδόν αποκλειστικά, αντιλαμβάνεται την υφή των διαφόρων υλικών μέσω της όρασης. Η αίσθηση της υφής εξαρτάται από την επιφάνεια του αντικειμένου. Η επιφάνεια μπορεί να είναι ματ, τραχιά ή λεία, βελούδινη, μαλακή, σκληρή κ.ά. επηρεάζοντας το πώς αντιδρούμε με την αφή και οπτικά σε αυτήν. Στον τομέα των εικαστικών τεχνών, ο όρος «ματιέρα» (υφή του υλικού) αναφέρεται σε κάθε δημιουργική αναζήτηση με τα χρώματα, τα διάφορα υλικά, τις τεχνικές, με σκοπό να προκαλέσει μια αισθητική αντίδραση που είναι απροσδόκητη και πρωτότυπη.

Σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μάθουν τη σημασία της υφής (ματιέρας) στο πλαίσιο της ζωγραφικής τέχνης. Μέσω ασκήσεων, εργασιών και πρακτικής εφαρμογής, θα ανακαλύψουν τον τρόπο με τον οποίο η ματιέρα σχετίζεται με την επιλογή του υλικού και της τεχνικής που χρησιμοποιούν (ακουαρέλα, ακρυλικά, λάδια, παστέλ, κάρβουνα κ.λπ.), καθώς και με τα μέσα που επιλέγουν να δουλέψουν (πινέλα, σπάτουλες, σφουγγάρια κ.ά.).

Τέλος, είναι χρήσιμο οι εκπαιδευόμενοι/-ες να επικεντρωθούν στον τρόπο με τον οποίο η ματιέρα επηρεάζει την αισθητική του έργου και την απήχυσή του στον θεατή. Πρέπει, επίσης, να αντιληφθούν ότι η ματιέρα μπορεί να επιτευχθεί με διάφορες τεχνικές, όπως είναι η τεχνική του κολάζ, της χάραξης, της ανάμειξης διαφόρων ετερόκλητων υλικών, της στάμπας, του Frottage, του Grattage κ.λπ.

2.1.A.7 | Η ΣΥΝΘΕΣΗ ΣΤΟ ΖΩΓΡΑΦΙΚΟ ΕΡΓΟ

Στην τέχνη, η σύνθεση είναι η δημιουργική πρακτική της οργάνωσης και διάταξης στοιχείων προκειμένου να δημιουργηθεί μια ενοποιημένη οπτική εντύπωση. Αυτή η διεργασία συνδυάζει γεωμετρικά, χρωματικά και υλικά στοιχεία για να επιτύχει αισθητική και νοηματική αρμονία. Η δημιουργική διαδικασία ξεκινά με μια αρχική ιδέα που απορρέει από πηγές όπως η φύση, η εμπειρία, τα συναισθήματα και η φαντασία. Η ιδέα χρειάζεται χρόνο και δοκιμές για να αποκτήσει τελική μορφή. Οι δοκιμές αυτές κυρίως πραγματοποιούνται μέσω σχεδίων ή σκίτσων. Μόλις η αρχική ιδέα αρχίσει να εξελίσσεται σε μια συγκεκριμένη μορφή, οι δοκιμές μπορούν να προχωρήσουν περαιτέρω, ενσωματώνοντας άλλα στοιχεία.

Σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξοικειωθούν με την έννοια της σύνθεσης και τον τρόπο με τον οποίο ενισχύει και αναδεικνύει το νόημα του έργου. Θα κατανοήσουν ότι η δομή του έργου αναδεικνύει τη νοηματική του βάση, ανεξάρτητα από το αν είναι φανερή (ανεικονική τέχνη) ή κρυφή (παραστατική τέχνη). Επομένως, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα λάβουν γνώσεις και θα αναπτύξουν δεξιότητες για το πώς να εφαρμόζουν μεθόδους διάταξης εικαστικών στοιχείων και θα εστιάσουν την προσοχή τους στη σημασία της συνθετικής απόφασης κατά τη δημιουργία ενός εικαστικού έργου. Θα ανακαλύψουν με πρακτικές εφαρμογές ότι η επιλογή της τοποθέτησης και της δομής των στοιχείων επηρεάζει τη ροή του βλέμματος του θεατή και μπορεί να δημιουργήσει διάφορες αισθητικές εμπειρίες.

Συνοψίζοντας, σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αναπτύξουν μια συνολική κατανόηση του τρόπου που τα συστατικά στοιχεία ενός έργου επηρεάζουν την εικαστική σύνθεση. Θα αναπτύξουν το αίσθημα της κριτικής ανάλυσης και της ερμηνείας της τέχνης, καθώς και την ικανότητα να αναγνωρίζουν και να ερμηνεύουν τις διάφορες συνθέσεις και αισθητικές επιλογές που χρησιμοποιούνται στα καλλιτεχνικά έργα.

2.1.A.8 | ΣΥΝΘΕΤΙΚΕΣ ΛΥΣΕΙΣ: ΑΡΜΟΝΙΑ – ΧΑΛΑΡΩΣΗ, ΑΝΤΙΘΕΣΗ – ΕΝΤΑΣΗ

Η τάξη, η απλότητα, η συμμετρία, η ενότητα, η επανάληψη κ.λπ. αποτελούν ευχάριστες έννοιες για τον άνθρωπο. Είναι απολύτως συνδεδεμένες με τον ίδιο τον οργανισμό του, επηρεάζουν τη ζωή του και τη διαμορφώνουν θετικά. Αυτές οι έννοιες αποτελούν ιδανικές βάσεις για συνθετικές λύσεις που εκφράζουν ευχάριστα πράγματα και ηρεμία. Αντίθετα, έννοιες όπως η αταξία, η ασυμμετρία, η διάσπαση κ.λπ. συνδέονται με καταστάσεις που προκαλούν αναστάτωση, ανησυχία, ένταση. Αυτές οι έννοιες αποτελούν ιδανικές βάσεις για συνθετικές λύσεις που εκφράζουν έντονες και αντιθετικές καταστάσεις. Οι κατηγορίες των συνθετικών λύσεων που θα εξεταστούν σε αυτή την υποενότητα διαιρούνται σε δύο μεγάλα σύνολα: αρμονία – χαλάρωση (ισορροπία, συμμετρία, κανονικότητα, ενότητα, απλότητα, στάση, λεπτότητα, συνοχή, ακρίβεια κ.λπ.) και αντίθεση – ένταση (ανισορροπία, ασυμμετρία, ακανόνιστο, διάσπαση, πολύπλοκο, κίνηση, τόλμη, ποικιλία, παραμόρφωση κ.λπ.). Οι δύο αυτές συναφείς κατηγορίες συνδέονται σε μεγάλο βαθμό, αφού η ισορροπία δεν μπορεί ποτέ να γίνει κατανοητή πλήρως χωρίς την ανισορροπία, η απλότητα χωρίς το πολύπλοκο, και, κατά συνέπεια, η καθεμία από αυτές τις κατηγορίες αντανακλά την ύπαρξη της άλλης.

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μάθουν τη σημασία της αρμονίας και της αντίθεσης, όπου η αλληλεπίδραση ανάμεσα σε στοιχεία που συμπληρώνουν ή αντίκεινται το ένα στο άλλο, δημιουργεί έναν συναισθηματικό και αισθητικό πλούτο. Μέσω συγκεκριμένων εργασιών και παραδειγμάτων, θα ανακαλύψουν πώς η αλλαγή ανάμεσα σε καταστάσεις χαλάρωσης και έντασης δημιουργεί δυναμικές αντιθέσεις που εμπλουτίζουν την αισθητική και τη συναισθηματική εκ-

φραστικότητα του έργου ζωγραφικής. Θα ανακαλύψουν ότι οι αρμονικοί συνδυασμοί των στοιχείων δημιουργούν μια αίσθηση ομορφιάς και ενότητας, ενώ οι αντιθετικοί συνδυασμοί προσδίδουν δυναμισμό και ένταση στο έργο.

2.1.A.9 | ΒΑΣΙΚΟΙ ΤΡΟΠΟΙ ΕΚΦΡΑΣΗΣ: ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΗ, ΣΥΜΒΟΛΙΣΜΟΣ, ΑΦΑΙΡΕΣΗ

Η εν λόγω εκπαιδευτική υποενότητα εξετάζει τους βασικούς τρόπους εικαστικής έκφρασης που έχει στη διάθεσή του ο εικαστικός καλλιτέχνης προκειμένου να επικοινωνήσει το προσωπικό του όραμα. Η μετάδοση και η πρόσληψη εικαστικών μηνυμάτων μπορούν να πραγματοποιηθούν με τρεις βασικούς τρόπους εικαστικής έκφρασης. Ο πρώτος είναι η αναπαράσταση, όπου το θέμα απεικονίζεται ακριβώς όπως υπάρχει στον πραγματικό κόσμο. Ο δεύτερος τρόπος είναι ο συμβολισμός, όπου χρησιμοποιούνται σύμβολα και κωδικοί για να μεταφερθούν μηνύματα. Ο τρίτος τρόπος είναι η αφαίρεση, όπου ο καλλιτέχνης επικεντρώνεται στα βασικά οπτικά στοιχεία για να εκφράσει το αισθητικό του όραμα. Συνήθως, αυτοί οι τρεις τρόποι εικαστικής έκφρασης δεν εμφανίζονται αποκλειστικά μόνοι τους σε ένα ζωγραφικό έργο. Αντίθετα, υπάρχει μια αλληλοεπικάλυψη και σύνδεση μεταξύ τους.

Σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μάθουν τους βασικούς τρόπους έκφρασης στις εικαστικές τέχνες και ποια είναι η ψυχολογική και καλλιτεχνική σημασία τους. Κατά τη διάρκεια της εκπαιδευτικής διαδικασίας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες, με την αξιοποίηση ασκήσεων και παραδειγμάτων, θα αναλύσουν και θα κατανοήσουν την αναπαράσταση στην τέχνη και τον τρόπο με τον οποίο η απεικόνιση της πραγματικότητας μπορεί να παρουσιάζει υποκειμενικότητα. Επίσης, κατά τη διάρκεια της εκπαιδευτικής διαδικασίας, θα εξετάσουν τον συμβολισμό στην τέχνη και πώς αυτός ο τρόπος έκφρασης αναζητά να αποκωδικοποιήσει βαθύτερα νοήματα και συμβολισμούς που υπερβαίνουν την επιφανειακή πραγματικότητα. Θα διαπιστώσουν πώς ο συμβολισμός ως τρόπος εικαστικής έκφρασης απαιτεί εμβάθυνση και ερμηνεία από τον θεατή για να αντλήσει τα νοήματα που κρύβονται πίσω από τις συμβολικές αναπαραστάσεις.

Τέλος οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξοικειωθούν μέσω πρακτικών εφαρμογών με την έννοια της αφαίρεσης, τον δυσκολότερο ίσως τρόπο καλλιτεχνικής έκφρασης, όπου ο καλλιτέχνης απλουστεύει, εστιάζεται στην ουσία και παραμορφώνει την πραγματικότητα, παραμερίζοντας τις περιττές λεπτομέρειες, επικεντρώνοντας με αυτόν τον τρόπο την προσοχή του κοινού σε αυτό που θεωρεί κρίσιμο.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Κοζάκου-Τσιάρα, Ο. (2006). *Εισαγωγή στην εικαστική γλώσσα*. Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg.
2. Kandinsky, W. (2011). *Σημείο, Γραμμή, Επίπεδο. Συμβολή στην ανάλυση των ζωγραφικών στοιχείων* (μτφρ. Ε. Μαλάκη-Σταθάκη). Αθήνα: Εκδόσεις Δωδώνη.

Συμπληρωματικές

1. Σιαπκίδης, Ν. & Τροβά, Β. (1999). *Αρχές Σύνθεσης*. Πάτρα: Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ». Ανακτήθηκε την 1η Νοεμβρίου 2023 από: <http://ebooks.edu.gr/ebooks/handle/8547/3759>
2. Τσιάρα, Μ. (2022). *Αρχές βασικού σχεδίου: Σύνθεση – Εφαρμογές*. Αθήνα: Εκδόσεις Πεδίο.

2.1.Β • ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΣΧΕΔΙΟ Ι

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Στη μαθησιακή ενότητα «Ελεύθερο Σχέδιο Ι» αναφέρονται τα υλικά και τα μέσα, καθώς και οι μέθοδοι και οι κανόνες σχεδίασης, για την απόδοση μιας σύνθεσης εκ του φυσικού, χωρίς σχεδιαστικά όργανα. Τα σχέδια δημιουργούνται κυρίως με μολύβι ή κάρβουνο σε κατάλληλη σχεδιαστική επιφάνεια. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες πειραματίζονται με διαφορετικές τεχνικές και διαφορετικά υλικά καλλιεργώντας τη δημιουργικότητά τους. Εξετάζονται τα υλικά και τα μέσα σχεδίασης (μολύβια σκληρά/μαλακά, κάρβουνο, σινική μελάνη, πενάκι, πινέλο, γόμα, γόμα κάρβουνου, βελόνα, πινακίδα, χαρτί κ.ά.), οι τονικές διαβαθμίσεις (φωτοσκιάσεις, τόνοι), η λειτουργία του φωτισμού των αντικειμένων (φυσικός φωτισμός, φωτισμός με λαμπτήρα), καθώς και τα στοιχεία της σύνθεσης, όπως είναι η ισορροπία (συμμετρική και ασύμμετρη), το περίγραμμα και η φόρμα. Στο θεωρητικό σκέλος του μαθήματος γίνεται ανάλυση των βασικών κανόνων σχεδίασης, όπως οι αναλογίες, οι μετρήσεις, οι συγκρίσεις, οι άξονες κ.ά. Μια τέτοια σπουδή δεν δεσμεύει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες, αλλά αντιθέτως τους/τις βοηθάει στην ελεύθερη και προσωπική σχεδίαση οποιουδήποτε θέματος.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Τοποθετούν ορθά τη σύνθεσή τους μέσα στον χώρο του σχεδίου,

- Αναγνωρίζουν τις σχέσεις των μεγεθών των μερών ενός αντικειμένου και τη σχέση του μεγέθους κάθε μέρους με το συνολικό μέρος του αντικειμένου,
- Διακρίνουν τα βασικά υλικά του σχεδίου: υλικά υποστρώματος, υλικά γραφής, βοηθητικά υλικά και εργαλεία σχεδίασης,
- Περιγράφουν τις βασικές τους ιδιότητες, τους τρόπους χρήσης και τις ιδιαίτερες τεχνικές,
- Διακρίνουν σε ένα σχέδιο την ισορροπία (συμμετρική και ασύμμετρη), το περίγραμμα και τη φόρμα,
- Αποδίδουν το θέμα της σύνθεσης, αποτυπώνοντας τη φωτοσκίαση των αντικειμένων που παρατηρούν μέσα από την τονική κλίμακα του γκρι,
- Εντοπίζουν τους άξονες των αντικειμένων,
- Αναδεικνύουν όγκους και υφές με φωτοσκίαση,
- Πειραματίζονται με τα υλικά και τα μέσα σχεδίασης,
- Σχεδιάζουν με τονικές διαβαθμίσεις,
- Δημιουργούν γρήγορα σχέδια με μολύβι και κάρβουνο,
- Σκέφτονται αφαιρετικά.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Άξονες και κλίσεις / Βελόνα σχεδίου / Ελεύθερο σχέδιο / Θετικά και αρνητικά σχήματα / Μετρήσεις και αναλογίες / Παρατήρηση / Στερέωση (φιξάρισμα) / Υλικά και μέσα σχεδίασης / Υπόστρωμα.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (1), Εργαστήριο (5), Σύνολο (6).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΥΛΙΚΑ
2	ΣΧΕΔΙΟ ΣΤΟΝ ΟΡΙΖΟΝΤΙΟ ΚΑΙ ΚΑΘΕΤΟ ΑΞΟΝΑ
3	ΜΕΤΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΛΟΓΙΕΣ
4	ΑΞΟΝΕΣ ΚΑΙ ΕΦΑΠΤΟΜΕΝΕΣ
5	ΘΕΤΙΚΑ ΚΑΙ ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΣΧΗΜΑΤΑ
6	ΔΟΜΗΣΗ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ

Κείμενο αναφοράς

2.1.B.1 | ΥΛΙΚΑ

Στην αναφερόμενη μαθησιακή υποενότητα εξετάζονται τα υλικά που απαιτούνται για το ελεύθερο σχέδιο. Τα υλικά αυτά διακρίνονται σε δύο κατηγορίες: στα υλικά πάνω

στα οποία σχεδιάζουμε (υπόστρωμα) και στα υλικά που χρησιμοποιούμε για τη δημιουργία των σχεδίων μας.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξοικειωθούν με το βασικό υλικό υποστρώματος που χρησιμοποιείται στο ελεύθερο σχέδιο, το χαρτί, και θα κατανοήσουν τα διάφορα χαρακτηριστικά του (βάρος, υλικά κατασκευής, υφή, απορροφητικότητα κ.ά.). Συγχρόνως, θα κατανοήσουν πώς να επιλέγουν διαφορετικά χαρτιά ανάλογα με την τεχνική σχεδίασης που υιοθετούν, όπως μολύβι, κάρβουνο, πένα ή ρευστή σινική μελάνη. Θα εκπαιδευτούν στη χρήση μολυβιών, γραφитών και κάρβουνων στο ελεύθερο σχέδιο, μαζί με συμπληρωματικά εργαλεία όπως σβηστήρες και ξυράφια για τον έλεγχο και τη διόρθωση των σχεδίων, ενώ παράλληλα θα μάθουν τον τρόπο στερέωσης τους στο χαρτί με τη χρήση στερεωτικού (φιξάρισμα). Ακόμη, θα γνωρίσουν τη χρήση της σινικής μελάνης ως ρευστού υλικού για τη δημιουργία σχεδίων, χρησιμοποιώντας μεταλλικές πένες ή πινέλα για διαφορετικά εφέ στο σχέδιο. Τέλος, οι εκπαιδευόμενοι θα μάθουν για τα απαραίτητα εργαλεία σχεδίασης, όπως η βελόνα σχεδίου, το νήμα της στάθμης, η πινακίδα στήριξης και τα πιαστράκια, που απαιτούνται για τη διεξαγωγή σχεδιαστικών δραστηριοτήτων. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα έχουν την ευκαιρία να εφαρμόσουν αυτές τις γνώσεις σε πρακτικές ασκήσεις. Θα σχεδιάσουν χρησιμοποιώντας διάφορα υλικά και εργαλεία, προσαρμόζοντας τις τεχνικές ανάλογα με την επιλεγμένη τεχνική σχεδίασης.

Ολοκληρώνοντας τη μαθησιακή υποενότητα, θα αποκτήσουν γνώσεις και δεξιότητες σχετικά με την επιλογή και χρήση διαφορετικών υλικών υποστρώματος και χαρτιού στο ελεύθερο σχέδιο, καθώς και τη χρήση διαφορετικών εργαλείων.

2.1.B.2 | ΣΧΕΔΙΟ ΣΤΟΝ ΟΡΙΖΟΝΤΙΟ ΚΑΙ ΚΑΘΕΤΟ ΑΞΟΝΑ

Σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, εξετάζεται η τοποθέτηση του θέματος στο χαρτί και ο τρόπος με τον οποίο αυτή επηρεάζει τη διαδικασία σχεδίασης. Ειδικότερα, εξετάζεται η σημασία της τοποθέτησης του θέματος στη σχεδιαστική επιφάνεια, καθώς αυτό θα προσδιορίσει τη δυναμικότητα, τη σταθερότητα και την ισορροπία του τελικού σχεδίου. Επίσης, αναλύεται πώς η χωρική τοποθέτηση του θέματος επηρεάζει τη συνθετική δομή του σχεδίου. Δηλαδή, ανάλογα με τον τρόπο που θα τοποθετήσουμε το θέμα, καθορίζουμε ποια στοιχεία του θα ενσωματωθούν στη σύνθεση και ποια θα παραμείνουν εκτός αυτής. Τέλος, εξετάζεται η τοποθέτηση του θέματος σύμφωνα με τους κάθετους και οριζόντιους άξονες και πώς αυτή επηρεάζει την αντίληψη και τη συνολική αίσθηση που προκύπτει από το σχέδιο.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, θα κατανοήσουν πώς η καθ' ύψος τοποθέτηση του θέματος σε ένα σχέδιο επηρεάζει το ύψος στο οποίο αυτό εμφανίζεται στη συνολική σύνθεση. Θα διδαχθούν μέσα από παραδείγματα πώς η τοποθέτηση ενός αντικειμένου σε ψηλό ή χαμηλό σημείο στον ορίζοντα επηρεάζει την αίσθηση της δυναμικότητας και της σταθερότητας του σχεδίου, ενώ θα αναγνωρίσουν την εφαρμογή αυτού του αρχτύπου στην τέχνη και την αρχιτεκτονική, με

την τοποθέτηση μεγαλύτερων και βαρύτερων στοιχείων στο κάτω μέρος, για να προσφέρουν σταθερότητα και υποστήριξη σε μικρότερα και ελαφρύτερα στοιχεία που βρίσκονται στο πάνω μέρος της σύνθεσης. Παράλληλα, θα εξετάσουν την αντίληψη των διευθύνσεων «δεξιά» και «αριστερά» στον σχεδιασμό και πώς αυτή επηρεάζει την αντίληψή τους για την κίνηση και την κατεύθυνση στην εικόνα.

Ολοκληρώνοντας αυτή την υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα έχουν κατανοήσει την επίδραση αυτών των αρχών στην αισθητική και τη γενική εντύπωση που προκύπτει από το σχέδιο, αποκτώντας παράλληλα τη δυνατότητα να εφαρμόσουν αυτές τις γνώσεις στο προσωπικό ζωγραφικό τους έργο με επιτυχία και δημιουργικότητα.

2.1.B.3 | ΜΕΤΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΛΟΓΙΕΣ

Στο πλαίσιο των μαθησιακών ενοτήτων του ελεύθερου σχεδίου, οι μετρήσεις, οι συγκρίσεις, οι υπολογισμοί και οι αναλογίες αποτελούν σημαντικό τμήμα της τεχνικής και δημιουργικής διαδικασίας για τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες. Κατά τη διάρκεια της μελέτης του ελεύθερου σχεδίου, είναι πρωταρχικό οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αντιληφθούν ότι η οργάνωση της σύνθεσης και η απόδοση του θέματος, πρέπει να είναι τέτοια που το αποτέλεσμα να μην προκύπτει τυχαία. Το μάτι δεν έχει την ικανότητα να πραγματοποιεί υπολογισμούς και να συγκρίνει μεγέθη αυτομάτως. Σκοπός αυτής της μαθησιακής υποενότητας είναι να αναπτύξουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες αυτές τις ικανότητες, έτσι ώστε να ενισχυθεί η αντίληψη της «αναλογίας». Τα αντικείμενα της σύνθεσης πρέπει να τα δούμε όπως «είναι» όχι όπως τα φανταζόμαστε, όπως νομίζουμε ότι είναι ή όπως έχουμε μάθει να τα βλέπουμε. Γίνεται χρήση της βελόνας σχεδίου με σκοπό να λειτουργήσει ως «μέτρο», προκειμένου να καθοριστούν στο χαρτί οι σχέσεις μεταξύ των μεγεθών που προέκυψαν. Συνεπώς, στο χαρτί διαμορφώνουμε σχέσεις και αναλογίες μεταξύ μεγεθών και όχι απόλυτες διαστάσεις.

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μάθουν πώς να εφαρμόζουν τη μέθοδο των μετρήσεων και των συγκρίσεων χρησιμοποιώντας τη βελόνα σχεδίου με τον ενδεδειγμένο τρόπο. Θα κατανοήσουν πώς να χρησιμοποιούν τη βελόνα για να εξετάσουν τις σχέσεις μεγεθών σε μια σύνθεση και πώς να τις μεταφέρουν αναλογικά σε ένα σχέδιο.

Μέσα από εξάσκηση και πειραματισμό θα είναι σε θέση να αναλύουν μια σύνθεση ή ένα αντικείμενο σε σχέσεις μεταξύ των μερών του, χρησιμοποιώντας τη βελόνα για να μετρήσουν αποστάσεις και αναλογίες, καθώς και να μεταφέρουν αυτές τις σχέσεις αναλογικά στο χαρτί τους. Αυτές οι γνώσεις θα βοηθήσουν τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες να αναπτύξουν τη δεξιότητα της αντίληψης των αναλογιών και της ακρίβειας στις μετρήσεις.

2.1.B.4 | ΑΞΟΝΕΣ ΚΑΙ ΕΦΑΠΤΟΜΕΝΕΣ

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα, θα εξεταστεί η σημασία των αξόνων και των εφαπτόμενων ευθειών στο ελεύθερο σχέδιο και τη δομή της σύνθεσης. Οι άξονες

αποτελούν ένα κρίσιμο «εργαλείο» που παρέχει διαρκή καθοδήγηση και συνεισφέρει στην καλλιτεχνική και τεχνική εξέλιξη των έργων. Οι άξονες δεν αποτελούν απλώς μικρά γραμμικά τμήματα, αλλά μπορούν να επεκταθούν ελεύθερα πάνω στη σχεδιαστική επιφάνεια, δημιουργώντας τη βάση πάνω στην οποία εξελίσσεται η σύνθεση, επιτρέποντας την ανακάλυψη των σχέσεων μεταξύ διαφόρων σημείων και τον προσδιορισμό των συντεταγμένων τους. Με τη χρήση των αξόνων, οι σχεδιαστές μπορούν να δημιουργήσουν έναν καλά οργανωμένο χώρο που ενισχύει την αισθητική και τη λειτουργικότητα του έργου.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, θα μάθουν πώς να χρησιμοποιούν αξονικές γραμμές για τη στοίχιση σημείων και τον σχεδιασμό σχημάτων. Αυτό θα τους επιτρέψει να οργανώνουν την κίνησή τους και να αντιλαμβάνονται τις σχέσεις μεταξύ διαφόρων σημείων στη σύνθεση. Παράλληλα, θα μάθουν πώς να χρησιμοποιούν εφραπτόμενες ευθείες για να σχεδιάζουν καμπύλες γραμμές και σχήματα, ενώ θα κατανοήσουν τη σημασία της επιλεκτικής χρήσης αξόνων, προκειμένου να αποτραπεί η υπερβολική χρήση τους και η δημιουργία πολλών ευθειών γραμμών που μπορεί να προκαλέσουν σύγχυση. Επιπλέον, μέσα από στοχευμένες ασκήσεις με χρήση αξόνων και εφραπτόμενων ευθειών θα παρουσιαστούν στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες οι έννοιες της κλίμακας και της αναλογίας στο ελεύθερο σχέδιο.

Συνοψίζοντας, σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα οι εκπαιδευόμενοι/-ες αφενός θα αναπτύξουν τις δεξιότητές τους στη σχεδίαση και αναπαράσταση γεωμετρικών σχημάτων και γραμμών με ακρίβεια, αφετέρου θα ενισχύσουν την ικανότητα τους να κατανοούν και να αντιλαμβάνονται τις δομές και τις σχέσεις στα διάφορα μέρη της σύνθεσης.

2.1.B.5 | ΘΕΤΙΚΑ ΚΑΙ ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΣΧΗΜΑΤΑ

Αυτή η μαθησιακή υποενότητα εστιάζεται στη σημασία των θετικών και αρνητικών σχημάτων της σύνθεσης στο ελεύθερο σχέδιο. Ο «θετικός» χώρος αναφέρεται στον χώρο που καταλαμβάνεται από τα αντικείμενα σε ένα σχέδιο ή μια εικόνα. Είναι η περιοχή που προσδιορίζεται από τα όρια των σχημάτων τους. Τα «αρνητικά σχήματα» αναφέρονται στα κενά ή απουσιάζοντα σχήματα που προκύπτουν από την αρνητική ή κενή περιοχή μέσα σε ένα θετικό σχήμα ή αντικείμενο. Συνήθως, αυτά τα σχήματα δημιουργούνται όταν μια εικόνα ή ένα σχέδιο περιλαμβάνει κενούς χώρους γύρω από τα θετικά σχήματα ή ανάμεσά τους και αναπαριστούν το υλικό που απουσιάζει ή το φόντο.

Στην εν λόγω μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μάθουν να διακρίνουν και να αναγνωρίζουν τις γραμμές που αποτελούν τους άξονες του σχεδίου και πώς αυτές σχηματίζουν διάφορα γεωμετρικά σχήματα. Θα κατανοήσουν τη διαφορά ανάμεσα στα σχήματα που περιγράφουν τα αντικείμενα της σύνθεσης και σε εκείνα που προκύπτουν στον περιβάλλοντα χώρο από τα κενά μεταξύ των αντικειμένων, ενώ παράλληλα θα αντιληφθούν ότι τα αρνητικά ή κενά σχήματα έχουν σημαντική θέση στη σύνθεση του σχεδίου και ότι αυτά πρέπει να αντιμετωπίζονται με την ίδια

σημασία όπως και τα θετικά σχήματα. Μέσα από συνεχή άσκηση και μελέτη, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μάθουν να μετρούν και να υπολογίζουν τις αναλογίες των θετικών και αρνητικών σχημάτων στο σχέδιο.

Συνοψίζοντας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αποκτήσουν ένα πλήθος δεξιοτήτων που θα αναδείξουν τη δημιουργικότητά τους και την ικανότητά τους να αντιλαμβάνονται και να αναλύουν σύνθετα γεωμετρικά σχήματα στη σύνθεση. Η ικανότητα να αναγνωρίζει κανείς τα θετικά και αρνητικά σχήματα, καθώς και να διαχειρίζεται τη συνθετική τους δομή, ανοίγει τον δρόμο για δημιουργική, καινοτόμο και αναλυτική σκέψη.

2.1.B.6 | ΔΟΜΗΣΗ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα εξετάζει τη δομή ενός έργου τέχνης. Αναλυτικότερα, η δομή αποτελεί τον «σκελετό» ή το βασικό πλαίσιο ενός έργου ζωγραφικής, γλυπτικής ή ενός αρχιτεκτονικού οικοδομήματος. Αυτή η έννοια δεν εφαρμόζεται μόνο στην τέχνη, αλλά και σε φυσικά αντικείμενα, όπως το ανθρώπινο σώμα ή το φύλλο ενός δέντρου, τα οποία διαθέτουν τη δική τους δομή. Συνεπώς, η δομή αποτελεί ένα κρίσιμο στοιχείο που επηρεάζει όχι μόνο την τέχνη, αλλά και τη γενική κατανόηση των πραγμάτων στη φύση και στην καθημερινή ζωή.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, θα κατανοήσουν ότι η δομή αποτελεί το βασικό πλαίσιο ενός έργου τέχνης, ανεξάρτητα από το είδος τέχνης (ζωγραφική, γλυπτική, αρχιτεκτονική) και ότι αυτή η δομή δίνει συνοχή και συνεκτικότητα στο έργο. Θα μάθουν ότι η επιλογή της δομής επηρεάζει το τελικό αισθητικό αποτέλεσμα του έργου και ότι η σωστή δομή συμβάλλει στη δημιουργία ενός ενιαίου και εκφραστικού συνόλου. Μέσω της ανάλυσης της δομής και της σωστής τοποθέτησης του θέματος, οι εκπαιδευόμενοι θα μάθουν πώς να δημιουργούν ένα ζωγραφικό έργο που έχει ενιαία αντιμετώπιση, επιτυγχάνοντας έτσι τη συνοχή και την αισθητική ενός έργου.

Ολοκληρώνοντας τη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι σε θέση να αναλύουν και να προσδιορίζουν τις σχέσεις μεταξύ των διαφόρων μερών μιας σύνθεσης. Αυτό περιλαμβάνει τη μέτρηση των αναλογιών και την ανάλυση του κάθε αντικειμένου ξεχωριστά, αφού μέσω αυτών των εργασιών δημιουργούμε τη δομή του σχεδίου. Κλείνοντας, το επιδιωκόμενο δεν είναι μόνο η σωστή αξιολόγηση των διαστάσεων ή η έμφαση στο βάρος των τόνων, αλλά και η διατήρηση της συνοχής του σχεδίου.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Αρφαράς, Μ. (2003). *Το Ελεύθερο Σχέδιο II: Ο Άνθρωπος*. Αθήνα: Εκδόσεις Ίων.
2. Παπαλοπούλου, Ο. (2007). *Μέθοδος ελεύθερου σχεδίου: Απαντήσεις θεμάτων πανελλαδικών 1985-2006*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπασωτηρίου.

Συμπληρωματικές

1. Σεβαστάκης, Δ., Σπηλιόπουλος, Α. & Χαρίσης, Η. (2001). *Ελεύθερο σχέδιο και Χρώμα*. Πάτρα: Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ». Ανακτήθηκε την 1η Νοεμβρίου 2023 από: <http://ebooks.edu.gr/ebooks/handle/8547/3765>
2. Λαμπράκη-Πλάκα, Μ. (1978). *Οι Πραγματείες περί ζωγραφικής Αλμπέρτι και Λεονάρντο*. Ηράκλειο Κρήτης: Εκδόσεις Βικελαίας Βιβλιοθήκης.

2.1.Γ • ΘΕΩΡΙΑ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΣΤΟ ΧΡΩΜΑ I

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Η μαθησιακή ενότητα «Θεωρία και Πρακτική στο Χρώμα I» επιδιώκει να εισαγάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στις βασικές έννοιες του χρώματος, τη χρωματική ανάλυση και σύνθεση, προκειμένου να καταστούν ικανοί/-ές να τις αξιοποιήσουν και να τις εφαρμόσουν στη δημιουργία ζωγραφικών συνθέσεων. Εξετάζεται η θεωρία ανάμειξης των χρωμάτων, τα χαρακτηριστικά τους, καθώς και οι χρωματικές αρμονίες. Παράλληλα, γίνεται μια ιστορική αναδρομή στην αντίληψη της έννοιας του φωτός και του χρώματος, καθώς και στην εξέλιξη των συνθετικών χρωστικών υλών.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Αντιλαμβάνονται τη φύση του φωτός και του χρώματος,
- Διακρίνουν τα χρώματα του φωτός και τα χρώματα των χρωστικών υλών,
- Χρησιμοποιούν τα χρώματα σύμφωνα με τη χρωματική θεωρία του Johannes Itten και τον χρωματικό κύκλο,
- Αναγνωρίζουν με ακρίβεια τις αποχρώσεις μιας εικόνας,
- Χρησιμοποιούν τα βασικά και συμπληρωματικά χρώματα,
- Χρησιμοποιούν τα θερμά και ψυχρά χρώματα βάσει των ιδιοτήτων τους,
- Παρασκευάζουν σύνθετα χρώματα από αναμείξεις,
- Χρησιμοποιούν τα ουδέτερα χρώματα,
- Διακρίνουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του μαύρου και του λευκού,

- Δημιουργούν τονικότητες και αρμονίες με το χρώμα,
- Ζωγραφίζουν με χρωματικές αντιθέσεις,

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Αναμείξεις χρωμάτων / Απόχρωση / Βασικά, δευτερεύοντα και τριτεύοντα χρώματα / Θερμά και ψυχρά χρώματα / Κορεσμός / Συνδυασμοί χρωμάτων / Φως / Φωτεινότητα / Χρώμα / Χρωματικά μοντέλα / Χρωματικός κύκλος / Χρωστικές ύλες.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (1), Εργαστήριο (1), Σύνολο (2).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΧΡΩΜΑ
2	Η ΦΥΣΙΚΗ ΤΩΝ ΧΡΩΜΑΤΩΝ
3	ΘΕΩΡΙΑ ΑΝΑΜΕΙΞΗΣ ΧΡΩΜΑΤΩΝ
4	Ο ΧΡΩΜΑΤΙΚΟΣ ΚΥΚΛΟΣ ΤΟΥ ΙΤΤΕΝ
5	ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΧΡΩΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΧΡΩΜΑΤΙΚΑ ΜΟΝΤΕΛΑ
6	ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΧΡΩΣΤΙΚΩΝ ΥΛΩΝ

Κείμενο αναφοράς

2.1.Γ.1 | ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΧΡΩΜΑ

Το χρώμα λειτουργεί ως ένα σημαντικό μέσο επικοινωνίας του ανθρώπου με το περιβάλλον του, καθώς αποτελεί κρίσιμο στοιχείο της οπτικής αντίληψης. Εκτιμάται ότι περίπου το 80% των καθημερινών ανθρώπινων δραστηριοτήτων στηρίζεται στην οπτική αντίληψη και τη χρήση της χρωματικής ικανότητας. Τα χρώματα αποτελούν ένα ισχυρό εργαλείο για τη σήμανση, την επικοινωνία και την έκφραση συναισθημάτων σε διάφορους τομείς της κοινωνίας.

Σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα κατανοήσουν ότι το χρώμα δεν έχει μόνο αισθητική πτυχή, αλλά είναι μια δύναμη δημιουργίας που πηγάζει από το φως και έχει σημαντικό ρόλο στην καθημερινή ζωή. Θα μάθουν για την ιστορική χρήση των χρωμάτων από διάφορους πολιτισμούς και περιόδους και πως, από ένα βοηθητικό στοιχείο για την επιβίωση του ανθρώπου, εξελίχθηκε σε ένα σημαντικό μέσο έκφρασης και αισθητικής. Μέσα από πρακτικές δραστηριότητες και ασκήσεις, θα ανακαλύψουν πώς έχει εξελιχθεί η τεχνολογία του χρώματος στον τομέα της τέχνης, από τους αρχαίους πολιτισμούς μέχρι τις μοντέρνες εποχές, και πώς έχει επηρεάσει τις διάφορες καλλιτεχνικές τάσεις. Παράλληλα, θα μάθουν τις σύγχρονες

εξελίξεις στη χημική και τεχνολογική χρήση των χρωμάτων, συμπεριλαμβανομένων των νέων βαφών και χρωμάτων για διάφορες χρήσεις. Επιπλέον, θα μάθουν για τον τρόπο με τον οποίο το χρώμα επηρεάζει την ψυχολογία και τη διάθεση του ανθρώπου, καθώς και τη χρήση του στον σχεδιασμό εσωτερικών χώρων και άλλων εφαρμογών. Συνοψίζοντας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αποκτήσουν μια βαθύτερη κατανόηση σχετικά με τη σημασία, την ιστορία, την ψυχολογία και τις ποικίλες εφαρμογές του χρώματος. Αυτό θα επιτρέψει στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες να αναπτύξουν πιο ευαίσθητες και ενδεδειγμένες προσεγγίσεις στη χρήση του χρώματος στον καθημερινό και επαγγελματικό τους βίο.

2.1.Γ.2 | Η ΦΥΣΙΚΗ ΤΩΝ ΧΡΩΜΑΤΩΝ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα εστιάζεται στη φυσική του χρώματος, ένα πεδίο της επιστήμης που μας επιτρέπει να κατανοήσουμε τη φύση και τις ιδιότητες των χρωμάτων στον κόσμο μας. Οι χρωματικοί τόνοι που βλέπουμε γύρω μας, στην καθημερινή μας ζωή, πηγάζουν από πολύπλοκες φυσικές διεργασίες και αλληλεπιδράσεις με το περιβάλλον. Το χρώμα προκύπτει από τη διάθλαση του φωτός μέσα από διάφορα υλικά και δομές. Όταν το φως εκτίθεται σε ένα αντικείμενο, αλληλεπιδρά με το υλικό και την υφή του αντικειμένου. Κατά τη διαδικασία αυτή, το φως μπορεί να απορροφηθεί ή να ανακλαστεί, ανάλογα με τη δομή του υλικού.

Στην εν λόγω μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα διερευνήσουν την πολυπλοκότητα της ανθρώπινης όρασης και της ψυχολογίας των χρωμάτων και θα γνωρίσουν πώς αντιλαμβανόμαστε και αντιδρούμε στα χρώματα σε διάφορες περιστάσεις. Θα αποκτήσουν γνώσεις σχετικά με τον τρόπο που το φως αλληλεπιδρά με την ύλη και πώς αυτή η διαδικασία οδηγεί στην εμφάνιση των χρωμάτων. Θα μάθουν, επίσης, για την απόχρωση, τον τόνο και την ένταση των χρωμάτων. Μέσω διαλέξεων, παρουσιάσεων, κατάλληλου εκπαιδευτικού υλικού και πειραμάτων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αποκτήσουν μια ισχυρή θεωρητική βάση σχετικά με τη φυσική των χρωμάτων και τη λειτουργία της στην τέχνη και στην καθημερινή ζωή. Συνοψίζοντας, η κατανόηση της φυσικής των χρωμάτων θα επιτρέψει στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες να εργάζονται με αυξημένη αντίληψη, αποκτώντας την ικανότητα να δημιουργούν μια ποικιλία αποχρώσεων και τόνων προκειμένου να επιτύχουν το επιθυμητό αισθητικό αποτέλεσμα στο έργο τους.

2.1.Γ.3 | ΘΕΩΡΙΑ ΑΝΑΜΕΙΞΗΣ ΧΡΩΜΑΤΩΝ

Η εν λόγω μαθησιακή υποενότητα επικεντρώνεται στη θεωρία της ανάμειξης των χρωμάτων στη ζωγραφική τέχνη. Η θεωρία ανάμειξης χρωμάτων είναι κρίσιμη για τη ζωγραφική και τη δημιουργία χρωματικών συνθέσεων, γιατί εξετάζει τον τρόπο με τον οποίο τα χρώματα αναμειγνύονται και αλληλεπιδρούν μεταξύ τους.

Σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μάθουν τις βασικές αρχές ανάμειξης χρωμάτων στη ζωγραφική τέχνη. Θα κατανοήσουν τη σημασία των

βασικών χρωμάτων (κόκκινα, μπλε και κίτρινα) ως τη βάση της χρωματικής παλέτας και πως αυτά τα χρώματα δεν προκύπτουν από την ανάμειξη άλλων χρωμάτων, αλλά αποτελούν τη βάση για όλες τις άλλες αναμείξεις, δηλαδή για όλα τα άλλα χρώματα. Θα μάθουν, επίσης, πώς να δημιουργούν δευτερεύοντα χρώματα με την ανάμειξη δύο βασικών χρωμάτων και τριτεύοντα με την ανάμειξη βασικών και δευτερευόντων χρωμάτων, καθώς και πώς αυτά τα χρώματα μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να δημιουργηθούν ποικίλες αποχρώσεις. Θα γνωρίσουν και θα κάνουν χρήση ψυχρών, θερμών και ουδέτερων χρωμάτων, ενώ παράλληλα θα κατανοήσουν τη σημασία των αντίθετων/συμπληρωματικών χρωμάτων και πώς η ανάμειξή τους μπορεί να προκαλέσει αντίθεση και ζωντάνια σε ένα έργο τέχνης. Μέσα από στοχευμένες δραστηριότητες που θα περιλαμβάνουν πρακτική εφαρμογή, εκπαιδευτικά παιχνίδια, πειράματα με τα χρώματα σε ψηφιακό περιβάλλον κ.ά. θα είναι σε θέση να εφαρμόσουν αναμείξεις χρωμάτων σε διάφορες αναλογίες και να δημιουργήσουν αποχρώσεις (τόνους). Οι γνώσεις και οι δεξιότητες που θα αποκτήσουν είναι θεμελιώδεις για κάθε καλλιτέχνη. Θα επιτρέψουν στον/στην κάθε εκπαιδευόμενο/-η να εξελίξει τη δημιουργικότητά του και να εφαρμόσει με επιτυχία τα χρώματα στα δικά του ζωγραφικά έργα.

2.1.Γ.4 | Ο ΧΡΩΜΑΤΙΚΟΣ ΚΥΚΛΟΣ ΤΟΥ ΙΤΤΕΝ

Σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα έρθουν σε επαφή με τον χρωματικό κύκλο του Γιохάννες'Ιττεν (Johannes Itten), Ελβετού καλλιτέχνη και δασκάλου χρωματολογίας. Αυτός ο κύκλος χρησιμοποιείται για να αναπαραστήσει τα βασικά χρώματα, τις σχέσεις μεταξύ τους και τις διάφορες συνδυαστικές χρωματικές δυνατότητες. Ο χρωματικός κύκλος του Ίττεν περιλαμβάνει τα τρία βασικά χρώματα (κόκκινο, μπλε και κίτρινο), τα τρία δευτερεύοντα χρώματα (πράσινο, μωβ και πορτοκαλί), τα τρία ενδιάμεσα χρώματα (κίτρινο – πράσινο, μπλε – πράσινο και μπλε – μωβ) και τα αντιθετικά χρώματα, όπως το κόκκινο – πράσινο, το μπλε – πορτοκαλί και το κίτρινο – μωβ.

Σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αναπτύξουν την ικανότητα να κατανοούν και να εφαρμόζουν τις αρχές του χρωματικού κύκλου του Ίττεν. Επίσης, θα μάθουν τις βασικές έννοιες της χρωματολογίας, όπως τα βασικά, δευτερεύοντα και ενδιάμεσα χρώματα, αλλά και τις σχέσεις μεταξύ τους. Θα μάθουν επίσης πώς να κατασκευάζουν τον χρωματικό κύκλο του Ίττεν και πώς να τον εφαρμόζουν, ενώ παράλληλα θα κατανοήσουν τον τρόπο με τον οποίο οι αναλογίες και οι αντιθέσεις μεταξύ των χρωμάτων μπορούν να δημιουργήσουν ισορροπία και ενδιαφέρον στη ζωγραφική. Στο πλαίσιο αυτό, οι εκπαιδευόμενοι/-ες, μέσα από τη θεωρητική εκπαίδευση και στη συνέχεια με τον πειραματισμό και την εφαρμογή των γνώσεών τους, προσδιορίζουν ποια συνδυαστικά χρώματα, αναλογίες και αντιθέσεις θα δημιουργήσουν την επιθυμητή αισθητική εντύπωση. Οι γνώσεις και οι δεξιότητες αυτές θα τους βοηθήσουν να επιλέγουν τα κατάλληλα χρώματα, να δημιουργούν αντίθεση και αρμονία στα έργα τους και να εκφράζουν τη δημιουργικότητά τους με πιο αποτελεσματικό τρόπο.

2.1.Γ.5 | ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΧΡΩΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΧΡΩΜΑΤΙΚΑ ΜΟΝΤΕΛΑ

Αυτή η μαθησιακή υποεπενότητα επικεντρώνεται στον ρόλο και τη σημασία των συστημάτων χρώματος και χρωματικών μοντέλων στην ανάπτυξη και κατανόηση της χρωματικής αντίληψης και στην εφαρμογή της σε διάφορους τομείς, όπως στην τέχνη, στη σχεδίαση και στην επικοινωνία. Στον κόσμο των εικαστικών και εφαρμοσμένων τεχνών, υπάρχουν διάφορα χρωματικά συστήματα που χρησιμοποιούνται ανάλογα με τον τομέα εφαρμογής τους. Οι καλλιτέχνες που εργάζονται με ζωγραφικά χρώματα ή χρωστικές, χρησιμοποιούν το σύστημα RYB (red, yellow, blue). Από την άλλη πλευρά, στον τομέα της γραφιστικής και των εκτυπώσεων, χρησιμοποιούνται τα χρωματικά μοντέλα CMY (cyan, magenta, yellow) ή CMYK (cyan, magenta, yellow & key: black) με την προσθήκη του μαύρου, ενώ το χρωματικό μοντέλο RGB (red, green, blue) αναφέρεται στα ηλεκτρονικά μέσα, όπως είναι η τηλεόραση, η φωτογραφία και οι υπολογιστές.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, σε αυτή τη μαθησιακή υποεπενότητα, θα μάθουν τη βασική διαφορά μεταξύ του RYB συστήματος και των προσθετικών συστημάτων (όπως το RGB που χρησιμοποιείται συχνά σε ηλεκτρονικά μέσα ή το CMY που αφορά τον τομέα της γραφιστικής και των εκτυπώσεων). Θα κατανοήσουν, δηλαδή, πώς το RYB σύστημα αναπαριστά τα χρώματα όταν αναφερόμαστε σε φυσικά αντικείμενα και οντότητες που μπορούμε να αγγίξουμε (αφαιρετικό σύστημα), ενώ στα άλλα δύο χρωματικά συστήματα τα χρώματα δημιουργούνται από κάτι που δεν μπορείς να αγγίξεις, όπως το φως, τις αντανakλάσεις και τις ψηφιακές εικόνες στην οθόνη. Αυτά ονομάζονται «προσθετικά». Μέσω διαλέξεων, συζητήσεων, αλλά και πειραματισμών, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αναπτύξουν μια σφαιρική αντίληψη της χρωματικής θεωρίας και των χρωματικών συστημάτων. Συνοψίζοντας, οι γνώσεις και δεξιότητες που θα αποκτήσουν είναι θεμελιώδεις για την επιτυχή άσκηση της ειδικότητας της Ζωγραφικής Τέχνης, καθώς επηρεάζουν τον τρόπο με τον οποίο οι καλλιτέχνες αντιλαμβάνονται, χειρίζονται και εφαρμόζουν τα χρώματα στα έργα τους.

2.1.Γ.6 | ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΧΡΩΣΤΙΚΩΝ ΥΛΩΝ

Η μαθησιακή υποεπενότητα «Εξέλιξη των χρωστικών υλών» εξετάζει την εξέλιξη της τεχνικής και της πρακτικής στη ζωγραφική, σε σχέση με τη χρήση χρωστικών ουσιών και τη μετάβαση από τη χρήση ορυκτών ή φυσικών πρώτων υλών στη χρήση χημικών προϊόντων. Η ιστορία των χρωστικών υλών στη ζωγραφική είναι μια συναρπαστική αναδρομή στην εξέλιξη της τέχνης και της ανθρώπινης δημιουργικότητας. Από την αρχαιότητα μέχρι τις μέρες μας, οι χρωστικές ύλες έχουν παίξει έναν καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη της ζωγραφικής και στον μετασχηματισμό της καλλιτεχνικής έκφρασης.

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή υποεπενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα κατανοήσουν πώς η χρήση των χρωστικών υλών στη ζωγραφική εξελίχθηκε κατά τη διάρκεια των διαφόρων περιόδων της ιστορίας, από τους αρχαίους πολιτισμούς έως τη σύγ-

χρονη εποχή. Θα μάθουν για τη χρήση των φυσικών χρωμάτων που αντλούσαν στην αρχαιότητα από τη φύση, όπως για παράδειγμα από ορυκτές ύλες και άνθη, και θα γνωρίσουν τις τεχνικές που ανέπτυξαν οι καλλιτέχνες στην αρχαία Ελλάδα και Ρώμη για την παραγωγή πιο σταθερών χρωστικών υλών, όπως για παράδειγμα το συνθετικό κόκκινο Vermilion (κινναβαρίτης). Θα εξετάσουν τις καινοτομίες που εμφανίστηκαν κατά την περίοδο της Αναγέννησης, όπως οι βαφές βάσει λαδιού και οι χρωστικές που προήλθαν από μεταλλικά άλατα. Τέλος, θα ανακαλύψουν πώς η τεχνολογική εξέλιξη στον 20ό αιώνα επέφερε νέες χρωστικές ύλες, όπως οι ακρυλικές βαφές και τα χρώματα αερογράφου, και πώς αυτές οι καινοτομίες επηρέασαν τη σύγχρονη ζωγραφική. Σε συνδυασμό με τη μαθησιακή ενότητα της «Τεχνικής Ζωγραφικής Ι», οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αξιοποιήσουν τις γνώσεις τους και θα πειραματιστούν με χρωστικές που παράγονται από φυσικά υλικά, όπως τα μπαχαρικά και άλλες φυσικές πρώτες ύλες. Ολοκληρώνοντας τη μαθησιακή υποενότητα, θα είναι σε θέση να επιλέγουν τις κατάλληλες χρωστικές ύλες για τα έργα τους και θα αναπτύξουν δεξιότητες χρήσης και εφαρμογής.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Itten, J. (1998). *Η Τέχνη του Χρώματος* (μτφρ. Ι. Ομορφοπούλου). Αθήνα: Εκδόσεις Ένωση Εκπαιδευτικών Εικαστικών Μαθημάτων.
2. Sargent, W. (1987). *Το Χρώμα στη Φύση και στην Τέχνη. Η απόλαυση και η χρήση του χρώματος* (μτφρ. Ε. Καλκάνη). Αθήνα: Εκδόσεις Κάλβος.

Συμπληρωματικές

1. Parramón, J. M. (1997). *Θεωρία και πρακτική στο χρώμα* (μτφρ. Α. Μαμωνίδης). Αθήνα: Εκδόσεις Ντουντούμη.
2. Klee, P. (1989). *Η Εικαστική Σκέψη. Τα Μαθήματα στη Σχολή Μπαουχάουζ* (τόμος Ι και ΙΙ), (μτφρ. Α. Μοσχονά). Αθήνα: Εκδόσεις Μέλισσα.

2.1.Δ • ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΕΧΝΗΣ Ι

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Η μαθησιακή ενότητα «Ιστορία Τέχνης Ι» αναφέρεται στην ιστορία της δυτικής τέχνης στα πρώτα τρία εξάμηνα και στο τελευταίο εξάμηνο αναφέρεται αποκλειστικά στη νεοελληνική τέχνη. Πιο συγκεκριμένα, η δυτική τέχνη εξετάζεται από τις απαρχές της, δηλαδή την αρχαία ελληνική και ρωμαϊκή τέχνη, μέχρι και τη σύγχρονη τέχνη. Εξετάζονται, επίσης, οι ιστορικές συνθήκες, τα ιδεολογικά αφηγήματα και τα μορφολογικά χαρακτηριστικά κάθε περιόδου. Στην εν λόγω μαθησιακή ενότητα, οι εκπαι-

δευόμενοι/-ες θα γνωρίσουν κυρίως την αρχαία ελληνική και ρωμαϊκή τέχνη, καθώς και την περίοδο του Μεσαίωνα. Γίνεται επίσης μια επισκόπηση της τέχνης στη Μεσοποταμία και την Αίγυπτο. Εξετάζονται οι ιδεολογικές και θρησκευτικές αφετηρίες κάθε περιόδου και με ποιον τρόπο αυτές εκφράστηκαν από τις τέχνες στον αρχαίο ειδωλολατρικό κόσμο και τον χριστιανικό Μεσαίωνα. Αναλύονται οι μορφολογικές σχέσεις και αντιθέσεις της τέχνης κάθε ιστορικής περιόδου. Στη μαθησιακή ενότητα εξετάζονται: η τέχνη της Μεσοποταμίας και της Αιγύπτου, η τέχνη του Αιγαίου, η γεωμετρική και αρχαϊκή τέχνη, η κλασική και ελληνιστική τέχνη, η ρωμαϊκή τέχνη, η βυζαντινή τέχνη, ο δυτικός Μεσαίωνας: ρομανική και γοτθική τέχνη.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Αναγνωρίζουν τα μορφολογικά χαρακτηριστικά της τέχνης κάθε ιστορικής περιόδου,
- Εξοικειωθούν με σημαντικά μνημεία και τεχνουργήματα του αρχαίου και μεσαιωνικού κόσμου,
- Κατανοούν το ιδεολογικό περιεχόμενο της τέχνης κάθε ιστορικής περιόδου,
- Συσχετίζουν τα μορφολογικά και ιδεολογικά δεδομένα της τέχνης, με τις ιδιαίτερες συνθήκες κάθε ιστορικής περιόδου,
- Διακρίνουν τις μορφολογικές συγγένειες και αντιθέσεις της τέχνης κάθε ιστορικής περιόδου,
- Εξετάζουν και να ερμηνεύουν τα έργα τέχνης βάσει μορφολογικών στοιχείων και ιστορικού πλαισίου.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Τέχνη της Μεσοποταμίας / Αιγυπτιακή τέχνη / Αιγαιακός πολιτισμός / Γεωμετρικοί χρόνοι / Αρχαϊκοί χρόνοι / Κλασική τέχνη / Ελληνιστική τέχνη / Ρωμαϊκή τέχνη / Βυζαντινή τέχνη / Μεσαίωνας / Γοτθική τέχνη.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (3), Εργαστήριο (0), Σύνολο (3).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	Η ΤΕΧΝΗ ΤΗΣ ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑΣ
2	Η ΤΕΧΝΗ ΤΗΣ ΑΙΓΥΠΤΟΥ
3	Η ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ
4	Η ΓΕΩΜΕΤΡΙΚΗ ΚΑΙ Η ΑΡΧΑΪΚΗ ΤΕΧΝΗ
5	Η ΚΛΑΣΙΚΗ ΚΑΙ Η ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΗ ΤΕΧΝΗ
6	Η ΡΩΜΑΪΚΗ ΚΑΙ Η ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΤΕΧΝΗ
7	Ο ΔΥΤΙΚΟΣ ΜΕΣΑΙΩΝΑΣ: ΡΟΜΑΝΙΚΗ ΚΑΙ ΓΟΤΘΙΚΗ ΤΕΧΝΗ

Κείμενο αναφοράς

2.1.Δ.1 | Η ΤΕΧΝΗ ΤΗΣ ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑΣ

Η εν λόγω μαθησιακή υποενότητα εξετάζει την τέχνη και την εξέλιξη της τέχνης στην αρχαία Μεσοποταμία, από την αρχική περίοδο της γεωργίας και της αρχιτεκτονικής μέχρι την ανάπτυξη των αυτοκρατοριών των Σουμερίων, Ασσυρίων και Βαβυλωνίων. Η μαθησιακή υποενότητα θα εστιαστεί στις διάφορες τεχνικές και τις τεχνολογικές επινοήσεις όπως ο τροχός και το άροτρο, καθώς και στη σημασία της γραφής για τη διάδοση του πολιτισμού και της τέχνης.

Οι γνώσεις που θα λάβουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες συνδέονται στενά με τις δεξιότητες που θα αναπτύξουν στη ζωγραφική τέχνη, καθώς θα κατανοήσουν τον τρόπο που η τέχνη επηρέασε την αρχιτεκτονική, τη γλυπτική και την εικαστική έκφραση στη Μεσοποταμία. Θα εκτιμήσουν τον ρόλο της τέχνης στη διατήρηση της ιστορίας και του πολιτισμού της περιοχής και πώς αυτό επηρέασε την ανάπτυξη των αυτοκρατοριών. Η ανάλυση του πολιτισμού της αρχαίας Μεσοποταμίας, συμπεριλαμβανομένων των πολιτισμών των Σουμερίων, των Ασσυρίων και των Βαβυλωνίων, μέσω της ταυτόχρονης παρακολούθησης οπτικοακουστικού ψηφιακού υλικού, θα συμβάλει στην κατανόηση των τεχνολογικών επινοήσεων της εποχής και της επίδρασής τους στην αρχιτεκτονική, τη γλυπτική και την τέχνη γενικότερα.

Με την απόκτηση αυτών των γνώσεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι σε θέση να συνδέσουν την τέχνη με την πολιτιστική εξέλιξη, καθώς και του ρόλου της στην προβολή της εξουσίας και του πολιτισμού των αυτοκρατοριών που εξετάζονται. Με αυτόν τον τρόπο, θα αποκτήσουν βαθύτερη κατανόηση της σημασίας της τέχνης στον αρχαίο πολιτισμό της Μεσοποταμίας και θα εφοδιαστούν με γνώσεις και δεξιότητες που θα ενισχύσουν την ικανότητά τους να αναλύουν, να ερμηνεύουν και να ερευνούν τα αρχαιολογικά ευρήματα και τις τέχνες της εποχής, προσφέροντας ένα βαθύτερο επίπεδο κατανόησης του αρχαίου κόσμου.

2.1.Δ.2 | Η ΤΕΧΝΗ ΤΗΣ ΑΙΓΥΠΤΟΥ

Στη μαθησιακή υποεπένδυση που αφορά τον αιγυπτιακό πολιτισμό εξετάζεται η πολιτισμική κληρονομιά της αρχαίας Αιγύπτου και η εξέλιξη του πολιτισμού από την προϊστορία μέχρι την πτώση της αυτοκρατορίας. Ο αιγυπτιακός πολιτισμός αποτελεί έναν από τους πιο εμβληματικούς και αρχαίους πολιτισμούς. Αναπτύχθηκε κατά μήκος των οχθών του ποταμού Νείλου στη βόρεια Αφρική και είχε μια ιστορία χιλιετιών. Οι πλούσιες καλλιέργειες στην περιοχή εξαρτιόνταν από τις πλημμύρες του Νείλου που δημιουργούσαν γόνιμο έδαφος, γεγονός που καθιστούσε το ποτάμι ανεκτίμητο πόρο για την εξέλιξη του πολιτισμού. Επιπλέον, ο ποταμός Νείλος διευκόλυνε τη μεταφορά βαριάς πέτρας για την κατασκευή των αιγυπτιακών μνημείων, ενώ η εκτεταμένη έκταση της χώρας και το έντονο φως επηρέασαν την αιγυπτιακή τέχνη, η οποία χαρακτηρίζεται από ευκρινή περιγράμματα, λεπτομερείς αναπαραστάσεις και χρήση καθαρών χρωμάτων.

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή υποεπένδυση, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα γνωρίσουν την ιστορική εξέλιξη του αιγυπτιακού πολιτισμού, συμπεριλαμβανομένων των δύο βασιλείων (Ανω και Κάτω Αίγυπτος) και των διαφόρων περιόδων όπως το Αρχαίο, Μέσο, και Νέο Βασίλειο. Θα κατανοήσουν τη σημασία του ποταμού Νείλου ως πηγής πλούτου και, παράλληλα, θα εξετάσουν την αιγυπτιακή τέχνη και την αρχιτεκτονική, καθώς και την εξέλιξη των τεχνικών όπως η λάξευση πέτρας, η χρήση χρωμάτων και η κατασκευή πυραμίδων. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες καλούνται να εντοπίσουν συνεργατικά μέσω ψηφιακών και άλλων πηγών, τη σημασία των ιερογλυφικών ως συστήματος γραφής και τη χρήση τους για την ταφική τέχνη, όπως επίσης και τον πολιτισμικό ρόλο των Φαραώ και των πρακτικών που σχετίζονταν με τους νεκρούς.

Με την ανάλυση αυτών των στοιχείων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αποκτήσουν μια εκτενή κατανόηση της αρχαίας αιγυπτιακής κουλτούρας και της σημασίας της για τον παγκόσμιο πολιτισμό και τη ζωγραφική τέχνη του σήμερα.

2.1.Δ.3 | Η ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ

Η συγκεκριμένη εκπαιδευτική υποεπένδυση αναφέρεται στους αρχαίους πολιτισμούς του Αιγαίου και διερευνά την πορεία ανάπτυξης, τις τέχνες, τα έθιμα και τις επιδράσεις που είχαν στην ευρύτερη περιοχή. Γύρω στο 3000 π.Χ., πληθυσμοί που ανήκαν σε εθνοτικές ομάδες της Μεσογείου και της Μικράς Ασίας έκαναν τη μετακίνησή τους στον χώρο του Αιγαίου και αναμείχθηκαν με τους τοπικούς πληθυσμούς. Ο πολιτισμός που αναπτύχθηκε στην ευρύτερη περιοχή του Αιγαίου όπου εγκαταστάθηκαν ονομάστηκε αιγαιακός, αναδεικνύοντας την τοπική και πολιτιστική επιρροή τους στην περιοχή. Πήρε διάφορα ονόματα ανάλογα με την περιοχή όπου αναπτύχθηκε. Ονομάστηκε κυκλαδικός στα νησιά των Κυκλάδων, μινωικός στην Κρήτη και μυκηναϊκός στην ευρύτερη ηπειρωτική Ελλάδα.

Σε αυτή τη μαθησιακή υποεπένδυση, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα γνωρίσουν τον κυκλαδικό πολιτισμό και την ανάπτυξή του στα νησιά των Κυκλάδων, καλύπτοντας πολ-

λές περιόδους από την πρωτοκυκλαδική (3200-2000 π.Χ.), έως την υστεροκυκλαδική περίοδο (1600-1100 π.Χ. περίπου), τον μινωικό πολιτισμό και την ιστορία της Κρήτης, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών, πολιτικών και θρησκευτικών πτυχών αυτού του πολιτισμού, καθώς και τον μυκηναϊκό πολιτισμό και την υστεροελλαδική περίοδο στον ευρύτερο χώρο του Αιγαίου. Η μελέτη της ιστορίας του αιγαιακού πολιτισμού, συνοδευόμενη από την παρακολούθηση οπτικοακουστικού ψηφιακού υλικού, θα ενισχύσει την κατανόηση των αρχαίων νησιωτικών πολιτισμών και θα συμβάλει στη δημιουργικότητα των εκπαιδευομένων.

Με την ολοκλήρωση της υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι σε θέση να αναγνωρίζουν τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ της τέχνης και του πολιτισμού σε αρχαίες κοινωνίες και της σημασίας των υλικών στη δημιουργία τέχνης. Επιπλέον, η εφαρμογή αυτών των γνώσεων και δεξιοτήτων στη ζωγραφική τέχνη μπορεί να βοηθήσει στην εμβάθυνση της καλλιτεχνικής διαδικασίας και στη δημιουργία έργων που εκφράζουν πλούσια ιστορική και πολιτιστική σημασία.

2.1.Δ.4 | Η ΓΕΩΜΕΤΡΙΚΗ ΚΑΙ Η ΑΡΧΑΪΚΗ ΤΕΧΝΗ

Η μαθησιακή υποενότητα «Η γεωμετρική και η αρχαϊκή τέχνη» εξετάζει την περίοδο που ακολούθησε μετά την πτώση του μυκηναϊκού πολιτισμού. Η πτώση της μυκηναϊκής πολιτισμικής περιόδου είχε ως αποτέλεσμα την παρακμή των κοινωνικών δομών και της τέχνης των πολιτισμών του Αιγαίου. Οι τέσσερις αιώνες που διαδέχθηκαν την υποχώρηση του μυκηναϊκού κόσμου ονομάστηκαν «γεωμετρικοί χρόνοι», μια ονομασία που προήλθε από τα γεωμετρικά σχέδια που επικρατούσαν στη διακόσμηση των αγγείων κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου. Η αρχαϊκή εποχή, που καλύπτει το χρονικό διάστημα περίπου από το 800 π.Χ. έως το 479 π.Χ., είναι η εποχή αμέσως μετά τη γεωμετρική και πριν από την κλασική εποχή. Κατά τη διάρκεια αυτής της χρονικής περιόδου, διαμορφώθηκαν τα βασικά πρότυπα που δημιούργησαν την ταυτότητα της ελληνικής πλαστικής τέχνης και αρχιτεκτονικής.

Σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα διερευνήσουν τη μετάβαση από τη γεωμετρική περίοδο στην αρχαϊκή και την εξέλιξη που είχε η τέχνη κατά την περίοδο αυτή. Θα μάθουν για τη χρήση των γεωμετρικών σχημάτων και στοιχείων της γεωμετρικής περιόδου, καθώς και για την εξέλιξη της πλαστικής τέχνης στην αρχαϊκή εποχή (κούροι, κόρες). Οι δεξιότητες που θα αναπτύξουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες στην αναπαραγωγή γεωμετρικών και γραμμικών σχέσεων θα τους βοηθήσουν στη σύνθεση και στην αισθητική διάταξη των δικών τους καλλιτεχνικών δημιουργιών.

Παράλληλα, μέσα από εφαρμογές και ασκήσεις που συνδέονται και με τη μαθησιακή ενότητα των «Πλαστικών Εφαρμογών Ι», θα μπορέσουν να αντλήσουν έμπνευση από τα αρχαϊκά έργα τέχνης και να ενσωματώσουν τις αρχές και τα στοιχεία που μάθανε στη δική τους ζωγραφική σύνθεση.

2.1.Δ.5 | Η ΚΛΑΣΙΚΗ ΚΑΙ Η ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΗ ΤΕΧΝΗ

Σε αυτή τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξερευνήσουν την εξέλιξη της τέχνης κατά την κλασική και ελληνιστική περίοδο και πώς αυτή συνέβαλε στη διαμόρφωση της καλλιτεχνικής παράδοσης που συνεχίζει να επηρεάζει τον πολιτισμό μας μέχρι σήμερα. Επιπλέον, θα εξερευνήσουν τον τρόπο με τον οποίο η τέχνη αυτών των εποχών αντικατοπτρίζει τις κοινωνικές, πολιτικές και φιλοσοφικές εξελίξεις της εποχής τους. Βασικός στόχος της μαθησιακής υποενότητας είναι να κατανοήσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες τα χαρακτηριστικά της κλασικής και ελληνιστικής αισθητικής, όπως το μέτρο, την αρμονία και τη ρεαλιστική αναπαράσταση, καθώς και τις τεχνικές που χρησιμοποιούνταν για τη δημιουργία των μνημειακών έργων (π.χ. η Ακρόπολη των Αθηνών, η Αφροδίτη της Μήλου, ο Λαοκόων και οι γιοι του κ.ά.). Παράλληλα, θα αναπτύξουν τη δυνατότητα να αναλύουν και να αξιολογούν καλλιτεχνικά έργα της εποχής, διερευνώντας τις αισθητικές και πολιτιστικές τους επιρροές και την επίδρασή τους στην ανθρώπινη καλλιτεχνική εξέλιξη.

Η κατανόηση της κλασικής και ελληνιστικής τέχνης μπορεί να λειτουργήσει ως πηγή έμπνευσης για τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες, επιτρέποντάς τους να ενσωματώσουν αρμονικές και αισθητικές αξίες στα έργα τους. Μέσω παραδειγμάτων με τη χρήση οπτικοακουστικού υλικού, καθώς και μέσω ασκήσεων σε συναφείς ενότητες, όπως αυτή του «Ελευθέρου σχεδίου Ι», οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μελετήσουν τις τεχνικές που χρησιμοποιούνταν στις περιόδους που εξετάζουμε. Οι γνώσεις γύρω από την κλασική αισθητική, θα βελτιώσουν σημαντικά τις δεξιότητές τους στη ζωγραφική τέχνη και να τους επιτρέψουν να αναπτύξουν έναν πιο πλούσιο και εκφραστικό τρόπο καλλιτεχνικής έκφρασης.

2.1.Δ.6 | Η ΡΩΜΑΪΚΗ ΚΑΙ Η ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΤΕΧΝΗ

Η εν λόγω μαθησιακή υποενότητα αφιερώνεται στη μελέτη της ρωμαϊκής και της βυζαντινής τέχνης, που αποτελούν δύο σημαντικές περιόδους στην εξέλιξη της ζωγραφικής τέχνης λόγω της σημαντικής επίδρασης που άσκησαν στην ανθρώπινη πολιτιστική κληρονομιά. Η ρωμαϊκή τέχνη, που καλύπτει τη χρονική περίοδο από τον 1ο αιώνα π.Χ. έως τον 5ο αιώνα μ.Χ., αντλεί έμπνευση από την ελληνική τέχνη και χαρακτηρίζεται από την πρωτοποριακή ανάπτυξη νέων τεχνικών, όπως είναι η ανακάλυψη του αρχιτεκτονικού τόξου. Η καλλιτεχνική δραστηριότητα της ρωμαϊκής περιόδου αντικατοπτρίζει την πλούσια πολιτιστική κληρονομιά της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας και τις εξελισσόμενες ιδεολογικές τάσεις της εποχής. Η βυζαντινή τέχνη, από τον 4ο αιώνα μ.Χ. μέχρι την άλωση της Κωνσταντινούπολης το 1453 μ.Χ., έχει βαθιές ρίζες στη χριστιανική θρησκευτική πίστη. Οι εικόνες και τα μωσαϊκά στις βυζαντινές εκκλησίες αναδεικνύουν τη θρησκευτική διάσταση με έντονη συμβολική και πνευματική σημασία.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, θα μάθουν τα βασικά χαρακτηριστικά της ρωμαϊκής τέχνης, όπως η επίδραση της ελληνικής τέχνης, ο ρεαλισμός, και η ανατομική ακρίβεια, ενώ παράλληλα θα γνωρίσουν τα βασικά χαρακτη-

ριστικά της βυζαντινής τέχνης, όπως είναι η βαθιά θρησκευτική επιρροή, η χρήση του ψηφιδωτού, καθώς και η έμφαση στον συμβολισμό. Επιπλέον, οι εκπαιδευόμενοι/-ες, με τη χρήση ψηφιακών πόρων και προσαρμοσμένου στις ανάγκες της μαθησιακής υποενότητας εκπαιδευτικού υλικού, θα αναπτύξουν γνώσεις που θα τους επιτρέπουν να αναγνωρίζουν τις πολιτισμικές, θρησκευτικές και ιστορικές επιρροές της εποχής.

Τέλος, με την απόκτηση αυτών των γνώσεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι σε θέση να κατανοήσουν την εξέλιξη της τέχνης από την κλασική ρωμαϊκή περίοδο μέχρι τη βυζαντινή εποχή και να αντιληφθούν τις διαφορές και τις κοινές τάσεις που επηρέασαν την αισθητική ανάπτυξη των δύο περιόδων.

2.1.Δ.7 | Ο ΔΥΤΙΚΟΣ ΜΕΣΑΙΩΝΑΣ: ΡΟΜΑΝΙΚΗ ΚΑΙ ΓΟΤΘΙΚΗ ΤΕΧΝΗ

Αυτή η μαθησιακή υποενότητα επικεντρώνεται στην εξέλιξη της τέχνης κατά την περίοδο του Μεσαίωνα στη δύση. Ο δυτικός Μεσαίωνας αντιπροσωπεύει μια σημαντική περίοδο στην ευρωπαϊκή ιστορία, καθοριστική για την ανάπτυξη της τέχνης και της πολιτισμικής ταυτότητας. Διακρίνεται στη ρομανική και τη γοτθική τέχνη, από τις οποίες η καθεμία φέρει τα δικά της χαρακτηριστικά. Η ρομανική τέχνη επικράτησε κυρίως κατά τον 11ο και 12ο αιώνα και χαρακτηρίστηκε από τη χρήση πέτρας και την ενίσχυση των εκκλησιαστικών κτιρίων. Τα ρομανικά κτίρια είχαν πολύπλοκες αψίδες και στολίσματα, ενώ η ζωγραφική εστιάζεται σε θρησκευτικές παραστάσεις με βαθύ πνευματικό νόημα αποδίδοντας με μεγαλύτερη ακρίβεια τα φυσικά χαρακτηριστικά στις ανθρώπινες μορφές. Η γοτθική τέχνη αναδείχθηκε κατά τον 12ο αιώνα και επικράτησε κυρίως στον 13ο και 14ο αιώνα. Χαρακτηρίστηκε από ψηλά, λεπτά κτίρια με λεπτομερείς γραμμές, ενώ η αγάπη για την εκκλησία και το θρησκευτικό αίσθημα εκδηλώθηκαν μέσα από τα περίτεχνα υαλουργήματα (βιτρό) και τις πολύπλοκες κατασκευές.

Σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μάθουν τα βασικά χαρακτηριστικά της ρομανικής τέχνης, συμπεριλαμβανομένης της θρησκευτικής θεματολογίας, της συμμετρίας και του συμβολισμού. Παράλληλα, θα γνωρίσουν τα βασικά χαρακτηριστικά της γοτθικής τέχνης, όπως η οικονομική άνθηση, οι υπερβολικές διαστάσεις, η εξέλιξη του ψηφιδωτού, καθώς η μεταστροφή από το «ελληνικό ιδίωμα» των προηγούμενων περιόδων. Λαμβάνοντας αυτές τις γνώσεις, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αποκτήσουν μια βαθιά ιστορική κατανόηση της μεσαιωνικής τέχνης του δυτικού κόσμου και πώς αυτή εξελίσσεται και επηρεάζεται από το πνεύμα της εποχής.

Μέσω της μελέτης εκπαιδευτικού υλικού και της πρακτικής άσκησης σε συνεργασία με άλλες μαθησιακές ενότητες, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αντλήσουν έμπνευση και θα είναι σε θέση να ενσωματώσουν στοιχεία από τη ρομανική και γοτθική τέχνη στο ζωγραφικό τους έργο.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Gombrich, E. H. (2011). *Το χρονικό της τέχνης* (μτφρ. Λ. Κάσδαγλη). Αθήνα: Εκδόσεις Μορφωτικού Ιδρύματος Εθνικής Τραπέζης.
2. Φίκας, Ι. (2005). *Τέχνη και πολιτισμός του αρχαίου κόσμου*. Αθήνα: Εκδόσεις Καρακώτσογλου.

Συμπληρωματικές

1. Winckelmann, J. (2010). *Ιστορία της Αρχαίας Τέχνης. Η τέχνη των ανατολικών λαών, των Ετρούσκων, των Ελλήνων και των Ρωμαίων* (μτφρ. Λ. Αναγνώστου). Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg.
2. Πλάντζος, Δ. (2018). *Η τέχνη της ζωγραφικής στον αρχαιοελληνικό κόσμο*. Αθήνα: Εκδόσεις Καπόν.

2.1.Ε • ΤΕΧΝΙΚΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ Ι

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Η μαθησιακή ενότητα «Τεχνική Ζωγραφικής Ι» επιδιώκει τη γνωριμία των εκπαιδευομένων με τα μορφοπλαστικά στοιχεία της ζωγραφικής γλώσσας και την απόκτηση δεξιοτήτων που αφορούν τις τεχνικές ζωγραφικής, τα υλικά και το δημιουργικό λεξιλόγιο της ζωγραφικής τέχνης. Η μαθησιακή ενότητα εστιάζεται στη μελέτη και στην εκμάθηση βασικών τεχνικών για την παραγωγή ζωγραφικών έργων σε ποικίλες επιφάνειες (χαρτί, καμβάς, ξύλινος φορέας κ.ά.), με την ανάλογη χρήση και επεξεργασία υλικών. Αναλύονται και εφαρμόζονται βασικές τεχνικές, όπως: ζωγραφική με λάδι, ακρυλικά, τέμπρες, αυγοτέμπρες, ακουαρέλα (υδατογραφία), λαζούρα, νωπογραφίας (fresco) κ.ά.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Χρησιμοποιούν υλικά, μέσα και βασικές τεχνικές ζωγραφικής, όπως ζωγραφική με λάδι, ακρυλικά, τέμπρες, αυγοτέμπρες, ακουαρέλα (υδατογραφία), λαζούρα κ.ά.,
- Αναγνωρίζουν την τεχνική της νωπογραφίας (fresco),
- Προετοιμάζουν ζωγραφικές επιφάνειες με διάφορα υλικά και τεχνικές,
- Αντιλαμβάνονται την υφή των υλικών και τον ρόλο τους στο περιεχόμενο του έργου,
- Αποδίδουν διαφορετικές υφές στο ζωγραφικό έργο,
- Δημιουργούν γρήγορα σκίτσα με σινική μελάνη, μολύβι κ.λπ.,
- Εντοπίζουν τα υλικά και τις τεχνικές που χρησιμοποιήθηκαν σε ένα ζωγραφικό έργο,

- Ερμηνεύουν και να εφαρμόζουν συνθετικά βασικές τεχνικές ζωγραφικής,
- Διακρίνουν τις ιδιαιτερότητες ποικίλων χρωστικών υλικών, όπως ελαιοχρώματα, υδροχρώματα, σινική μελάνη, παστέλ λαδιού, ξηροπαστέλ κ.ά.,
- Δημιουργούν εικαστικά έργα με διάφορες τεχνικές και μέσα,
- Πειραματίζονται με τη χρήση διαφορετικών χρωστικών στο ζωγραφικό έργο.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Ακρυλικά / Ακουαρέλα / Βασικά υλικά ζωγραφικής / Επίστρωση βάσης / Προετοιμασία ζωγραφικής επιφάνειας / Τέμπερες και αυγοτέμπερες / Χρώματα λαδιού.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (1), Εργαστήριο (3), Σύνολο (4).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΒΑΣΙΚΑ ΥΛΙΚΑ
2	ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ ΕΠΙΦΑΝΕΙΑΣ
3	ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ ΜΕ ΛΑΔΙ
4	ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ ΜΕ ΑΚΡΥΛΙΚΑ
5	ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ ΜΕ ΑΚΟΥΑΡΕΛΑ
6	ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ ΜΕ ΤΕΜΠΕΡΑ ΚΑΙ ΑΥΓΟΤΕΜΠΕΡΑ

Κείμενο αναφοράς

2.1.Ε.1 | ΒΑΣΙΚΑ ΥΛΙΚΑ

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα, εξετάζονται τα θεμελιώδη υλικά της ζωγραφικής τέχνης, που χρησιμοποιούνται από τους καλλιτέχνες προκειμένου να δημιουργήσουν τα ζωγραφικά τους έργα. Αυτά τα υλικά περιλαμβάνουν την επιφάνεια υποστήριξης του τελάρου (καβαλέτο), τον καμβά ή την επιφάνεια πάνω στην οποία γίνεται η ζωγραφική, τα χρώματα, τα πινέλα, καθώς και τις μεθόδους και τεχνικές που χρησιμοποιούνται για τη δημιουργία εικόνων και έργων ζωγραφικής. Η κατανόηση των βασικών υλικών της ζωγραφικής είναι σημαντική για τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες, καθώς αυτά τα υλικά επηρεάζουν τον τρόπο με τον οποίο μπορούν να εκφράσουν τη δημιουργικότητά τους και να επιλέξουν το ύφος της δικής τους ζωγραφικής.

Σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μελετήσουν τα βασικά υλικά που χρησιμοποιούν οι ζωγράφοι κατά τη διάρκεια της εργασίας τους. Θα εξερευνήσουν διάφορα είδη χρωμάτων, όπως ακρυλικά, λάδια, ακουαρέλες, παστέλ και θα κατανοήσουν πώς να επιλέξουν το κατάλληλο είδος χρώματος για το συγκεκριμένο έργο.

κριμένο έργο τους. Θα μάθουν ποια πινέλα είναι κατάλληλα για διάφορες τεχνικές ζωγραφικής και πώς να τα χρησιμοποιήσουν αποτελεσματικά για την εφαρμογή των χρωμάτων. Θα μάθουν, επίσης, να επιλέγουν τον κατάλληλο καμβά ή χαρτί για τη ζωγραφική τους. Παράλληλα, θα μάθουν πώς να χρησιμοποιούν την παλέτα για την ανάμειξη των χρωμάτων ενώ θα κατανοήσουν πώς να διατηρούν τα πινέλα τους, πώς να καθαρίζουν τα εργαλεία τους, καθώς και πώς να διαχειρίζονται τα υλικά κατά τη διάρκεια της διαδικασίας ζωγραφικής. Επιπλέον, θα πειραματιστούν με διάφορα μέσα όπως πάστα, άμμο, κομμάτια ύφασμα κ.λπ., προκειμένου να δημιουργήσουν υφές και εφέ στα έργα τους.

Αυτές οι γνώσεις και δεξιότητες θα επιτρέψουν στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες να αναπτύξουν το δικό τους καλλιτεχνικό ύφος και να δημιουργούν έργα ζωγραφικής που αντικατοπτρίζουν τη δημιουργική τους εκφραστικότητα και αισθητική.

2.1.Ε.2 | ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ ΕΠΙΦΑΝΕΙΑΣ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα εξετάζει την προετοιμασία της ζωγραφικής επιφάνειας, η οποία αναφέρεται στα βήματα που πρέπει να ακολουθηθούν πριν ξεκινήσει η διαδικασία της ζωγραφικής. Αυτό θα διασφαλίσει ότι η ζωγραφική επιφάνεια είναι κατάλληλη για τον τύπο ζωγραφικής και τα υλικά που πρόκειται να χρησιμοποιηθούν. Η προετοιμασία της ζωγραφικής επιφάνειας είναι ένα σημαντικό βήμα που θα επηρεάσει το τελικό αποτέλεσμα του ζωγραφικού έργου. Κατά την προετοιμασία της ζωγραφικής επιφάνειας, δύο στοιχεία είναι ιδιαίτερα σημαντικά και πρέπει να αξιολογηθούν. Το πρώτο είναι η επιλογή του υλικού, το οποίο εξαρτάται από τον τύπο ζωγραφικής που πρόκειται να εφαρμοστεί. Για παράδειγμα, τα ακρυλικά χρώματα απαιτούν συνήθως διαφορετική προετοιμασία από τα χρώματα λαδιού. Το δεύτερο είναι η επιλογή του τύπου της ζωγραφικής επιφάνειας, όπως του καμβά, του ξύλου, του χαρτιού κ.λπ., τα οποία ως υλικά συμπεριφέρονται διαφορετικά στους διαφορετικούς τύπους χρωμάτων ή ζωγραφικής.

Σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αρχικά θα μάθουν τη σημασία του καθαρισμού της ζωγραφικής επιφάνειας πριν ξεκινήσουν τη διαδικασία. Καθαρίζοντας την επιφάνεια από σκόνη, λίπη και υπολείμματα, εξασφαλίζεται ότι τα χρώματα θα εφαρμοστούν σωστά. Θα μάθουν, επίσης, πώς να εφαρμόζουν επίστρωση βάσης στη ζωγραφική επιφάνεια για βελτίωση της πρόσφυσης των χρωμάτων και της ανθεκτικότητάς τους. Με τη χρήση ασκήσεων και την εφαρμογή πρακτικών εξάσκησης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα γνωρίσουν τις διάφορες επιλογές επίστρωσης, όπως το βερνίκι, την κόλλα και άλλα μέσα προετοιμασίας, και πώς να τις χρησιμοποιήσουν.

Με την ολοκλήρωση αυτής της μαθησιακής υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι θα αποκτήσουν τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες που χρειάζονται για να επιλέγουν και να προετοιμάζουν την κατάλληλη ζωγραφική επιφάνεια για την εφαρμογή των διαφόρων τεχνικών ζωγραφικής που θα έχουν επιλέξει.

2.1.Ε.3 | ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ ΜΕ ΛΑΔΙ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποεπενότητα επικεντρώνεται στην τεχνική της λαδομπογιάς, μια αρχαία μέθοδο ζωγραφικής που χρησιμοποιεί λάδια ως μέσο σύμμιξης των χρωμάτων. Σε αυτό το είδος της ζωγραφικής, το λάδι αναλαμβάνει τον ρόλο του μέσου μείξης των χρωμάτων, προσφέροντας πλούσια απόδοση, αντοχή στον χρόνο και εντυπωσιακή αίσθηση βάθους στο ζωγραφικό έργο. Επιπλέον, το λάδι στεγνώνει αργά και εξασφαλίζει ότι το έργο διατηρεί την αρχική του εμφάνιση για πολλές δεκαετίες.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, σε αυτή τη μαθησιακή υποεπενότητα, αρχικά θα κατανοήσουν την ιστορική σημασία της ζωγραφικής με χρώματα λαδιού και πώς αυτή έχει εξελιχθεί μέσα από την ιστορία της τέχνης. Παράλληλα, θα γνωρίσουν τα χαρακτηριστικά των χρωμάτων λαδιού, συμπεριλαμβανομένου του αργού χρόνου ξήρανσης, της χρήσης λαδιού ως διαλυτικού, της δυνατότητας δημιουργίας στρωμάτων, καθώς και των πινέλων και εργαλείων που χρησιμοποιούνται. Θα αναπτύξουν, επίσης, δεξιότητες και τεχνικές μέσω πρακτικής εξάσκησης και εκμάθησης, πώς να αναμειγνύουν χρώματα, να δημιουργούν λεπτομέρειες, να εφαρμόζουν την τεχνική του γλάσου (δηλαδή του λεπτού στρώματος διαφανούς χρώματος πάνω από ήδη ξηρά στρώματα χρώματος). Θα μάθουν ακόμα πώς να χρησιμοποιούν πολλαπλές στρώσεις χρωμάτων για να δημιουργήσουν σκιά, φωτεινότητα και όγκο στο έργο τους, καθώς και πώς τα χρώματα λαδιού μπορούν να αναμειγνύονται εύκολα για τη δημιουργία νέων αποχρώσεων και αντιστροφών, επιτρέποντας τη χρήση μιας ευρείας παλέτας χρωμάτων. Επίσης, θα ενημερωθούν για την ανάγκη εξαερισμού και τη χρήση άοσμων διαλυτικών για τον καθαρισμό εργαλείων και πινέλων, καθώς και για τυχόν αλλεργίες που μπορεί να προκύψουν από τα συστατικά των χρωμάτων λαδιού.

Κατά την ολοκλήρωση της μαθησιακής υποεπενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα έχουν αποκτήσει ολοκληρωμένες γνώσεις για τις τεχνικές της λαδομπογιάς, καθιστώντας τους/τες ικανούς/-ες να δημιουργήσουν ζωγραφικά έργα με πληρότητα ως προς τη χρήση των χρωμάτων, τον συνδυασμό τους και την εφαρμογή τους.

2.1.Ε.4 | ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ ΜΕ ΑΚΡΥΛΙΚΑ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποεπενότητα ασχολείται με την ανάλυση και κατανόηση των ακρυλικών χρωμάτων στη ζωγραφική τέχνη. Τα ακρυλικά χρώματα είναι μια τεχνική ζωγραφικής που βασίζεται στη χρήση ακρυλικών πολυμερών ως βάσης για τη δημιουργία των χρωμάτων. Αναλύοντας τη χρήση των ακρυλικών χρωμάτων στη ζωγραφική, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξερευνούν την ποικιλία των χρωμάτων, τις ιδιαιτερότητές τους και τις διάφορες τεχνικές εφαρμογής τους.

Κατά τη διάρκεια αυτής της μαθησιακής υποεπενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μελετήσουν τις διάφορες ιδιότητες των ακρυλικών, όπως τη διαφάνεια, την κάλυψη, τη ροή και τον χρόνο στεγνώματος, και πώς αυτές μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να επιτευχθούν συγκεκριμένα αποτελέσματα στη ζωγραφική. Επιπρόσθετα, η εξοικείωση με τα ακρυλικά χρώματα θα επιτρέψει στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες να

διαχειρίζονται τον χρόνο στον καμβά τους, καθώς τα ακρυλικά στεγνώνουν σχετικά γρήγορα σε σύγκριση με άλλα μέσα. Αυτό σημαίνει ότι μπορούν να εργάζονται σε στάδια, να προσθέτουν στρώσεις, να αναμειγνύουν χρώματα και να δημιουργούν πολυεπίπεδα έργα με μεγαλύτερη ευκολία. Επιπλέον, θα εξερευνήσουν την ποικιλία των πινέλων, των εργαλείων και των υποστρωμάτων που χρησιμοποιούνται σε συνδυασμό με τα ακρυλικά χρώματα για την εφαρμογή, τη μείξη, και τη δημιουργία επιφανειών ακών εφέ στα έργα τους. Θα μάθουν πώς να επιλέγουν το κατάλληλο υπόβαθρο, όπως καμβά, ξύλο ή χαρτί, για τις διάφορες ανάγκες της ζωγραφικής τους. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα έχουν την ευκαιρία να εφαρμόσουν στην πράξη και να δοκιμάσουν τις τεχνικές που έχουν μάθει, συμπεριλαμβανομένης της ζωγραφικής διαφόρων σχεδίων και εικόνων με τη χρήση ακρυλικών χρωμάτων.

Συνολικά, η κατανόηση της χρήσης των ακρυλικών χρωμάτων στη ζωγραφική θα επιτρέψει στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες να αναπτύξουν την τεχνική τους με επάρκεια, να εξερευνήσουν διάφορα στιλ και τεχνικές, και να εκφράσουν τη δημιουργικότητά τους μέσα από τη ζωγραφική.

2.1.E.5 | ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ ΜΕ ΑΚΟΥΑΡΕΛΑ

Η εν λόγω μαθησιακή υποενότητα εστιάζεται στην τεχνική της ακουαρέλας, αναλύοντας τις μεθόδους και την τεχνολογία πίσω από τη χρήση υδατοδιαλυτών χρωμάτων για τη δημιουργία ζωγραφικών έργων. Τα χρώματα ακουαρέλας παράγονται από φυσικές ή συνθετικές χρωστικές ουσίες, οι οποίες μπορεί να εξάγονται από φυτά, ορυκτά ή να παρασκευάζονται χημικά. Αυτές οι χρωστικές αναμειγνύονται με έναν αγωγό (π.χ. γλυκερίνη) και, στη συνέχεια, διαλύονται σε νερό. Οι καλλιτέχνες/-ιδες που ασχολούνται με την ακουαρέλα αξιοποιούν αυτά τα υδατοδιαλυτά χρώματα για να δημιουργήσουν ζωγραφικά έργα με υδροφιλή χαρακτηριστικά, εκμεταλλευόμενοι τη διαφανή και διακριτική φύση της ακουαρέλας. Η διαδικασία αυτή απαιτεί εξειδικευμένες τεχνικές, όπως τη συγχώνευση και την ανάμειξη χρωμάτων, δημιουργώντας μια ομαλή μετάβαση από ένα χρώμα σε ένα άλλο (ντεγκραντέ), καθώς και τον έλεγχο της ροής του χρώματος με τη χρήση πινέλων και άλλων εργαλείων.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, σε αυτή τη συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα, θα μάθουν πώς να επιλέγουν κατάλληλα χρώματα ακουαρέλας, χαρτί και πινέλα. Θα αντιληφθούν τη σημασία της επαρκούς υγρασίας του χαρτιού πριν από την εφαρμογή του χρώματος. Επιπλέον, θα μάθουν πώς να διαχειρίζονται το νερό κατά τη ζωγραφική, να αραιώνουν το χρώμα και να δημιουργούν εφέ, όπως ανάγλυφα και σκιές. Αυτές οι τεχνικές θα επιτρέψουν στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες να δημιουργήσουν ενδιαφέρουσες και ρεαλιστικές συνθέσεις. Ολοκληρώνοντας τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι θα είναι σε θέση να εφαρμόσουν τις νέες δεξιότητές τους στην τέχνη της ακουαρέλας. Θα μπορούν να διαχειρίζονται το νερό και τα χρώματα με επιδεξιότητα, δημιουργώντας διαφανείς εικόνες γεμάτες λεπτομέρειες και χρώματα που αναμειγνύονται με αρμονία.

2.1.Ε.6 | ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ ΜΕ ΤΕΜΠΕΡΑ ΚΑΙ ΑΥΓΟΤΕΜΠΕΡΑ

Η εν λόγω μαθησιακή υποενότητα εστιάζεται στην τεχνική της τέμπερας και της αυγοτέμπερας στη ζωγραφική. Η τέμπερα χρησιμοποιήθηκε ευρέως στην αρχαία Αίγυπτο και την αρχαία Ελλάδα. Οι βυζαντινοί καλλιτέχνες, στις φορητές εικόνες, χρησιμοποιούσαν χρώμα σε σκόνη με συνδετικό υλικό τον κρόκο αυγού, γνωστό ως αυγοτέμπερα (ενώ οι τέμπερες έχουν ως συνδετικό υλικό την αραβική γόμα). Οι χρωστικές σε μορφή σκόνης παράγονταν φυσικά, αποκαλύπτοντας την προέλευσή τους από διάφορες πηγές, όπως πετρώματα, φυτά κ.ά. Η τέμπερα δημιουργείται από αυγό ή άλλο συνδετικό υλικό όπως αραβική γόμα, νερό και χρωστικές ουσίες (σκόνες), ενώ είναι διαυγής, με ματ φινιρίσμα και μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε πολλά υποστρώματα, συμπεριλαμβανομένου του ξύλου, του καμβά και της πέτρας.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, θα μάθουν τη δομή, τα χαρακτηριστικά και την εφαρμογή της τέμπερας στη ζωγραφική, καθώς και τους περιορισμούς της. Θα γνωρίσουν τα υλικά που χρησιμοποιούνται στην παρασκευή της, όπως ο κρόκος αυγών, το νερό και οι διάφορες χρωστικές ουσίες και θα μάθουν τον τρόπο που αυτά τα υλικά συνδυάζονται για να δημιουργήσουν την τέμπερα και πώς αυτή η πάστα μπορεί να εφαρμοστεί στη ζωγραφική επιφάνεια. Επιπλέον, μέσα από την πειραματική διαδικασία δημιουργίας και εφαρμογής της τέμπερας, θα κατανοήσουν τη διαφάνεια και τη φωτεινή χρωματική απόδοση που προσφέρει, καθώς και τον τρόπο που μπορεί να αραιωθεί με νερό για τη δημιουργία διαφορετικών αποχρώσεων και εφέ στον ζωγραφικό πίνακα. Παράλληλα, θα διερευνήσουν και τους περιορισμούς του υλικού. Η τέμπερα μπορεί να είναι εύθραυστη και ευάλωτη στην υγρασία. Επομένως, απαιτεί προσοχή και συντήρηση για να διατηρήσει την αντοχή της.

Συνολικά, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αποκτήσουν μια ολοκληρωμένη κατανόηση της τεχνικής ζωγραφικής με τέμπερα και θα είναι σε θέση να εφαρμόσουν αυτές τις γνώσεις για τη δημιουργία και την ανάπτυξη ζωγραφικών έργων.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Δουλγερίδης, Μ. (2012). *Υλικά και Τεχνικές της ζωγραφικής στο πέρασμα του χρόνου*. Αθήνα: Εκδόσεις Αγγελάκη.
2. Τσίλαγα, Ε. Μ. (2011). *Οι τεχνικές της ζωγραφικής. Μέσα από το έργο των μεγάλων ζωγράφων*. Αθήνα: Εκδόσεις Επίκεντρο.

Συμπληρωματικές

1. Piva, G. (2008). *Ακουαρέλα και τέμπερα* (μτφρ. Α. Δ. Ζήβα). Αθήνα: Εκδόσεις Αρμός.
2. Κανακάκης, Λ. (2002). *Η τεχνική του λαδιού*. Ρέθυμνο: Κέντρο Σύγχρονης Εικαστικής Δημιουργίας Ρεθύμνης – Δημοτική Πινακοθήκη Ρεθύμνης «Λ. Κανακάκης».

2.1.ΣΤ • ΠΛΑΣΤΙΚΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ Ι**Περίληψη της μαθησιακής ενότητας**

Η μαθησιακή ενότητα «Πλαστικές Εφαρμογές Ι» αποσκοπεί στην εισαγωγή/μύηση των εκπαιδευομένων στον χώρο των τριών διαστάσεων της συμβατικής πλαστικής/γλυπτικής έκφρασης. Μετά την επιτυχή ολοκλήρωση της μαθησιακής ενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα έχουν γνωρίσει και κατανοήσει τις βασικές αρχές και μεθόδους δημιουργίας πλαστικών μορφών, ανάγλυφων και ολόγλυφων. Μέσα από στοχευμένες ασκήσεις, αναπτύσσεται η αντιληπτικότητα του χώρου και του όγκου και εξελίσσεται το προσωπικό ύφος των εκπαιδευομένων, οι οποίοι/-ες δημιουργούν με τα ιδιαίτερα εκφραστικά χαρακτηριστικά τους. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες χρησιμοποιούν και γνωρίζουν υλικά, όπως είναι ο πηλός, ο γύψος, ο χαρτοπολτός κ.ά. Στο θεωρητικό σκέλος του μαθήματος, γίνεται ανάλυση τεχνικών γλυπτικής και εκμάθηση βασικών κανόνων, όπως το πλάσιμο της φόρμας, οι αναλογίες, ο σκελετός κ.ά.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Χειρίζονται τα κατάλληλα υλικά και εργαλεία για την υλοποίηση μιας πλαστικής σύνθεσης,
- Μεταφέρουν μια ιδέα από τον διςδιάστατο χώρο (σχέδιο) στον τριςδιάστατο,
- Αντιλαμβάνονται τις έννοιες του όγκου και του χώρου,
- Εντοπίζουν τους γλυπτικούς άξονες των αντικειμένων,
- Αναγνωρίζουν το περίοπτο, το ανάγλυφο και το ολόγλυφο,
- Διακρίνουν τα υλικά κατασκευής ενός τριςδιάστατου αντικειμένου,
- Αναδεικνύουν όγκους και υφές πλάθοντας φόρμες,
- Δημιουργούν έργα από πηλό με την αφαιρετική και την προσθετική διαδικασία (εξοικείωση με τον πηλό και τα εργαλεία πηλοπλαστικής),
- Κατασκευάζουν μάσκες, κούκλες κ.ά. με την τεχνική του παπιέ μασέ,
- Χρησιμοποιούν γύψο και γυψόγαζα για τη δημιουργία εικαστικού έργου,
- Πειραματίζονται με τις αναλογίες και τον σκελετό μιας πλαστικής σύνθεσης,
- Κατασκευάζουν γλυπτά με χαρτόνι, χαρτί, αλουμινόχαρτο κ.ά.,
- Κάνουν συνδυασμούς υλικών για να δημιουργήσουν μια σύνθεση.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Γυψόγαζα / Γύψος / Εργαλεία / Παπιέ μασέ / Πηλός / Χαρτοπολτός / Χαρτόνι.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (0), Εργαστήριο (2), Σύνολο (2).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΕ ΤΡΙΣΔΙΑΣΤΑΤΑ ΣΧΗΜΑΤΑ ΜΕ ΠΗΛΟ
2	ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΤΟΥ ΠΗΛΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΓΥΨΟΥ
3	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΕΡΓΟΥ ΤΡΙΩΝ ΔΙΑΣΤΑΣΕΩΝ ΑΠΟ ΧΑΡΤΟΝΙΉ ΧΑΡΤΙ
4	ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΓΥΨΟ
5	ΜΑΣΚΕΣ ΜΕ ΓΥΨΟΓΑΖΑ
6	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟΝ ΧΑΡΤΟΠΟΛΤΟ

Κείμενο αναφοράς

2.1.ΣΤ.1 | ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΕ ΤΡΙΣΔΙΑΣΤΑΤΑ ΣΧΗΜΑΤΑ ΜΕ ΠΗΛΟ

Η μαθησιακή υποενότητα «Εισαγωγή σε τρισδιάστατα σχήματα με πηλό» επικεντρώνεται στην ανάπτυξη γνώσεων σχετικά με τις δυνατότητες που έχει ο πηλός ως υλικό, ώστε ο/η εκπαιδευόμενος/-η να μάθει να δημιουργεί γλυπτικές μορφές. Η άσκηση στη δημιουργία γλυπτικών μορφών ακολουθεί τη δημιουργία σχεδίων τριών διαστάσεων που θα έχουν ήδη πραγματοποιήσει οι εκπαιδευόμενοι/-ες με το χέρι. Ο πηλός είναι ένα εύπλαστο υλικό, το οποίο εκπαιδευόμενοι/-ες θα μάθουν να προσθέτουν ή και να αφαιρούν στο έργο τους. Έτσι, μέσω του πηλού, θα μελετήσουν πραγματικές υφές, όπως είναι η ανθρώπινη σάρκα, η οποία έχει άμεση σχέση με την υφή του πηλού, την υφή ενός ανάγλυφου και περίοπτου αντικείμενου κ.ά.

Η εν λόγω μαθησιακή υποενότητα θα βοηθήσει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες να αποκτήσουν τις απαραίτητες γνώσεις που απαιτούνται για τη γλυπτική ώστε να είναι σε θέση να δημιουργούν τρισδιάστατα αντικείμενα, απλές ανάγλυφες μορφές και μικρογλυπτικά αντικείμενα. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, μέσω πρακτικών, ασκήσεων και παραδειγμάτων, θα πραγματοποιήσουν ασκήσεις ακόμα και με οπλισμό, εάν αυτό θεωρείται αναγκαίο από τον/την εκπαιδευτή/-τρια. Στο πλαίσιο της εν λόγω μαθησιακής υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες καλό είναι να παρακολουθήσουν σεμινάρια και να πραγματοποιήσουν επισκέψεις σε εργαστήρια γλυπτικής. Ολοκληρώνοντας την υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα έχουν κατανοήσει τις βασικές τεχνικές της γλυπτικής τέχνης.

2.1.ΣΤ.2 | ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΤΟΥ ΠΗΛΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΓΥΨΟΥ

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα έρθουν σε επαφή με την εξερεύνηση των βασικών εργαλείων πηλογλυπτικής και γυψογλυπτικής, τις γλυφίδες, οι οποίες είναι απαραίτητες για τη μοντελοποίηση πηλού και γύψου. Αυτά τα εργαλεία (οι γλυφίδες) είναι κατασκευασμένα από διαφορετικά υλικά, όπως μέταλλο, ξύλο, και πλαστικό. Διατίθενται στο εμπόριο σε διαφορετικά μεγέθη και είναι άκρως απαραίτητα για την εκμάθηση της γλυπτικής τέχνης. Συνεπώς, οι εκπαιδευό-

μενοι/-ες θα μελετήσουν τις διαφορές των εργαλείων μεταξύ τους και τη διαφορετική χρήση αυτών.

Η εν λόγω μαθησιακή υποενότητα θα βοηθήσει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες να αποκτήσουν ευχέρεια στη χρήση των εργαλείων ώστε να είναι σε θέση να τα χειρίζονται με άνεση και υπευθυνότητα. Με την απόκτηση αυτών των γνώσεων, δηλαδή τον χειρισμό των εργαλείων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι σε θέση να δημιουργούν ανάγλυφα, ολόγλυφα ή και τρισδιάστατα έργα. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, μέσω πρακτικών εφαρμογών, άσκησης και παραδειγμάτων, θα αποκτήσουν εμπειρία και ικανότητα να δημιουργούν μακέτες με τη βοήθεια των εργαλείων, του πηλού και του γύψου κατασκευάζοντας έτσι την πρόχειρη μορφή ενός γλυπτού από πηλό ή γύψο. Στο πλαίσιο της εν λόγω μαθησιακής υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες λαμβάνουν γνώσεις για τον χειρισμό των εργαλείων του πηλού και του γύψου, τα οποία βοηθούν άμεσα στο να πλάσουν ή να χτίσουν το υλικό τους. Με τον τρόπο αυτόν, οι εκπαιδευόμενοι εξασκούνται όχι μόνο στον χειρισμό των εργαλείων, αλλά και στο να ανακαλύπτουν νέες ιδέες για την εφαρμογή τους στην κατασκευή ενός γλυπτού.

2.1.ΣΤ.3 | ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΕΡΓΟΥ ΤΡΙΩΝ ΔΙΑΣΤΑΣΕΩΝ ΑΠΟ ΧΑΡΤΟΝΙ Ή ΧΑΡΤΙ

Η μαθησιακή υποενότητα εστιάζεται στον ρόλο και τη σημασία του χαρτονιού και του χαρτιού ως μορφοπλαστικού υλικού. Το χαρτί και το χαρτόνι είναι βιομηχανικά υλικά τα οποία προέρχονται κυρίως από το ξύλο. Η εφεύρεση του χαρτιού χρονολογείται στην αρχαία Κίνα, περίπου τον 2ο αιώνα π.Χ. Πολλοί σύγχρονοι καλλιτέχνες, όπως ο Σβίτσερς, ο Ματίς κ.ά. έδωσαν σημαντικά έργα με αυτά τα υλικά (χαρτί και χαρτόνι) και επηρέασαν τη σύγχρονη γλυπτική.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μελετήσουν τις συνθετικές αξίες που έχει το χαρτί και το χαρτόνι. Έτσι, θα αποκτήσουν την ικανότητα να κατασκευάζουν τρισδιάστατα γλυπτά μόνο με απλά φύλλα χαρτιού ή χαρτονιού. Η εν λόγω μαθησιακή υποενότητα θα βοηθήσει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες να χειρίζονται με δεξιότητα το χαρτί προκειμένου να δημιουργήσουν κατασκευές με χαρτί ή χαρτόνι. Με την απόκτηση αυτών των γνώσεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι σε θέση να πλάσουν με τα χέρια τους το χαρτί ή το χαρτόνι και να το αναδομήσουν σε έργο τέχνης. Οι ασκήσεις μπορεί να είναι και από ευτελή χαρτόνια ανακύκλωσης ή από εφημερίδες και περιοδικά. Μέσω πρακτικών εφαρμογών και ασκήσεων με χαρτόνι, θα πειραματιστούν με διάφορα μεγέθη χαρτονιού ή χαρτιού και μέσω συνθετικών εργασιών όπως της ισορροπίας και της χαρτοδιπλωτικής θα δημιουργήσουν ανάγλυφες γλυπτικές συνθέσεις. Στο πλαίσιο της εν λόγω υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα παρακολουθούν από ψηφιακές πηγές σχετικό υλικό το οποίο θα τους/τις βοηθήσει στην εκπαίδευσή τους.

2.1.ΣΤ.4 | ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΓΥΨΟ

Η εν λόγω μαθησιακή υποενότητα εξετάζει τον γύψο ως ένα μορφοπλαστικό υλικό. Ο γύψος, ιδιαίτερα της καλλιτεχνίας, είναι συνήθως μια λευκή σκόνη. Ονομάζεται και

αλαβαστρίτης λίθος ή αλάβαστρο και είναι ορυκτό ασβεστίου. Ο γύψος, όταν αναμειχθεί με νερό, μπορεί να πλαστεί και να πάρει διάφορα σχήματα προτού καταλήξει να γίνει μια σκληρή συμπαγής μάζα.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μελετήσουν τις ιδιότητες αυτού του υλικού και θα πειραματιστούν με την κατασκευή γύψινων αντικειμένων, ακόμα και αντιγράφων από εκμαγεία. Ο γύψος, αφού αναμειχθεί με νερό, παίρνει μια στερεή/συμπαγή μορφή, πάνω στην οποία οι εκπαιδευόμενοι/-ες μπορούν να ζωγραφίσουν με διάφορες πλαστικές χρωστικές ουσίες. Επίσης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα πρέπει να μάθουν ότι αμέσως μετά τη χρήση αυτού του υλικού, οφείλουν να πλένουν καλά τα διάφορα εργαλεία που χρησιμοποίησαν. Το υπόλοιπο υλικό (σκόνη γύψου) που δεν έχει χρησιμοποιηθεί πρέπει να φυλάσσεται σε ξηρό μέρος χωρίς υγρασία. Στο πλαίσιο της εν λόγω μαθησιακής υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εφαρμόσουν ασκήσεις που αφορούν τη μετατροπή της γυψόσκονης η οποία, αφού αναμειχθεί με νερό, μετατρέπεται σε σκληρό συμπαγές υλικό. Επίσης, θα ασκηθούν στην αύξηση του όγκου του γύψου καλλιτεχνίας και στην κατασκευή χυτών αντικειμένων, καθώς και στις διακοσμητικές και καλές τέχνες.

Συνολικά, αυτή η μαθησιακή υποενότητα επιδιώκει να παράσχει στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες τις απαραίτητες γνώσεις για τον γύψο καλλιτεχνίας. Επομένως, σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, θα κληθούν να πειραματιστούν με αυτό το υλικό δημιουργώντας πρωτότυπα ή αντίγραφα έργα. Αυτές οι γνώσεις αποτελούν βασικό εργαλείο για την περαιτέρω εξέλιξη κάθε εκπαιδευομένου/-ης οριοθετώντας τη μελλοντική πορεία και εξέλιξή του/της.

2.1.ΣΤ.5 | ΜΑΣΚΕΣ ΜΕ ΓΥΨΟΓΑΖΑ

Η μαθησιακή υποενότητα εστιάζεται στη χρήση γυψόγαζας πάνω σε ένα φυσικό πρόσωπο. Περιλαμβάνει μια δομική κατασκευή που χρειάζεται ένα φυσικό μοντέλο, π.χ. ένα οικείο πρόσωπο. Φυσικά, θα πρέπει να διευκρινιστεί ότι χρειάζεται να πάρουμε όλα τα μέτρα προστασίας, διότι ο γύψος είναι καυστικός και μπορεί να προξενήσει σοβαρούς ερεθισμούς. Έτσι, η χρήση βαζελίνης πάνω στο πρόσωπο είναι απαραίτητη. Επίσης, αποφεύγουμε την επικάλυψη των ματιών και των αγωγών αέρα της μύτης. Στη συνέχεια, γίνεται η τοποθέτηση της γυψόγαζας πάνω στο πρόσωπο από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες, αφού πρώτα κόψουν τη γυψόγαζα σε κομμάτια. Επίσης το ίδιο μπορεί να γίνει πάνω σε ένα πλαστικό καλούπι ή σε ένα πρόσωπο που είναι φτιαγμένο από πηλό.

Η εν λόγω μαθησιακή υποενότητα θα βοηθήσει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες να αποκτήσουν τις γνώσεις που απαιτούνται όσον αφορά τις γυψόγαζες, ώστε να είναι σε θέση να κατασκευάζουν μάσκες ή οποιαδήποτε άλλη κατασκευή, η οποία μπορεί να γίνει με γυψόγαζα. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, μέσω πρακτικών εφαρμογών, ασκήσεων και παραδειγμάτων, θα κατανοήσουν τη διαδικασία της εν λόγω εργασίας και θα γνωρίσουν καλύτερα το πλαίσιο λειτουργίας των πλαστικών εφαρμογών. Επιπλέον,

οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα κατανοήσουν τη φιλοσοφία της πλαστικής ενός αντικειμένου, αφού πρωτίστως θα χρειαστεί να το δουλέψουν με τα ίδια τους τα χέρια. Έτσι, τελειώνοντας θα αποκολλήσουν τη μάσκα από το πρόσωπο ή το καλούπι. Συνοψίζοντας, η μαθησιακή αυτή υποενότητα επιδιώκει να παράσχει τις απαραίτητες γνώσεις για τις πλαστικές εφαρμογές με μάσκες από γυψόγαζα.

2.1.ΣΤ.6 | ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟΝ ΧΑΡΤΟΠΟΛΤΟ

Η μαθησιακή υποενότητα εστιάζεται στην κατασκευή χαρτοπολτού από πεπιεσμένο χαρτί. Αυτή είναι μια τεχνική που υφίσταται από τον 16ο αιώνα και βρίσκει δεκάδες εφαρμογές στον τομέα των πλαστικών τεχνών. Με την τεχνική αυτή κατασκευάζονται γύψινα εκμαγεία, θεατρικά σκηνικά, κουτιά και διάφορες άλλες κατασκευές. Επίσης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μελετήσουν τις διάφορες ιδιότητες και εφαρμογές του χαρτοπολτού. Η εν λόγω μαθησιακή υποενότητα θα βοηθήσει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες να αποκτήσουν τις γνώσεις που απαιτούνται, ώστε να είναι σε θέση να διαχειρίζονται το πεπιεσμένο χαρτί για να δημιουργήσουν κατασκευές υψηλής αισθητικής. Έτσι, μέσω πρακτικών εφαρμογών, ασκήσεων και παραδειγμάτων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα δημιουργούν κατασκευές με την επικόλληση βρεγμένων στρώσεων από χαρτί, νερό και κόλλα. Θα δοκιμάσουν τη χάρτινη υγρή μάζα της εφημερίδας. Επίσης, μέσα στο υλικό αυτό, οι εκπαιδευόμενοι/-ες μπορούν να δοκιμάσουν και την ανάμειξη γύψου ή ακόμα και του πριονιδιού και της γάζας. Σε αυτή την περίπτωση, συνιστάται η αποφυγή των γαντιών, διότι κολλούν εύκολα με το υλικό. Επομένως, οι εκπαιδευόμενοι χρησιμοποιούν γυμνά χέρια για τη βέλτιστη απόδοση της κατασκευής που δημιουργούν. Στην εν λόγω υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες, μέσω πρακτικών εφαρμογών, άσκησης και παραδειγμάτων, θα πειραματιστούν με τα ως άνω υλικά για την καλύτερη απόκτηση γνώσεων.

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα, μέσα από πρακτικές μελέτης που θα αφορούν τη μελέτη του υγρού χαρτιού, υλικού εύπλαστου μεν, αλλά με πολλές απαιτήσεις στην καθαριότητα του περιβάλλοντος που πραγματοποιείται η κατασκευή, θα βοηθήσει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες να κατανοήσουν τη σημασία του χαρτοπολτού, γνώση απαραίτητη για την περαιτέρω ανάπτυξη της καλλιτεχνικής τους πορείας.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Plowman, J. (2000). *Εγκυκλοπαίδεια της Γλυπτικής. Ένας μοναδικός οδηγός με βήμα προς βήμα οδηγίες και παρουσίαση έργων* (μτφρ. Ε. Νοέλα). Αθήνα: Εκδόσεις Ίων.
2. Παππάς, Γ. (2002). *Γλυπτική*. Αθήνα: Εκδόσεις Αδάμ – Πέργαμος.

Συμπληρωματικές

1. Read, H. (1979). *Ιστορία της Μοντέρνας Γλυπτικής* (μτφρ. Μ. Λαμπράκη-Πλάκα). Αθήνα: Εκδόσεις Υποδομή.
2. Λαμπρόπουλος, Β., Νταλούκα, Ε., Παπαθανασίου, Θ., Παπαθανασίου, Θ., Χατζηδάκη, Μ. & Γκιζέλη, Β. (1999). *Συντήρηση Έργων Τέχνης* (τεύχη Α΄ και Β΄). Πάτρα: Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ». Ανακτήθηκαν την 1η Νοεμβρίου 2023 από: <http://ebooks.edu.gr/ebooks/handle/8547/3777> και: <http://ebooks.edu.gr/ebooks/handle/8547/3780>

2.2 • ΕΞΑΜΗΝΟ Β΄

2.2.A • ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΣΧΕΔΙΟ II

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Στη μαθησιακή ενότητα «Ελεύθερο Σχέδιο II» αναφέρονται προχωρημένες μέθοδοι σχεδίασης και φωτοσκίασης (έως δέκα τονικές διαβαθμίσεις) για την απόδοση μιας σύνθεσης εκ του φυσικού χωρίς σχεδιαστικά όργανα. Τα σχέδια δημιουργούνται κυρίως με μολύβι, κάρβουνο, σινική μελάνη, ακρυλικά, ξυλομπογιές σε κατάλληλη σχεδιαστική επιφάνεια. Στην ενότητα αυτή επιδιώκεται η ερμηνεία και κατανόηση της πραγματικότητας μέσα από τα πλαστικά στοιχεία της σύνθεσης (όπως είναι το σημείο, η γραμμή, το περίγραμμα, η φόρμα κ.ά.). Οι εκπαιδευόμενοι/-ες ασκούνται και πειραματίζονται με διαφορετικές τεχνικές, διαφορετικά υλικά, καθώς και διαφορετικούς τρόπους γραφής. Στο θεωρητικό σκέλος του μαθήματος γίνεται ανάλυση σύνθετων κανόνων σχεδίασης, όπως είναι ο εντοπισμός και η ιεράρχηση τόνων, οι τεχνικές φωτοσκίασης, οι γραφισμοί, οι άξονες, οι κλίσεις κ.ά.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Συγκρίνουν αναλογίες της σύνθεσης,
- Χρησιμοποιούν τη βελόνα σχεδίου, για να επιβεβαιώσουν τις βασικές αναλογίες αλλά και όλες τις σημαντικές προβολές της σύνθεσης,
- Εντοπίζουν τους άξονες των αντικειμένων και να σχεδιάζουν με κλίσεις,
- Κατανοούν τα πλαστικά στοιχεία του σχεδίου, καθώς και τις ιδιότητές τους,
- Ερμηνεύουν και να κατανοούν την πραγματικότητα μέσα από τα πλαστικά στοιχεία του σχεδίου (σημείο, γραμμή, περίγραμμα, φόρμα κ.ά.),
- Γνωρίζουν τις αρχές της φωτοσκίασης (εντοπισμός τόνων, ιεράρχηση τόνων, τεχνικές φωτοσκίασης),
- Αναδεικνύουν όγκους και υφές με φωτοσκίαση,
- Πειραματίζονται με διάφορους γραφισμούς και με νέα υλικά,
- Σκέφτονται αφαιρετικά και συνθετικά.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Απεικόνιση / Αφαίρεση / Γραμμή / Κλίμακα / Όγκος / Περίγραμμα / Σκιά / Σχήμα / Τόνος / Υφή / Φωτοσκίαση.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (1), Εργαστήριο (5), Σύνολο (6).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΦΩΣ ΚΑΙ ΣΚΙΑ
2	ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΤΟΝΩΝ
3	ΤΟΝΙΚΗ ΚΛΙΜΑΚΑ
4	ΑΝΟΙΧΤΑ ΚΑΙ ΚΛΕΙΣΤΑ ΣΧΗΜΑΤΑ
5	ΥΦΗ
6	ΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΓΡΑΦΙΣΜΟΙ

Κείμενο αναφοράς

2.2.A.1 | ΦΩΣ ΚΑΙ ΣΚΙΑ

Σε αυτή την υποενότητα, εξετάζεται η φωτοσκίαση και η διαδικασία απόδοσης της με σχεδιαστικά μέσα. Φωτοσκίαση είναι η σχεδιαστική καταγραφή του φωτός και των σκιών που αυτό δημιουργεί. Η φωτοσκίαση είναι το μέσον για να αποδοθεί η τρίτη διάσταση στο σχέδιο. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μάθουν ότι το φως πέφτει πάνω στα αντικείμενα και στο χώρο και αποκαλύπτει τις ιδιότητές τους. Επίσης, θα είναι σε θέση να κατανοήσουν, να αξιολογήσουν και να διακρίνουν τις διαφορές ποιότητες του φωτός και της σκιάς και να τις ερμηνεύσουν σχεδιαστικά. Θα μπορούν δηλαδή να αποδώσουν τις ποιότητες του φωτός, αν είναι φυσικό ή τεχνητό, έντονο ή διάχυτο και ήπιο, αν η πηγή του είναι κοντά ή μακριά. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αποκτήσουν την ικανότητα απόδοσης του τρισδιάστατου των αντικειμένων και του χώρου. Θα αποκτήσουν τη συνείδηση ότι η φωτοσκίαση είναι σχέδιο κατά τον εγκάρσιο άξονα και ότι απαιτείται εξίσου προσοχή και ακρίβεια όσο και στη διαδικασία των μετρήσεων και αναλογιών.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες μπορούν να εξασκηθούν στην απόδοση του όγκου ενός αντικειμένου, σε διαφορετικές συνθήκες φωτισμού (συγκεντρωμένος ή διάχυτος, φυσικός ή τεχνητός ή και συνδυασμός των δύο, με περισσότερες από μία πηγή φωτός κ.λπ.). Οι γνώσεις (θεωρητικές και πρακτικές) που θα αποκτήσουν μέσω αυτών των ασκήσεων σχετικά με την απόδοση της φωτοσκίασης, αποτελούν τη βάση των γνώσεων και των ικανοτήτων των υποενοτήτων που ακολουθούν.

Τέλος, επειδή η φωτοσκίαση είναι η «γλυπτική» απόδοση του σχεδίου, στη μαθησιακή αυτή υποενότητα οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα έχουν την ευκαιρία να ασκήσουν την παρατηρητικότητα τους, καθώς και τη σχεδιαστική τους ευαισθησία, στοιχεία απαραίτητα όχι μόνο για τη μαθησιακή ενότητα του Ελευθέρου Σχεδίου, αλλά και όλης της ειδικότητας της Ζωγραφικής Τέχνης.

2.2.A.2 | ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΤΟΝΩΝ

Σε αυτή την υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μάθουν να αναγνωρίζουν και να ερμηνεύουν σχεδιαστικά τις σχέσεις των τόνων του γκρι μιας σύνθεσης. Δηλαδή, θα μπορούν να συγκρίνουν και να αξιολογούν τους διάφορους τόνους μέσα σε μια σύνθεση και πώς αυτές οι σχέσεις μπορούν να περιγράψουν με ακρίβεια τους όγκους των αντικειμένων και το βάθος της σύνθεσης,

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μάθουν να αναζητούν και να συγκρίνουν τις σχέσεις των τόνων σε όλη τη σύνθεση ταυτόχρονα, ώστε να αποκτήσουν την ικανότητα της συνολικής εποπτείας της σύνθεσης και όχι μιας αποσπασματικής αντίληψης των μερών της. Θα μάθουν καταρχάς να αντιλαμβάνονται, μετά να αναλύουν και να αποδίδουν σχεδιαστικά όσο περισσότερους τόνους είναι δυνατόν μέσα σε μια σύνθεση. Σκοπός της άσκησης αυτής είναι να οξυνθεί η παρατηρητικότητα και συγχρόνως η πρακτική ικανότητα σχεδιαστικής απόδοσης των λεπτότερων δυνατών σχέσεων των τόνων μιας σύνθεσης. Η ανεύρεση των σωστών σχέσεων των τόνων σε μια σύνθεση αποτελεί μια βασική ικανότητα, η οποία προϋποθέτει τα επόμενα στάδια εξέλιξης του σχεδίου. Οι εκπαιδευόμενοι, με αυτόν τον τρόπο, αρχίζουν να αντιλαμβάνονται τη φωτοσκίαση ως σχέδιο κατά τον εγκάρσιο άξονα και ότι απαιτείται η ίδια προσοχή όπως στις μετρήσεις και στις αναλογίες. Από τις σχέσεις των τόνων προκύπτει η τοπική κλίμακα, καθώς και τα ανοικτά και κλειστά σχήματα, που εξετάζονται σε άλλες υποενότητες.

2.2.A.3 | ΤΟΝΙΚΗ ΚΛΙΜΑΚΑ

Σε αυτή την υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα γνωρίσουν την έννοια και χρήση της τονικής κλίμακας. Πιο συγκεκριμένα, θα μάθουν να διακρίνουν, να εντοπίζουν και να ερμηνεύουν τις διάφορες διαβαθμίσεις/τόνους του γκρι που υπάρχουν μέσα σε μια σύνθεση. Αυτές οι διαβαθμίσεις/τόνοι του γκρι θα αποτελέσουν την τονική κλίμακα της εκάστοτε σύνθεσης. Είναι, με άλλα λόγια, η «παλέτα» των γκρι που θα χρησιμοποιηθούν για τη φωτοσκίαση της σύνθεσης.

Η δημιουργία της τονικής κλίμακας είναι σημαντική διότι οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αντιληφθούν ότι η φωτοσκίαση δεν είναι μια αυθαίρετη διαδοχή τόνων του γκρι. Αντίθετα, θα αντιληφθούν ότι η κάθε σύνθεση και η συνθήκη φωτισμού της έχουν διακριτή και συγκεκριμένη τονική κλίμακα, με την οποία αποδίδεται η πλαστικότητα, οι όγκοι και τα λοιπά στοιχεία της κάθε σύνθεσης. Επίσης, θα αντιληφθούν ότι ο κάθε τόνος έχει συγκεκριμένη θέση και σχήμα μέσα στη σύνθεση. Σε πολλές περιπτώσεις υπάρχουν διάφορα χρώματα στη σύνθεση, τα οποία θα χρειαστεί να ερμηνευθούν με τόνους του γκρι που να αποδίδουν με πιστότητα την τονικότητα και πλαστικότητα της σύνθεσης. Επίσης, ενδέχεται κάποιες φορές να χρειαστεί να επέμβουμε στο σχέδιο και την τονική κλίμακα, προσθέτοντας ή αφαιρώντας τόνους, για κάποιους ιδιαίτερους λόγους. Η δημιουργία και χρήση της τονικής κλίμακας, μαζί με τις υπόλοιπες υποενότητες αυτής της μαθησιακής ενότητας, συμβάλλει στην οξύτερη παρατήρηση,

στην ερμηνεία και απόδοση των πλαστικών στοιχείων του σχεδίου. Επιπλέον, η τονική κλίμακα ενισχύει τη ζωγραφική αντίληψη, οπότε προετοιμάζει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες για τις επόμενες μαθησιακές ενότητες.

2.2.A.4 | ΑΝΟΙΧΤΑ ΚΑΙ ΚΛΕΙΣΤΑ ΣΧΗΜΑΤΑ

Σε αυτή την υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα γνωρίσουν τη σχηματοποίηση των τόνων και τα κλειστά και ανοιχτά σχήματα και πώς να τα εφαρμόζουν σε μια σύνθεση. Θα μάθουν να αξιολογούν και να διακρίνουν τους βασικότερους τόνους μιας σύνθεσης και να αφαιρούν τους ενδιαμέσους, χωρίς όμως να χάνεται η πλαστικότητα του σχεδίου. Θα μάθουν, επίσης, να οριοθετούν τον κάθε τόνο δίνοντάς του ένα σχήμα γεωμετρικό ή άλλο. Κατά τη διαδικασία αυτή, πολλές φορές προκύπτουν τόνοι και σχήματα που δεν έχουν καμία τονική διαφορά και, όταν γειτνιάζουν, δεν μπορούν να διαχωριστούν και χάνουν έτσι, σε κάποια σημεία, τα μεταξύ τους περιγράμματα. Αυτά τα ανοικτά σχήματα μπορεί να ανήκουν σε διαφορετικά αντικείμενα ή μέρη της σύνθεσης, με αποτέλεσμα να δημιουργείται το παράδοξο αυτά τα αντικείμενα να ενώνονται σε κάποια σημεία.

Η διαδικασία αυτή, δηλαδή της σχηματοποίησης των τόνων μιας σύνθεσης, απομακρύνεται από τη διαδικασία της απόδοσης με διαδοχικούς τόνους (*chiaroscuro*) και επιτρέπει στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες να μάθουν να αντιλαμβάνονται τις σχεδιαστικές αξίες, την τονική ισορροπία και δομή ενός σχεδίου και την έννοια της αφαίρεσης. Με αυτόν τον τρόπο, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα απομακρυνθούν από την αντίληψη της περιγραφικής απεικόνισης. Η εξάσκηση στη σχηματοποίηση των τόνων σε μια σύνθεση θα δώσει τα εφόδια και τον τρόπο αντίληψης για επόμενες μαθησιακές ενότητες, όπου αναλύονται οι έννοιες της αφαίρεσης, δόμησης ενός έργου, ατμοσφαιρικής προοπτικής κ.λπ.

2.2.A.5 | ΥΦΗ

Στη μαθησιακή ενότητα «Βασικές Αρχές Σύνθεσης» εξετάζεται η υφή (ματιέρα) του έργου, ως μία από τις αισθητικές ιδιότητες που μπορεί να έχει ένα εικαστικό έργο. Σε αυτή την υποενότητα, εξετάζεται η απόδοση της υφής (ματιέρα) των αντικειμένων που αποτελούν μία σύνθεση. Αν και είναι διαφορετικές έννοιες μεταξύ τους, εντούτοις δεν είναι τελείως άσχετες. Στην πρώτη περίπτωση το ίδιο το έργο φέρει αυτή την ιδιότητα της υφής, ως μία αισθητική ποιότητα, στη δεύτερη περίπτωση το έργο την απεικονίζει, αναπαριστώντας τα αντικείμενα που φέρουν αυτή την ιδιότητα.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, λοιπόν, σε αυτή την υποενότητα θα μάθουν να αξιολογούν και να αποδίδουν τις διάφορες υφές των επιφανειών των αντικειμένων, υφασμάτων κ.λπ. Αν και δεν είναι απολύτως συναφείς οι έννοιες της διαφάνειας ή ημιδιαφάνειας και της διάθλασης του φωτός με αυτή της υφής, εντούτοις μπορούν να συμπεριληφθούν σε αυτή την υποενότητα. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες συναξιολογούν, επίσης, την ποιότητα του φωτός (έντονο, συγκεντρωμένο, διάχυτο κ.λπ.), επειδή αποτελεί έναν

βασικό παράγοντα του σχεδίου γενικότερα που επηρεάζει άμεσα και την ποιότητα της υψής. Στην υποενότητα αυτή, δίνονται τα ερεθίσματα στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες να αντιληφθούν τις αισθητικές ποιότητες της υψής και της απτικότητας, προκειμένου να τις ενσωματώσουν ως εκφραστικό και εικαστικό μέσο στις επόμενες μαθησιακές ενότητες. Η κατανόηση ότι η υψή, έστω ως αναπαράσταση, συντελεί σε μια πιο ολοκληρωμένη και σαφή εικαστική διατύπωση, προετοιμάζει, επίσης, τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες για τη χρήση της ως αυτόνομο εκφραστικό μέσο.

2.2.A.6 | ΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΓΡΑΦΙΣΜΟΙ

Σε άλλες ενότητες/υποενότητες έχει αναδειχθεί και αναλυθεί η θεμελιώδης αξία της γραμμής στο σχέδιο. Στην υποενότητα αυτή, στην οποία εξετάζεται η φωτοσκίαση, γίνεται αντιληπτό πόσο μεγάλη σημασία έχει το είδος γραμμής που θα χρησιμοποιηθεί για την απόδοση της φωτοσκίασης, αλλά και για το τελικό αποτέλεσμα της σύνθεσης. Σε αυτή την υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξετάσουν, θα αξιολογήσουν και θα εφαρμόσουν διάφορα είδη γραφής και γραφισμών για την απόδοση της φωτοσκίασης της σύνθεσης. Θα μάθουν να εντάσσουν τις εκφραστικές ιδιότητες του κάθε γραφισμού στις εικαστικές επιδιώξεις της όλης σύνθεσης. Για παράδειγμα, για μια συμβατική σύνθεση που επιδιώκει να απεικονισθεί το θέμα με πιστότητα, θα επιλεγεί μια γραφή που να εξυπηρετεί τον σκοπό αυτόν (π.χ. διασταυρούμενες γραμμές που αποδίδουν με λεπτομέρεια τον όγκο), ενώ για μια αφαιρετική απόδοση, θα επιλεγεί ένα άλλο είδος γραφής (π.χ. ελεύθερες γραμμές που να δίνουν μια γενική αίσθηση ενός τόνου).

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, για να αντιληφθούν και να κατανοήσουν τις εκφραστικές και εικαστικές ποιότητες της σχεδιαστικής γραφής στη φωτοσκίαση, θα πειραματιστούν με διάφορους γραφισμούς και θα αξιολογήσουν τις εκφραστικές δυνατότητες και ποιότητές τους. Θα μάθουν ακόμα να αξιολογούν τις εκφραστικές δυνατότητες της κάθε γραφής, πειραματιζόμενοι με διάφορα σχεδιαστικά υλικά, με σκοπό να ανακαλύψουν ποια από αυτά υπηρετούν και αναδεικνύουν καλύτερα τις δυνατότητες αυτές.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, μέσα από τη γνώση των γραφισμών για την απόδοση της φωτοσκίασης, θα κατανοήσουν την εκφραστική αξία της γραμμής. Αυτή η γνώση θα τους επιτρέψει να κατανοήσουν την εικαστικότητα του σχεδίου, αλλά και την αυτονομία ως μορφή έκφρασης. Επίσης, η γνώση αυτή θα τους δώσει τα εφόδια και τα εκφραστικά μέσα σε άλλα είδη σχεδίου που θα διδαχθούν σε άλλες μαθησιακές ενότητες.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Wucius, W. (2009). *Αρχές και Μορφές Σχεδίου* (μτφρ. Τ. Πολίτης). Αθήνα: Εκδόσεις Ίων.
2. Παπασταμούλης, Κ. (2003). *Χρώμα – Σκίτσο και μορφές Ελευθέρου Σχεδίου*. Αθήνα: Εκδόσεις Ίων.

Συμπληρωματικές

1. Λαμπράκη-Πλάκα, Μ. (1978). *Οι πραγματείες περί ζωγραφικής Αλμπέρτι και Λεονάρντο*. Ηράκλειο Κρήτης: Εκδόσεις Βικελαίας Βιβλιοθήκης.
2. Σεβαστάκης, Δ., Σπηλιόπουλος, Α. & Χαρίσης, Η. (2001). *Ελεύθερο σχέδιο και Χρώμα*. Πάτρα: Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ». Ανακτήθηκε την 1η Νοεμβρίου 2023 από: <http://ebooks.edu.gr/ebooks/handle/8547/3765>

2.2.B • ΘΕΩΡΙΑ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΣΤΟ ΧΡΩΜΑ II

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Στη μαθησιακή ενότητα «Θεωρία και Πρακτική στο Χρώμα II» εξετάζεται ο ρόλος και η συνθετική αξία του χρώματος, καθώς και η σχέση του με τα υπόλοιπα στοιχεία της εικόνας: χρώμα και σχήμα, χώρος/βάθος, ισορροπία, ρυθμός κ.ά.

Παράλληλα, αναλύεται η συμβολική και ψυχολογική αξία του χρώματος ως φορέα μηνυμάτων, καθώς και η επίδρασή του στην ψυχολογία του ανθρώπου. Συγχρόνως επιδιώκεται η ουσιαστική προσέγγιση των πρωτογενών εικαστικών στοιχείων στο χρώμα, όπως αυτά αναλύθηκαν στο προηγούμενο εξάμηνο. Παράλληλα, εξετάζονται θεωρητικά αλλά και πρακτικά μια σειρά από στοιχεία σχετικά με το χρώμα όπως οι έννοιες απόχρωση, τόνος, ένταση, κορεσμός, χρωματική αλληλεπίδραση, χρώμα και σχήμα, χρώμα και προοπτική, χρωματικές διαβαθμίσεις, διαφάνεια, συνθετικές λύσεις με χρώμα, χρωματικές αντιθέσεις, χρώμα και ψυχολογία, συμβολισμός των χρωμάτων κ.ά.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Αντιλαμβάνονται τον ρόλο και τη συνθετική αξία του χρώματος, καθώς και τη σχέση του με τα υπόλοιπα στοιχεία της εικόνας,
- «Μεταφράζουν» τον τόνο σε θερμά και ψυχρά χρώματα,

- Κατανοούν την αμοιβαία εξάρτηση ενός χρώματος από αυτά που βρίσκονται γύρω του,
- Αξιοποιούν δημιουργικά διαφορετικές χρωματικές αντιθέσεις (αντίθεση ανοιχτό – σκούρο, αντίθεση θερμών και ψυχρών, αντίθεση μέσω συμπληρωματικών χρωμάτων, την ταυτόχρονη αντίθεση, την ποιοτική αντίθεση, την ποσοτική αντίθεση),
- Δημιουργούν ισορροπίες τονικών και χρωματικών αντιθέσεων και αρμονιών,
- Αποδίδουν τονικές κλίμακες,
- Ανασυνθέτουν εικόνες με τη χρήση διαφορετικών τεχνικών του χρώματος,
- Δημιουργούν συνθέσεις όπου εφαρμόζουν τις αρχές του χρώματος, τεχνικές και συνθετικές λύσεις,
- Αντιλαμβάνονται τη συμβολική και ψυχολογική αξία του χρώματος ως φορέα μηνυμάτων, καθώς και την επίδρασή του στην ψυχολογία του ανθρώπου,
- Αξιοποιούν σε μια ζωγραφική σύνθεση τη συμβολική και ψυχολογική αξία του χρώματος ως φορέα μηνυμάτων.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Αρμονικές αντιθέσεις / Χρωματικές συγχορδίες / Συμπληρωματικά και αντίθετα χρώματα / Σχήμα και χρώμα / Χρωματικές αξίες / Χρωματική εξουδετέρωση / Χρώμα και ψυχολογία / Συμβολισμός των χρωμάτων.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (1), Εργαστήριο (1), Σύνολο (2).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΑΡΜΟΝΙΚΕΣ ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΓΧΟΡΔΙΕΣ ΜΕ ΒΑΣΙΚΑ, ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΑ ΚΑΙ ΑΝΤΙΘΕΤΑ ΧΡΩΜΑΤΑ
2	ΑΝΑΜΕΙΞΕΙΣ ΧΡΩΜΑΤΩΝ
3	ΣΧΗΜΑ ΚΑΙ ΧΡΩΜΑ
4	ΧΡΩΜΑΤΙΚΕΣ ΑΞΙΕΣ
5	ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ ΜΕ ΤΗΝ ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΦΥΣΙΚΟΥ ΦΩΤΟΣ ΜΕ ΚΑΘΑΡΑ ΧΡΩΜΑΤΑ
6	ΧΡΩΜΑΤΙΚΗ ΕΞΟΥΔΕΤΕΡΩΣΗ
7	ΧΡΩΜΑ ΚΑΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, ΣΥΜΒΟΛΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΧΡΩΜΑΤΩΝ

2.2.B.1 | ΑΡΜΟΝΙΚΕΣ ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΓΧΟΡΔΙΕΣ ΜΕ ΒΑΣΙΚΑ, ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΑ ΚΑΙ ΑΝΤΙΘΕΤΑ ΧΡΩΜΑΤΑ

Η μαθησιακή υποεπενότητα «Αρμονικές αντιθέσεις και συγχορδίες με βασικά, συμπληρωματικά και αντίθετα χρώματα» ασχολείται με την οργάνωση, τη διαχείριση και την επεξεργασία των βασικών, συμπληρωματικών και αντιθέτων χρωμάτων. Στο πλαίσιο αυτής της μαθησιακής υποεπενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μάθουν μέσα από την παρουσίαση θεωρίας και την ολοκλήρωση ασκήσεων: την αντίθεση των βασικών και των συμπληρωματικών χρωμάτων, την αντίθεση των ψυχρών και των θερμών χρωμάτων, την ποιοτική και ποσοτική αντίθεση των χρωμάτων, την ταυτόχρονη αντίθεση, την προσθετική και αφαιρετική μέθοδο και την αντίθεση ενός χρώματος καθαυτό.

Αναλυτικότερα, κατά τη διάρκεια της εκπαίδευσης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξοικειωθούν με πρακτικά παραδείγματα και ασκήσεις που ανταποκρίνονται σε πραγματικές καταστάσεις, ενώ παράλληλα θα μάθουν πώς να διαχειρίζονται την αντίθεση ενός χρώματος. Για παράδειγμα, το άσπρο και το μαύρο εκφράζουν μεγαλύτερη δύναμη σε επίπεδο τόνου, ενώ το κίτρινο, το κόκκινο και το μπλε εκφράζουν εντονότερα την αντίθεση του χρώματος αυτού καθαυτό. Επίσης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα διδαχθούν τη σημασία της τριμερούς συγχορδίας του χρώματος (κίτρινου, κόκκινου, μπλε) ώστε να οδηγούνται στην πιο δυνατή αντίθεση και την αποκορύφωσή της, αφού η δύναμη ενός χρώματος εξασθενεί όταν αυτό απομακρύνεται από τα τρία πρωτογενή (κίτρινο, κόκκινο, μπλε). Προκειμένου να ολοκληρωθούν οι παραπάνω ασκήσεις, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα χρειαστεί να κάνουν χρήση σχημάτων και ελαφρών υλικών, όπως είναι η τέμπερα, το ακρυλικό, η ακουαρέλα, τα χρωματιστά μολύβια και άλλα. Συνολικά, η μαθησιακή υποεπενότητα προσφέρει τις απαραίτητες γνώσεις και τα εργαλεία για την ορθή διαχείριση και ανάλυση του χρώματος, ισχυρό μέσον για την περαιτέρω εξέλιξη των εκπαιδευομένων λαμβάνοντας υπόψη τις ειδικές ανάγκες και προκλήσεις που αντιμετωπίζουν στην εργασία αγοράς.

2.2.B.2 | ΑΝΑΜΕΙΞΕΙΣ ΧΡΩΜΑΤΩΝ

Η εν λόγω μαθησιακή υποεπενότητα αφιερώνεται στην ανάμειξη των χρωμάτων. Κάθε χρώμα είναι δυνατόν να αναμειχθεί με το άσπρο, το μαύρο, το γκριζό ή και με οποιοδήποτε άλλο χρώμα. Υπάρχει ένας τεράστιος πλούτος χρωματικών τόνων κορεσμένων και μη.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες καλούνται να ασκηθούν με ελαφρά υλικά (τέμπερα, ακρυλικό, ακουαρέλα, χρωματιστά μολύβια και άλλα) πάνω σε ευθείες με δύο χρωματικούς τόνους και στη συνέχεια να αναμειξουν αυτούς. Έπειτα, μπορούν να διαιρέσουν ένα τρίγωνο ή τετράγωνο σε μικρότερα μέρη και να υποδιαιρέσουν τους χρωματικούς τόνους αναμειγνύοντας τα χρώματα τους στα τετράγωνα. Οι χρωματικοί τόνοι ενός τετραγώνου ή τριγώνου συνίσταται τις περισσότερες φορές από δύο ζεύγη συμπληρωματικών χρωμάτων που συγγενεύουν μεταξύ τους. Μια περαιτέρω άσκηση είναι να

δοκιμάσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αναμείξουν το κάθε ένα χρώμα με όλα τα άλλα. Επιπλέον, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα πρέπει να κατανοήσουν τις χρωματικές συγχωριές ορίζοντας την παράθεση αυτών σύμφωνα με τις σχέσεις που έχουν μεταξύ τους. Οι συγχωριές μπορούν να είναι από δύο, τρία, τέσσερα ή και πολύ περισσότερα χρώματα δημιουργώντας μετατονισμό χωρίς αυθαιρεσία. Τέλος, θα πρέπει μέσα από θεωρητικά παραδείγματα και πρακτικές ασκήσεις να τονιστεί ότι η δημιουργία των συγχωριών δεν περιορίζουν τη φαντασία, τουναντίον είναι ένας δρόμος εντελώς διαφορετικός για την ανακάλυψη πολλών δυνατοτήτων στην έκφραση των χρωμάτων.

2.2.B.3 | ΣΧΗΜΑ ΚΑΙ ΧΡΩΜΑ

Είναι γεγονός ότι τα χρώματα και τα σχήματα έχουν αισθητική αξία. Σε ένα έργο τέχνης το σχήμα και το χρώμα οφείλουν να είναι συγχρονισμένα, δηλαδή το ένα να υποστηρίζει το άλλο. Για παράδειγμα, ο κύκλος σε συγχρονισμό με το κόκκινο χρώμα, μπορεί να συμβολίζει την ύλη, το τρίγωνο λόγω της οξύτητας σε συνδυασμό με το κίτρινο χρώμα μπορεί να συμβολίζει τη διανοήση, ενώ ο κύκλος και το μπλε δημιουργούν χαλάρωση. Κατ' αυτόν τον τρόπο, καθορίζονται σχήματα και στα συμπληρωματικά χρώματα. Στο πορτοκαλί το τραπέζιο, στο πράσινο το σφαιρικό τρίγωνο και για το βιολετί ένα ελλειπτικό σχήμα.

Στη συγκεκριμένη υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα λάβουν γνώσεις (θεωρητικές και πρακτικές) που θα τους βοηθήσουν να κατανοήσουν το χρώμα σε σχέση με το σχήμα, καθώς και την αισθητική απόδοσή τους. Έτσι, λοιπόν, σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα πραγματοποιήσουν ασκήσεις με σχήματα και χρώματα για να κατανοήσουν την έννοια του βάθους της προοπτικής, το περιβάλλον του χρώματος και της ταυτόχρονης αντίθεσης.

Συνοψίζοντας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εστιάσουν την προσοχή τους στη χρυσή τομή και στα χρυσά τετράγωνα. Η κατανόηση και πολύ περισσότερο η εφαρμογή των αρχών της ατμοσφαιρικής προοπτικής είναι θέμα συσχετισμού χρώματος και σχήματος καθώς και σχήματος και φωτός. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες δημιουργούν ασκήσεις συσχετίζοντας το χρώμα και το σχήμα μέσα σε συνθέσεις γεωμετρικές. Αυτές οι γνώσεις αποτελούν βασικό εργαλείο για την περαιτέρω εξέλιξη των εκπαιδευομένων, όσον αφορά τη λήψη αποφάσεων σχετικά με τη χρήση χρωμάτων και σχημάτων στο πλαίσιο μιας σύνθεσης.

2.2.B.4 | ΧΡΩΜΑΤΙΚΕΣ ΑΞΙΕΣ

Αυτή η μαθησιακή υποενότητα εστιάζεται στον ρόλο και τη σημασία της χρωματικής αξίας κάθε χρώματος, δηλαδή της ποσότητας του φωτός ή της σκιάς σε ένα χρώμα. Όταν ένα χρώμα είναι φωτεινότερο λέγεται χρώμα με υψηλή αξία, ενώ όταν είναι σκουρότερο το λέμε χρώμα χαμηλής αξίας. Αναμφίβολα, εάν κοιτάξει κάποιος τον χρωματικό κύκλο θα παρατηρήσει ότι το κίτρινο είναι το φωτεινότερο χρώμα και είναι πιο κοντά στο λευκό από όλα τα άλλα χρώματα, ενώ το βιολετί είναι πιο κοντά στο

μαύρο. Όταν λέει κάποιος ότι δύο χρώματα έχουν μέση αξία εννοεί ότι έχουν την ίδια ποσότητα φωτεινότητας και σκοτεινότητας, για παράδειγμα το μπλε με το πράσινο ή το πορτοκαλί με το κόκκινο. Τις περισσότερες φορές αυτά τα χρώματα που έχουν μεταξύ τους μέση αξία και μέση ένταση δεν αντιμετωπίζουν δυσαρμονία, είναι ευχάριστα και αρκετά χαλαρωτικά. «Μέση αξία», λοιπόν, καλείται η ισορροπία του χρώματος ανάλογα με την ποσότητα του μαύρου και του άσπρου χρώματος που έχει μέσα.

Κατά τη διάρκεια της μαθησιακής υποεπενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξοικειωθούν με πρακτικά παραδείγματα χρωματικών αξιών και μελέτες περιπτώσεων. Κρίνεται ιδιαίτερα σκόπιμο να επικεντρωθούν σε ασκήσεις για την ισορροπία μερικών χρωματικών αξιών και, στη συνέχεια, να δημιουργηθεί βάση για περισσότερους συνδυασμούς. Εάν σε ένα χαρτί τοποθετηθεί ένα έντονο κίτρινο ή μπλε, τότε γίνεται μια δυναμική δυσαρμονία λόγω του ότι αυτά «αιωρούνται». Εάν όμως αυτά τα χρώματα τα αναμείξουμε με άσπρο ή μαύρο, τότε δείχνουν ωραιότερα γιατί αποκτήσανε μέση αξία. Η κατανόηση των χρωματικών αξιών είναι απαραίτητη για τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες, αφού τους επιτρέπει να χρησιμοποιούν μεθόδους και πειραματισμούς βάσει των οποίων θα λαμβάνουν αποφάσεις για την αποτελεσματική απόδοση ενός ζωγραφικού έργου.

2.2.B.5 | ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ ΜΕ ΤΗΝ ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΦΥΣΙΚΟΥ ΦΩΤΟΣ ΜΕ ΚΑΘΑΡΑ ΧΡΩΜΑΤΑ

Αυτή η μαθησιακή υποεπενότητα εστιάζεται στον ρόλο του φυσικού φωτός και στη στιγμιαία εντύπωση που δημιουργήσαν οι ιμπρεσιονιστές. Η σπουδαιότητα του φωτός φαίνεται τόσο δυναμική ώστε ο χρωματισμός κάθε αντικειμένου να υφίσταται σε κάθε δεδομένη στιγμή. Η εντύπωση λοιπόν του φωτός σε ορισμένα έργα ζωγραφικής δημιουργείται από τη χρωματική διαίρεση. Για παράδειγμα, για να δημιουργηθεί το πράσινο στο φως του ηλίου πρέπει να τοποθετηθούν το μπλε και κίτρινο το ένα δίπλα στο άλλο χωριστά. Κατά τη διάρκεια αυτής της μαθησιακής υποεπενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξοικειωθούν με τη χρωματική διαίρεση μέσα από πρακτικές ασκήσεις με θέμα την ύπαιθρο.

Κρίνεται ιδιαίτερα σκόπιμο οι εκπαιδευόμενοι/-ες να επικεντρωθούν στη σημασία της συστηματικής εξάσκησης σε θέματα φυσικού περιβάλλοντος, αφού τα χρώματα τείνουν να γίνονται λαμπερά λόγω της ιδιαίτερης επίδρασης του λαμπερού ήλιου. Επίσης, στη μαθησιακή αυτή υποεπενότητα, θα αναλυθεί η αναγκαιότητα της στιγμιαίας εφαρμογής των χρωμάτων, με συνεχόμενους πειραματισμούς, κατά τη διάρκεια των οποίων οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα δουν τα βασικά, τα δευτερεύοντα και τα τριτεύοντα χρώματα με ακρίβεια, αναλύοντας το φυσικό φως.

Συνοψίζοντας, κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας, θα πρέπει να παρέχεται μια λεπτομερής επισκόπηση των διαφόρων μεθόδων του ιμπρεσιονισμού και της στιγμιαίας εντύπωσης, γιατί με αυτόν τον τρόπο οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα κατανοήσουν τον τρόπο που ο συνδυασμός του φωτός και του χρώματος ως εικαστικό εργαλείο επιδρά στα έργα ζωγραφικής τέχνης.

2.2.B.6 | ΧΡΩΜΑΤΙΚΗ ΕΞΟΥΔΕΤΕΡΩΣΗ

Η μαθησιακή υποεπάρκεια «Χρωματική εξουδετέρωση» θα επικεντρωθεί στην ανάπτυξη των γνώσεων σχετικά με τις δυνατότητες και τις σχέσεις μεταξύ των συμπληρωματικών χρωμάτων. «Εξουδετερωμένα χρώματα» ορίζονται δύο συμπληρωματικά χρώματα που όταν αναμειχθούν παράγουν μια γκριζα απόχρωση. Συνεπώς, όταν ζωγραφίζει κάποιος ένα έργο επιλέγοντας μόνο συμπληρωματικά χρώματα είναι δυνατόν να αποδοθούν όλοι οι βαθμοί έντασης λόγω της ουδετερότητας που θα μας προσφέρει το γκριζο. Στο πλαίσιο αυτής της υποεπάρκειας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μελετήσουν, επίσης, την ένωση δύο συμπληρωματικών χρωμάτων (π.χ. το μπλε με το πορτοκαλί) και θα εντοπίσουν όλες τις πιθανές αναμειξίες που δεν είναι ουδέτερες και θα είναι ποικίλες σε ένταση του πορτοκαλί και του μπλε.

Η εν λόγω μαθησιακή υποεπάρκεια θα βοηθήσει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες να αποκτήσουν τις απαραίτητες γνώσεις (θεωρητικές και πρακτικές) που απαιτούνται ώστε να είναι σε θέση να δημιουργούν συνδυασμούς χρωματικά γκριζούς που θα προκύπτουν μέσα στον χρωματικό κύκλο. Με αυτόν τον τρόπο, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι σε θέση να κατανοήσουν τα εξουδετερωμένα χρώματα, καθώς και τη χρήση αυτών. Επιπλέον, η εν λόγω μαθησιακή υποεπάρκεια θα βοηθήσει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες να περιγράψουν τους τρίχρωμους συνδυασμούς και να κατανοούν τις εφαρμογές των βασικών συμπληρωματικών και εξουδετερωμένων χρωμάτων. Συνοψίζοντας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες μέσω πρακτικών εφαρμογών, άσκησης και παραδειγμάτων, θα αποκομίσουν τις απαραίτητες γνώσεις όσον αφορά το χρώμα, ώστε αυτοί να διαχειρίζονται αποτελεσματικά, σε πρακτικό επίπεδο, τις διαφορές προσμειξίες χρωμάτων.

2.2.B.7 | ΧΡΩΜΑ ΚΑΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, ΣΥΜΒΟΛΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΧΡΩΜΑΤΩΝ

Η συγκεκριμένη εκπαιδευτική υποεπάρκεια αποτελεί ένα σημαντικό μέρος της μαθησιακής ενότητας «Θεωρία και Πρακτική στο Χρώμα II», καθώς επιδιώκει να παράσχει στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες τις απαιτούμενες γνώσεις και δεξιότητες προκειμένου αυτοί/-ές να μπορούν να αποδίδουν συμβολισμούς μέσω των χρωμάτων, καθώς και να προσδιορίζουν την ψυχολογία που απορρέει από κάθε απόχρωση. «Συμβολισμός» είναι η διαδικασία μέσω της οποίας τα χρώματα ερμηνεύονται ως σύμβολα ή έννοιες, συχνά με βάση τον πολιτισμό, την ιστορία και τον πολιτισμικό περίγυρο.

Κατά τη διάρκεια αυτής της μαθησιακής υποεπάρκειας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξοικειωθούν με τους συμβολισμούς των θερμών και των ψυχρών χρωμάτων, τις αρμονικές σχέσεις μεταξύ των χρωμάτων, την υψηλή, μέτρια και χαμηλή αντίθεση, καθώς και τη θερμοκρασία κάθε χρώματος. Επιπλέον, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εντυπώσουν στον ρόλο του τόνου στο χρώμα, δηλαδή την τονική του ταυτότητα που μέσω αυτής διαφοροποιείται το χρώμα. Πέραν των παραπάνω, στη συγκεκριμένη μαθησιακή υποεπάρκεια, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα λάβουν γνώσεις σχετικά με την επίδραση των

χρωμάτων στην ανθρώπινη ψυχολογία. Συγκεκριμένα, ο κάθε άνθρωπος, βάσει των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του, αντιλαμβάνεται τα χρώματα με έναν διαφορετικό τρόπο. Συνεπώς, κάθε χρώμα προκαλεί διαφορετική ψυχολογία και συναισθήματα από άνθρωπο σε άνθρωπο. Για να επιτευχθούν τα παραπάνω, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξασκηθούν με υλικά όπως: ακουαρέλα, παστέλ, μαρκαδόρους, τέμπρες, ακρυλικά κ.ά.

Εν κατακλείδι, αυτή η υποενότητα επιδιώκει να παράσχει τις απαραίτητες γνώσεις (θεωρητικές και πρακτικές) στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες για την ανάλυση του συμβολισμού κάθε χρώματος, καθώς και την ψυχολογία που προκύπτει από τον συνδυασμό τους.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Itten, J. (1998). *Η Τέχνη του Χρώματος* (μτφρ. Ι. Ομορφοπούλου). Αθήνα: Ένωση Εκπαιδευτικών Εικαστικών Μαθημάτων.
2. Sargent, W. (1987). *Το Χρώμα στη Φύση και στην Τέχνη. Η απόλαυση και η χρήση του χρώματος* (μτφρ. Ε. Καλκάνη). Αθήνα: Εκδόσεις Κάλβος.

Συμπληρωματικές

1. Parramón, J. M. (1997). *Θεωρία και πρακτική στο χρώμα* (μτφρ. Α. Μαμωνίδης). Αθήνα: Εκδόσεις Ντουντούμη.
2. Klee, P. (1989). *Η Εικαστική Σκέψη. Τα Μαθήματα στη Σχολή Μπαουχάουζ* (τόμοι Ι και ΙΙ), (μτφρ. Α. Μοσχονά). Αθήνα: Εκδόσεις Μέλισσα.

2.2.Γ • ΟΠΤΙΚΗ ΑΝΤΙΛΗΨΗ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Η μαθησιακή ενότητα «Οπτική Αντίληψη» περιγράφει την οπτική διαδικασία που λαμβάνει χώρα όταν οι άνθρωποι δημιουργούν –ή κοιτάζουν– καλλιτεχνικά έργα, ενώ εξηγεί και με ποιον τρόπο το μάτι οργανώνει το οπτικό υλικό επί τη βάση συγκεκριμένων ψυχολογικών νόμων. Ευρύτερος στόχος είναι ο/η εκπαιδευόμενος/-η να εφαρμόσει, σε πρακτικό επίπεδο, τα βασικά στοιχεία, τις αρχές και τις μεθόδους της οπτικής αντίληψης στο ζωγραφικό του/της έργο. Στη μαθησιακή ενότητα αναλύονται: η θεωρία της Gestalt, η ισορροπία (ψυχολογική και φυσική ισορροπία), η ισορροπία και ο ανθρώπινος νους, το σχήμα (βλέποντας το σχήμα, απλότητα), η μορφή (προσανατολισμός στο χώρο), η ανάπτυξη (η νοησιαρχική θεωρία, ο αρχέγονος κύκλος), ο χώρος (περίγραμμα και γραμμή, μορφή και φόντο, επίπεδα βάθους), το φως (η εμπειρία του φωτός, το φως δημιουργεί χώρο), το χρώμα (από το φως στο χρώμα, σχήμα και χρώμα, συμβολισμοί του χρώματος), η κίνηση (κίνηση και χρόνος, τότε

βλέπουμε κίνηση, κατεύθυνση) και η έκφραση (έκφραση ενσωματωμένη στη δομή, η προτεραιότητα στην έκφραση, ο συμβολισμός στην τέχνη).

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Κατανοούν τη φυσιολογία και την ψυχολογία της οπτικής αντίληψης,
- Περιγράφουν τη λειτουργία του ματιού και να κατανοούν τους μηχανισμούς της ανθρώπινης αντίληψης,
- Αναλύουν, να αξιολογούν και να αντιλαμβάνονται την οπτική οργάνωση και τα στοιχεία της (ισορροπία, σχήμα, μορφή, ανάπτυξη, χώρος, φως, χρώμα, κατεύθυνση, έκφραση),
- Αναγνωρίζουν την κρυφή δομή σε ένα ζωγραφικό έργο,
- Κατανοούν την έννοια του οπτικού βάρους,
- Επιτυγχάνουν ψυχολογική και φυσική ισορροπία σε ένα ζωγραφικό έργο,
- Συνδέουν την κίνηση με τον χρόνο στην αντίληψή τους,
- Εφαρμόζουν τις αρχές και τις μεθόδους της οπτικής αντίληψης σε ένα ζωγραφικό έργο,
- Αξιοποιούν τον συμβολισμό των οπτικών στοιχείων που χρησιμοποιούν.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Gestalt / Ισορροπία / Οπτική αντίληψη / Οπτικά βάρη / Δομικός σκελετός / Μορφή / Προοπτική / Φως / Χρώμα / Δυναμική / Έκφραση / Συμβολισμός.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (2), Εργαστήριο (0), Σύνολο (2).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΙΣΟΡΡΟΠΙΑ
2	ΣΧΗΜΑ
3	ΜΟΡΦΗ
4	ΧΩΡΟΣ
5	ΦΩΣ
6	ΧΡΩΜΑ
7	ΔΥΝΑΜΙΚΗ
8	ΕΚΦΡΑΣΗ

Κείμενο αναφοράς

2.2.Γ.1 | ΙΣΟΡΡΟΠΙΑ

Σκοπός της παρούσας μαθησιακής υποενότητας είναι η ανάπτυξη των αρχών και των νόμων βάσει των οποίων αντιλαμβάνεται ο άνθρωπος, οπτικά, την ισορροπία. Η αναγνώριση και η ταξινόμηση των οπτικών του ερεθισμάτων, η θέση και η απόσταση τους στο οπτικό πεδίο, η οπτική διάταξη, ο δομικός σκελετός, η κατανομή των οπτικών βαρών σύμφωνα με την ψυχολογία της οπτικής αντίληψης, αποτελούν σημαντικά ερευνητικά ζητήματα της θεωρίας της Gestalt. Τα ζητήματα αυτά θα πρέπει να τα κατανοήσουν οι εκπαιδευόμενοι προκειμένου να είναι σε θέση να αντιληφθούν τις ψυχολογικές δυνάμεις οι οποίες δρουν και εξισορροπούνται στο οπτικό τους πεδίο και να μπορούν να τις ανακαλύψουν σε ένα έργο τέχνης.

Οι τάσεις που αναπτύσσονται στην αόρατη δομή ενός τετραγώνου και η στατικότητα του, η δυναμική ενός σχήματος ή μιας σύνθεσης μορφών, η έλξη και η άπωση, η συμμετρία, η αξονικότητα, οι κεντρικές/έκκεντρες συνθέσεις κ.λπ. ερευνώνται από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες σε αυτή την υποενότητα ως στοιχεία οπτικής ισορροπίας. Η διαδικασία αναγνώρισης της λειτουργίας των ψυχολογικών δυνάμεων της οπτικής αντίληψης μπορεί να ενισχυθεί στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες τόσο με την παρατήρηση συνθέσεων γεωμετρικών σχημάτων όσο και με τη μελέτη έργων τέχνης. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες μπορούν, επίσης, να μελετήσουν προσχέδια από τετράδια σχεδίων (sketchbooks) και μορφολογικές μελέτες που έχουν προηγηθεί πριν από τα τελικά έργα σημαντικών εικαστικών σε διάφορες περιόδους της ιστορίας της τέχνης. Τέλος, οι εκπαιδευόμενοι/-ες μπορούν να πειραματιστούν πάνω στην έννοια της ισορροπίας δημιουργώντας τις δικές τους σπουδές με τα μέσα που επιθυμούν.

2.2.Γ.2 | ΣΧΗΜΑ

Σκοπός αυτής της μαθησιακής υποενότητας είναι η κατανόηση των διαδικασιών αντίληψης ενός σχήματος από τον ανθρώπινο νου. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα πρέπει να αντιληφθούν την όραση όχι σαν μια παθητική καταγραφή εικόνων αλλά σαν μια ενεργητική εξερεύνηση του οπτικού τους πεδίου. Η αναγνώριση των βασικών χαρακτηριστικών των αντικειμένων και η ταξινόμησή τους με αναγωγή από το γενικό στο ειδικό επεξηγούνται με αναφορές στην ψυχολογική διαδικασία της «γενίκευσης».

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα κατανοήσουν την επιρροή των εμπειριών του παρελθόντος, του περιβάλλοντος και του λόγου στην αντίληψη ενός σχήματος και θα είναι σε θέση να επαληθεύσουν τον νόμο της απλότητας σε διάφορα οπτικά ερεθίσματα. Ειδικότερα, θα αναγνωρίζουν τον νόμο καλής μορφής, καθώς και τον νόμο της συμπλήρωσης. Επιπλέον, θα μπορούν να δίνουν παραδείγματα από τις ψυχολογικές τάσεις της «εξισορρόπησης» και της «όξυνσης» στην αντίληψη των σχημάτων, ώστε να τις ανακαλύπτουν σε εικαστικά έργα και να ερμηνεύουν καλλιτεχνικές τεχνοτροπίες. Οπτικές διεργασίες, όπως η αντίληψη της ολότητας, η υποδιαίρεση, η σχέση του «μέ-

ρους» και του «όλου», ερευνώνται σε αυτή την υποενότητα προκειμένου να μπορούν οι εκπαιδευόμενοι/-ες να εντοπίσουν τις λειτουργίες τους στο οπτικό τους πεδίο και στα έργα τέχνης. Οι νόμοι της «εγγύτητας», της «ομοιότητας» και της «διαφοροποίησης» είναι απαραίτητο να διακρίνονται σε διάφορες εικόνες και σε εικαστικά έργα προκειμένου να καταστούν ικανοί/-ές να αναγνωρίζουν τη λειτουργία των σχημάτων ως στοιχεία συνοχής ή/και διαφοροποίησης μιας εικόνας και ενός έργου τέχνης. Τέλος, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα πρέπει να είναι σε θέση να αναδεικνύουν τον χαρακτήρα και την ταυτότητα ενός σχήματος σχεδιάζοντας τον δομικό του σκελετό και να τον ανακαλύπτουν σε ένα έργο τέχνης.

2.2.Γ.3 | ΜΟΡΦΗ

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα διακρίνουν τις οπτικές έννοιες των αντικειμένων από τις αποσπασματικές εικόνες που έχουν γι' αυτά στη μνήμη τους και θα εξετάσουν το ζήτημα της επιλογής της/των όψης/-εων που αναδεικνύει/-ουν τη μορφή των αντικειμένων, καθώς και της αποτύπωσης τους στην επίπεδη ζωγραφική επιφάνεια. Μέσα από την παρατήρηση της απεικόνισης των αντικειμένων, σύμφωνα με την «αιγυπτιακή μέθοδο» και σύμφωνα με τη «δυτική μέθοδο» της προοπτικής βράχυνσης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μελετήσουν το ζήτημα της αναπαράστασης στις δύο αυτές αντιλήψεις. Επιπλέον, θα παρατηρήσουν τη λειτουργία της επικάλυψης σε διάφορες εικόνες, το παράδοξο των «διττών» εικόνων, θα προβληματιστούν σχετικά με το ζήτημα της επιλογής των «σωστών» όψεων, τον πολιτισμικό παράγοντα, την αφαίρεση, καθώς και με τον λόγο της οπτικής πληροφόρησης ως προς την επιλογή της κατάλληλης μεθόδου απεικόνισης.

2.2.Γ.4 | ΧΩΡΟΣ

Σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα κατανοήσουν τη λειτουργία της οπτικής αντίληψης του χώρου στη φύση και στην τέχνη. Αρχικά, θα παρατηρήσουν ότι δύο διαστάσεις τουλάχιστον είναι απαραίτητες για την αντίληψη των σχημάτων σε έναν επίπεδο χώρο. Έπειτα, θα κατανοήσουν τους τρεις τρόπους λειτουργίας της γραμμής και τη σημασία του νόμου της απλότητας στην αντίληψη και τη λειτουργία του περιγράμματος και θα εντοπίσουν σε εικαστικά έργα την τάση των γειτονικών σχημάτων να αποχωρίζονται. Θα διακρίνουν τη μορφή (η οποία περικλείεται) από το φόντο (που συνήθως περιβάλλει). Κυρτότητα και κοιλότητα ως αντίστοιχες λειτουργίες μορφής και χώρου θα εξεταστούν σε έργα της γλυπτικής του 20ού αιώνα. Στη συνέχεια, θα αντιληφθούν το πλαίσιο της εικόνας ως οριοθέτηση της σύνθεσης αλλά όχι του κόσμου και τις αποστάσεις των σχημάτων ως παράγοντες έλξης και άπωσης.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μελετήσουν την αντίληψη του βάθους με εικόνες απλών σχημάτων, θα παρατηρήσουν το φαινόμενο της επικάλυψης, θα κατανοήσουν τον νόμο της συνέχειας και θα διακρίνουν την αντιληπτική από τη φυσική διαφάνεια. Η

αντίληψη της τρίτης διάστασης του χώρου και η οπτική παραμόρφωση των αντικειμένων λόγω του βάθους και του όγκου τους, θα γίνει αντικείμενο παρατήρησης στη φύση και στην τέχνη. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, αρχικά με παραδείγματα κεκλιμένων γραμμών και έπειτα μέσα από εικόνες ισομετρικών προβολών, θα αντιληφθούν την πλάγια προοπτική παραμόρφωση. Έπειτα, θα πρέπει να κατανοήσουν τη λειτουργία τη σύγκλισης στην προοπτική και τη διαβάθμιση των μεγεθών ως μια εκδοχή της και θα πληροφορηθούν για τη λειτουργία της στερεοσκοπικής όρασης του ανθρώπου. Τέλος, θα μελετήσουν την κεντρική προοπτική μέσα από την περίοδο της Αναγέννησης, θα πειραματιστούν με τα σημεία φυγής και θα εντοπίσουν οπτικές ψευδαισθήσεις που δημιουργούνται από την αντίληψη του χώρου.

2.2.Γ.5 | ΦΩΣ

Στην παρούσα μαθησιακή υποενότητα, εξετάζεται η λειτουργία του φωτός στη φύση και στην τέχνη. Αρχικά, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα καταλάβουν τη σημασία του φωτός για την όραση και τον πολιτισμό, έπειτα θα διακρίνουν τη λειτουργία του φωτός στην αντίληψη του ανθρώπου από τις φυσικές επιστήμες. Θα παρατηρήσουν ότι η φωτεινότητα αποτελεί μια φυσική ιδιότητα των αντικειμένων να απορροφούν και να αντανακλούν σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό το φως που δέχονται στην επιφάνειά τους και θα εξετάσουν τα φαινόμενα της σχετικής λαμπρότητας και της λάμψης στα αντικείμενα.

Ο φωτισμός, ως διακριτό φαινόμενο από τη φωτεινότητα των αντικειμένων, θα απασχολήσει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες, οι οποίοι θα επιχειρήσουν να αντιληφθούν ξεχωριστά την αντικειμενική λαμπρότητα και το τοπικό χρώμα από τη φωτεινή διαφάνεια που δημιουργείται ως επικάλυψη στο αντικείμενο, δηλαδή τον φωτισμό. Στη συνέχεια, θα μελετήσουν τη διαφάνεια ως τεχνοτροπία ζωγραφικής μέσα στην ιστορία της τέχνης και ιδιαίτερα σε πίνακες της εποχής της Αναγέννησης σε σύγκριση με τεχνοτροπίες του 19ου αιώνα και την υπόθεση του «αληθινού τόνου» του Ντελακρουά. Έπειτα, θα παρατηρήσουν ότι το φως δημιουργεί χώρο λόγω των τονικών διαβαθμίσεων, οι οποίες μπορούν να αναδεικνύουν και τον όγκο των αντικειμένων.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα παρατηρήσουν τις σκιές διαφόρων αντικειμένων προκειμένου να διακρίνουν τις αυτοσκιές από τις ερριμμένες και πώς λειτουργούν στη φύση και στην τέχνη. Η ζωγραφική χωρίς φωτοσκιάσεις θα τους/τις απασχολήσει μέσα από διάφορα παραδείγματα έργων τέχνης και θα παρατηρήσουν ότι ακόμα και επιδέξιοι παραστατικοί ζωγράφοι προχωρούσαν κάποιες φορές σε ανακόλουθες φωτοσκιάσεις για εκφραστικούς λόγους. Τέλος, θα μελετήσουν τον συμβολισμό του φωτός σε έργα μεγάλων δασκάλων της δυτικής ζωγραφικής και στις φιλοσοφίες της ανατολής μέχρι την εικαστική αυτονόμηση τόσο του φωτός όσο και της σκιάς στην τέχνη της περιόδου του μοντερνισμού.

2.2.Γ.6 | ΧΡΩΜΑ

Σε αυτή την υποενότητα, εξετάζεται το φαινόμενο του χρώματος στο πλαίσιο της οπτικής αντίληψης. Αρχικά, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα πληροφορηθούν ότι το χρώμα δεν αποτελεί ιδιότητα των αντικειμένων και ότι συγκεκριμένα μήκη κύματος του φωτός τα οποία προσλαμβάνει η όραση του ανθρώπου δημιουργούν την εντύπωση του χρώματος. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα έρθουν σε επαφή με τη θεωρία του Νεύτωνα, καθώς και με την ανάλυση των ιδιοτήτων του χρώματος και της χρήσης του στην τέχνη από τον Ίττεν. Απόχρωση, αξία και κορεσμός θα γίνουν αντιληπτές ως οι τρεις ιδιότητες του χρώματος οι οποίες θα εξεταστούν σε διάφορες κατατάξεις και σχέσεις. Βασικά και συμπληρωματικά χρώματα, καθώς και θερμά και ψυχρά, θα εξεταστούν προκειμένου να καταλάβουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες τους τρόπους με τους οποίους δημιουργούνται αρμονίες και αντιθέσεις.

Επίσης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα διερευνήσουν τον συμβολισμό των χρωμάτων, τη σχέση του χρώματος με το σχήμα και την επίδρασή τους στην ψυχολογία του ανθρώπου και στην τέχνη. Το μετέικασμα, ως φυσιολογική αντίδραση της όρασης σε ένα ερέθισμα, θα εξηγηθεί στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες και πώς αυτό δημιουργείται. Τύποι ταυτόχρονης αντίθεσης θα ερευνηθούν προκειμένου να αφομοιώσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες τις οπτικές ιδιότητες και λειτουργίες του χρώματος στην τέχνη τους. Επιπλέον, θα μελετήσουν τα χρωματικά μοντέλα πέραν αυτού του Νεύτωνα και τρόπους χρήσης τους στις οπτικές και τις γραφικές τέχνες. Ειδικότερα, θα μπορούν να περιγράφουν το μοντέλο RGB στο πλαίσιο μιας οθόνης, θα αναλύουν το χρωματικό μοντέλο CMYK και θα εξοικειωθούν με τους κωδικούς του χρωματολογίου Pantone. Τέλος, θα μπορούν να πειραματιστούν με διάφορους τύπους χρωστικών και να εξασκηθούν στην οπτική μείξη των χρωμάτων με παραδείγματα από αντίστοιχα εγχειρήματα στην ιστορία της τέχνης.

2.2.Γ.7 | ΔΥΝΑΜΙΚΗ

Στην παρούσα μαθησιακή υποενότητα, αναπτύσσονται οι διεργασίες της αντίληψης σε ό,τι αφορά τη δυναμική των οπτικών φαινομένων. Αρχικά, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα καταλάβουν ότι οι μορφές γίνονται αντιληπτές ως φαινόμενο των οπτικών διεργασιών της δυναμικής η οποία αναπτύσσεται από τη σχέση αύξησης και μείωσης της έντασης. Η δυναμική αυτή εμφανίζεται και στην τέχνη, όπου ανάλογα με το ύψος του έργου η ένταση μπορεί να είναι ισχυρή και η τάξη αδύναμη ή το ανάποδο. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα πρέπει να κατανοήσουν ότι τα δυναμικά χαρακτηριστικά των αντικειμένων στο οπτικό τους πεδίο είναι πέρα από τα μετρικά τους δεδομένα και ότι η κίνηση είναι βασικό στοιχείο της δυναμικής και περιέχει ένταση και διεύθυνση. Θα διαπιστώσουν πως η δυναμική περιέχεται στα σχήματα και τα χρώματα και θα διακρίνουν τη λειτουργία τους στις μορφές της φύσης από αυτές της τέχνης.

Στη συνέχεια, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα παρατηρήσουν οπτικές ψευδαισθήσεις σε διάφορα σχήματα. Έπειτα, θα στοχαστούν πάνω στην ακίνητη ζωγραφική εικόνα

ώστε να κατανοήσουν ότι δεν είναι το απόσπασμα μιας στιγμής αλλά ότι βρίσκεται έξω από τον χρόνο. Στη συνέχεια, θα εντοπίσουν τη δυναμική στην πλαγιότητα, στην παραμόρφωση, στην αρχιτεκτονική και στη στροβοσκοπική κίνηση ώστε να συμπεράνουν ότι η δυναμική ενός σχήματος ή χρώματος γίνεται αισθητή εφόσον συμπλέει με τη γενικότερη δυναμική της σύνθεσης στην εικόνα. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εμβαθύνουν στη θεωρία της οπτικής αντίληψης, ώστε να καταλάβουν τη δυναμική ως μια σύνθετη βιολογική και ψυχολογική διαδικασία της επεξεργασίας των οπτικών ερεθισμάτων και όχι ως μια ιδιότητα του φυσικού κόσμου, και θα παρατηρήσουν την εμφάνιση της δυναμικής σε οπτικά παραδείγματα (π.χ. gamma movement). Τέλος, θα παρατηρήσουν τις κατευθυνόμενες εντάσεις της δυναμικής σε ζωγραφικά έργα, γνωστά από την ιστορία της τέχνης.

2.2.Γ.8 | ΕΚΦΡΑΣΗ

Αυτή η μαθησιακή υποενότητα εξετάζει το ζήτημα της έκφρασης στις εικαστικές τέχνες. Αρχικά, θα πρέπει να γίνει κατανοητή μέσα από απλά παραδείγματα η γενικότητα ως κύριο γνώρισμα των αντιληπτικών χαρακτηριστικών ενός πράγματος, μιας περίπτωσης κ.λπ. Σύμφωνα με τη θεωρία της Gestalt, η έκφραση έχει, καταρχάς, να κάνει με τρόπους αντίληψης δυναμικών χαρακτηριστικών διαφόρων ιδιοτήτων, συμπεριφορών κ.λπ. και πώς εμφανίζονται και σηματοδοτούνται. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα κατανοήσουν με απλά παραδείγματα ότι οι τρόποι αυτοί δραστηριοποιούνται στη σκέψη του ανθρώπου δημιουργώντας μεταφορές για να εκφράσουν λεκτικά ποικίλες περιστάσεις (π.χ. ράλι τιμών, ακμαίο ηθικό, άνθηση του εμπορίου κ.λπ.).

Στη συνέχεια, θα πρέπει να διακρίνουν τη λειτουργία της έκφρασης στην τέχνη από τη στενή έννοιά της. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μελετήσουν τον ισομορφισμό, σύμφωνα με τη θεωρία της Gestalt, σε ποικίλες περιπτώσεις ώστε να μπορούν να αναγνωρίζουν τη δομική συγγένεια ανάμεσα στο μοντέλο ερεθισμού και την έκφραση που μεταφέρει. Μέσα από παραδείγματα περιπτώσεων γλωσσών διαφόρων τοπικών πληθυσμών, αλλά κυρίως από την ποίηση, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα καταλάβουν τη λειτουργία της μεταφοράς και πώς συνδέονται ασύμβατα πράγματα και καταστάσεις μεταξύ τους για λόγους έκφρασης.

Ακολούθως, η προτεραιότητα της έκφρασης έναντι των μορφικών στοιχείων θα γίνει αντιληπτή από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες ως πρωταρχικό στοιχείο της λειτουργίας της όρασης μέσα από απλά παραδείγματα. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα προβληματιστούν για τις λειτουργίες του συμβολισμού μέσα από την παρατήρηση και τη μελέτη ζωγραφικών έργων διαφόρων περιόδων της ιστορίας της τέχνης. Θέμα, περιεχόμενο και μορφή θα εξεταστούν από τη μελέτη συμβόλων και αλληγοριών μέχρι την αφηρημένη τέχνη προκειμένου να καταστεί σαφές πως όλες οι μορφές τέχνης εκφράζουν νοήματα.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Arnheim, R. (2005). *Τέχνη και οπτική αντίληψη. Η ψυχολογία της δημιουργικής όρασης* (μτφρ. Ι. Ποταμιάνος). Αθήνα: Εκδόσεις Θεμέλιο.
2. Βακαλό, Ε. Γ. (1988). *Οπτική Σύνταξη. Λειτουργία και παραγωγή μορφών*. Αθήνα: Εκδόσεις Νεφέλη.

Συμπληρωματικές

1. Kandinsky, W. (2011). *Σημείο, Γραμμή, Επίπεδο. Συμβολή στην ανάλυση των ζωγραφικών στοιχείων* (μτφρ. Ε. Μαλάκη-Σταθάκη). Αθήνα: Εκδόσεις Δωδώνη.
2. Ποταμιάνος, Ι. (2013). *Αντίληψη, μορφή και φως*. Ραφήνα: Εκδόσεις Αντιύλη.

2.2.Δ • ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΕΧΝΗΣ II

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Στη μαθησιακή ενότητα «Ιστορία Τέχνης II» εξετάζεται η εξέλιξη της τέχνης από την Αναγέννηση μέχρι και τον 19ο αιώνα. Αναδεικνύονται τα μορφολογικά και αισθητικά χαρακτηριστικά της Αναγέννησης και η εξέλιξη της τέχνης μέχρι και το κίνημα του ιμπρεσιονισμού, το οποίο σηματοδοτεί την αρχή του μοντερνισμού στη Δύση. Εξετάζεται το ιδεολογικό περιεχόμενο της τέχνης κάθε περιόδου στο ιστορικό της πλαίσιο. Στη μαθησιακή ενότητα εξετάζονται: η τέχνη την εποχή της Αναγέννησης (πρώιμη Αναγέννηση, κλασική Αναγέννηση, ύστερη Αναγέννηση), μανιερισμός, μπαρόκ, ροκοκό, νεοκλασικισμός, ρομαντισμός, συμβολισμός, ρεαλισμός, ιμπρεσιονισμός, μετα-ιμπρεσιονισμός (Λαμπράκη-Πλάκα, 1978).

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Αναγνωρίζουν τα μορφολογικά χαρακτηριστικά της τέχνης κάθε ιστορικής περιόδου,
- Αξιολογούν τη σημασία της προοπτικής και των έντονων αντιθέσεων ανάμεσα στο φως και το σκοτάδι (*chiaroscuro*) για την εξέλιξη της ζωγραφικής τους επόμενους αιώνες,
- Έρθουν σε επαφή με τους μεγάλους καλλιτέχνες της Αναγέννησης και των άλλων ιστορικών περιόδων,
- Κατανοούν το ιδεολογικό περιεχόμενο της τέχνης κάθε περιόδου,

- Συσχετίζουν τα μορφολογικά και ιδεολογικά χαρακτηριστικά της τέχνης με τις ιστορικές εξελίξεις κάθε ιστορικής περιόδου,
- Διακρίνουν τις μορφολογικές συγγένειες και αντιθέσεις της τέχνης κάθε ιστορικής περιόδου.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Ακαδημαϊκή τέχνη / Αναγέννηση / Εκλεκτικισμός / Ιμπρεσιονισμός / Μανιερισμός / Μετα-ιμπρεσιονισμός / Μπαρόκ / Νεοκλασικισμός / Ουμανισμός / Ρομαντισμός.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (3), Εργαστήριο (0), Σύνολο (3).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	Η ΤΕΧΝΗ ΤΗΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΜΑΝΙΕΡΙΣΜΟΥ (15ος-16ος ΑΙΩΝΑΣ)
2	Η ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ ΜΠΑΡΟΚ ΚΑΙ ΤΟΥ ΡΟΚΟΚΟ (1710-1780)
3	Η ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΙΣΜΟΥ
4	Η ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ ΡΟΜΑΝΤΙΣΜΟΥ
5	Η ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ ΡΕΑΛΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΛΙΣΜΟΥ
6	Η ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ ΙΜΠΡΕΣΙΟΝΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΜΕΤΑ-ΙΜΠΡΕΣΙΟΝΙΣΜΟΥ

Κείμενο αναφοράς

2.2.Δ.1 | Η ΤΕΧΝΗ ΤΗΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΜΑΝΙΕΡΙΣΜΟΥ (15ος-16ος ΑΙΩΝΑΣ)

Η μαθησιακή υποενότητα αποσκοπεί στην εισαγωγή και κατανόηση της τέχνης της Αναγέννησης και του μανιερισμού (15ος και 16ος αιώνες), στις περιοχές της δυτικής Ευρώπης. Είναι γεγονός ότι η περίοδος της Αναγέννησης αποτελεί ένα σημαντικό κεφάλαιο για την ιστορία της ευρωπαϊκής τέχνης. Σκόπιμο είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να εμβαθύνουν στα βασικά χαρακτηριστικά της, συνδυάζοντας το ιστορικοκοινωνικό πλαίσιο και τους εκπροσώπους που την καθορίζουν και να κατανοήσουν την έκφρασή της στην αρχιτεκτονική (έννοια του κέντρου), τη ζωγραφική (τρίτη διάσταση, προοπτική) και τη γλυπτική (επιτοίχια και ολόγλυφη, μανιερισμός, πυραμιδοειδής σύνθεση).

Ειδικότερα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξοικειωθούν με τα μορφολογικά και αισθητικά χαρακτηριστικά της Αναγέννησης (αποδέσμευση από τον θρησκευτικό δογματισμό, εξιδανικευμένη πραγματικότητα, αναζήτηση της αντικειμενικής ομορφιάς και αρμονίας, στροφή προς τον άνθρωπο και την αρχαιότητα, ουμανισμό) στα διάφορα στάδια της (πρώιμη Αναγέννηση, κλασική Αναγέννηση, ύστερη Αναγέννηση) και θα είναι σε θέση να αναγνωρίζουν τις τέχνες, απελευθερωμένες από τα συντεχνιακά μεσαιωνικά χαρακτηριστικά τους, άμεσα συνδεδεμένες με τις επιστήμες. Επιπλέον,

ον, θα γνωρίσουν τους σημαντικούς εκπροσώπους της εποχής, στην αρχιτεκτονική (Μπραμάντε, Αλμπέρτι, Παλάντιο, Ραφαήλ), τη ζωγραφική (Γιαν Βαν Άικ, Μποτιτσέλι, Λεονάρντο Ντα Βίντσι, Μιχαήλ Άγγελος, Τιτσιάνο, Ραφαήλ) και τη γλυπτική (Ντονατέλλο, Μιχαήλ Άγγελος) και τους καλλιτεχνικούς τρόπους έκφρασής τους. Ιδιαίτερη μνεία θα γίνει στον όρο «μανιερισμός» (1525-1600), που χαρακτηρίζει την εισαγωγή νέων στοιχείων, το υπερβολικό και την απόκλιση από την κανονικότητα της Αναγέννησης (Μιχαήλ Άγγελος, Παρμιτζιανίνο, Δομήνικος Θεοτοκόπουλος).

Ολοκληρώνοντας αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα έχουν κατανοήσει το σύνθετο πολιτιστικό, ιστορικοκοινωνικό φαινόμενο της εποχής και τα βασικά γνωρίσματα της αναγεννησιακής τέχνης και θα έχουν έρθει σε επαφή με τους μεγάλους καλλιτέχνες της εποχής και τους κανόνες οργάνωσης της καλλιτεχνικής δημιουργίας τους.

2.2.Δ.2 | Η ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ ΜΠΑΡΟΚ ΚΑΙ ΤΟΥ ΡΟΚΟΚΟ (1710-1780)

Η εν λόγω μαθησιακή υποενότητα εξετάζει την τέχνη του μπαρόκ, η οποία εμφανίζεται την περίοδο μετά την Αναγέννηση και διαρκεί έως την εποχή του Διαφωτισμού (1600-1717) και αναφέρεται συγχρόνως στην κοσμική και τη θρησκευτική εξουσία. Στόχος είναι η κατανόηση των ιστορικών γεγονότων της εποχής (Μεταρρύθμιση και Αντιμεταρρύθμιση) και των χαρακτηριστικών που δημιουργήθηκαν στη μεγαλειώδη τέχνη του μπαρόκ ανά περιοχή. Επίσης, στον αντίποδα παρουσιάζεται η τέχνη του ροκοκό, που επηρεάζεται από τη λογοτεχνία και αποσκοπεί στην εξεζητημένη ανεμελιά (αρχές 18ου αιώνα).

Αρχικά, θα αναλυθούν οι βασικές έννοιες και τα κυριότερα χαρακτηριστικά της περιόδου του μπαρόκ, όπως η αντιφατικότητα, η υπερβατικότητα, η αναζήτηση της υπερβολής και του εντυπωσιακού. Έμφαση θα δοθεί στα κέντρα των τεχνών της Ευρώπης (Ιταλία, Ισπανία, Ολλανδία). Επίσης, θα γίνει αναφορά στις κρατικές Ακαδημίες της Γαλλίας, της Γερμανίας και της Ισπανίας και στον όρο «ακαδημαϊκή τέχνη». Ειδικότερα, στη ζωγραφική και στη γλυπτική, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα γνωρίσουν την τεχνοτροπία και τα μέσα έκφρασης των αντιφατικών και συμπληρωματικών προσεγγίσεων του μπαρόκ (ιδεαλισμός και ρεαλισμός, απλότητα και ένταση) και τους μεγάλους καλλιτέχνες (Καραβάτζο, Ρούμπενς, Βελάσκεθ, Βερμέρ). Παράλληλα, θα γίνει μνεία στο ρεύμα του ροκοκό, την τέχνη της απόλαυσης και της αναζήτησης της φύσης. Θα αναλυθούν τα χαρακτηριστικά που χρησιμοποιούνται για την προοπτική οργάνωση (διαγώνιες διαστάσεις, αρχιτεκτονικές συνθέσεις), η απόδοση των χρωμάτων, η θεματολογία και οι κύριοι εκπρόσωποι (Γιουβάρτα, Τιέπολο, Καναλέτο, Βαττώ).

Συνοψίζοντας, στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες θα δοθεί μια λεπτομερής επισκόπηση των μορφών της τέχνης του μπαρόκ και του ροκοκό, ενώ παράλληλα θα κατηγοριοποιηθούν οι καλλιτεχνικές δημιουργίες της εποχής και θα διακριθούν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των εκπροσώπων, των περιοχών και των εικαστικών διαμορφώσεων.

2.2.Δ.3 | Η ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΙΣΜΟΥ

Στη μαθησιακή υποενότητα του νεοκλασικισμού εξετάζεται η τέχνη που επικράτησε από το 1750 περίπου μέχρι και τις πρώτες δεκαετίες του 19ου αιώνα. Ο νεοκλασικισμός επηρεάστηκε από τον Διαφωτισμό και τον αρχαιολόγο Βίνκελμαν και έδωσε έργα που έχουν ως πρότυπο την αρχαία ελληνική τέχνη.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, στη συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα, θα γνωρίσουν το ρεύμα του νεοκλασικισμού που εκφράστηκε με την επιστροφή στους αρχιτεκτονικούς τύπους και τις μορφές των υπόλοιπων καλλιτεχνικών εκφράσεων, αλλά και στον τρόπο ζωής της ελληνικής και ρωμαϊκής αρχαιότητας και ήρθε σε αντίθεση με την πολυπλοκότητα και την υπερβολή της τέχνης του μπαρόκ. Μέσα από τη γνωριμία με τα αρχιτεκτονικά έργα του νεοκλασικισμού θα κατανοήσουν τις βασικές αρχές της συμμετρίας και της αναλογίας των μερών, το μεγαλείο της κλίμακας, την απλότητα των γεωμετρικών μορφών και την ελληνική/ρωμαϊκή λεπτομέρεια (Μπουλέ, Κλεντσέ). Επίσης, θα αναγνωρίσουν τις αρχές της σαφήνειας και την επικράτηση του σχεδίου, τις σωστές ανατομικές λεπτομέρειες και τη μυθολογική θεματολογία μέσα από τα έργα μεγάλων νεοκλασικών ζωγράφων (Μπατόνι, Κάουφμαν, Χάμιλτον, Ενγκρ, Νταβίντ) και θα κατανοήσουν την επίδραση της ελληνικής γλυπτικής στα έργα των καλλιτεχνών της Ευρώπης (Μαγιόλ, Κανόβα).

Ολοκληρώνοντας τη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αποκτήσουν βασικές γνώσεις για την τέχνη του νεοκλασικισμού και θα κατανοήσουν μέσα από τα νεοκλασικά έργα, τη σημασία που δόθηκε στην ελληνική τέχνη και οδήγησε, αφενός, στη διερεύνηση των αυθεντικών έργων της αρχαίας Ελλάδας που είχαν μείνει άγνωστα εξαιτίας της τουρκοκρατίας και, αφετέρου, στην οργάνωση επιστημονικών αποστολών για την αποτύπωση αρχαίων ελληνικών μνημείων τον 18ο και 19ο αιώνα.

2.2.Δ.4 | Η ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ ΡΟΜΑΝΤΙΣΜΟΥ

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα, μελετάται το ρεύμα του ρομαντισμού, που πρωτοεμφανίστηκε στη λογοτεχνία του 17ου αιώνα και επηρέασε το καλλιτεχνικό γίγνεσθαι από το 1750 έως το 1850. Αναλυτικότερα, μέσω αυτής της μαθησιακής υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα γνωρίσουν τα βασικά στοιχεία του ρομαντισμού (συναισθηματική έξαρση, υψηλά ιδανικά, μελαγχολία, πάθος, επιστροφή στη φύση και απεικόνιση του απέραντου), την έμφαση στην υποκειμενικότητα και την ελευθερία της εικαστικής έκφρασης με πολυμορφική τεχνοτροπία. Θα ανακαλύψουν την πολυφωνία, που επιτυγχάνεται με το συνδυασμό νέων στοιχείων και τύπων παλαιότερων εποχών και δημιουργεί στην αρχιτεκτονική το στιλ του εκλεκτικισμού, με την ελευθερία στη χρήση παλαιών τύπων και την εισαγωγή νεωτερικών στοιχείων, την ανανέωση του θρησκευτικού στοιχείου και τη διεκδίκηση της ελευθερίας της έκφρασης (Γκαρνιέ, Μπέρι). Θα περιηγηθούν στη ζωγραφική, που το κίνημα του ρομαντισμού δίνει έργα με έντονα χρώματα, ένταση, αντιθέσεις, δραματικότητα και συναίσθημα από μεγάλους ζωγράφους (Γκόγια, Φρίντριχ, Μπλέικ, Κονστάμπλ, Τέρνερ, Ντελακρουά, Ζερικό) και

στη γλυπτική που πραγματοποιείται αλλαγή στη θεματολογία, προσπάθεια απόδοσης των στοιχείων της φύσης, των ψυχικών καταστάσεων και συναισθημάτων και ρεαλισμός στην απόδοση των μορφών (Ρυντ, Μπατίστ Καρπό, Μπάρι, Άντζερς, Πρεό).

Συνολικά, η μαθησιακή υποεπάρκεια του ρομαντισμού θα αποκαλύψει στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες τον τρόπο με τον οποίο οι καλλιτέχνες εκφράστηκαν ενάντια στον προγενέστερο ακαδημαϊσμό και κλασικισμό, σε μια δύσκολη ιστορικά εποχή, μεταβαίνοντας στη τέχνη που συμφωνεί με την προσωπική αισθητική τους και εντάσσοντας τα συναισθήματα στα έργα τους με τη χρήση του φωτός, της σκιάς και του χρώματος, με σκοπό την πρόκληση ισχυρής συγκίνησης, τη σύνδεση με την πραγματικότητα και τους αγώνες των λαών της εποχής.

2.2.Δ.5 | Η ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ ΡΕΑΛΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΛΙΣΜΟΥ

Μεταξύ 1850-1880 εμφανίζεται το κίνημα του ρεαλισμού, το οποίο, υπό την επίδραση της διαβίωσης στις μεγάλες πόλεις, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της κυριαρχίας των υλιστικών αξιών, έρχεται σε αντίθεση με τον ρομαντισμό, αφού εκφράζεται με την αποτύπωση της πραγματικότητας, τη ρεαλιστική απεικόνιση της ζωής και την επίκαιρη καθημερινότητα των απλών ανθρώπων. Στο ξειψύχισμα του 19ου αιώνα, το κίνημα του συμβολισμού αντιπαραβάλλεται στην τέχνη του ρεαλισμού, δίνοντας σημασία στην απόλυτη αλήθεια, με έμφαση στην πνευματικότητα, τη φαντασία και το όνειρο.

Στην εν θέματι υποεπάρκεια, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα κατανοήσουν τη στροφή στην τέχνη, όπως εκφράστηκε με τον ρεαλισμό, που επηρεάστηκε από τις επαναστατικές κινητοποιήσεις στην Ευρώπη, τις εφευρέσεις και τα οικονομικά γεγονότα και έδωσε στη ζωγραφική έργα της καθημερινότητας (Μιλέ, Κορό, Κουρμπέ) και στη γλυπτική έργα κριτικής του κοινωνικού γίνεσθαι (Ντομιέ, Μενιέ). Ιδιαίτερη μνεία γίνεται στον ανατρεπτικό ζωγράφο Μανέ, τα χαρακτηριστικά των πρωτοποριακών του συνθέσεων (προοπτική, συνίζηση μορφών, εξασθένηση χρώματος) και τη μετάβαση στο ρεύμα του ιμπρεσιονισμού (έργο "Impression – soleil levant"), την τέχνη των εντυπώσεων και τη μοντέρνα ζωγραφική. Παράλληλα, θα κατανοήσουν τη μεταφυσική χροιά του συμβολισμού, ο οποίος επιδιώκει μέσω μυθολογικών και δραματικών στοιχείων την καταφυγή των ανθρώπων στην τέχνη (Μορώ, Σβάμπε, Τσ. Σακάτζι) και επηρεάζει καλλιτέχνες και ζωγράφους του εξπρεσιονισμού και του υπερρεαλισμού.

Έχοντας ολοκληρώσει τη μαθησιακή υποεπάρκεια, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι προετοιμασμένοι/-ες στη διαχείριση των χαρακτηριστικών των κινήματων του ρεαλισμού και του συμβολισμού, στα τέλη του 19ου αιώνα, που επηρεάζουν επόμενα καλλιτεχνικά κινήματα και θα είναι ικανοί/-ές να αναγνωρίζουν τα στοιχεία που αναδύονται αργότερα σε διάφορους νεωτεριστικούς καλλιτέχνες.

2.2.Δ.6 | Η ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ ΙΜΠΡΕΣΙΟΝΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΜΕΤΑ-ΙΜΠΡΕΣΙΟΝΙΣΜΟΥ

Τομή στην ιστορία των εικαστικών τεχνών αποτελεί το κίνημα του ιμπρεσιονισμού και του μετα-ιμπρεσιονισμού στα μέσα του 19ου αιώνα. Τα έργα των ζωγράφων (Μονέ, Ρε-

νουάρ, Φιλιππίνι, Μανέ, Ντεγκά, Μοριζό, Πισαρό, Σισλέ) αποτελούν τη βάση για τη μελέτη από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες των κύριων χαρακτηριστικών του κινήματος.

Κατά τη διάρκεια της ενασχόλησης με την υποεπνότητα αυτή, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αποκτήσουν μια ολοκληρωμένη εικόνα των εκφραστικών ιμπρεσιονιστικών μέσων (την επίδραση του φωτός στον τρόπο αντίληψης της εικόνας, τη χρήση των βασικών χρωμάτων για τη δημιουργία έντονων, ζωντανών συνθέσεων που αποτυπώνουν πλέον εξωτερικούς χώρους), των καλλιτεχνικών γεγονότων της εποχής (Ετήσια Έκθεση Ακαδημίας Καλών Τεχνών, Παράλληλη Έκθεση Απορριφθέντων και Έκθεση των Ιμπρεσιονιστών), αλλά και των εικαστικών αναζητήσεων της δομής των πραγμάτων του μετα-ιμπρεσιονισμού, της άρνησης καταγραφής της οπτικής εντύπωσης από σπουδαίους ζωγράφους (Σερά, Γκωγκέν, Βαν Γκογκ, Σεζάν, Λωτρέκ). Η μαθησιακή υποεπνότητα θα ολοκληρωθεί με την παρατήρηση τεχνών που διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην παρούσα καλλιτεχνική περίοδο, όπως είναι η γλυπτική, με τον Ροντέν (γλυπτές συνθέσεις στο ίδιο επίπεδο με τον θεατή) και τον Ρόσο (ρέουσες ακαθόριστες μορφές), καθώς και το έργο των Ντεγκά και Ρενουάρ, η φωτογραφία, η ιαπωνική ξυλογραφία και οι αφίσες.

Έχοντας ολοκληρώσει τη μαθησιακή υποεπνότητα, του ιμπρεσιονισμού και μετα-ιμπρεσιονισμού, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα έχουν εντρυφήσει στις βασικές αρχές και τις καινοτομίες του κινήματος, σύμφωνα με τα ιστορικά και κοινωνικά γεγονότα της εποχής και θα έχουν αντιληφθεί τη στροφή της τέχνης στη μοντέρνα της εκδοχή που οδήγησε σε νέες αναζητήσεις.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Argan, G. C. (2011). *Η μοντέρνα τέχνη, 1770-1970. Η τέχνη στην καμπή του 21ου αιώνα* (μτφρ. Λ. Παπαδημήτρη). Ηράκλειο: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης.
2. Honour, H. & Fleming, J. (1998). *Ιστορία της Τέχνης* (μτφρ. Α. Παππάς). Αθήνα: Εκδόσεις Υποδομή.

Συμπληρωματικές

1. Janson, H. W. & Janson, F. A. (2011). *Ιστορία της Τέχνης. Η Δυτική Παράδοση* (μτφρ. Μ. Αντωνοπούλου & Ν. Κουβαράκου). Αθήνα: Εκδόσεις Ίων.
2. Gombrich, E. H. (2011). *Το χρονικό της τέχνης* (μτφρ. Λ. Κάσδαγλη). Αθήνα: Εκδόσεις Μορφωτικού Ιδρύματος Εθνικής Τραπέζης.

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Στην ενότητα «Τεχνική Ζωγραφικής II» οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν ένα ευρύ φάσμα γνώσεων και είναι σε θέση να αναπτύξουν σταδιακά μια προσωπική εργασιακή διαδικασία, η οποία ενσωματώνει πλαστική έρευνα και άσκηση στις μεθόδους και τεχνικές της ζωγραφικής. Η μαθησιακή ενότητα εστιάζεται στη μελέτη και στην εκμάθηση ιδιαίτερων τεχνικών στη ζωγραφική, με στόχο τη συνδυαστική χρήση τους. Γίνεται η διάκριση ανάμεσα στο ανεικονικό, αφηρημένο και παραστατικό ζωγραφικό έργο. Παράλληλα, μέσα από την αντιγραφή ζωγραφικών έργων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκωδικοποιούν το ύφος και τις τεχνικές που χρησιμοποιήθηκαν σε αυτά, αντλώντας έμπνευση και γνώσεις για τις δικές τους συνθέσεις. Εξετάζεται η τεχνική του κιαροσκούρο (chiaroscuro) και η τεχνική σφουμάτο (sfumato), οι τεχνικές και εφαρμογές του στένσιλ (stencil), καθώς και η έννοια του θετικού – αρνητικού χώρου στο ζωγραφικό έργο (αναφορά στην τεχνική notan). Σε θεωρητικό επίπεδο αναλύεται η θεματική της νεκρής φύσης, με έμφαση στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της και στη συνεισφορά της στη ζωγραφική σύνθεση. Επίσης αναλύεται η έννοια του πεδίου και του ρόλου των μοτίβων στην τέχνη (π.χ. αραβικά μοτίβα).

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Εφαρμόζουν σύνθετες τεχνικές της ζωγραφικής τέχνης,
- Δημιουργούν εικαστικό έργο με τη συνδυαστική χρήση τεχνικών που εξετάζονται από τη μαθησιακή ενότητα,
- Εφαρμόζουν τις τεχνικές του σφουμάτο (sfumato) και του κιαροσκούρο (chiaroscuro),
- Εργάζονται με την τεχνική του στένσιλ (stencil) καθώς και με την τεχνική της notan (θετικός – αρνητικός χώρος),
- Διακρίνουν τις διαφορές μεταξύ ανεικονικού, αφαιρετικού και παραστατικού ζωγραφικού έργου,
- Αντιγράφουν ένα έργο ζωγραφικής με χρήση καννάβου (μεγέθυνση, σμίκρυνση),
- Αναγνωρίζουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της νεκρής φύσης και τη συνεισφορά τους στη ζωγραφική σύνθεση,
- Δημιουργούν έργα με θεματική νεκρή φύση.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Ανεικονικό / Αντιγραφή / Απλοποίηση / Αφαίρεση / Επανάληψη / Κάνναβος / Μοτίβο / Περίγραμμα.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (1), Εργαστήριο (4), Σύνολο (5).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενότητων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΟΥ ΚΙΑΡΟΣΚΟΥΡΟ ΚΑΙ ΣΦΟΥΜΑΤΟ
2	ΠΑΡΑΣΤΑΤΙΚΟ, ΑΦΑΙΡΕΤΙΚΟ ΚΑΙ ΑΝΕΙΚΟΝΙΚΟ
3	ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΟΥ ΣΤΕΝΣΙΛ (STENCIL)
4	ΤΕΧΝΙΚΗ ΝΟΤΑΝ
5	ΑΝΤΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ ΤΕΧΝΗΣ
6	ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΡΓΟΥ ΜΕ ΘΕΜΑ ΤΗ ΝΕΚΡΗ ΦΥΣΗ

Κείμενο αναφοράς

2.2.E.1 | ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΟΥ ΚΙΑΡΟΣΚΟΥΡΟ ΚΑΙ ΣΦΟΥΜΑΤΟ

Σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα γνωρίσουν την τεχνική του κιαροσκούρο και την τεχνική του σφουμάτο στη ζωγραφική. Οι τεχνικές αυτές επινοήθηκαν και εξελίχθηκαν από τους ζωγράφους της Αναγέννησης. Έχει αναφερθεί ήδη η τεχνική του κιαροσκούρο στη μαθησιακή ενότητα του «Ελευθέρου Σχεδίου Ι» σχετικά με τη φωτοσκίαση. Η τεχνική του σφουμάτο είναι μια υποκατηγορία της τεχνικής του κιαροσκούρο, με την οποία διαλύονται τα αυστηρά περιγράμματα των μορφών και των σχημάτων και δίνει την αίσθηση του ασαφούς και ομιχλώδους.

Σε αυτή την υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μάθουν πώς να χρησιμοποιούν το κιαροσκούρο στο χρώμα, δηλαδή την πρόσθεση λευκού ή ενός άλλου ανοικτού χρώματος και αντίστοιχα μαύρου ή άλλου σκούρου χρώματος, στο χρώμα βάσης, ούτως ώστε να δημιουργείται η ψευδαίσθηση του όγκου και της τρίτης διάστασης. Πιο συγκεκριμένα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα γνωρίσουν, θα επιλέξουν και θα εφαρμόσουν τα κατάλληλα υλικά και εργαλεία (είδη πινέλων, είδη χρώματος, διαλυτικά και συνδετικά μέσα) και την τεχνική της πρόσμειξης των χρωμάτων για την απόδοση του κιαροσκούρο. Για την τεχνική του σφουμάτο οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μάθουν τη χρήση των κατάλληλων πινέλων και τον τρόπο της περαιτέρω ανάμειξης των χρωμάτων, ούτως ώστε να χάνεται η σαφήνεια στα περιγράμματα των μορφών και σχημάτων και να αποδίδεται έτσι το «ομιχλώδες» χαρακτηριστικό του σφουμάτο. Με τη γνώση των τεχνικών του κιαροσκούρο και σφουμάτο, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξελίξουν τις ικανότητες και δεξιότητες της χρήσης των πινέλων, ανάμειξης των χρωμάτων κ.ά., οι οποίες ικανότητες είναι αναγκαίες για τις επόμενες μαθησιακές ενότητες.

2.2.E.2 | ΠΑΡΑΣΤΑΤΙΚΟ, ΑΦΑΙΡΕΤΙΚΟ ΚΑΙ ΑΝΕΙΚΟΝΙΚΟ

Σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα γνωρίσουν, θα διακρίνουν και θα εφαρμόσουν ζωγραφικά, τις έννοιες του παραστατικού, αφαιρετικού και ανεικονικού, σε μια σύνθεση. Στη συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα η προσέγγιση γίνεται καθαρά με ζωγραφικούς όρους, συνεκτιμώντας όμως και τις προσεγγίσεις που εξετάζονται και σε άλλες μαθησιακές ενότητες που σχετίζονται με το Ελεύθερο Σχέδιο και τις αρχές της Σύνθεσης. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα γνωρίσουν την έννοια του παραστατικού, η οποία έχει να κάνει με την πληθώρα πληροφοριών (τρισιδιάστατη απεικόνιση, αλθοφάνεια, υφές κ.λπ.), που περιέχει μια σύνθεση και τη συνεπαγόμενη πιστότητα στο απεικονιζόμενο θέμα. Επίσης, θα γνωρίσουν τη διαδικασία της αφαίρεσης, η οποία σκοπό έχει την ανάδειξη των εικαστικών στοιχείων (χρωματικές σχέσεις, δομή της σύνθεσης, πινελιά κ.λπ.) μιας σύνθεσης και τη συνεπαγόμενη απομάκρυνση από την πιστή απεικόνιση του θέματος. Η ακραία κατάληξη της διαδικασίας της αφαίρεσης είναι η απόλυτη κυριαρχία των εικαστικών στοιχείων της σύνθεσης και η πλήρης κατάργηση του απεικονιζόμενου θέματος, δηλαδή μια ανεικονική ζωγραφική.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, θα μπορούν να διακρίνουν και να αξιολογήσουν τα σημαντικότερα εικαστικά και πλαστικά στοιχεία μιας σύνθεσης. Θα εξοικειωθούν με τη διαδικασία της αφαίρεσης και θα την εφαρμόσουν σε διαδοχικά στάδια στη σύνθεση, έως του σημείου της πλήρους αφαίρεσης του θέματος. Η πορεία από το παραστατικό, μέσω της αφαίρεσης, στο ανεικονικό είναι δύσκολη και απαιτεί εμπειρία και εξάσκηση. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες με αυτόν το τρόπο θα μπορέσουν να εντρυφήσουν στα ζητήματα που αφορούν τη ζωγραφική και εξετάζονται στις επόμενες μαθησιακές ενότητες.

2.2.E.3 | ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΟΥ ΣΤΕΝΣΙΛ (STENCIL)

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, θα μάθουν για την τεχνική του στένσιλ και τις εφαρμογές του. Η τεχνική του στένσιλ είναι μια χρήσιμη εφαρμογή στη ζωγραφική που επιτρέπει τη δημιουργία εικόνων ή/και την ακριβή αναπαραγωγή πολλαπλών μοτίβων, γραμμάτων, σχημάτων και εικόνων πάνω στη ζωγραφική επιφάνεια. Το στένσιλ είναι μια παλιά τεχνική, που ανάγεται ακόμη και από την εποχή των σπηλαίων, όταν οι άνθρωποι χρησιμοποίησαν τα χέρια τους ως στένσιλ, για να τα αποτυπώσουν σε πολλαπλά αντίγραφα πάνω στα τοιχώματα των σπηλαίων. Η τεχνική του στένσιλ σήμερα, εκτός από τη ζωγραφική και τις εικαστικές τέχνες, έχει μια ευρεία εφαρμογή στις γραφικές τέχνες, στη ζωγραφική του δημόσιου χώρου, στο graffiti, στα ψηφιακά μέσα κ.ά.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, θα μάθουν να διακρίνουν και να επιλέγουν το υλικό του στένσιλ, ανάλογα με τη χρήση που το προορίζουν. Επίσης, θα μάθουν πώς να σχεδιάζουν, να κόβουν και να εφαρμόζουν το στένσιλ στη ζωγραφική επιφάνεια. Θα μπορούν ακόμα να διακρίνουν και να επιλέγουν τα υλικά με

τα οποία θα χρωματίσουν το στένσιλ. Η τεχνική του στένσιλ δημιουργεί μια ιδιαίτερη αισθητική στη ζωγραφική. Η δυνατότητα δημιουργίας μιας εικόνας ή η πολλαπλή αναπαραγωγή ενός μοτίβου με τη χρήση στένσιλ δίνει την αίσθηση του τυπώματος, της μηχανικής επανάληψης και του «αχειροποίητου». Η τεχνική αυτή θα προσφέρει στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες την ευκαιρία να διευρύνουν τις εκφραστικές τους αναζητήσεις και, σε συνδυασμό με άλλες μεθόδους που εξετάζονται στις επόμενες ενότητες, να εμπλουτίσουν το εικαστικό τους λεξιλόγιο.

2.2.E.4 | ΤΕΧΝΙΚΗ ΝΟΤΑΝ

Σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα γνωρίσουν την τεχνική νόταν. Η λέξη «νόταν» προέρχεται από την ιαπωνική γλώσσα και σημαίνει φωτεινό-σκοτεινό. Πρόκειται για μια τεχνική που απλοποιεί όλους τους τόνους του γκρι ή τα χρώματα μιας εικόνας, σε λευκό και μαύρο χρώμα. Αυτή η τεχνική της απλοποίησης αφαιρεί όλα τα χρώματα και τις λεπτομέρειες μιας σύνθεσης και το αποτέλεσμα είναι μια τόσο αφαιρετική εικόνα, που πολλές φορές δεν διακρίνεται πλέον το θέμα.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, θα μάθουν να διακρίνουν και να αναγάγουν τα χρώματα σε λευκό και μαύρο. Θα μάθουν να διακρίνουν, να εξετάζουν και να αξιολογούν μέσα από τις λευκές και σκοτεινές περιοχές της σύνθεσης, την ισορροπία μεταξύ των περιοχών αυτών, καθώς και τα μοτίβα φωτός και σκιάς μιας σύνθεσης. Επίσης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μάθουν να χρησιμοποιούν την τεχνική νόταν και τα αποτελέσματά της για να αναδείξουν και να λύσουν ενδεχόμενα προβλήματα σχετικά με θέματα ισορροπίας, ισομέρειας της δυναμικής, των εντάσεων, των αντιθέσεων κ.λπ. σε μια σύνθεση. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, γνωρίζοντας την τεχνική νόταν, θα είναι ικανοί/-ές να ομαδοποιούν τις φωτεινές και σκοτεινές περιοχές μιας σύνθεσης και να δημιουργούν αφαιρετικές εικόνες. Επίσης, με τη γνώση της τεχνικής νόταν θα είναι σε θέση να διακρίνουν τη βασική δομή μιας σύνθεσης σε ό,τι αφορά τις τονικές αντιθέσεις και δυναμικές. Οι γνώσεις αυτές θα βοηθήσουν τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες να διακρίνουν και να κατανοήσουν σε μεγαλύτερο βάθος τις έννοιες της αφαίρεσης και της δομής σε μια σύνθεση. Έτσι, θα μπορούν να επεξεργαστούν επαρκώς τα ζητήματα της σύνθεσης στις επόμενες μαθησιακές ενότητες.

2.2.E.5 | ΑΝΤΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ ΤΕΧΝΗΣ

Σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μάθουν και θα κατανοήσουν τη σημασία και τον τρόπο της αντιγραφής ενός έργου τέχνης. Η αντιγραφή ενός έργου τέχνης κάποιου/-ας σπουδαίου/-ας ζωγράφου είναι μια πολύ παλιά πρακτική από τους/τις μαθητευόμενους/-ες καλλιτέχνες/-ιδες. Με την αντιγραφή ενός σημαντικού έργου ζωγραφικής, γίνονται κατανοητές στην πράξη οι τεχνικές, η χρήση των υλικών και των πινέλων, οι συνθετικές λύσεις κ.λπ., του/της καλλιτέχνη/-ιδας που ζωγράφισε το έργο.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, θα μάθουν να διακρίνουν, να ερευνούν και να επιλέγουν τα κατάλληλα υλικά για την αντιγραφή ενός έργου τέχνης (είδη χρωστικής ύλης, πινέλα, υλικό της ζωγραφικής επιφάνειας, διαλυτικά και συνδετικά μέσα κ.λπ.). Θα μάθουν να μεταφέρουν το μέγεθος και τις αναλογίες του αυθεντικού έργου στο έργο προς αντιγραφή. Αν οι εκπαιδευόμενοι/-ες επιλέξουν διαφορετικό μέγεθος από το αυθεντικό έργο, θα μάθουν να χρησιμοποιούν τον κάρναβο για τη μεταφορά των σωστών αναλογιών. Επίσης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα ερευνήσουν και θα εφαρμόσουν την κατάλληλη τεχνική για την απόδοση των πλαστικών στοιχείων του έργου. Η αντιγραφή ενός σημαντικού έργου τέχνης θα βοηθήσει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες να κατανοήσουν σε βάθος τις ιδιαίτερες τεχνικές και τη χρήση των υλικών από μεγάλους ζωγράφους. Το κυριότερο όμως είναι ότι οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μνηθούν στις υψηλές αξίες που φέρει το έργο αυτό και την κουλτούρα που το συνοδεύει.

2.2.E.6 | ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΡΓΟΥ ΜΕ ΘΕΜΑ ΤΗ ΝΕΚΡΗ ΦΥΣΗ

Σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μάθουν να δημιουργούν ένα έργο ζωγραφικής με θέμα τη νεκρή φύση. Η νεκρή φύση είναι ένα δημοφιλές θέμα ζωγραφικής από την αρχαιότητα μέχρι και τις μέρες μας. «Νεκρή φύση» ονομάζεται όποιο θέμα περιλαμβάνει άψυχα αντικείμενα, όπως για παράδειγμα φρούτα, βιβλία, διάφορα οικιακά αντικείμενα, μουσικά όργανα, υφάσματα και άλλα. Επίσης, πολλές φορές οι σχέσεις των αντικειμένων που αποτελούν μια νεκρή φύση, μεταδίδουν κάποιο μήνυμα ή υπάρχει κάποιο αφήγημα ή αλληγορία.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, θα ερευνήσουν, θα επιλέξουν και θα εφαρμόσουν το είδος χρωστικής ύλης, το μέγεθος και το είδος της ζωγραφικής επιφάνειας που θα χρησιμοποιήσουν. Θα ερευνήσουν και θα εμπνεύσονται από την ιστορία της τέχνης, από ζωγράφους και καλλιτεχνικά κινήματα που χρησιμοποίησαν ως θέμα τη νεκρή φύση. Θα μάθουν, επίσης, να οργανώνουν και να αποδίδουν σε μια σύνθεση με θέμα τη νεκρή φύση τις σωστές σχέσεις και αναλογίες των μεγεθών των αντικειμένων, τις χρωματικές και τονικές αντιθέσεις εντάσεις, καθώς και τις υφές των αντικειμένων που αποτελούν τη νεκρή φύση. Στη συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα, θα κληθούν οι εκπαιδευόμενοι/-ες να εφαρμόσουν τις μέχρι τώρα γνώσεις που έχουν αποκτήσει από τις προηγούμενες μαθησιακές ενότητες και υποενότητες, σε ένα δημοφιλές θέμα στη ζωγραφική. Επίσης, η υποενότητα αυτή θα τους/τις προετοιμάσει για τις επόμενες μαθησιακές ενότητες όπου εξετάζονται πιο περίπλοκα ζητήματα των τεχνικών ζωγραφικής.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Μπενάκη, Α. & Τσιούρης, Γ. (2015). *Σχέδιο – Χρώμα: Ψυχοδυναμική ανθρώπινου σώματος και σημειολογία μορφών*. Αθήνα: Εκδόσεις Ίων.
2. Sargent, W. (1987). *Το Χρώμα στη Φύση και στην Τέχνη. Η απόλαυση και η χρήση του χρώματος* (μτφρ. Ε. Καλκάνη). Αθήνα: Εκδόσεις Κάλβος.

Συμπληρωματικές

1. Συλλογικό Έργο. (2019). *5 χρόνια δράσεις – Political Stencil*. Αθήνα: Εκδόσεις στο Περιθώριο.
2. Πλίνιος ο Πρεσβύτερος. (2009). *Περί της αρχαίας ελληνικής ζωγραφικής* (μτφρ. Τ. Ρούσσος & Β. Α. Λεβίδης). Αθήνα: Εκδόσεις Άγρα.

2.2.ΣΤ • ΠΛΑΣΤΙΚΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ II

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Στη μαθησιακή ενότητα «Πλαστικές Εφαρμογές II», οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με υλικά διαφορετικής υφής, σύστασης και προέλευσης και μαθαίνουν τη χρήση τους. Στόχος της μαθησιακής ενότητας είναι η εκμάθηση της τρισδιάστατης αποτύπωσης αντικειμένων εκ του φυσικού με ποικίλα υλικά (κόκκινος πηλός κεραμικής, ψυχρός πηλός, εργαλεία μικρογλυπτικής, γύψος, γυψόγαζα, χαρτί, ξύλο, κόλλα, σύρμα, ανακυκλώσιμα υλικά ή οποιοδήποτε υλικό εύπλαστο και εύκαμπτο). Δίνεται έμφαση στη σπουδή εκ του φυσικού, μέσα από κατάλληλες ασκήσεις (παρατήρηση μοντέλου/δημιουργία προτομής αλλά και σκίτσα-μελέτες από πηλό, με έμφαση στην απόδοση του πραγματικού κ.ά.) Παράλληλα, αναλύονται οι βασικές αρχές του ανάγλυφου και η εκμάθηση της τεχνικής της μεταφοράς του πρωτότυπου έργου από τον πηλό στο γύψο ή τερακότα (καλούπια, εκμαγεία).

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Συγκρίνουν αναλογίες μιας τρισδιάστατης σύνθεσης,
- Επιλέγουν και να πειραματίζονται με ποικιλία υλικών, διαφορετικής υφής, σύστασης και προέλευσης για τη δημιουργία τρισδιάστατου εικαστικού έργου (π.χ. με πηλό, γύψο, ξύλο, ύφασμα κ.ά.),
- Μεταφέρουν μια ιδέα από το σκίτσο στον τρισδιάστατο χώρο,
- Δημιουργούν έργα εκ του φυσικού με πηλό,
- Παράγουν απλές προτομές με πηλό κεραμικής ή ψυχρό πηλό,

- Αναγνωρίζουν τις βασικές αρχές του ανάγλυφου,
- Αξιοποιούν την τεχνική της μεταφοράς του πρωτότυπου έργου από τον πηλό στο γύψο (καλούπια κ.ά.),
- Κατασκευάζουν ένα απλό καλούπι από γύψο,
- Δημιουργούν εικαστικό έργο με σύρμα.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Καλούπι / Γύψος / Πηλός / Ξύλο / Ύφασμα / Τρισδιάστατο έργο / Γυψόγαζα / Σύρμα / Σκυρόδεμα.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (0), Εργαστήριο (2), Σύνολο (2).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΠΡΟΣΩΠΕΙΟΥ (ΚΑΛΟΥΠΙ) ΑΠΟ ΠΗΛΟ ΓΙΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΜΑΣΚΑΣ ΑΠΟ ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ
2	ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΜΑΣΚΑΣ ΜΕ ΚΑΛΟΥΠΙ (ΠΗΛΟΣ ΚΑΙ ΓΥΨΟΣ)
3	ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ ΜΕ ΥΓΡΟ ΓΥΑΛΙ
4	ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΡΙΣΔΙΑΣΤΑΤΩΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ
5	ΣΚΑΛΙΣΜΑ ΠΗΛΟΥ ΓΙΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟΥ
6	ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΣΥΝΘΕΣΗ ΜΕ ΣΥΡΜΑ

Κείμενο αναφοράς

2.2.ΣΤ.1 | ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΠΡΟΣΩΠΕΙΟΥ (ΚΑΛΟΥΠΙ) ΑΠΟ ΠΗΛΟ ΓΙΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΜΑΣΚΑΣ ΑΠΟ ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

Η εν λόγω μαθησιακή υποενότητα αφιερώνεται στη δημιουργία ενός προσώπου από πηλό με σκοπό τη δημιουργία μάσκας από εφημερίδα. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα πλάσουν τα γλυπτικά προσώπια από πηλό. Στη συνέχεια, θα στεγνώσουν αυτά με τη βοήθεια του φυσικού αέρα, ενώ θα τα επαλείψουν με βαζελίνη για να μπορούν μετά να τοποθετηθούν οι λωρίδες από εφημερίδες που θα κόψουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες. Η κατανόηση έγκειται στην εφαρμογή της άσκησης μέσω απτών παραδειγμάτων με εφημερίδες, με έμφαση στη διαδικασία της δημιουργίας της μάσκας προσφέροντας στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες σημαντική εμπειρία. Στο πλαίσιο αυτής της υποενότητας, λοιπόν, οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν ότι ο πηλός μπορεί να έχει διαφορετικές χρήσεις, άλλοτε ως πρότυπο για να βγουν αντίγραφα, άλλοτε ως καλούπι και άλλοτε ως ένα αυτόνομο έργο.

Η εν λόγω μαθησιακή υποενότητα θα βοηθήσει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες να αποκτήσουν τις γνώσεις που απαιτούνται ώστε να αποκτήσουν την ικανότητα να δια-

χειρίζονται τον πηλό, κατά το δοκούν. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, μέσω πρακτικών εφαρμογών, άσκησης και παραδειγμάτων, θα δημιουργήσουν μάσκες από λωρίδες εφημερίδων και με τη βοήθεια υγρής κόλλας ως συνδετικού στοιχείου και χρησιμοποιώντας τον πηλό ως βάση για την τοποθέτηση των εφημερίδων. Επιπλέον, στο πλαίσιο της εν λόγω μαθησιακής υποενότητας, θα δοθεί η ευκαιρία στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες να παρακολουθήσουν βίντεο που θα παρουσιάζουν τεχνικές δημιουργίας προσωπίου (καλούπι) από πηλό για δημιουργία μάσκας από εφημερίδες.

Συνοψίζοντας, η εκπαιδευτική υποενότητα επιδιώκει να προσφέρει στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες ώστε αυτοί να διαχειρίζονται αποτελεσματικά τα υλικά που έχουν στη διάθεσή τους σε συνδυασμό με την αξιοποίηση παλαιότερων κατεκτημένων γνώσεων.

2.2.ΣΤ.2 | ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΜΑΣΚΑΣ ΜΕ ΚΑΛΟΥΠΙ (ΠΗΛΟΣ ΚΑΙ ΓΥΨΟΣ)

Η εκπαιδευτική υποενότητα «Δημιουργία μάσκας με καλούπι (πηλός και γύψος)» επικεντρώνεται στην ανάπτυξη των γνώσεων σχετικά με τις δυνατότητες που έχει ο πηλός ως εύπλαστο υλικό. Η κατανόηση για την εφαρμογή των ιδιοτήτων του πηλού έγκειται στην εξάσκηση στο πλάσιμο και στην προσθήκη υγρασίας που δίνει μορφή στο υλικό.

Στο πλαίσιο αυτής της υποενότητας λοιπόν, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μάθουν ότι ο πηλός είναι μεν εύπλαστος, αλλά χρειάζεται συνεχώς να υγραίνεται για να μπορεί να γίνει αντικείμενο επεξεργασίας. Επίσης, ο πηλός έχει τη δυνατότητα να γίνει καλούπι ακόμα και με τη χρήση ενός αποτυπώματος, π.χ. ενός χεριού. Στη συνέχεια, οι εκπαιδευόμενοι/-ες μπορούν να ρίξουν γύψο ή κάποιο άλλο υλικό, όπως υγρό γυαλί ή ρητίνη. Επιπλέον, θα πρέπει να γίνει κατανοητό στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες ότι θα πρέπει μεταξύ γύψου και πηλού να υπάρχει υγρή σαπουνάδα προς αποφυγή σπασίματος κάποιου υλικού. Μέσω αυτών των ενεργειών διασφαλίζεται η καλή ποιότητα των αντιγράφων, ενώ στη συνέχεια, θα γίνει ο χρωματισμός του αντιγράφου (μάσκας) με ακρυλικά χρώματα και η διακόσμηση. Στο πλαίσιο αυτό, η εν λόγω μαθησιακή υποενότητα, θα βοηθήσει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες να αποκτήσουν τις γνώσεις που απαιτούνται όσον αφορά την αλληλεπίδραση γύψου και πηλού, καθώς και τις αντιδράσεις αυτών των υλικών, ώστε να είναι σε θέση να δημιουργούν με εύκολο τρόπο αντίγραφα.

Συνοψίζοντας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες, μέσω πρακτικών εφαρμογών, ασκήσεων και παραδειγμάτων, θα αποκομίσουν τη σωστή υποδομή για την περαιτέρω εξέλιξή τους στις πλαστικές εφαρμογές.

2.2.ΣΤ.3 | ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ ΜΕ ΥΓΡΟ ΓΥΑΛΙ

Αυτή η μαθησιακή υποενότητα εστιάζεται στον ρόλο και τη σημασία του υγρού γυαλιού. Το υγρό γυαλί είναι μια εποξική ρητίνη δύο συστατικών (ρητίνη + καταλύτης – σκληρυντής), η οποία όταν σταθεροποιηθεί, αποκτά την όψη του γυαλιού. Τα δύο προαναφερόμενα συστατικά αναμειγνύονται σε ίσες αναλογίες για να δημιουργή-

σουν καλλιτεχνικές κατασκευές με δύο τρόπους: α) με χύτευση και β) με επίστρωση επιφανειών, όπως μέταλλο, ξύλο, γύψο, πορσελάνη, χαρτί ύφασμα, φωτογραφίες κ.ά.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εστιάσουν την προσοχή τους στην κατασκευή 3D αντικειμένων δίνοντας μια αίσθηση γυαλιού εγκλωβίζοντας μέσα ποικιλία χρωμάτων και αντικειμένων όπως λουλούδια, μικρά ξύλα, μέταλλα κ.ά. Με την απόκτηση αυτών των γνώσεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι σε θέση να πειραματιστούν με το υλικό του υγρού γυαλιού, άλλοτε χυτεύοντας σε καλούπια και άλλοτε κάνοντας επιστρώσεις σε διάφορα αντικείμενα. Χρειάζεται πλήρης καθοδήγηση από τους/τις εκπαιδευτές/-τριες προς στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες για μια επιτυχημένη εφαρμογή. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες έχουν τη δυνατότητα να εγκλωβίσουν αποξηραμένα αντικείμενα με τη βοήθεια μιας μικρής λαβίδας ξύλου (οδοντογλυφίδας), ώστε να σταθεροποιηθούν και να επιπλέουν σε επιθυμητό σημείο. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, μέσω πρακτικών εφαρμογών, άσκησης και παραδειγμάτων, θα δημιουργήσουν καλλιτεχνικές κατασκευές υψηλής αισθητικής. Επίσης, θα τους δοθεί η δυνατότητα να παρακολουθήσουν βίντεο που παρουσιάζουν αντίστοιχες τεχνικές.

Συνοψίζοντας, η εκπαιδευτική υποενοότητα επιδιώκει την εκπαίδευση (θεωρητική και πρακτική) στο θέμα του υγρού γυαλιού, προσφέροντας στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες νέες καλλιτεχνικές εμπειρίες.

2.2.ΣΤ.4 | ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΡΙΣΔΙΑΣΤΑΤΩΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενοότητα αποτελεί ένα σημαντικό μέρος της ενότητας «Πλαστικές Εφαρμογές II», καθώς επιδιώκει να παράσχει στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες για την αποτελεσματική παρακολούθηση και διαχείριση των πλαστικών τεχνών. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες έχουν τη δυνατότητα να μάθουν να συνθέτουν και να αναδομούν τα διαφορετικά αντικείμενα (ξύλο, μέταλλο, πλαστικό χαρτί και ανακυκλώσιμα υλικά), δημιουργώντας ένα νέο αντικείμενο και προσομοιώνοντάς το σε μια νέα πραγματικότητα. Επομένως, στην εν λόγω μαθησιακή υποενοότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αποκτήσουν τις γνώσεις που απαιτούνται ώστε να είναι σε θέση να δημιουργούν τρισδιάστατες γλυπτικές συνθέσεις.

Στο πλαίσιο της εν λόγω μαθησιακής υποενοότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα παρακολουθήσουν βίντεο και θα επισκεφθούν διάφορες εικαστικού περιεχομένου εκθέσεις συναρμολόγησης γλυπτικών αντικειμένων αντλώντας, έτσι, παραδείγματα τα οποία ενισχύουν αποτελεσματικά τη φαντασία τους και την ενόρασή τους. Συνοψίζοντας, η μαθησιακή αυτή υποενοότητα επιδιώκει να εφοδιάσει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες με τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες, ώστε αυτοί/-ές να μπορούν να διαχειρίζονται αποτελεσματικά διάφορα ετερόκλητα αντικείμενα με ιδιαίτερα καλλιτεχνικό τρόπο. Ιδιαίτερη αξία έχει και η συμβολή της τεχνολογίας, η οποία μέσω εγκαταλελειμμένων αντικειμένων, κινητών τηλεφώνων, ταμπλετών κ.λπ. δίνει τη δυνατότητα στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες να αναδομήσουν μια ιδιαίτερη όψη στο υπό κατασκευή γλυπτό τους.

Συνεπώς, η εν λόγω μαθησιακή υποενότητα είναι άκρως απαραίτητη και προσφέρει τις γνώσεις και τις δεξιότητες για την περαιτέρω ορθή εξέλιξη των εκπαιδευομένων.

2.2.ΣΤ.5 | ΣΚΑΛΙΣΜΑ ΠΗΛΟΥ ΓΙΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟΥ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα αποσκοπεί να εισαγάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στην κλασική γλυπτική και στο να γνωρίσουν τα υλικά που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή αντιγράφων. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα γνωρίσουν και θα κατανοήσουν την έννοια της τρισδιάστατης επιφάνειας και θα διευρύνουν το γνωστικό τους πεδίο με κεντρικό άξονα το σχέδιο ως εργαλείο πιστότητας, μίμησης και αντιγραφής. Επιπλέον, θα ασκηθούν στη σχεδιαστική σύνθεση τρισδιάστατου αντικειμένου/μοντέλου, κυρίως εκ του φυσικού, μέσω πλαστικών ασκήσεων. Επίσης, στη συγκεκριμένη υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα γνωρίσουν διαφορετικές τεχνικές, όπως η κατασκευή αρματούρας, η εξοικείωση με τον πηλό και τα εργαλεία πηλοπλαστικής, η εξάσκηση της αντίληψης του χώρου, των τριών διαστάσεων κ.ά. Θα μάθουν, επίσης, να αναγνωρίζουν και να αξιοποιούν στην πρακτική τους διαφορετικά υλικά μέσω πρακτικής εφαρμογής.

Ακολουθώντας τη μέθοδο της παρατήρησης και του σχεδιασμού εκ του φυσικού, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αναπτύξουν τις ατομικές τους δεξιότητες και θα μπορούν να μελετούν και να διαπιστώνουν καλλιτεχνικές πρακτικές, να κρίνουν και να προσεγγίζουν το καλλιτεχνικό έργο ενταγμένο στο ιστορικό πλαίσιο αναφορών του.

Συνολικά, η εν λόγω μαθησιακή υποενότητα αποτελεί την απαραίτητη βάση για την κατανόηση εννοιών, όπως σχέδιο, μοντέλο, αντίγραφο, σχεδιασμός εκ του φυσικού, αρματούρα, εργαλεία. Οι συγκεκριμένες γνώσεις και δεξιότητες αποτελούν το απαραίτητο υπόβαθρο στο οποίο θα στηριχθούν οι εκπαιδευόμενοι/-ες ώστε, στην ενότητα «Πλαστικές Εφαρμογές III» του επόμενου εξαμήνου, να είναι σε θέση να επεξεργαστούν διαφορετικά υλικά, όπως γύψο, πηλό κ.ά.

2.2.ΣΤ.6 | ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΣΥΝΘΕΣΗ ΜΕ ΣΥΡΜΑ

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα έρθουν σε επαφή με την εξερεύνηση ενός νέου υλικού το οποίο είναι το μεταλλικό σύρμα. Αυτό είναι ένα καινοτόμο υλικό με το οποίο θα δημιουργήσουν μια ελεύθερη τρισδιάστατη (3D) σύνθεση. Η τεχνική αυτή εμπνέεται από την πλαστικότητα στοιχείων της φύσης, όπως με την πλαστικότητα ενός σώματος, ανθρώπου, ζώου, ή ακόμη και φυτού ή δέντρου. Στις μέρες μας μεγάλος αριθμός τέτοιου τύπου γλυπτών είναι κατασκευασμένα από πολλά μέτρα σύρμα αλουμινίου ή χαλκού, γεγονός που αναδεικνύει τη δημοφιλή της τεχνικής αυτής.

Επομένως, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα λάβουν γνώσεις και θα αναπτύξουν δεξιότητες για το πώς να εφαρμόζουν την κατασκευή ενός συρμάτινου γλυπτού με τη βοήθεια κατάλληλων εργαλείων, όπως είναι οι πένσες, οι κόφτες, τα σφυριά κ.ά. Το κάθε συρ-

μάτινο γλυπτό θα έχει φορητή μορφή για τη διευκόλυνση της κατασκευής του. Επίσης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα ασκηθούν σε μεθόδους συστροφής του σύρματος, καθώς και στην τοποθέτησή τους μέσα στον χώρο. Τα έργα, μέσω της τρισδιάστατης δυναμικής και χειροποίητης δημιουργίας, θα αποκτήσουν μια ιδιαίτερη μορφή, η οποία θα αναδεικνύει την κίνηση του κάθε γλυπτού. Με την απόκτηση αυτών των γνώσεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι σε θέση να δημιουργήσουν τρισδιάστατες κατασκευές, οι οποίες θα τους βοηθήσουν στην περαιτέρω εξέλιξή τους. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, στην παρούσα μαθησιακή υποενότητα, θα πρέπει συνεργατικά, μέσω πρακτικών εφαρμογών και συνεχών ασκήσεων, να ενισχύσουν την εξέλιξή τους στην πρακτική της κατασκευής γλυπτών με σύρμα. Επίσης, στο πλαίσιο της εν λόγω μαθησιακής υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες, με τη βοήθεια των εκπαιδευτών/-τριών, παρακολουθούν εκθέσεις, βίντεο και διαλέξεις.

Εν κατακλείδι, η εν λόγω μαθησιακή υποενότητα θεωρείται μείζονος σημασίας, διότι βοηθά τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες να εντρυφήσουν σε ένα καινοτόμο υλικό, μέσω του οποίου θα αποκτήσουν ιδιαίτερες δεξιότητες για την περαιτέρω εξέλιξή τους.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Plowman, J. (2000). *Εγκυκλοπαίδεια της Γλυπτικής: Ένας μοναδικός οδηγός με βήμα προς βήμα οδηγίες και παρουσίαση έργων* (μτφρ. Ε. Νοέλα). Αθήνα: Εκδόσεις Ίων.
2. Παππάς, Γ. (2002). *Γλυπτική*. Αθήνα: Εκδόσεις Αδάμ – Πέργαμος.

Συμπληρωματικές

1. Read, H. (1979). *Ιστορία της Μοντέρνας Γλυπτικής* (μτφρ. Μ. Λαμπράκη-Πλάκα). Αθήνα: Εκδόσεις Υποδομή.
 2. Λαμπρόπουλος, Β., Νταλούκα, Ε., Παπαθανασίου, Θ., Παπαθανασίου, Θ., Χατζηδάκη, Μ. & Γκιζέλη, Β. (1999). *Συντήρηση Έργων Τέχνης* (τεύχη Α΄ και Β΄). Πάτρα: Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ».
- Ανακτήθηκαν την 1η Νοεμβρίου 2023 από: <http://ebooks.edu.gr/ebooks/handle/8547/3777> και: <http://ebooks.edu.gr/ebooks/handle/8547/3780>

2.3 • ΕΞΑΜΗΝΟ Γ΄

2.3.A • ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΣΧΕΔΙΟ ΙΙΙ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Στη μαθησιακή ενότητα «Ελεύθερο Σχέδιο ΙΙΙ» επιδιώκεται η πλήρης διευθέτηση και ιεράρχηση όλων των πλαστικών αξιών που συγκροτούν μια πολύπλοκη μορφή. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες έρχονται σε επαφή με τις ιδιότητες των πλαστικών στοιχείων (ελαφρύ – βαρύ, διάφανο – καλυπτικό, απαλό – οξύ, ασαφές – σαφές), καθώς και με έννοιες όπως ο απόλυτος και φαινόμενος τόνος, αντιθέσεις (έντονες-συγγενείς) και εντάσεις. Επιδιώκεται, επίσης, η κατανόηση των διαφορών ανάμεσα στην αυτοσκιά, η οποία χρησιμοποιείται ως μέσο απόδοσης του όγκου, και την ερριμμένη σκιά, που αποδίδει τον τρισδιάστατο χώρο. Γίνεται εκτενής αναφορά στις τεχνικές απόδοσης του βάθους πεδίου (προοπτική) και, επιπλέον, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αναλύουν/χρησιμοποιούν τα στοιχεία της προοπτικής (απόδοση με ένα, δύο και τρία σημεία φυγής), και τη σύνδεσή τους με τον ορίζοντα παρατήρησης). Οι παραπάνω αποκτηθείσες γνώσεις θα επιτρέψουν την «ερμηνεία» μιας σύνθεσης με το προσωπικό βλέμμα των εκπαιδευομένων.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Τοποθετούν ορθά τη σύνθεσή τους πάνω στη σχεδιαστική επιφάνεια και να συγκρίνουν τις αναλογίες της σύνθεσης,
- Σχεδιάζουν εκμαγείο εκ του φυσικού,
- Γνωρίζουν προχωρημένες ιδιότητες των πλαστικών στοιχείων (ελαφρύ – βαρύ, διάφανο – καλυπτικό, απαλό – οξύ, ασαφές – σαφές), καθώς και έννοιες όπως ο απόλυτος και φαινόμενος τόνος, αντιθέσεις (έντονες – συγγενείς),
- Εντοπίζουν τους άξονες των αντικειμένων και να εργάζονται με κάνναβο,
- Διακρίνουν τη διαφορά ανάμεσα στην αυτοσκιά και στην ερριμμένη σκιά,
- Αναδεικνύουν όγκους και υφές με ή χωρίς φωτοσκίαση,
- Συσχετίζουν την έννοια του σημείου φυγής με τη δημιουργία χώρου,
- Εφαρμόζουν τους κανόνες απόδοσης της τρίτης διάστασης (προοπτική),
- Χρησιμοποιούν την προοπτική για τη δημιουργία τοπίων,
- Πειραματίζονται με τη φαντασία (προσωπική/φανταστική, απόδοση/ερμηνεία μιας σύνθεσης), καθώς και με σύνθετα υλικά.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Άξονες / Βάθος / Επικάλυψη / Μορφή / Προβολή / Προοπτική / Χώρος.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα
Θεωρία (0), Εργαστήριο (4), Σύνολο (4).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενότητων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΜΟΡΦΗ ΚΑΙ ΧΩΡΟΣ
2	ΓΡΑΜΜΙΚΗ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ
3	ΑΤΜΟΣΦΑΙΡΙΚΗ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ
4	ΑΠΛΟΙ ΤΡΟΠΟΙ ΑΠΟΔΟΣΗΣ ΤΗΣ ΑΙΣΘΗΣΗΣ ΤΟΥ ΒΑΘΟΥΣ
5	ΑΥΤΟΣΚΙΑ ΚΑΙ ΕΡΡΙΜΜΕΝΗ ΣΚΙΑ
6	ΣΧΕΔΙΟ ΜΕ ΘΕΜΑ ΤΗ ΝΕΚΡΗ ΦΥΣΗ

Κείμενο αναφοράς

2.3.A.1 | ΜΟΡΦΗ ΚΑΙ ΧΩΡΟΣ

Ο χώρος είναι ένα συνεχές, ένα κενό, το οποίο ορίζεται και γίνεται τελικά αντιληπτός από τα δημιουργήματα της φύσης και του ανθρώπου. Δηλαδή με σχεδιαστικούς όρους, ο χώρος είναι το αρνητικό σχήμα, όπως έχει ήδη εξεταστεί στην ενότητα του «Ελευθέρου σχεδίου Ι». Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, θα κατανοήσουν την έννοια του χώρου και τη σχέση του με τη μορφή ως θεμελιώδες συστατικό της εικαστικής γλώσσας και θα μάθουν με ποιους τρόπους μπορεί να αποδοθεί εικαστικά. Η γνώση των διαφόρων μορφών έκφρασης του χώρου, θα δώσει τη δυνατότητα στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες να διευρύνουν την εικαστική αντίληψη και τις εκφραστικές δυνατότητές τους. Θα τους δώσει, επίσης, τις απαραίτητες γνώσεις για να κατανοήσουν και να αξιολογήσουν καλύτερα την αλληλένδετη σχέση μεταξύ μορφής και χώρου ως πρωταρχικό χαρακτηριστικό της εικαστικής γλώσσας.

Η γνώση για την αντίληψη του χώρου και τη σχέση του με τη μορφή είναι σημαντική για την επόμενη μαθησιακή ενότητα, όπου θα δημιουργήσουν πρωτότυπο έργο, αλλά και για όλες τις μαθησιακές ενότητες που αφορούν τη ζωγραφική. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, για να γνωρίσουν τις διάφορες εκδοχές απόδοσης του χώρου, θα ανατρέξουν στις διάφορες ιστορικές περιόδους και καλλιτεχνικά κινήματα, εξετάζοντας κριτικά το καθένα από αυτά, παρατηρώντας τις ομοιότητες και διαφορές που έχουν, όσον αφορά την απόδοση του χώρου και τη σχέση του με τις μορφές.

Οι γνώσεις από τις μαθησιακές ενότητες της Ιστορίας της Τέχνης είναι πολύτιμες, αλλά η εκπαίδευση στην εν λόγω μαθησιακή ενότητα θα γίνει καθαρά με εικαστικούς όρους και όχι ιστορικούς. Επιπλέον, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα προσπαθήσουν να αποδώσουν σχεδιαστικά και να συγκρίνουν τις διάφορες αντιλήψεις για τον χώρο, δημιουργώντας διάφορες εκδοχές μιας σύνθεσης.

2.3.A.2 | ΓΡΑΜΜΙΚΗ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ

Σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα γνωρίσουν τη γραμμική προοπτική ως εργαλείο μεταφοράς του τρισδιάστατου χώρου πάνω στη δισδιάστατη σχεδιαστική επιφάνεια. Θα εξοικειωθούν και θα μπορούν να εφαρμόζουν σχεδιαστικά τις έννοιες: προοπτικοί άξονες, σημεία φυγής, προοπτικό βάθος και προοπτικά επίπεδα, ορίζοντας παρατήρησης, θέση θέασης. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, χρησιμοποιώντας τους κανόνες και τα στοιχεία της γραμμικής προοπτικής, θα μπορούν να δημιουργούν τρισδιάστατες εικόνες με ακρίβεια και αληθοφάνεια. Θα μπορούν να σχεδιάζουν αστικά αρχιτεκτονικά τοπία, εσωτερικούς χώρους και συνθέσεις με μεμονωμένα αντικείμενα. Θα γνωρίζουν να σχεδιάζουν το μέγεθος και τις προοπτικές αλλοιώσεις μιας μορφής ή αντικειμένου, ανάλογα με το προοπτικό επίπεδο στο οποίο βρίσκεται και τη θέση θέασης.

Μετά τη μελέτη των αναλογιών και μετρήσεων, δηλαδή του σχεδίου σε δύο διαστάσεις, η γραμμική προοπτική είναι ένα βασικό εργαλείο σχεδίασης και δόμησης της τρίτης διάστασης, δηλαδή του χώρου, της αισθητής πραγματικότητας. Τόσο η φωτοσκίαση όσο και η ζωγραφική, στις επόμενες μαθησιακές υποενότητες, βασίζονται στην προοπτική για την τρισδιάστατη απεικόνιση του χώρου και της μορφής. Η γνώση, επίσης, της προοπτικής θα βοηθήσει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες να κατανοήσουν καλύτερα την ιστορία της δυτικοευρωπαϊκής τέχνης, επειδή αποτελεί ένα βασικό χαρακτηριστικό της, από την Αναγέννηση μέχρι τον μοντερνισμό. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, για να κατανοήσουν πρακτικά τις αρχές της γραμμικής προοπτικής, θα μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν μια διάφανη πινακίδα (γυαλί, πλεξίγκλας) μπροστά σε ένα οποιοδήποτε θέμα (σύνθεση με αντικείμενα, ένα δρόμο με κτίρια, εσωτερικό χώρο με έπιπλα) και να σχεδιάσουν πάνω στην πινακίδα τους προοπτικούς άξονες του θέματος. Μπορούν να μετακινήσουν την πινακίδα σε διάφορες θέσεις θέασης και να συγκρίνουν τους άξονες κάθε φορά.

2.3.A.3 | ΑΤΜΟΣΦΑΙΡΙΚΗ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ

Σε αυτή την υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξοικειωθούν και θα μπορούν να εφαρμόσουν την ατμοσφαιρική προοπτική. Η ατμοσφαιρική προοπτική είναι μια τεχνική απόδοσης του βάθους πεδίου, η οποία επινοήθηκε και εφαρμόστηκε συστηματικά πρώτα από τους ζωγράφους της Αναγέννησης. Επειδή η ατμοσφαιρική προοπτική αναδεικνύει το βάθος πεδίου σε μεγάλες αποστάσεις, εφαρμόζεται σε έργα τα οποία αναπαριστούν τοπία, θαλασσογραφίες κ.λπ. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μπορούν να διακρίνουν και να αποδίδουν, για παράδειγμα σε ένα τοπίο, τη βαθμιαία σε σχέση με την απόσταση, εξασθένηση των τόνων και των αντιθέσεων, των λεπτομερειών, τη σταδιακή ενοποίηση των σχημάτων σε ολόένα και μεγαλύτερες φόρμες, μέχρι το επίπεδο του ορίζοντα, όπου όλα τελικά ομογενοποιούνται τονικά και σε μεγάλες ενιαίες φόρμες.

Η τεχνική της ατμοσφαιρικής προοπτικής εφαρμόζεται, όπως αναφέρθηκε, κυρίως σε τοπία και θαλασσογραφίες για να αναδείξει το βάθος πεδίου. Στην ουσία όμως πρό-

κειται για ένα είδος αφαίρεσης που εικαστικά έχει ένα ευρύ φάσμα εφαρμογών. Έτσι, για παράδειγμα οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μάθουν να ενοποιούν μια επαναλαμβανόμενη πληροφορία σε ένα ενιαίο σύνολο (π.χ. ένα δάσος, ένα πλήθος ανθρώπων κ.λπ.), ώστε να προβάλλεται με μεγαλύτερη έμφαση το θέμα της σύνθεσης. Η εφαρμογή της ατμοσφαιρικής προοπτικής μαζί με τη γραμμική προοπτική, δίνουν ένα πολύ πειστικό αποτέλεσμα στην ανάδειξη του βάθους πεδίου και το τρισδιάστατο σε ένα σχέδιο. Η διαδικασία όμως της ατμοσφαιρικής προοπτικής έχει πολλές εφαρμογές τόσο στις επόμενες μαθησιακές ενότητες του ελεύθερου σχεδίου όσο της ζωγραφικής τέχνης γενικότερα.

2.3.A.4 | ΑΠΛΟΙ ΤΡΟΠΟΙ ΑΠΟΔΟΣΗΣ ΤΗΣ ΑΙΣΘΗΣΗΣ ΤΟΥ ΒΑΘΟΥΣ

Σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα γνωρίσουν απλές αλλά εξειδικευμένες τεχνικές με τις οποίες μπορούν να αποδώσουν την αίσθηση του βάθους σε μια σύνθεση ή ένα απλό σχέδιο. Σε προηγούμενες μαθησιακές υποενότητες, εξετάστηκε η λεπτομερής και ακριβής απόδοση της αίσθησης του βάθους με τη φωτοσκίαση και την προοπτική. Στην παρούσα μαθησιακή υποενότητα, η απόδοση της αίσθησης του βάθους θα πραγματοποιηθεί μέσα από απλές αλλά εξειδικευμένες τεχνικές φωτοσκίασης και προοπτικής, που επειδή είναι βγαλμένες από την καθημερινή οπτική εμπειρία, δεν απαιτούν ακριβείς μετρήσεις και υπολογισμούς και χρησιμεύουν σε μια γρήγορη και γενική απόδοση του βάθους.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εντυπωθήσουν και θα εφαρμόσουν απλές αλλά εξειδικευμένες τεχνικές που ενισχύουν την αίσθηση του βάθους, η οποία προκύπτει από μερικώς επικαλυπτόμενες μορφές ή σχήματα. Θα μάθουν δηλαδή πως, όταν μια μορφή ή ένα σχήμα επικαλύπτονται μεταξύ τους, δημιουργείται η αίσθηση ότι βρίσκονται σε σειρά το ένα μπροστά από το άλλο, ακόμα και όταν το πίσω σχήμα ή η μορφή είναι μεγαλύτερο/-η από το/τη μπροστινό/-ή. Επίσης, θα γνωρίσουν και θα εφαρμόσουν πώς με την πύκνωση και την αραίωση παράλληλων γραμμών μπορεί να δημιουργηθεί η αίσθηση του βάθους. Ακόμη, θα γνωρίσουν πώς αποδίδεται το βάθος με την απλή σύγκλιση δύο γραμμών σε ένα σημείο. Αυτούς τους τρόπους απόδοσης της αίσθησης του βάθους οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μπορούν να τους εφαρμόσουν σε απλά σχέδια, σημειώσεις ή σκίτσα, τα οποία εξετάζονται στην επόμενη μαθησιακή ενότητα του «Ελεύθερου σχεδίου».

2.3.A.5 | ΑΥΤΟΣΚΙΑ ΚΑΙ ΕΡΡΙΜΜΕΝΗ ΣΚΙΑ

Σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα διακρίνουν και θα γνωρίσουν τις έννοιες της αυτοσκιάς και της ερριμμένης σκιάς. Η έννοια της αυτοσκιάς ή κύριας σκιάς εξετάστηκε ουσιαστικά στη μαθησιακή ενότητα του «Ελεύθερου Σχεδίου II», όπου γίνεται λόγος για τη φωτοσκίαση. Είναι η σκιά που διαγράφεται πάνω στο αντικείμενο και στη πλευρά του που δεν φωτίζεται. Ερριμμένη είναι η σκιά που το αντικείμενο «ρίχνει» πάνω σε ένα επίπεδο ή άλλη επιφάνεια. Βάσει αυτού η αυτοσκιά και η ερριμμένη σκιά αντιμετωπίζονται ως ένα αδιαίρετο δίπολο.

Συνεπώς, σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες σε συνδυασμό με την αυτοσκία θα γνωρίσουν την ερριμμένη ή προβαλλόμενη σκιά, καθώς και τις ιδιότητες και τις ποιότητες αυτής. Θα μάθουν πρακτικά να αποδίδουν σχεδιαστικά την ερριμμένη σκιά ως προβολή του αντικειμένου πάνω σε μια επιφάνεια, είτε αυτή είναι επίπεδη, κάθετη ή οριζόντια, είτε κυρτή ή κοίλη κ.ά. Επίσης, θα διακρίνουν και θα αποδώσουν τις ποιότητες που έχει αυτή η σκιά μόνη της ή σε αλληλεπίδραση με το περιβάλλον της. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, δηλαδή, θα εξετάσουν και θα αποδώσουν τις ποιότητες της ερριμμένης σκιάς όταν για παράδειγμα «πέφτει» πάνω σε ένα σκιασμένο αντικείμενο ή σε μια περιοχή που φωτίζεται έμμεσα από ανακλώμενο φως ή συμπίπτει με άλλες ερριμμένες σκιές κ.λπ. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες με τις γνώσεις που θα έχουν αποκτήσει σχετικά με την έννοια της ερριμμένης σκιάς θα είναι σε θέση να τη συνδέσουν τόσο με τις πρακτικές της φωτοσκίασης, όσο και με εκείνες της προοπτικής. Επίσης, θα έχουν πλέον την ολοκληρωμένη γνώση να αντιμετωπίσουν τις ιδιαιτερότητες της κάθε σύνθεσης και να την αποδώσουν σχεδιαστικά με άρτιο τρόπο.

2.3.A.6 | ΣΧΕΔΙΟ ΜΕ ΘΕΜΑ ΤΗ ΝΕΚΡΗ ΦΥΣΗ

Σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα γνωρίσουν το σχέδιο με θέμα τη νεκρή φύση. Η νεκρή φύση είναι ένα θέμα πολύ προσφιλές στους καλλιτέχνες από την αρχαιότητα μέχρι και τις μέρες μας. Αφορά άψυχα αντικείμενα διαφόρων ειδών (οικιακά σκεύη, φρούτα, βιβλία κ.λπ.). Μια σύνθεση με θέμα τη νεκρή φύση αποτελείται από δύο ή περισσότερα αντικείμενα, τοποθετημένα πάνω σε ένα ή περισσότερα επίπεδα.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, σε αυτή τη μαθησιακή ενότητα, θα εφαρμόσουν όλες τις γνώσεις που έχουν αποκτήσει μέχρι τώρα από τις προηγούμενες μαθησιακές ενότητες και υποενότητες. Πιο συγκεκριμένα, θα ορίσουν το μέγεθος της σύνθεσης στη σχεδιαστική επιφάνεια, κατόπιν θα μετρήσουν και θα μεταφέρουν τα μεγέθη και τις αναλογίες των αντικειμένων, θα διακρίνουν και θα σχεδιάσουν τα ανοικτά και τα κλειστά σχήματα, θα χαράξουν τους άξονες και τις εφαπτόμενες, θα αποδώσουν την προοπτική, τους όγκους και το βάθος της σύνθεσης με τη φωτοσκίαση. Σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μάθουν να σχεδιάσουν μια σύνθεση με θέμα τη νεκρή φύση, με ένα συνολικό εποπτικό-σχεδιαστικό τρόπο και όχι σχεδιάζοντας αποσπασματικά τα μέρη της σύνθεσης. Θα μάθουν να προχωρούν διαδοχικά στο κάθε στάδιο της σχεδίασης, ελέγχοντας και επαληθεύοντας την ακρίβεια απόδοσης του προηγούμενου σταδίου.

Ολοκληρώνοντας αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι σε θέση να έχουν μια συνολική εικόνα για τη διαδικασία του ελεύθερου σχεδίου. Θα γνωρίσουν τη χρησιμότητα και την αλληλένδετη σχέση των σταδίων σχεδίασης. Οι ικανότητες αυτές θα τους/τις βοηθήσουν να αναπτύξουν τις δικές τους εκφραστικές δυνατότητες που απαιτούνται στην επόμενη μαθησιακή ενότητα.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Itten, J. (1998). *Η Τέχνη του Χρώματος* (μτφρ. Ι. Ομορφοπούλου). Αθήνα: Ένωση Εκπαιδευτικών Εικαστικών Μαθημάτων.
2. Bachelard, G. (2014). *Η Ποιητική του Χώρου* (μτφρ. Ε. Βέλτσου). Αθήνα: Εκδόσεις Χατζηνικολή.

Συμπληρωματικές

1. Florensky, P. (2018). *Η Αντίστροφη Προοπτική* (μτφρ. Σ. Γουνελάς). Αθήνα: Εκδόσεις S@mizdat.
2. Σεβαστάκης, Δ., Σπηλιόπουλος, Α. & Χαρίσης, Η. (2001). *Ελεύθερο σχέδιο και Χρώμα*. Πάτρα: Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ». Ανακτήθηκε την 1η Νοεμβρίου 2023 από: <http://ebooks.edu.gr/ebooks/handle/8547/3765>

2.3.B • ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΕΧΝΗΣ III

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Στη μαθησιακή ενότητα «Ιστορία Τέχνης III» εξετάζονται τα καλλιτεχνικά κινήματα του 20ού αιώνα στις χώρες της Δύσης. Πιο συγκεκριμένα, εξετάζονται οι ιστορικές πρωτοπορίες του μοντερνισμού και η μεταπολεμική εξέλιξή τους στα διάφορα σχήματα της σύγχρονης τέχνης. Διερευνώνται τα μορφολογικά-αισθητικά χαρακτηριστικά, οι θεωρητικές, ιδεολογικές, πολιτικές αναφορές, καθώς και το ιστορικό πλαίσιο κάθε κινήματος. Στη συγκεκριμένη μαθησιακή ενότητα εξετάζονται: εξπρεσιονισμός, κυβισμός, φουτουρισμός και αφαίρεση, ντανταϊσμός, σουρεαλισμός και μεταφυσική ζωγραφική, νέος πραγματισμός και Bauhaus, μεταπολεμική τέχνη στην Αμερική (New Dada, αφηρημένος εξπρεσιονισμός, Pop Art, μεταζωγραφική αφαίρεση, Hard Edge, Shaped Canvas, Serial Art, Systemic Painting, Assemblage), μεταπολεμική τέχνη στην Ευρώπη (Art Informel, Cobra, γεωμετρική αφαίρεση, Op Art, Pop Art, Nouveau Realisme, Affichistes, Décollage, Mec Art, Fluxus), Happening, Body Art, Performance, Land Art, Conceptual Art, Narrative Art, Photorealism, Hyperrealism, New Image Painting, Installation, ομάδα Zero, Arte Povera, Process Art, Βίντεο Art, Die Neuen Wilden, Transavanguardia, μεταμοντερνισμός.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Αναγνωρίζουν τα ιδιαίτερα μορφολογικά χαρακτηριστικά κάθε κινήματος,

- Γνωρίζουν το ιδεολογικό περιεχόμενο κάθε κινήματος,
- Γνωρίζουν το ιστορικό και κοινωνικό πλαίσιο κάθε κινήματος,
- Αξιολογούν την επιρροή που άσκησαν οι εξελίξεις της τεχνολογίας και των επιστημονικών θεωριών στη διαμόρφωση της μοντέρνας και σύγχρονης τέχνης,
- Συγκρίνουν και να διακρίνουν τις μορφολογικές συγγένειες και αντιθέσεις των καλλιτεχνικών κινήματων,
- Αναλύουν και να ερμηνεύουν ένα έργο μοντέρνας τέχνης.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Αφαίρεση / Bauhaus / Εξπρεσιονισμός / Κυβισμός / Μετα-μοντερνισμός / Μεταφυσική ζωγραφική / Νέος πραγματισμός / Ντανταϊσμός / Σουρεαλισμός / Υποκειμενισμός / Φουτουρισμός.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (3), Εργαστήριο (0), Σύνολο (3).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	Η ΤΕΧΝΗ ΤΗΣ ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ ΑΠΟ ΤΑ ΤΕΛΗ ΤΟΥ 19ου ΠΡΟΣ ΤΟΝ 20ό ΑΙΩΝΑ
2	Η ΤΕΧΝΗ ΤΙΣ ΠΡΩΤΕΣ ΔΕΚΑΕΤΙΕΣ ΤΟΥ 20ού ΑΙΩΝΑ: ΕΞΠΡΕΣΙΟΝΙΣΜΟΣ, ΚΥΒΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΦΟΥΤΟΥΡΙΣΜΟΣ
3	Η ΤΕΧΝΗ ΤΙΣ ΠΡΩΤΕΣ ΔΕΚΑΕΤΙΕΣ ΤΟΥ 20ού ΑΙΩΝΑ: ΝΤΑΝΤΑΪΣΜΟΣ, ΣΟΥΡΕΑΛΙΣΜΟΣ, ΜΕΤΑΦΥΣΙΚΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ, ΝΕΟΣ ΠΡΑΓΜΑΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΒΑΥΗΑΥΣ
4	Η ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗ ΤΕΧΝΗ ΣΤΗΝ ΑΜΕΡΙΚΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ
5	Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΤΕΧΝΗ ΑΠΟ ΤΟ 1960 ΕΩΣ ΤΟ 1990
6	Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΤΕΧΝΗ ΑΠΟ ΤΟ 1990 ΕΩΣ ΣΗΜΕΡΑ

Κείμενο αναφοράς

2.3.B.1 | Η ΤΕΧΝΗ ΤΗΣ ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ ΑΠΟ ΤΑ ΤΕΛΗ ΤΟΥ 19ου ΠΡΟΣ ΤΟΝ 20ό ΑΙΩΝΑ

Η διδαχθείσα ύλη της μαθησιακής υποενότητας αφορά την τέχνη κατά την περίοδο της μετάβασης από τον 19ο στον 20ό αιώνα, που επηρεάζεται από την αστικοποίηση, τη χρήση νέων υλικών και την οικονομική υποβάθμιση των κοινωνιών. Κατά τη διάρκεια της μαθησιακής υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα κατανοήσουν την αλλαγή στην αρχιτεκτονική, τη μετάβαση από τη χρήση παραδοσιακών υλικών στη χρήση του σιδήρου και του γυαλιού, τους νέους τύπους έργων (πεζογέφυρα, σιδηροδρομικός σταθμός, εμπορικό κέντρο). Θα μάθουν τις πολλαπλές θετικές ιδιότητες του χυτοσιδήρου, που τον καθιστούν βασικό δομικό υλικό, μαζί με το μπετόν (τέλη 19ου), δίνοντας νέες μορφές στα κτίρια και τις κατασκευές και γνωρίζουν σημαντικά έργα της περιόδου (π.χ. το Crystal Palace στο Λονδίνο, η Εθνική Βιβλιοθήκη στο Πα-

ρίσι). Θα γνωρίσουν το διεθνές καλλιτεχνικό κίνημα Art Nouveau (1890-1910) στην αρχιτεκτονική και στις εφαρμοσμένες τέχνες και κυρίως στη διακόσμηση, το οποίο δίνει έμφαση στις ελεύθερες και ασύμμετρες γραμμές, τα κυματοειδή μοτίβα και τα έντονα διακοσμητικά στοιχεία, με ιαπωνική επίδραση, χρήση μοντέρνων υλικών και λεπτομερή κατασκευή. Ειδικά στην αρχιτεκτονική, θα εξοικειωθούν με το συνδυασμό παραδοσιακών με μοντέρνα υλικά (νεογοθικό στυλ), με το «Στυλ Μετρό», τα έργα της σχολής του Σικάγο και σημαντικών καλλιτεχνών (Γκιμάρ, Ορτά, Γκαουντί).

Με την ολοκλήρωση της μαθησιακής υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα έχουν γνωρίσει για το κίνημα «Τέχνες και Χειροτεχνία» (Μόρις), τη χρήση ποικίλων υλικών για την αντιμετώπιση των προβλημάτων της εποχής και τη ζωγραφική της Νέας Τέχνης (Κλιμτ). Η μαθησιακή υποενότητα θα εκπαιδεύσει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στην εξέλιξη των τεχνών, τη χρήση νέων υλικών και θα τους εισαγάγει στη μοντέρνα και σύγχρονη τέχνη των δύο τελευταίων αιώνων της ανθρωπότητας.

2.3.B.2 | Η ΤΕΧΝΗ ΤΙΣ ΠΡΩΤΕΣ ΔΕΚΑΕΤΙΕΣ ΤΟΥ 20οῦ ΑΙΩΝΑ: ΕΞΠΡΕΣΙΟΝΙΣΜΟΣ, ΚΥΒΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΦΟΥΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Η μαθησιακή υποενότητα επικεντρώνεται στην τέχνη που δημιουργήθηκε μετά το τέλος του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου και στα κινήματα όπως διαμορφώθηκαν υπό συνθήκες έντονων αλλαγών και καθόρισαν τη σύγχρονη τέχνη.

Πρωτίστως, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα πληροφορηθούν για τον τρόπο έκφρασης των καλλιτεχνών, σε συνέχεια του ιμπρεσιονισμού και στο πλαίσιο της βιομηχανικής εντατικοποίησης, με την έκρηξη του χρώματος στον φωβισμό (Ματίς, Ντερέν), τη δύναμη της έκφρασης του εξπρεσιονισμού (Βαν Γκογκ, Ένσορ, Μουνκ, «Γαλάζιος Καβαλάρης» με Καντίνσκι, Μαρκ), με τη συνθετική τάξη του κυβισμού (Μπρακ, Πικάσο), με τη σύλληψη της κίνησης του φουτουρισμού (Καρά, Μποτσίονι, Α. Σ. Ελία) και με την ελευθερία των μορφών της αφηρημένης τέχνης (Καντίνσκι). Παράλληλα, θα κατανοήσουν την αναζήτηση νέων προτύπων (Ωκεανία, Αφρική) και τη διάρρηξη της σχέσης με την προηγούμενη δυτική τέχνη. Ειδικότερα, θα γνωρίσουν τη ζωγραφική του φωβισμού, που εμμένει στη σταθερότητα της φύσης και χρησιμοποιεί το σχήμα και το χρώμα για να εκφραστεί, και θα διακρίνουν τις επιρροές των εθνολογικών στοιχείων ξένων λαών στις σύγχρονες τέχνες (Ματίς, Πικάσο, Ντερέν, Κίρχνερ). Θα αποκτήσουν την ικανότητα να ξεχωρίζουν τις ομάδες του εξπρεσιονισμού που αναζήτησαν τη δυνατότητα έκφρασης του εσωτερικού κόσμου και εναντιώθηκαν στον ιμπρεσιονισμό («Γέφυρα») και στον κυβισμό («Γαλάζιος Καβαλάρης»). Θα γνωρίσουν τις βασικές αρχές του κυβισμού, τις δύο φάσεις του (αναλυτικός και συνθετικός κυβισμός), την παρουσίαση της δισδιάστατης αλήθειας στη ζωγραφική επιφάνεια και των διαφόρων όψεων των αντικειμένων. Παράλληλα, θα εξερευνήσουν τους τρόπους σύλληψης της κίνησης και της αλληλεπίδρασης του θέματος με τον χώρο, όπως τον αντιλήφθηκαν οι φουτουριστές καλλιτέχνες.

Ολοκληρώνοντας αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα έχουν κατακτήσει την ιδεολογία και τους τρόπους έκφρασης μερικών από τα πιο σημαντικά κινήματα της μοντέρνας τέχνης των αρχών του 20ού αιώνα.

2.3.B.3 | Η ΤΕΧΝΗ ΤΙΣ ΠΡΩΤΕΣ ΔΕΚΑΕΤΙΕΣ ΤΟΥ 20ού ΑΙΩΝΑ: ΝΤΑΝΤΑΪΣΜΟΣ, ΣΟΥΡΕΑΛΙΣΜΟΣ, ΜΕΤΑΦΥΣΙΚΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ, ΝΕΟΣ ΠΡΑΓΜΑΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΒΑΥΗΑΥΣ

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα, μελετώνται τα ρεύματα τέχνης που διαμορφώθηκαν έχοντας ως βασική αρχή την αντικειμενική και λειτουργική απόδοση του αντικειμένου (1900-1930). Σε αυτή την ομάδα ανήκουν κυρίως τα ρεύματα του ντανταϊσμού, του σουρεαλισμού, της μεταφυσικής ζωγραφικής, του νέου πραγματισμού και του Bauhaus, τα ρεύματα του De Stijl, του σουπρεματισμού και του κονστρουκτιβισμού.

Πρωτίστως, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα πληροφορηθούν για τον κυβισμό και την απλή, λειτουργική μορφή του αντικειμένου (ορθογώνια σχήματα, καθαρό χρώμα, Μοντριάν, Ρίτβελντ – Ομάδα De Stijl), που επηρέασε την αρχιτεκτονική και τον βιομηχανικό σχεδιασμό και γνωρίζουν τον σουπρεματισμό στη ζωγραφική, δηλαδή την υπεροχή μέσω της γεωμετρικής αφαίρεσης (Μαλέβιτς). Στη συνέχεια, θα ανακαλύψουν την ωφελμιστική, λειτουργική τέχνη του κονστρουκτιβισμού που καλύπτει τις ανάγκες της κοινωνίας (Τάτλιν, Πόποβα), την τέχνη του τυχαίου, του αυτοματισμού που εκφράζει ο Ντανταϊσμός (Τζαρά, Μπαλ, Αρν), τη χρήση καθημερινών αντικειμένων ως έργα τέχνης (Ντυσάν: Ready Made), αλλά και στην ανάδυση του Σουρεαλισμού (Ρέι, Όπενχαϊμ, Νταλί, Ντε Κίρικο), ο οποίος εξερεύνησε τη φανταστική πραγματικότητα και τον ψυχικό αυτοματισμό. Μαθαίνουν για τη μεταφυσική ζωγραφική, με τα ονειρικά, προερχόμενα από το ασυνείδητο θέματα (Ντε Κίρικο, Καρά) και το ρεύμα του νέου πραγματισμού, με την κυνική, ψυχρή απεικόνιση της πραγματικότητας (Ντιξ, Μπέκμαν, Γκρος). Θα σταθούν στη σχολή Bauhaus, που ένωσε την εικαστική (μορφή) με την εφαρμοσμένη (λειτουργία) τέχνη, την κατασκευή (Φάινινγκερ, Μπρόιερ, Κλέε) και τους μεγάλους αρχιτέκτονες (Ράιτ, Ρόε, Λε Κορμπιζιέ).

Η μαθησιακή υποενότητα θα καταστήσει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες ικανούς/-ές να αντιληφθούν τη συνολική εικόνα της εξέλιξης των μοντέρνων τεχνών στην έναρξή τους, που καθόρισε την πορεία της τέχνης προς τη πιο σύγχρονη μορφή της.

2.3.B.4 | Η ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗ ΤΕΧΝΗ ΣΤΗΝ ΑΜΕΡΙΚΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Η μαθησιακή υποενότητα αναδεικνύει τα καλλιτεχνικά ρεύματα στην Αμερική, τόπο προστασίας των τεχνών κατά τη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, και την Ευρώπη, μεταπολεμικά μέχρι το 1960, οπότε οι κοινωνίες βιώνουν τον πλουραλισμό της επικοινωνίας και τον υπερκαταναλωτισμό. Στο πλαίσιο αυτό, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα κατανοήσουν τις συνθήκες χρήσης σύγχρονων υλικών, λαϊκών εικόνων και παράλογης αντίθεσης στο κίνημα του νεοντανταϊσμού και την τέχνη της πρωτοποριακής αφαίρεσης. Η αφαίρεση εκφράζεται με ρεύματα τον αφηρημένο εξπρεσιονισμό στην Αμερική («ζωγραφική της δράσης»: Πόλοκ, Ντε Κούνινγκ, Κλάιν, με υπερμεγέθειες

πίνακες, κυρίαρχη σύνθεση και «ζωγραφική του χρωματικού πεδίου»: Ρόθκο, Ράινχαρτ, Στίλ, με επιφάνειες/χώρους γεμάτους χρώμα) και στην Ευρώπη με την «άμορφη τέχνη» (Ματιέ, Ντιμπιφέ, Φοτριέ, Βολς, Χιμένεθ-Μπαλαγκέρ, Τάπιες, Τζιακομέτι και διακριτές τάσεις του ίδιου ρεύματος, όπως ο τασισμός, η λυρική αφαίρεση, η ζωγραφική υλικού, με εκφραστικότητα υλικού, χρώμα, υποκειμενισμό, παραμόρφωση). Επίσης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα γνωρίσουν τις καλλιτεχνικές τάσεις στην Αμερική: το κίνημα Χαρτ Έντζ με την κυριαρχία του χρώματος και τις απαλές επιφάνειες (Κέλλυ, Στέλλα, Νόλαντ) και το κίνημα Σέϊπντ Καμβάς με τους σχηματοποιημένους καμβάδες (Τζόουνς) και την τέχνη στην Ευρώπη: την ομάδα Κόμπρα, που εκφράζεται με απόλυτη ελευθερία χρώματος και φόρμας (Απέλ, Κονσταντ, Κορνήλιο, Ντοτρεμό, Τζορν, Νουαρέ), την τέχνη του Ντεκολάζ, που βασίζεται στο ξεκόλλημα και το σχίσμο υλικών (Βόστελ) και την ομάδα Zero για την επιστροφή στη φύση (Μακ, Πιεν).

Ολοκληρώνοντας αυτή τη μαθησιακή υποεπένδυση, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αντιλαμβάνονται το πλαίσιο εξέλιξης της μοντέρνας τέχνης (ραγδαία ανάπτυξη επισημών και τεχνολογίας) και θα αναγνωρίζουν την πρωτοποριακή στάση των καλλιτεχνών, μακριά από τις παρελθοντικές παραδόσεις της ακαδημαϊκής αισθητικής.

2.3.B.5 | Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΤΕΧΝΗ ΑΠΟ ΤΟ 1960 ΕΩΣ ΤΟ 1990

Η μαθησιακή υποεπένδυση ασχολείται με τη σύγχρονη τέχνη από την εποχή της αμφισβήτησης, της επανάστασης και του υπερκαταναλωτισμού (1960-1970) έως το 1990, οπότε ξεκινάει η περίοδος του μετα-μοντερνισμού.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες προσεγγίζουν την τέχνη της συναρμολόγησης που συνεχίζει την τέχνη του κολάζ στην τρίτη διάσταση (Κορνέλ, Νέβελσον) και τη μηχανική τέχνη, της αναδόμησης της διαστάστατης εικόνας με αποκλειστική εφαρμογή βιομηχανικών φωτομηχανικών μεθόδων (Ρεστανλί, Μπερτίνι). Αναλύουν τη μεταζωγραφική αφαίρεση, που επιδιώκει ομοιομορφία και καθαρό χρώμα (Γκρίνμπεργκ, Ρόθκο), την Pop Art, με θέματα από κόμικς και διαφημίσεις (Χάμιλτον, Παολότζι, Γουόρχολ), τα παρακλάδια της και τον νεορεαλισμό με έμφαση στον καλλιτέχνη (Αρμάν, Μαντζόνι, Κλάιν). Θα γίνει γνωριμία με τους Αφισίστες που βάζουν την πραγματικότητα στο μουσείο (Βιλεγκλέ, Ντουφρέν, Χάινς), τα χάπενινγκς και τα καλλιτεχνικά περιβάλλοντα, που εντάσσουν την τέχνη ως δράση στην καθημερινότητα (Κάπρου, Φλούξους), την τέχνη σίριαλ, όπου διαφορετικά έργα παρουσιάζονται ως ομάδα, και τις τεχνικές της (τέχνη των συστημάτων, Op Art, κινητική τέχνη), που προκαλούν με οπτικά, ψευδαισθητικά εφέ (Βαζαρελί, Κάλντερ, Τινγκελί). Στη συνέχεια, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα ακολουθήσουν το κίνημα του μινιμαλισμού, δηλαδή την τέχνη του ελάχιστου (Κάλντερ, Κάρο, Αντρέ, Τζαντ), τη νέα εικόνα, την εννοιολογική τέχνη και τα κινήματά της (Arte Povera, Land Art, Process Art, Performance, Body and Junk Art), που ενδιαφέρεται για την ιδέα πίσω από τα αντικείμενα (Μπους, Κλόουζ, Χάνσον, Αμπράμοβιτς, Κουσάμα), τους νεοφωβιστές, τον νεοεξπρεσιονισμό (Transavanguardia) και τον φωτογραφικό ρεαλισμό, με έμφαση στη σκληρή παραστατικότητα.

Ολοκληρώνοντας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα έχουν διερευνήσει τη σύγχρονη, εφήμερη, χωρίς υλική αξία τέχνη, που χρησιμοποιεί την τεχνολογία και πάσης φύσεως υλικά, προκειμένου ο θεατής να βιώσει τα καλλιτεχνικά έργα.

2.3.B.6 | Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΤΕΧΝΗ ΑΠΟ ΤΟ 1990 ΕΩΣ ΣΗΜΕΡΑ

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα, επιχειρείται η σύνδεση των προηγούμενων μαθησιακών ενοτήτων με τη πραγματικότητα μέσα στην οποία ζουν και κινούνται οι εκπαιδευόμενοι/-ες και τη τέχνη την εποχή της πληροφορίας και των υπολογιστών. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μελετήσουν τα κινήματα του μετα-μοντερνισμού στην Ευρώπη (1990-2023), τα οποία ακολουθούν τις εκάστοτε τάσεις, με ελευθερία υλικών και έκφρασης, ανομοιομορφία και πλουραλισμό. Ειδικότερα, θα εξετάσουν την αφηγηματική τέχνη, που αφηγείται ιστορίες σε συνδυασμό με τις σύγχρονες ψηφιακές και γενικά τεχνολογικές τέχνες. Θα λάβουν γνώσεις για την αρχιτεκτονική υψηλής τεχνολογίας, με νεωτερικές κατευθύνσεις (Πιάνο, Μέγιερ, Ρόσι, Γκέρι, New Urbanism), τη βιντεοτέχνη, με την οθόνη ως νέο μέσο έκφρασης, σκέψης και μετάδοσης μηνυμάτων (Πάικ, Βαϊόλα), τον υποκειμενισμό, χωρίς θεωρητικό υπόβαθρο και με ποικίλα μέσα προσωπικής έκφρασης, τη διεθνοποίηση, με διεύρυνση των καλλιτεχνικών μέσων από την πολιτισμική αλληλεπίδραση των λαών, καθώς και τα κινήματα της Αβάν-γκαρντ, που συμπεριλαμβάνει καθετί πρωτοποριακό και πειραματικό, και την τέχνη του δρόμου, που νομιμοποιείται και παίρνει τη θέση της στον αστικό ιστό και τους τοίχους των γκαλερί.

Ολοκληρώνοντας τη μαθησιακή ενότητα της «Ιστορίας Τέχνης III» και τη συγκεκριμένη υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα έχουν καλύψει πλήρως την ιστορική διαδρομή στον κόσμο της τέχνης από την προϊστορία μέχρι τη σύγχρονη εποχή, θα έχουν μελετήσει το πολύπλευρο φαινόμενο της τέχνης, θα έχουν γνωρίσει τους πιο σημαντικούς καλλιτέχνες, τα βασικά χαρακτηριστικά, τις τεχνοτροπίες και τα έργα τους. Περαιτέρω, θα μπορούν να κατανοήσουν το πλαίσιο καλλιτεχνικής έκφρασης όλων των εποχών, να χρησιμοποιήσουν χαρακτηριστικά στοιχεία και μέσα έκφρασης που έχουν διδαχθεί στα έργα τους και θα είναι έτοιμοι/-ες να μεταβούν στη μελέτη της ελληνικής τέχνης, που αποτελεί το αντικείμενο της «Ιστορίας Τέχνης IV».

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Argan, G. C. (2011). *Η μοντέρνα τέχνη, 1770-1970. Η τέχνη στην καμπή του 21ου αιώνα* (μτφρ. Λ. Παπαδημήτρη). Ηράκλειο: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης.
2. Κωτίδης, Α. (1995). *Ελληνική τέχνη: Ζωγραφική του 19ου αιώνα*. Αθήνα: Εκδοτική Αθηνών.

Συμπληρωματικές

1. Χρήστου, Χ. (1996). *Ελληνική τέχνη: Ζωγραφική του 20ού αιώνα*. Αθήνα: Εκδοτική Αθηνών.
2. Μυκονιάτης, Η. (1996). *Ελληνική τέχνη: Νεοελληνική Γλυπτική*. Αθήνα: Εκδοτική Αθηνών.

2.3.Γ • ΤΕΧΝΙΚΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ ΙΙΙ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Στην ενότητα «Τεχνική Ζωγραφικής ΙΙΙ» οι εκπαιδευόμενοι/-ες εντρυφούν σε σύνθετες τεχνικές δημιουργίας ζωγραφικού έργου μέσω της αναφοράς στα σημαντικότερα καλλιτεχνικά ρεύματα που επηρέασαν την ιστορία της σύγχρονης ζωγραφικής.

Μέσα από το παράδειγμα των καινοτομιών στο πεδίο της ζωγραφικής, στο δεύτερο μισό του 19ου αιώνα και του 20ού αιώνα, οι καταρτιζόμενοι/-ες θα έχουν τη δυνατότητα να αναγνωρίσουν και να ανακαλύψουν τρόπους με τους οποίους οι εικαστικές τεχνικές και οι μέθοδοι λειτουργούν για την επίτευξη προσωπικής έκφρασης αλλά και δημιουργίας άρτιου εικαστικού αποτελέσματος. Αναφέρονται και αναλύονται: οι τεχνικές του ιμπρεσιονισμού και των τοπιογράφων του δεύτερου μισού του 19ου αιώνα, η τεχνική του πουαντιγισμού (ντιβιζιονισμού) μέσα από το έργο των Georges Seurat και Paul Signac, οι τεχνικές του κυβισμού και τα βασικά του χαρακτηριστικά (θεωρητική προσέγγιση στην τεχνική του κολάζ), της ανεικονικής ζωγραφικής. Εξετάζονται ακόμη οι τεχνικές του κονστρουκτιβισμού και του ντανταϊσμού (Lissitzky, Malevich, Taeuber-Arp κ.ά.), οι τεχνικές του σουρεαλισμού (Frottage, Decalcomania, Grattage, Bulletism, Fumage, Parsemage), και οι τεχνικές ζωγραφικής και μαθηματικών. Θεωρητική αναφορά γίνεται επίσης στη συμβολή των μαθηματικών στη ζωγραφική (Piet Mondrian, M. C. Escher), στη χρυσή τομή και τη συμμετρία στο ζωγραφικό έργο, αλλά και στην τεχνική του Dripping. Αναφορά γίνεται και στον Jackson Pollock (Action painting), στις τεχνικές της Op Art, στην ψευδαισθητική ζωγραφική (Victor Vasarely), στις τεχνικές της Pop Art, στις συνδυαστικές τεχνικές (ασαμπλάζ, κολάζ, Ready-made), στη ζωγραφική σε τοίχο και στη διαχείριση μεγάλων επιφανειών. Τέλος, γίνεται αναφορά στο Graffiti και στη ζωγραφική στον δημόσιο χώρο.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Αξιολογούν τις καινοτομίες στο πεδίο της ζωγραφικής των καλλιτεχνικών ρευμάτων στο δεύτερο μισό του 19ου αιώνα και του 20ού αιώνα,
- Χρησιμοποιούν τις τεχνικές του ιμπρεσιονισμού για τη δημιουργία ζωγραφικού έργου,
- Πειραματίζονται με τις τεχνικές του πουαντιγισμού (ντιβιζιονισμού), του κυβισμού, του κονστρουκτιβισμού και του ντανταϊσμού,
- Εφαρμόζουν τις τεχνικές του σουρεαλισμού (Frottage, Decalcomania, Grattage, Bulletism, Fumage, Parsemage) στο ζωγραφικό τους έργο,
- Δημιουργούν εικαστικό έργο με τη χρήση των ιδιαίτερων τεχνικών ζωγραφικής που εμφανίζονται στα καλλιτεχνικά ρεύματα του δεύτερου μισού του 19ου αιώνα και του 20ού αιώνα, συνδυαστικά ή μεμονωμένα,
- Παράγουν έργα με τη μέθοδο του Dripping,
- Διαχειρίζονται συνδυαστικές τεχνικές ζωγραφικής (ασαμπλάζ, κολάζ, Ready-made),
- Δημιουργούν ζωγραφικά έργα σε μεγάλες επιφάνειες (π.χ. στον δημόσιο χώρο).

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Άξονες / Βάθος / Επικάλυψη / Μορφή / Προβολή / Προοπτική / Χώρος.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (1), Εργαστήριο (4), Σύνολο (5).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	Η ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΟΥ ΙΜΠΡΕΣΙΟΝΙΣΜΟΥ
2	Η ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΟΥ ΠΟΥΑΝΤΙΓΙΣΜΟΥ
3	Η ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΟΥ ΚΥΒΙΣΜΟΥ
4	Η ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΟΥ ΕΞΠΡΕΣΙΟΝΙΣΜΟΥ
5	Η ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΟΥ ΣΟΥΡΕΑΛΙΣΜΟΥ
6	ΟΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΤΗΣ ΑΝΕΙΚΟΝΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Κείμενο αναφοράς

2.3.Γ.1 | Η ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΟΥ ΙΜΠΡΕΣΙΟΝΙΣΜΟΥ

Αυτή η υποενότητα εστιάζεται στις αντιλήψεις και τεχνικές του κινήματος του ιμπρεσιονισμού. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα γνωρίσουν τις βασικές θεματικές, που προ-

τιμούσαν οι καλλιτέχνες του ιμπρεσιονισμού. Θα εξοικειωθούν με την έννοια του «υπαιθρισμού», της οπτικής εντύπωσης, του ρευστού και φευγαλέου οπτικού γεγονότος, καθώς και με τους τρόπους εικαστικής καταγραφής του. Θα γνωρίσουν δηλαδή τα βασικά χαρακτηριστικά της τεχνικής του ιμπρεσιονισμού, όπως τον ρόλο και τη χρήση του χρώματος, τους τρόπους απόδοσης του φωτός, της σκιάς, των όγκων και του βάθους μιας σύνθεσης, το είδος και την τεχνική της πινελιάς που χρησιμοποιούσαν οι ιμπρεσιονιστές ζωγράφοι.

Θα αντιληφθούν την έννοια της χρωματικής κηλίδας σαν δομικό στοιχείο μιας σύνθεσης και θα μπορούν να την εφαρμόσουν στη δημιουργία ενός έργου. Θα διερευνήσουν και θα εξοικειωθούν με τις διάφορες εκφάνσεις του ιμπρεσιονισμού, μέσα από τη μελέτη των έργων των καλλιτεχνών του κινήματος στη μαθησιακή ενότητα της «Ιστορίας Τέχνης II» και θα τις εφαρμόσουν. Θα εξετάσουν τις εκφραστικές και εικαστικές αναφορές του κινήματος του ιμπρεσιονισμού στο παρελθόν, καθώς και τις εν δυνάμει επιρροές, συγγένειες και απολήξεις του στη μεταπολεμική τέχνη. Ο ιμπρεσιονισμός είναι το πρώτο κίνημα τέχνης που απομακρύνεται από την παράδοση της Αναγέννησης, την παράδοση δηλαδή της αφήγησης και της πιστής απεικόνισης. Αν και είναι μια αναπαραστατική τέχνη, η αναπαράσταση γίνεται προβάλλοντας τα εικαστικά στοιχεία της ζωγραφικής και κυρίως το χρώμα. Έτσι, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα γνωρίσουν τις πρώτες απόπειρες των ζωγράφων να εκφράσουν τις έννοιες, «ζωγραφικότητα», εικαστική έκφραση, ζωγραφική απεικόνιση, που εξετάζονται και εφαρμόζονται στις επόμενες υποενότητες και μαθησιακές ενότητες.

2.3.Γ.2 | Η ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΟΥ ΠΟΥΑΝΤΙΓΙΣΜΟΥ

Αυτή η υποενότητα εξετάζει τις τεχνικές και τις αντιλήψεις του κινήματος του πουαντιγισμού. Πρόκειται για ένα κίνημα που εξέλιξε τις ιδέες του ιμπρεσιονισμού, επηρεάστηκε από τις ανακαλύψεις για την οπτική και το χρώμα και εκφράστηκε εικαστικά, με μια αυστηρή, διανοητική και επιστημονική μέθοδο.

Στην υποενότητα αυτή, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα έρθουν σε επαφή με τις ιδέες και αντιλήψεις του πουαντιγισμού. Θα γνωρίσουν το θεωρητικό και επιστημονικό υπόβαθρο πάνω στο οποίο στηρίχθηκε η εικαστική πρακτική του κινήματος. Θα μάθουν για τα συστατικά χρώματα του φωτός και τη θεωρία των βασικών και συμπληρωματικών χρωμάτων (που ήδη περιγράφονται στη μαθησιακή ενότητα «Θεωρία και Πρακτική στο Χρώμα I»). Ακόμη θα γνωρίσουν και θα εφαρμόσουν τη μέθοδο της κηλιδογραφίας των ζωγράφων του πουαντιγισμού και θα κατανοήσουν τις διαφορές και ομοιότητες με την τεχνική των ζωγράφων του ιμπρεσιονισμού. Η θεωρία και η πρακτική των ζωγράφων του πουαντιγισμού ως μια καθαρά επιστημονική προσέγγιση της τέχνης, θα ανοίξει τον δρόμο σε άλλους καλλιτέχνες και κινήματα του 20ού αιώνα, που θα προσεγγίσουν την τέχνη με παρόμοιο τρόπο με άλλα όμως αποτελέσματα και στοχεύσεις. Είναι σημαντική, λοιπόν, η κατανόηση από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες της θεωρίας και πρακτικής των καλλιτεχνών του πουαντιγισμού γιατί θα τους δώσει

τα εφόδια να κατανοήσουν την προβληματική των καλλιτεχνών της μοντέρνας τέχνης του 20ού αιώνα. Η άσκηση σε μια σύνθεση της εφαρμογής κηλίδων των βασικών και συμπληρωματικών χρωμάτων, μαζί με τις μαθησιακές ενότητες της «Ιστορίας Τέχνης II» και της «Θεωρίας και Πρακτικής στο Χρώμα I», θα βοηθήσει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες να κατανοήσουν την τεχνική του πουαντιγισμού.

2.3.Γ.3 | Η ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΟΥ ΚΥΒΙΣΜΟΥ

Σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα γνωρίσουν την τεχνική του κυβισμού. Ο κυβισμός είναι ένα από τα σπουδαιότερα κινήματα της μοντέρνας τέχνης του 20ού αιώνα και πολλοί σπουδαίοι καλλιτέχνες χρησιμοποίησαν το ιδίωμα του κυβισμού με διαφορετικό τρόπο. Στη μαθησιακή ενότητα του «Ελευθέρου σχεδίου III», «Μορφή και χώρος», έχει εξεταστεί διαχρονικά η σχέση της μορφής με τον χώρο. Ο κυβισμός αποτελεί μια μη ευκλείδεια αντίληψη για τον χώρο και καταργεί την παραδοσιακή γραμμική προοπτική και οπτική. Από τις πολλές μορφές που έλαβε ο κυβισμός, η υποενότητα αυτή εστιάζεται στις βασικές αρχές του, στις οποίες οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξοικειωθούν και θα προσπαθήσουν να εφαρμόσουν.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες λοιπόν θα γνωρίσουν και θα εφαρμόσουν, τις έννοιες της γεωμετρικής ανάλυσης και δόμησης μιας σύνθεσης, της δισδιάστατης απόδοσης του τρισδιάστατου, την ταυτόχρονη απεικόνιση πολλών πλευρών και όψεων ενός αντικειμένου ή μορφής. Η μελέτη καλλιτεχνών του κυβισμού στην ιστορία της τέχνης είναι απαραίτητη και ειδικά για την εμβληματική μορφή του Pablo Picasso. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα γνωρίσουν πως ειδικά στην πρώτη περίοδο του κυβισμού, δηλαδή στον λεγόμενο «αναλυτικό κυβισμό», οι ιδρυτές του κινήματος, Πικάσο και Μπρακ, δημιουργούν μονοχρωματικές γεωμετρικές συνθέσεις. Αυτές απεικονίζουν συνήθως αντικείμενα τα οποία, παρά την αυστηρότητά τους, έχουν ρυθμό και κίνηση. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα προσπαθήσουν να δημιουργήσουν έργα εφαρμόζοντας τις βασικές αρχές του κυβισμού.

2.3.Γ.4 | Η ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΟΥ ΕΞΠΡΕΣΙΟΝΙΣΜΟΥ

Αυτή η μαθησιακή υποενότητα εστιάζεται στις τεχνικές του εξπρεσιονισμού ο οποίος είναι ένα από τα σημαντικότερα κινήματα της μοντέρνας τέχνης. Είναι ένα κίνημα τέχνης που διακρίνεται για τις χρωματικές και σχεδιαστικές εντάσεις, δεν επιδιώκει το καλαίσθητο, αντίθετα πολλές φορές τα έργα του εξπρεσιονισμού μπορούν να χαρακτηριστούν άσχημα. Είναι μια τέχνη που βασίζεται στην έκφραση, από όπου προέρχεται άλλωστε και το όνομά της.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα γνωρίσουν, σε αυτή την υποενότητα, τους τρόπους και τις τεχνικές που ο εξπρεσιονισμός χρησιμοποίησε για την έκφραση έντονων συναισθημάτων, υπαρξιακής αγωνίας, διαμαρτυρίας, πολιτικής και κοινωνικής κριτικής κ.ά. Πιο συγκεκριμένα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα γνωρίσουν τον τρόπο και τη χρήση των χρωμάτων και των σχέσεων τους, καθώς και του σχεδίου, προκειμένου να εκφράσουν

ένταση και χρωματικές δυσαρμονίες. Θα αντιληφθούν το χρώμα και το σχέδιο όχι ως μέσα περιγραφής και απεικόνισης, αλλά ως μέσα άμεσης, αυθόρμητης και αδιαμεσολάβητης έκφρασης. Θα κατανοήσουν, επίσης, την έννοια της ενστικτώδους χειρονομίας στην πινελιά και την επεξεργασία της ζωγραφικής επιφάνειας ως πεδίο εντάσεων, ενέργειας και φθοράς. Θα μάθουν ακόμα τον τρόπο της χρήσης του πινέλου και της σπάτουλας για να επιτύχουν τα αποτελέσματα αυτά.

Όταν οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα έχουν γνωρίσει και εξοικειωθεί με τις τεχνικές και τα βασικά χαρακτηριστικά του ύφους του εξπρεσιονισμού, θα έχουν κατακτήσει μια βασική εικαστική γλώσσα που θα τους δίνει τη δυνατότητα της άμεσης έκφρασης. Επίσης, θα έχουν αποκτήσει τα εφόδια για την κατανόηση των τρόπων εικαστικής έκφρασης που θα εξεταστούν σε επόμενες μαθησιακές ενότητες.

2.3.Γ.5 | Η ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΟΥ ΣΟΥΡΕΑΛΙΣΜΟΥ

Σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα γνωρίσουν τις τεχνικές του σουρεαλισμού. Ο σουρεαλισμός είναι από τα σπουδαιότερα κινήματα τέχνης του μοντερνισμού και πολλοί καλλιτέχνες δημιούργησαν σύμφωνα με τις αρχές του ή επηρεάστηκαν από αυτόν. Το θεωρητικό υπόβαθρο του σουρεαλισμού έχει να κάνει με τις θεωρίες του Freud για την ψυχανάλυση και το υποσυνείδητο. Πολλοί σουρεαλιστές ζωγράφοι χρησιμοποίησαν την παραδοσιακή, αναγεννησιακή τεχνική απεικόνισης και έκφρασης (π.χ. Dali, Εγγονόπουλος κ.ά.). Το καινούργιο που έφεραν ήταν στο επίπεδο της εικονογραφίας και της αφήγησης, αλλάζοντας τις σχέσεις μεταξύ των αντικειμένων και μορφών, δημιουργώντας έτσι παράξενες και ονειρικές εικόνες. Άλλοι καλλιτέχνες όμως επινόησαν τεχνικές, όπως την αυτόματη γραφή, την Grattage, την Decalcomania κ.ά.

Η γνώση από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες αυτών των τεχνικών και του πνεύματος που τις διέπουν, θα τους βοηθήσει να αντιληφθούν την αξία και το ενδιαφέρον της διαδικασίας έκφρασης του υποσυνειδήτου και τα εικαστικά αποτελέσματα που αυτή μπορεί να παραγάγει. Επίσης, θα τους/τις βοηθήσει να συνειδητοποιήσουν τον σημαντικό ρόλο του υποσυνειδήτου στην όποια εικαστική έκφραση και αφήγηση. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα ερευνήσουν και θα μελετήσουν έργα σουρεαλιστών ζωγράφων στη μαθησιακή ενότητα της «Ιστορίας Τέχνης III» και κατόπιν θα πειραματιστούν εφαρμόζοντας τις τεχνικές του σουρεαλισμού, δημιουργώντας έργα με τους δικούς τους ονειρικούς κόσμους και εικόνες μέσα από μια αυθόρμητη και αδιαμεσολάβητη διαδικασία έκφρασης.

2.3.Γ.6 | ΟΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΤΗΣ ΑΝΕΙΚΟΝΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα γνωρίσουν τις τεχνικές της ανεικονικής τέχνης. Εξετάζεται η ανεικονική τέχνη, όχι όπως στις προηγούμενες μαθησιακές ενότητες, δηλαδή ως μια διαδικασία αφαίρεσης του εικονιζομένου, αλλά ως τρόπος έκφρασης, χρησιμοποιώντας τα πλαστικά στοιχεία της εικαστικής

γλώσσας (χρώμα, γραμμή, φόρμα, υφή κ.λπ.). Από τον Kandinsky, τον πρωτοπόρο της ανεικονικής τέχνης, μέχρι τις μέρες μας, πολλοί καλλιτέχνες και κινήματα χρησιμοποίησαν αυτόν τον τρόπο έκφρασης, όπως ο σουπρεματισμός, ο κονστρουκτιβισμός και η ρωσική πρωτοπορία, ο νεοπλαστικισμός, το Art Informel και ο αφηρημένος εξπρεσιονισμός, η Minimal Art κ.ά.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι απαραίτητο να μελετήσουν αυτά τα κινήματα και τους/τις καλλιτέχνες/-ιδες στη μαθησιακή ενότητα της «Ιστορίας Τέχνης III», για να γνωρίσουν τις διάφορες κατευθύνσεις και μορφές που πήρε η ανεικονική τέχνη. Επίσης, οι γνώσεις που έχουν αποκτήσει σε προηγούμενες μαθησιακές ενότητες («Βασικές αρχές σύνθεσης», «Οπτική Αντίληψη»), θα τους/τις βοηθήσουν να κατανοήσουν και να εφαρμόσουν τις τεχνικές της ανεικονικής τέχνης. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, θα εξοικειωθούν, θα κατανοήσουν και θα εφαρμόσουν τη χρήση των πλαστικών στοιχείων της εικαστικής γλώσσας. Θα γνωρίσουν και θα εφαρμόσουν τις σχέσεις των σχημάτων με τα χρώματα, τη συνδυαστική χρήση γεωμετρικών σχημάτων με τα βασικά και συμπληρωματικά χρώματα, το χρώμα ως αποκλειστικό μέσο έκφρασης, την τεχνική του σταξίματος του χρώματος (dripping), το χρωματικό πεδίο κ.ά.

Οι γνώσεις που θα αποκτήσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες από τις τεχνικές της ανεικονικής τέχνης θα τους/τις βοηθήσουν να ανακαλύψουν τις εκφραστικές δυνατότητες των πλαστικών στοιχείων της εικαστικής γλώσσας και να τα χρησιμοποιήσουν στις επόμενες μαθησιακές ενότητες.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Τσίλαγα, Ε. Μ. (2011). *Οι τεχνικές της ζωγραφικής μέσα από το έργο μεγάλων ζωγράφων*. Αθήνα: Εκδόσεις Επίκεντρο.
2. Itten, J. (1998). *Η Τέχνη του Χρώματος* (μτφρ. Ι. Ομορφοπούλου). Αθήνα: Ένωση Εκπαιδευτικών Εικαστικών Μαθημάτων.

Συμπληρωματικές

1. Apollinaire, G. (1983). *Οι Κυβιστές ζωγράφοι: αισθητικοί στοχασμοί*. Αθήνα: Εκδόσεις Νεφέλη.
2. Ντίνια-Μπούνταλη, Ε. (2011). *Ζωγραφική: Τέχνη και Επιστήμη*. Βόλος: Εκδόσεις Κοντύλι.

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Στη μαθησιακή ενότητα «Πλαστικές Εφαρμογές ΙΙΙ» δίνεται έμφαση σε τεχνικές που θα επιτρέψουν στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες να κατανοήσουν τον όγκο ως βασικό στοιχείο της πλαστικής και της οπτικής επικοινωνίας μέσα από ολοκληρωμένες μορφές τρισδιάστατης σύνθεσης (πηλοπλαστική, ανάγλυφο, γύψινα καλούπια, κατασκευές με χαρτί papier-mâché, κούκλες και μάσκες, μακέτες, ντεκουπάζ [Découpage] κ.ά.). Παράλληλα, επιδιώκεται οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αποκτήσουν συνθετική σκέψη στον χώρο, μέσα από ασκήσεις συνδυαστικές με πολλαπλά μέσα και υλικά (απλές κατασκευές με συνδυασμό διαφορετικών υλικών κ.ά.). Οι εκπαιδευόμενοι/-ες κάνουν χρήση οποιουδήποτε υλικού, ενσωματώνουν έτοιμα αντικείμενα (ready made), γίνονται ελεύθεροι πειραματισμοί και ομαδικές ασκήσεις.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Αναγνωρίζουν την έννοια του όγκου ως βασικού στοιχείου της πλαστικής και της οπτικής επικοινωνίας,
- Διακρίνουν τις διαφορές μεταξύ του δισδιάστατου ζωγραφικού χώρου σε σχέση με τον τρισδιάστατο πραγματικό,
- Σκέφτονται συνθετικά για ζητήματα του χώρου,
- Ενσωματώνουν έτοιμα αντικείμενα (ready made) στο εικαστικό τους έργο,
- Συνδυάζουν ετερόκλητα υλικά για τη δημιουργία εικαστικού έργου,
- Χρησιμοποιούν πηλό για τη δημιουργία μιας σύνθετης σύνθεσης,
- Δημιουργούν μακέτες,
- Κατασκευάζουν τρισδιάστατα αντικείμενα με τη χρήση άχρηστων και ανακυκλώσιμων υλικών,
- Δημιουργούν κούκλες και μάσκες με ποικιλία υλικών και τεχνικών,
- Αλλάζουν την όψη ενός αντικειμένου χρησιμοποιώντας την τεχνική του ντεκουπάζ (Découpage).

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Ανάγλυφο / Γύψος / Καλούπι / Μάρμαρο / Πλαστελίνη / Ψυχρός πηλός / Πηλός / Γλυπτά αντικείμενα / Καλέμι / Ματρακάς.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (0), Εργαστήριο (2), Σύνολο (2).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΓΛΥΠΤΩΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ ΜΕ ΑΛΟΥΜΙΝΟΧΑΡΤΟ ΚΑΙ ΣΥΡΜΑ ΠΙΠΑΣ
2	ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΠΛΑΣΤΕΛΙΝΗΣ ΜΕ ΧΑΡΤΙ ΚΑΙ ΑΦΡΟΛΕΞ
3	ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ ΠΑΝΩ ΣΕ ΠΗΛΟ
4	ΜΑΡΜΑΡΟ: ΑΣΚΗΣΗ ΜΕ ΣΚΑΛΙΣΜΑ
5	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΜΙΚΡΩΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ ΜΕ ΨΥΧΡΟ ΠΗΛΟ
6	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΓΥΨΙΝΟΥ ΑΝΑΓΛΥΦΟΥ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟΥ ΑΡΧΑΙΟΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΜΕΤΟΠΩΝ ΜΕ ΚΑΛΟΥΠΙ

Κείμενο αναφοράς

2.3.Δ.1 | ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΓΛΥΠΤΩΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ ΜΕ ΑΛΟΥΜΙΝΟΧΑΡΤΟ ΚΑΙ ΣΥΡΜΑ ΠΙΠΑΣ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα αποτελεί ένα σημαντικό μέρος της μαθησιακής ενότητας «Πλαστικές Εφαρμογές III». Επικεντρώνεται στην κατασκευή ενός γλυπτού με αλουμινόχαρτα και σύρμα πίπας. Το αλουμινόχαρτο είναι ένα υλικό εύπλαστο, μπορεί να λυγίσει, να γίνει μπάλα, να ενωθεί και να δημιουργηθούν ιδιαίτερες συνθέσεις. Επίσης, το σύρμα πίπας βοηθά να στερεωθεί καλύτερα το εύπλαστο υλικό του αλουμινόχαρτου. Κατά τη διάρκεια αυτής της υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξοικειωθούν με τα υλικά αυτά ασκούμενοι στο να τα διαμορφώνουν και να τα πλάθουν, βελτιώνοντας, με αυτόν τον τρόπο, τις δεξιότητες και τη φαντασία τους. Επίσης, θα αντιληφθούν με ευκολία την τρίτη διάσταση δουλεύοντας περίοπτα.

Κατά τη διάρκεια της εκπαίδευσης, θα εξοικειωθούν με πρακτικά παραδείγματα και ασκήσεις που ανταποκρίνονται σε γλυπτά μικρών διαστάσεων, ενώ παράλληλα θα μάθουν πώς να διαχειρίζονται τα υλικά αυτά. Η εν λόγω μαθησιακή υποενότητα θα βοηθήσει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες να αποκτήσουν τις γνώσεις που απαιτούνται ώστε να είναι σε θέση να διαχειρίζονται το υλικό του αλουμινόχαρτου σε συνδυασμό με το σύρμα πίπας. Επομένως, οι εκπαιδευόμενοι/-ες, μέσω πρακτικών ασκήσεων και παραδειγμάτων που θα εκπονήσουν κατά την ώρα της εκπαίδευσης, θα είναι σε θέση να βελτιώσουν τις πλαστικές ικανότητές τους. Στο πλαίσιο της εν λόγω μαθησιακής υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες μπορούν να παρακολουθήσουν βίντεο και εκθέσεις.

Συνολικά, η εκπαιδευτική αυτή υποενότητα επιδιώκει να παράσχει τις απαραίτητες γνώσεις στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες για την περαιτέρω εξέλιξή τους στις πλαστικές εφαρμογές.

2.3.Δ.2 | ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΠΛΑΣΤΕΛΙΝΗΣ ΜΕ ΧΑΡΤΙ ΚΑΙ ΑΦΡΟΛΕΞ

Η συγκεκριμένη εκπαιδευτική υποενότητα αποτελεί ένα σημαντικό μέρος της μαθησιακής ενότητας «Πλαστικές Εφαρμογές III». Η πλαστελίνη είναι ένα υλικό πολύ αγαπητό για παιδιά και ενήλικες κάθε ηλικίας. Πλάθεται εύκολα και είναι μη τοξική. Έχει

πολλές ομοιότητες με τον πηλό, ωστόσο δεν χρειάζεται να είναι υγρή, δεν στεγνώνει και μπορεί να χρησιμοποιηθεί πολλές φορές. Έτσι, παρέχει στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες την ευκολία της άμεσης προσαρμογής καθιστώντας αυτό το υλικό ιδιαίτερο για την απόκτηση των απαραίτητων δεξιοτήτων και γνώσεων πλαστικής. Το αφρολέξ, ελαφρύ και εύκαμπτο στην κοπή, μπορεί να δημιουργήσει συνθετικά με την πλαστελίνη ιδιαίτερες πλαστικές εφαρμογές. Επίσης, το χαρτί δημιουργεί την αναγκαία συγκόλληση αυτών των δύο υλικών οδηγώντας σε ένα καλό αισθητικό αποτέλεσμα.

Κατά τη διάρκεια αυτής της υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξοικειωθούν με τις βασικές μεθόδους κοπής και συγκόλλησης των τριών αυτών υλικών με κόλλες του εμπορίου. Θα δημιουργηθούν τρισδιάστατες συνθέσεις χρωματίζοντας με τις πλαστελίνες ή και τα χαρτιά μερικώς ή και ολόκληρη τη σύνθεση. Επομένως, θα μάθουν, μέσω ασκήσεων και πρακτικών εφαρμογών, την ένωση των συγκεκριμένων υλικών. Η εν λόγω, λοιπόν, εκπαιδευτική υποενότητα προσφέρει τις γνώσεις και δεξιότητες που απαιτούνται για την ολοκλήρωση των γνώσεων της ευρύτερης εκπαιδευτικής ενότητας.

Συνοψίζοντας, η εκπαιδευτική αυτή υποενότητα επιδιώκει να καταρτίσει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες με τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες, ώστε αυτοί να διαχειρίζονται αποτελεσματικά τα συγκεκριμένα υλικά αξιοποιώντας τη φαντασία καθώς και άλλες δεξιότητές τους.

2.3.Δ.3 | ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ ΠΑΝΩ ΣΕ ΠΗΛΟ

Η εν λόγω μαθησιακή υποενότητα εξετάζει τη ζωγραφική πάνω σε ένα κομμάτι πηλού. Συγκεκριμένα, η ζωγραφική πάνω σε ένα κομμάτι πηλού έχει ορισμένες ιδιαιτερότητες. Πρωτίστως, πρέπει να στεγνώσει το εκάστοτε κομμάτι πηλού με φυσικό τρόπο (όταν πρόκειται για ψυχρό πηλό), αφού πρώτα πλασθεί και δοθεί το ανάλογο σχήμα. Όταν πρόκειται για πηλό κεραμικής θα πρέπει να έχει ψηθεί σε ειδικό φούρνο κεραμικής. Στη συνέχεια, θα χρησιμοποιηθούν χρώματα ακρυλικά ή τέμπερες. Αφού τελειώσει όλη η διαδικασία, καλό θα είναι να περασθεί με ένα βερνίκι. Φυσικά, θα πρέπει να διευκρινιστεί ότι τα χρώματα αυτά είναι αρκετά ευαίσθητα και όχι ανεξίτηλα και δεν έχουν την ανθεκτικότητα των χρωμάτων που ψήνονται μέσα σε επαγγελματικό καμίνι.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μάθουν και θα εστιάσουν την προσοχή τους στη δημιουργία πλασμένων κομματιών από ψυχρό πηλό ή πηλό κεραμικής, ενώ, στη συνέχεια, θα ζωγραφίσουν πάνω σε αυτά. Επίσης, θα μελετήσουν τη συμπεριφορά του πηλού ανάλογα φυσικά και με τις εκάστοτε καιρικές συνθήκες. Σκόπιμο είναι να προφυλάσσονται με νάιλον οι δημιουργίες προς αποφυγή διαφόρων τραυματισμών του πηλού από την υγρασία ή την πολλή ζέστη. Έτσι, η εν λόγω μαθησιακή υποενότητα θα βοηθήσει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες να αποκτήσουν τις απαραίτητες γνώσεις που απαιτούνται, ώστε να είναι σε θέση να δημιουργούν δικά τους γλυπτικά έργα. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, μέσω πρακτικών εφαρμογών, ασκήσεων και παραδειγμάτων, προβολής βίντεο και επισκέψεων σε εκθέσεις, θα καταστούν ικανοί/-ές να δημιουργούν γρήγορα έργα μικρογλυπτικής υψηλής αισθητικής.

Συνοψίζοντας, η εκπαιδευτική υποεπάρκεια επιδιώκει να εκπαιδεύσει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες με τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες, ώστε αυτοί/-ές να διαχειρίζονται αποτελεσματικά τον ψυχρό πηλό με κύριο, ωστόσο, μέλημα την ανάδειξη της ζωγραφικής τέχνης.

2.3.Δ.4 | ΜΑΡΜΑΡΟ: ΑΣΚΗΣΗ ΜΕ ΣΚΑΛΙΣΜΑ

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή υποεπάρκεια, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα έρθουν σε επαφή με την εξερεύνηση απλών μεθόδων σκαλίσματος μιας μικρής πλάκας μαρμάρου. Οι μέθοδοι που διδάσκονται σε αυτή την υποεπάρκεια περιλαμβάνουν την κατανόηση των εργαλείων που χρησιμοποιούνται για την αποτύπωση ενός απλού σχεδίου πάνω σε ένα μάρμαρο προκειμένου αυτό να σκαλιστεί. Τα εργαλεία είναι ένας ματράκας (είδος σφυριού) και ένα απλό καλέμι. Αφού σχεδιάσουν ελεύθερα ή με κάποιο σχέδιο που θα το αποτυπώσουν με καρμπόν πάνω στο μάρμαρο, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αρχίσουν ελαφρά να χαράσσουν και να σκαλίζουν το μάρμαρο, λειαίνοντάς το και με γυαλόχαρτο. Επίσης, θα μελετήσουν τη σκληρότητα και την ανθεκτικότητα του μαρμάρου σε σχέση με άλλα υλικά. Η εν λόγω μαθησιακή υποεπάρκεια θα βοηθήσει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες να αποκτήσουν γνώσεις σε σχέση με τις ιδιότητες του μαρμάρου, όπως είναι η σκληρότητα, η ανθεκτικότητα στις καιρικές συνθήκες κ.λπ. Με την απόκτηση αυτών των γνώσεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι σε θέση να δημιουργούν απλά σχέδια πάνω σε απλές, μικρές λείες πλάκες μαρμάρου. Επιπλέον, μέσω της υποεπάρκειας αυτής, θα εξεταστεί ιστορικά μέσα από προβολές ή βίντεο η έννοια της μαρμαρογλυπτικής και, μέσα από παραδείγματα ασκήσεων, θα διαμορφωθεί το ανάλογο υπόβαθρο για την πρακτική κατανόηση αυτής της έννοιας.

Συνοψίζοντας, η εκπαιδευτική αυτή υποεπάρκεια επιδιώκει να παράσχει τις απαραίτητες γνώσεις για τις πλαστικές τέχνες, ώστε οι εκπαιδευόμενοι/-ες να ολοκληρώσουν με επιτυχία τις σπουδές τους.

2.3.Δ.5 | ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΜΙΚΡΩΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ ΜΕ ΨΥΧΡΟ ΠΗΛΟ

Η εν λόγω μαθησιακή υποεπάρκεια αφιερώνεται στην κατασκευή μικρών αντικειμένων με ψυχρό πηλό. Ο ψυχρός πηλός έχει την ιδιότητα να στεγνώνει μόνος του, δεν χρειάζεται ψήσιμο και, για τον λόγο αυτόν, είναι πολύ εύκολος στη χρήση. Επιπλέον, περιλαμβάνει όλες τις βασικές αρχές που χρειάζεται το πλάσιμο του πηλού, καθώς και τη χρήση των εργαλείων. Αρχικά, εξετάζεται ο πηλός ως ένα εύπλαστο υλικό το οποίο, με την ανάλογη υγρασία, θα δώσει τα επιθυμητά αποτελέσματα.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μάθουν να χειρίζονται μικρογραφίες γλυπτών και άλλων μικρών αντικειμένων. Επίσης, θα εστιάσουν την προσοχή τους μόνο σε μικρά αντικείμενα τα οποία, στη συνέχεια, θα έχουν τη δυνατότητα να τα επιζωγραφίσουν ή, τουλάχιστον, να τα χρωματίσουν. Η εν λόγω μαθησιακή υποεπάρκεια θα βοηθήσει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες να αποκτήσουν τις γνώσεις που απαιτούνται, ώστε να είναι σε θέση να δημιουργούν μικρογλυπτά από ψυχρό πηλό. Η εξοικείωση με το

υλικό αυτό είναι άκρως ενδιαφέρουσα, διότι έχει γρήγορα αποτελέσματα. Έτσι, οι εκπαιδευόμενοι/-ες έχουν τη δυνατότητα, όχι μόνο να δημιουργήσουν γρήγορα ένα έργο, αλλά να δημιουργήσουν πολλά έργα. Ωστόσο, ένα μειονέκτημα του ψυχρού πηλού είναι ότι στεγνώνει γρήγορα, γεγονός το οποίο απαιτεί τη γρήγορη εξάσκηση των εκπαιδευομένων.

Συνολικά, η εν λόγω εκπαιδευτική υποενότητα παρέχει την απαραίτητη βάση για την κατανόηση και την εφαρμογή του ψυχρού πηλού σε μικροαντικείμενα. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες για να διαχειριστούν περαιτέρω τις πλαστικές εφαρμογές και την τρίτη διάσταση στον χώρο.

2.3.Δ.6 | ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΓΥΨΙΝΟΥ ΑΝΑΓΛΥΦΟΥ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟΥ ΑΡΧΑΙΟΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΜΕΤΟΠΩΝ ΜΕ ΚΑΛΟΥΠΙ

Αυτή η μαθησιακή υποενότητα εστιάζεται στην «Κατασκευή γύψινου ανάγλυφου αντιγράφου αρχαιοελληνικών μετοπών με καλούπι». Ο γύψος, ένα υλικό με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, θα εξεταστεί και σε αυτή την υποενότητα. Ο γύψος καλλιτεχνίας είναι ένας ταχύπηκτος γύψος γενικής χρήσεως, κατάλληλος για την παρασκευή γύψινων αντικειμένων. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μάθουν να δημιουργούν ανάγλυφα και, στη συνέχεια, να φτιάχνουν καλούπια από αρχαιοελληνικές μετόπες.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, μέσω πρακτικών εφαρμογών, άσκησης και παραδειγμάτων, θα δημιουργήσουν ένα ορθογώνιο γύψινο μπλοκ ως βάση για να σκαλίσουν. Αυτό θα το πετύχουν κατασκευάζοντας ένα ξύλινο καλούπι (ειδικό τελάρο), στο οποίο θα τοποθετήσουν γύψο σε υγρή μορφή. Όταν αυτό αρχίσει να πήζει, θα ξεκινήσει η δημιουργική διαδικασία. Πρωτίστως, θα σχεδιάσουν αρχικά μια αρχαιοελληνική μετόπη πάνω σε αυτό το μπλοκ του γύψου με καρμπόν και, πριν γίνει η οριστική πήξη του κομματιού, θα το σκαλίσουν, αφαιρώντας γύψο από κάποια σημεία. Μέχρι το τέλος του σκαλίσματος, ο γύψος θα πρέπει να φυλάσσεται με νάιλον για να μη στεγνώσει. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, μέσω αυτής της διαδικασίας, θα δημιουργήσουν τα ανάγλυφα και, όταν στεγνώσουν οριστικά, θα περαστούν με αφρό σαπουνάδας. Στη συνέχεια, θα περαστεί (το κάθε ανάγλυφο) εκ νέου με ένα παχύ μείγμα γύψου ως ένα δεύτερο στρώμα. Τέλος, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αποκολλήσουν το ένα σκέλος από το άλλο και θα δημιουργήσουν αντίγραφα τοποθετώντας γύψο μέσα στο καλούπι που δημιούργησαν.

Συνοψίζοντας, η μαθησιακή υποενότητα επιδιώκει να καταρτίσει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες με τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες, ώστε αυτοί/-ές να διαχειρίζονται αποτελεσματικά τον γύψο, υλικό ιδιαίτερα χρήσιμο για την περαιτέρω εξέλιξή τους.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Plowman, J. (2000). *Εγκυκλοπαίδεια της Γλυπτικής. Ένας μοναδικός οδηγός με βήμα προς βήμα οδηγίες και παρουσίαση έργων* (μτφρ. Ε. Νοέλα). Αθήνα: Εκδόσεις Ίων.
2. Παππάς, Γ. (2002). *Γλυπτική*. Αθήνα: Εκδόσεις Αδάμ – Πέργαμος.

Συμπληρωματικές

1. Read, H. (1979). *Ιστορία της Μοντέρνας Γλυπτικής* (μτφρ. Μ. Λαμπράκη-Πλάκα). Αθήνα: Εκδόσεις Υποδομή.
2. Λαμπρόπουλος, Β., Νταλούκα, Ε., Παπαθανασίου, Θ., Παπαθανασίου, Θ., Χατζηδάκη, Μ. & Γκιζέλη, Β. (1999). *Συντήρηση Έργων Τέχνης* (τεύχη Α΄ και Β΄). Πάτρα: Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ». Ανακτήθηκαν την 1η Νοεμβρίου 2023 από: <http://ebooks.edu.gr/ebooks/handle/8547/3777> και: <http://ebooks.edu.gr/ebooks/handle/8547/3780>

2.3.Ε • ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΕΙΚΟΝΑΣ Ι

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Σήμερα, στον 21ο αιώνα, στην εποχή της επικοινωνίας και της επικράτησης της ψηφιακής εικόνας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες και μελλοντικοί/-ές επαγγελματίες στον τομέα της ζωγραφικής οφείλουν να ενημερώνονται συνεχώς και να αξιοποιούν δημιουργικά όλες τις δυνατότητες που τους παρέχει η σύγχρονη τεχνολογία. Στη μαθησιακή ενότητα «Ηλεκτρονική Επεξεργασία Εικόνας Ι» εξετάζονται οι βασικές γνώσεις και τεχνικές δεξιότητες σε θέματα επεξεργασίας, διαμόρφωσης, διαχείρισης και αξιοποίησης ψηφιακών εικόνων, ώστε να είναι σε θέση οι εκπαιδευόμενοι/-ες να εκτελούν εργασίες βασικής βελτίωσης και επεξεργασίας μορφοτύπων εικόνας, για καλλιτεχνική χρήση ή χρήση σε άλλες εφαρμογές πολυμέσων. Αυτό επιτυγχάνεται με τη δημιουργία απλών συνθέσεων ψηφιακής εικόνας και με τη χρήση του κατάλληλου λογισμικού επεξεργασίας εικόνας, τόσο σε περιβάλλον PC όσο και Mac (Gonzalez & Woods, 2018).

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να:

- Ανοίγουν ένα αρχείο επεξεργασίας εικόνας (π.χ. Photoshop) και να αντιλαμβάνονται το περιβάλλον του (μενού, βασικές εντολές, βασικές παλέτες, panels),

- Γνωρίζουν τις βασικές έννοιες της ψηφιακής επεξεργασίας εικόνας, όπως το μέγεθος αρχείου (file size), τη δημιουργία νέας εικόνας, το μέγεθος του καμβά (canvas size) και το μέγεθος της εικόνας (image size). Επίσης, θα αναλυθούν τα κανάλια χρώματος (color channels), το βάθος bit (bit depth), τα εργαλεία μέτρησης (χάρακες, οδηγοί κ.λπ.), καθώς και οι ρυθμίσεις των μονάδων μέτρησης και οι βασικοί μετασχηματισμοί, όπως η μετακίνηση και η περιστροφή,
- Επιλέγουν εργαλεία από την εργαλειοθήκη του λογισμικού επεξεργασίας εικόνας (π.χ. Photoshop),
- Βελτιώνουν μια ψηφιακή εικόνα: τροποποίηση ιστογράμματος, διόρθωση φωτεινότητας, βελτίωση αντίθεσης (adjustments), εξομάλυνση, όξυνση,
- Επιλέγουν χρωματικές παλέτες, να μεταχειρίζονται τις κλίμακες και τα φίλτρα,
- Αξιοποιούν τα εργαλεία και τις ρυθμίσεις μετασχηματισμού της εικόνας, του λογισμικού επεξεργασίας εικόνας (Photoshop),
- Προβαίνουν σε χρωματικές αλλαγές μέσω hue, saturation, brightness, να αντικαθιστούν χρώματα και να ρυθμίζουν χρώματα και τονικότητα,
- Χρησιμοποιούν κείμενο (δημιουργία, επεξεργασία, διαμόρφωση, παραμόρφωση, δημιουργία εφέ κειμένου, τρισδιάστατο κείμενο),
- Κάνουν χρήση φίλτρων, να κάνουν χρήση των layers σε μια εικόνα και να χειρίζονται δημιουργικά ειδικά εφέ,
- Εφαρμόζουν ρετούς και μετασχηματισμούς σε ψηφιακές εικόνες (βασικές τεχνικές διορθώσεων-επεμβάσεων σε μια εικόνα [ρετούς], ρετούς φθαρμένων εικόνων, προσώπου/δέρματος),
- Σχεδιάζουν με τα εργαλεία της πένας, του πινέλου, του αερογράφου κ.ά.,
- Εφαρμόζουν με δημιουργικό τρόπο τις αποκτηθείσες γνώσεις σε κατάλληλες ψηφιακές εικόνες.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Ανάλυση εικόνας (Resolution) / Διορθωτικές επεμβάσεις (Retouch) / Επιλογές (Selection) / Επίπεδα εργασίας (Layers) / Ιστόγραμμα (Histogram) / Μέγεθος εικόνας (Image Size) / Τονικότητα/Αντίθεση (Brightness/Contrast) / Τυπογραφικοί χαρακτήρες (Type) / Χρωματικές διορθώσεις (Color Correction) / Φίλτρα (Filter).

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (1), Εργαστήριο (2), Σύνολο (3).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΨΗΦΙΑΚΗ ΕΙΚΟΝΑ ΚΑΙ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
2	ΤΕΧΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΕΙΚΟΝΑΣ
3	ΚΟΠΗ, ΠΕΡΙΣΤΡΟΦΗ ΚΑΙ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΕΙΚΟΝΑΣ
4	ΕΠΙΛΟΓΕΣ ΚΑΙ ΕΠΙΠΕΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
5	ΤΟΝΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΧΡΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ
6	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΑ ΦΙΛΤΡΑ ΚΑΙ ΣΤΑ ΕΦΕ
7	ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΚΕΙΜΕΝΟΥ
8	ΔΙΟΡΘΩΤΙΚΕΣ ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ ΡΕΤΟΥΣ

Κείμενο αναφοράς

2.3.E.1 | ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΨΗΦΙΑΚΗ ΕΙΚΟΝΑ ΚΑΙ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η μαθησιακή υποενότητα «Εισαγωγή στην ψηφιακή εικόνα και στο περιβάλλον εργασίας» αναφέρεται στην εισαγωγή της ψηφιακής εικόνας ως προς τη δομή της και την παρουσίαση του περιβάλλοντος εργασίας ενός λογισμικού για την ηλεκτρονική επεξεργασία της. Οι ψηφιακές εικόνες, προκειμένου να υποστούν επεξεργασία και αξιοποίηση, προετοιμάζονται με εργαλεία και βοηθήματα της σύγχρονης τεχνολογίας σε διάφορες πλατφόρμες και με διάφορα λογισμικά. Όλες οι εφαρμογές, ανεξάρτητα από τη δημοφιλή τους, λειτουργούν με τις επεμβάσεις στα εικονοστοιχεία (pixels) ως προς το χρώμα και τη θέση τους. Σημαντικό είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να γνωρίσουν τη δομή των ψηφιακών εικόνων και το περιβάλλον εργασίας, ώστε να μπορούν να εργαστούν αποτελεσματικά με τις εργασίες των εικόνων.

Η πρώτη επαφή των εκπαιδευομένων με τον χώρο εργασίας, τους δίνει τη δυνατότητα να εκτιμήσουν τις δυνατότητες που τους προσφέρει η σύγχρονη τεχνολογία για την επεξεργασία των εικόνων. Έτσι, αναφέρονται οι παλέτες (palettes), τα μενού (menu), τα μετρικά συστήματα (units), οι χάρακες (rulers) και η γενική εικόνα του χώρου εργασίας (workspace). Επίσης, αναφέρονται οι διαφορές των διανυσματικών (vector) και ράστερ εικόνων (raster/bitmap), τα εικονοστοιχεία (pixels) που αποτελούν τη δομή μιας εικόνας ράστερ, η ψηφιοποίηση, δηλαδή η αρχική λήψη εικόνας, η αναδειγματοληψία (resampling) κ.ά.

Η εν λόγω μαθησιακή υποενότητα αποτελεί τη βάση για την απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων που αφορούν την ψηφιακή επεξεργασία για τη βελτίωση, δημιουργία και δημοσίευση εικαστικών εικόνων και φωτογραφιών.

2.3.E.2 | ΤΕΧΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΕΙΚΟΝΑΣ

Η υποενότητα «Τεχνικά χαρακτηριστικά ψηφιακής εικόνας» αναφέρεται στα χαρακτηριστικά εκείνα που περιγράφουν μια εικόνα ως προς την ανάλυση (resolution), το

χρωματικό μοντέλο (color model), το βάθος χρώματος (color depth), το μέγεθος της εικόνας (image size), τη μορφή αρχείου αποθήκευσης (save as) και τις αλλαγές τους. Τα χαρακτηριστικά αυτά είναι που ορίζουν την καταλληλότητα ενός αρχείου για τις διάφορες δημοσιεύσεις ή εκτυπώσεις. Σε αυτό το σημείο πρέπει να επισημανθεί πως οι επεξεργασίες αυτές αφορούν τη διαχείριση του αρχείου και όχι του περιεχομένου ή την αισθητική της εικόνας.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα έρθουν σε επαφή με τα χρωματικά μοντέλα των ψηφιακών εικόνων όπως RGB, CMYK, Indexed, Lab, Grayscale κ.λπ., με τους συνηθέστερους τύπους αρχείων (π.χ. TIFF, JPEG, PSD, PNG, PDF κ.λπ.), το χρωματικό βάθος που μετρείται σε δυαδικά ψηφία (binary digits, bits), τα μεγέθη των εικόνων σε πλάτος και ύψος (dimensions) με διάφορες μονάδες μέτρησης (units) και σε εικονοστοιχεία (pixels). Επίσης, με το παράθυρο των αρχείων που αναγράφονται οι πληροφορίες του περιεχομένου (όνομα αρχείου, χρωματικό μοντέλο, βάθος χρώματος, τύπος αποθήκευσης και ποσοστό εμφάνισης στην οθόνη). Παράλληλα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μάθουν για τα είδη των αρχείων που θα χρησιμοποιήσουν σε ηλεκτρονικές δημοσιεύσεις ή εκτυπώσεις, ώστε να προβούν στην επιλογή των κατάλληλων αρχείων και στις προσαρμογές τους. Σημαντικό είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να εστιάσουν την προσοχή τους στις αλλαγές των αρχείων ως προς το μέγεθος, την ανάλυση και το χρωματικό μοντέλο διασφαλίζοντας τη μέγιστη ποιότητα των εικόνων για κάθε εφαρμογή (image size, resample, color mode, save as κ.λπ.).

2.3.E.3 | ΚΟΠΗ, ΠΕΡΙΣΤΡΟΦΗ ΚΑΙ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΕΙΚΟΝΑΣ

Οι πρωτογενείς εικόνες που καλούνται οι εκπαιδευόμενοι/-ες να διαχειριστούν πολλές φορές έχουν ανάγκη περικοπής, περιστροφής ή και μετασχηματισμού, ώστε να αναδειχθεί το περιεχόμενό τους. Η περικοπή συνήθως ονομάζεται καδράρισμα και αφορά τον περιορισμό της εικόνας στο ουσιαστικό της περιεχόμενο. Η περιστροφή είναι αναγκαία για την ορθή τοποθέτηση του περιεχομένου μέσα στο παράθυρο του αρχείου ώστε ο ορίζοντας να είναι παράλληλος με τη βάση της. Πολλές φορές η περιστροφή κατά την επεξεργασία αναφέρεται και ως ίσιωμα ή ορθογώνιασμα. Τα διάφορα στιγμιότυπα/φωτογραφίες, αν έχουν υπερβολική προοπτική με μεγάλες γωνίες κλίσης, σκόπιο είναι να διορθώνονται για να μην φαίνονται παραμορφωμένες. Σε αυτή την περίπτωση μετασχηματίζουμε την εικόνα και προβαίνουμε εκ νέου σε περικοπή. Εκτός από την περικοπή, μπορεί να γίνει αλλαγή μεγέθους καμβά (canvas size) της πρωτογενούς εικόνας που εξυπηρετεί στην προσθήκη ή αφαίρεση μέρους εικόνας. Μετασχηματισμοί συνήθως νοούνται η περιστροφή (rotate), η κλίση (skew), η παραμόρφωση/διαστρόφη (distort), η προοπτική (perspective) κ.ά. Η μαθησιακή αυτή υποενότητα εστιάζεται στα εργαλεία κοπής (crop), περιστροφής (rotate) και μετασχηματισμών (transform).

Κατά τη διάρκεια της μαθησιακής υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξοικειωθούν με πρακτικά παραδείγματα και ασκήσεις ώστε να μπορούν να περικόψουν

μέρος εικόνας που πρέπει να απομακρυνθεί, να ισιώσουν μια εικόνα σε σχέση με τον ορίζοντα ή με άλλο σημείο αναφοράς και αν είναι απαραίτητο, να προσαρμόσουν την προοπτική της.

2.3.E.4 | ΕΠΙΛΟΓΕΣ ΚΑΙ ΕΠΙΠΕΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα αποτελεί ένα σημαντικό μέρος της μαθησιακής ενότητας «Ηλεκτρονική Επεξεργασία Εικόνας Ι», καθώς επιδιώκει να παράσχει στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες για διαδικασίες επεξεργασίας που αλλάζουν την εμφάνιση μιας εικόνας σε επιλεκτικά σημεία με προσθήκη διαφόρων αντικειμένων όπως τεμαχίων εικόνας, χρωμάτων, κειμένου, γραφικών, έξυπνων αντικειμένων κ.λπ. Για να επιτευχθεί ικανοποιητικό αποτέλεσμα, σημαντικό είναι να πραγματοποιούνται καλές επιλογές και να υπάρχει η δυνατότητα επεξεργασιών και επεμβάσεων σε όλη τη διάρκεια της εργασίας, ακόμα και μετά την αποθήκευση του αρχείου. Οι επιλογές (selection) είναι η βασική ενέργεια που απομονώνει μέρος μιας εικόνας ώστε να μπορέσει το μέρος αυτό να υποστεί επεξεργασία χωρίς να επηρεαστεί η υπόλοιπη εικόνα. Οι διάφορες προσθήκες τοποθετούνται σε επίπεδα εργασίας (layers) τα οποία οργανώνονται σε παλέτα και προσφέρουν αυτόνομες δυνατότητες επεξεργασίας στα περιεχόμενά τους.

Τα εργαλεία και οι επιλεγμένες μέθοδοι επεξεργασίας εικόνας εξασφαλίζουν την ποιότητα του αποτελέσματος τόσο σε πρωτότυπες συνθέσεις όσο και σε αληθοφανείς μεταβολές. Παρουσιάζονται τα σημαντικότερα εργαλεία επιλογής, όπως η ομάδα των λάσο, τα εργαλεία χρωματικής ανίχνευσης (μαγικό ραβδί), η μέθοδος της γρήγορης μάσκας (quick mask) κ.λπ. Ένα μέρος της εικόνας, όταν επιλεγεί, μπορεί να δεχθεί επεξεργασίες όπως αντιγραφή, μετακίνηση, αυξομείωση, παραμόρφωση, αλλαγή χρώματος κ.λπ. Αυτή η ενέργεια είναι πολύ χρήσιμη για τον εμπλουτισμό εικόνων με εικαστικό περιεχόμενο ή για εμπορικές φωτογραφίες. Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι όταν, για λόγους οικονομίας, τα μοντέλα φωτογραφίζονται για ένα προϊόν και στη συνέχεια σε αυτό αλλάζει μόνο το χρώμα.

2.3.E.5 | ΤΟΝΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΧΡΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ

Η εν λόγω μαθησιακή υποενότητα εξετάζει τις ρυθμίσεις της τονικότητας και της χρωματικής ισορροπίας. Οι πρωτογενείς εικόνες, για τεχνικούς λόγους, κατά την ώρα της λήψης έχουν τονικές και χρωματικές απώλειες. Είναι σκόπιμο να διορθωθούν με τις απαραίτητες ρυθμίσεις για το επιθυμητό αποτέλεσμα το οποίο μπορεί να είναι φυσικής ή φανταστικής απεικόνισης.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες αρχικά θα εξετάσουν τις παραμέτρους της τονικότητας, όπως είναι η φωτεινότητα και η αντίθεση, καθώς και των χρωμάτων, όπως είναι η απόχρωση (χροιά), ο κορεσμός και ο τόνος. Στα λογισμικά επεξεργασίας εικόνας διατίθενται πλήθος εργαλείων και βοηθημάτων για τη διαχείριση αυτών των παραμέτρων. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες σκόπιμο είναι να εστιάσουν την προσοχή τους στο ιστόγραμμα

(histogram) που δείχνει γραφικά την κατανομή των pixel σε μια εικόνα, ώστε να διακρίνουν αν μια εικόνα έχει αρκετές λεπτομέρειες για διορθώσεις. Οι διορθώσεις μπορούν να γίνουν στα χρωματικά κανάλια μέσω καμπυλών (curves), επιπέδων (levels), χρωματικής εξισορρόπησης (color balance), αλλαγής χρωμάτων (hue/saturation) κ.ά. Σημαντικό είναι, εκτός από τις αριθμητικές τιμές των χρωμάτων, να λαμβάνεται υπόψη και η αισθητική της εικόνας για τις ρυθμίσεις τόσο της τονικότητας όσο και των χρωματικών αλλαγών. Εκτός από τις ρυθμίσεις βελτίωσης μπορούν να γίνουν αντικαταστάσεις χρωμάτων, δοκιμές σε χρωματικές λύσεις, αντιστροφές χρωμάτων, αυξομείωση τονικής έντασης κ.ά.

2.3.E.6 | ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΑ ΦΙΛΤΡΑ ΚΑΙ ΣΤΑ ΕΦΕ

Τα φίλτρα και τα εφέ αποτελούν τα δυνατότερα εργαλεία διαφοροποίησης των εικόνων. Μπορούν να τη βελτιώσουν, να την παραμορφώσουν ή να την αλλάξουν δραματικά. Στην ουσία δεν είναι τίποτα περισσότερο από μαθηματικούς τύπους που αλλάζουν τις λειτουργίες των εικονοστοιχείων (pixel) ή ομάδων από εικονοστοιχεία με συγκεκριμένο τρόπο. Αυτό που μπορεί να αλλάξει σε ένα εικονοστοιχείο είναι η φωτεινότητα, ο κορεσμός, η χροιά και η θέση του σε σχέση με τα άλλα εικονοστοιχεία. Ανάλογα με τον τύπο του φίλτρου, κάποια δουλεύουν διακριτικά και άλλα έντονα και επιδεικτικά. Γενικά, υπάρχουν διάφορες κατηγορίες φίλτρων όπου τα πιο συνηθισμένα είναι τα κατασκευαστικά, τα καταστροφικά, τα τύπου εφέ, ειδικής απόδοσης κ.ά. Τα κατασκευαστικά φίλτρα (blur, noise, sharpen κ.ά.) είναι αυτά που χρησιμοποιούνται κυρίως για τη βελτίωση των εικόνων που προορίζονται για εκτύπωση ή δημοσίευση. Τα καταστροφικά (distort, pixelate, stylize κ.ά.) μπορούν να αλλοιώσουν ολοκληρωτικά την εικόνα, ενώ άλλα φίλτρα παράγουν καλλιτεχνικό εφέ, τεχνικές ζωγραφικής (artistic, strokes, sketch, texture κ.ά.), εφέ φωτισμού κ.ά. Διάφοροι επαγγελματίες χρησιμοποιούν φίλτρα για τα έργα τους όπως φωτογράφοι, γραφίστες, ζωγράφοι, διαφημιστές κ.ά. με εντυπωσιακά αποτελέσματα.

Συνολικά, αυτή η ενότητα επιδιώκει να παράσχει στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες τις απαραίτητες γνώσεις για την αισθητική παρέμβαση των εικόνων τόσο για τη βελτίωση όσο και για τη δραματική αλλαγή των εικονοστοιχείων (pixels). Οι εκπαιδευόμενοι/-ες σκόπιμο είναι να δώσουν έμφαση στις δυνάμεις των φίλτρων και τις ρυθμίσεις τους όπου με πειραματισμούς θα εξοικειωθούν με τις αισθητικές αλλαγές και αλλοιώσεις.

2.3.E.7 | ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Το κείμενο είναι κάτι περισσότερο από γραπτές λέξεις. Είναι ένα σημαντικό μέρος της οπτικής επικοινωνίας οποιασδήποτε διάταξης, ένα δυνατό οπτικό στοιχείο ικανό να εκφράζει ιδέες. Ο τρόπος που δείχνουν οι λέξεις μπορεί να εμπνεύσει στον θεατή περισσότερα μηνύματα από αυτά που διαβάζει, με αποτέλεσμα η επεξεργασία τους πάνω σε μια εικόνα να είναι από τις πιο δημοφιλείς στις εφαρμοσμένες και

καλές τέχνες. Σε μια εικόνα, μπορούν να εισαχθούν κείμενα ως πληροφοριακά στοιχεία ή και ως εικαστικά στοιχεία.

Σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μάθουν τα είδη και στιλ γραμματοσειρών, την τυπογραφική μονάδα μέτρησης, τις στοιχίσεις των κειμένων, τα διαστήματα μεταξύ γραμμάτων, λέξεων και αράδων, τους τρόπους εισαγωγής κειμένου, τη διαχείριση των κειμένων στα επίπεδα εργασίας, τους κανόνες αναγνωσιμότητας κ.ά. Παράλληλα, τα κείμενα, ως αντικείμενα, επιδέχονται επεξεργασίες ράστερ με εφαρμογές στιλ επιπέδου όπως σκιές, διαφάνειες, χρώματα, περιγράμματα κ.ά. Ένα δυνατό σύνολο εργαλείων και παλετών ελέγχει με ακρίβεια τα χαρακτηριστικά του κειμένου, τη διαμόρφωση και το στιλ του. Τα κείμενα, εκτός των άλλων, έχουν τη δυνατότητα να παίζουν και τον ρόλο της μάσκας για ενθέσεις εικόνων μέσα στο σχήμα τους.

Σημαντικό είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να εστιάσουν την προσοχή τους στους κανόνες τυπογραφίας για τη στοίχιση των κειμένων (align) και αναγνωσιμότητας για επιλογή κατάλληλων μεγεθών και στιλ γραμματοσειρών, επίσης στους τεχνικούς όρους που χρησιμοποιούνται όπως γραμματοσειρά (font), διάστιχο (leading), απόσταση μεταξύ χαρακτήρων (kerning), συλλαβισμός (hyphenation) κ.ά.

2.3.E.8 | ΔΙΟΡΘΩΤΙΚΕΣ ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ ΡΕΤΟΥΣ

Στην εν λόγω μαθησιακή υποενότητα οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μάθουν τα εργαλεία και τις μεθόδους των διορθωτικών επεμβάσεων για την αποκατάσταση των εικόνων. Οι πρωτογενείς εικόνες, όπως για παράδειγμα οι φωτογραφίες, συνήθως έχουν ατέλειες ή περιοχές με αισθητικά προβλήματα που είναι σκόπιμο να διορθωθούν. Μια κατηγορία εικόνων που συνήθως έχει ανάγκη αποκατάστασης είναι οι τυπωμένες φωτογραφίες με φθορές από γρατσουνιές και λεκέδες ή με φθορές απώλειας κομματιών του χαρτιού. Μια άλλη κατηγορία είναι οι φωτογραφίες – πορτρέτα που χρειάζονται αισθητική διόρθωση στο δέρμα, τα μαλλιά, τα ρούχα κ.λπ. Υπάρχουν βέβαια και άλλες εικόνες που επεμβαίνουμε, όπως για τη ρύθμιση σε βάθος πεδίου ή την τροποποίηση διαφόρων αντικειμένων, κυρίως για καλλιτεχνικούς λόγους.

Στην υποενότητα αυτή θα αναφερθούν τα εργαλεία αποκατάστασης, οι ρυθμίσεις τους και η διαδικασία του ρετούς. Το κυριότερο εργαλείο θεωρείται η σφραγίδα κλωνοποίησης (clone stamp) το οποίο μέσω δειγματοληψίας και κλωνοποίησης αποκαθιστά ή εμπλουτίζει διάφορες περιοχές. Το εργαλείο αυτό έχει μεγάλες δυνατότητες ρύθμισης (μέγεθος, σκληρότητα, στιλ) και επιτρέπει επεμβάσεις με μικρές ή μεγάλες δυσκολίες. Άλλα εργαλεία που έχουν παρόμοια τεχνική είναι η θεραπευτική βούρτσα (healing Brush) για ομαλή κλωνοποίηση, το μπάλωμα (patch tool) για μεγάλες περιοχές κ.ά. Μια άλλη κατηγορία εργαλείων που χρησιμοποιούνται στο ρετούς είναι του φωτισμού (dodge Tool), της σκίασης (burn tool), του κορεσμού (sponge tool) κ.ά. που θα χρησιμοποιήσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες για τοπική εξομάλυνση, όξυνση, φωτισμό ή σκίαση των χρωμάτων.

Σε κάθε περίπτωση, σημαντικό είναι να λαμβάνονται καλές αποφάσεις για τη χρήση των εργαλείων ώστε να υπάρξει το επιθυμητό αποτέλεσμα. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα πρέπει να δώσουν προσοχή στις δυνατότητες των εργαλείων και στις ρυθμίσεις τους, αλλά και στη στρατηγική που θα ακολουθήσουν για τις διορθωτικές επεμβάσεις ρετούς.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Παπαμάρκος, Ν. (2013). *Ψηφιακή επεξεργασία & ανάλυση εικόνας*. Ξάνθη: Ιδιωτική έκδοση.
2. Freeman, M. (2008). *Ο πλήρης οδηγός για την ψηφιακή φωτογραφία* (μτφρ. Κ. Καρανικολός). Αθήνα: Εκδόσεις Κλειδάριθμος.

Συμπληρωματικές

1. Λυκάκης, Μ. (2011). *Ψηφιακή Φωτογραφία Photoshop Lightroom*. Αθήνα: Εκδόσεις Leica Academy – Ακαδημία Δημιουργικής Φωτογραφίας.
2. Βασιλάκος, Α. (2008). *Ψηφιακές μορφές τέχνης*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Τζιόλα.

2.3.ΣΤ • ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΤΗΝ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ Ι

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Η μαθησιακή ενότητα «Πρακτική Εφαρμογή στην Ειδικότητα Ι» αναφέρεται στη διαχείριση και αξιοποίηση των γνώσεων και δεξιοτήτων όπως προκύπτουν από τα αντικείμενα κατάρτισης των υπόλοιπων μαθησιακών ενότητων των προηγούμενων εξαμήνων, με στόχο την ενίσχυση των επαγγελματικών δεξιοτήτων και ικανοτήτων των εκπαιδευομένων. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν να συνδυάζουν τις γνώσεις και τις τεχνικές, ακολουθώντας όλες τις διαδικασίες της παραγωγής ζωγραφικού έργου. Ανατίθεται φιλοτέχνηση έργου ή σειράς έργων ή γραπτής εργασίας σε ατομικό ή ομαδικό επίπεδο, με σκοπό τη συνδυαστική έμπρακτη χρήση και τον εμπλουτισμό των γνώσεων και δεξιοτήτων που έχουν αποκτήσει (π.χ. ομαδικό ζωγραφικό έργο σε δημόσιο χώρο). Προτείνεται η επίσκεψη σε εργαστήρια ή χώρους επαγγελματιών της τέχνης (ζωγραφικής, γλυπτικής, χαρακτικής, αγιογραφίας, κεραμικής κ.ά.), με ευρύτερο στόχο την απόκτηση μιας ολοκληρωμένης εμπειρίας σχετικά με τις απαιτήσεις, τις δυνατότητες αλλά και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει ο/η επαγγελματίας της τέχνης. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες παρατηρούν και καταγράφουν σε ημερολόγιο (ημερολόγιο εργασίας, sketchbook κ.ά.) τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας του χώρου, αλλά και οτιδήποτε άλλο θα μπορούσαν να αξιολογήσουν ως σημαντικό (συζητήσεις με τον/την καλλιτέχνη/-ίδα κ.ά.).

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Εφαρμόζουν τη νέα γνώση όπως αυτή προκύπτει από τα αντικείμενα κατάρτισης,
- Αποκτούν μια ολοκληρωμένη εμπειρία για τις απαιτήσεις, τις δυνατότητες αλλά και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει ο/η επαγγελματίας της τέχνης,
- Αντιληφθούν τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας ενός καλλιτεχνικού εργαστηρίου,
- Ακολουθούν όλες τις διαδικασίες παραγωγής ζωγραφικού έργου,
- Αξιοποιούν ημερολόγιο εργασίας, Sketchbook κ.ά.,
- Δημιουργούν προσωπικό έργο ή σειρά έργων, σε ατομικό ή ομαδικό επίπεδο, με σκοπό τη συνδυαστική χρήση των γνώσεων και δεξιοτήτων που έχουν αποκτήσει,
- Συνεργάζονται προκειμένου να φιλοτεχνήσουν ομαδικά έργα,
- Δημιουργούν ομαδικό έργο σε δημόσιο χώρο,
- Βελτιώσουν το ύφος της ζωγραφικής που τους/τις ενδιαφέρει μέσα από ομαδικές και ατομικές εργασίες.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Εργαστήριο ζωγραφικής / Ματιέρα / Ύφος / Αφηρημένη τέχνη / Παρατήρηση / Sketchbook.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (0), Εργαστήριο (3), Σύνολο (3).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ
2	ΥΛΙΚΑ ΚΑΙ ΜΕΣΑ ΕΚΦΡΑΣΗΣ
3	Η ΙΔΕΑ
4	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ
5	ΑΦΗΡΗΜΕΝΗ ΤΕΧΝΗ
6	ΥΦΟΣ

Κείμενο αναφοράς

2.3.ΣΤ.1 | ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ

Η παρούσα μαθησιακή υποενότητα εστιάζεται στον τρόπο οργάνωσης ενός εργαστηρίου ζωγραφικής. Αρχικά, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα πρέπει να κατανοήσουν τη σημασία του εργαστηρίου για την παραγωγή του ζωγραφικού έργου. Ο χώρος, τα υλι-

κά, τα ερεθίσματα, οι ιδέες, τα μέσα έκφρασης και η καλλιτεχνική πρακτική αποτελούν τα βασικά συστατικά στοιχεία ενός εικαστικού εργαστηρίου. Οι ιδιαιτερότητες του ατομικού και του ομαδικού εργαστηρίου θα γίνουν αντικείμενο συζήτησης από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες και τον/την εκπαιδευτή/-τρια προκειμένου να γίνουν αντιληπτές οι διακριτές τους λειτουργίες. Το ατομικό εργαστήριο, ως χώρος προσωπικής συγκέντρωσης και έκφρασης, και το ομαδικό εργαστήριο, ως πεδίο συνύπαρξης, αλληλεπίδρασης και ομαδικής εργασίας, θα προβληματίσει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στη συζήτησή τους με τον/την εκπαιδευτή/-τρια, με του/της οποίου/-ας τη βοήθεια και την καθοδήγηση, θα μπορέσουν να οργανώσουν τον χώρο για τις ατομικές ή/και ομαδικές εργασίες που θα κάνουν στο πλαίσιο του μαθήματος και να αντιληφθούν ότι είναι μέλη μιας καλλιτεχνικής κοινότητας.

Παραδείγματα εργαστηρίων διαφόρων καλλιτεχνών από την ιστορία της τέχνης (π.χ. εργαστήρια Μπέικον, Τζιακομέτι, Πόλοκ κ.ά.) θα γίνουν αφορμές συζήτησης προκειμένου να καταλάβουν το εργαστήριο ως προέκταση της προσωπικότητας του καλλιτέχνη. Για την καλύτερη δυνατή απόδοση του εργαστηρίου, επιλέγεται ο κατάλληλος χώρος ο οποίος θα πρέπει να πληροί όλες τις προδιαγραφές για την ασφάλεια και την υγιεινή των εκπαιδευομένων με επαρκή αερισμό και φωτισμό, τον απαραίτητο εξοπλισμό, την εργονομία καθώς και επαρκή χώρο για κάθε εκπαιδευόμενο/-η ώστε να μπορεί να οργανώσει τις εργασίες του/της. Στο πλαίσιο του μαθήματος, μπορούν να πραγματοποιηθούν επισκέψεις σε εργαστήρια ατομικά και ομαδικά όπως εργαστήρια ζωγραφικής, αγιογραφίας, εργαστήρια Σχολών Καλών Τεχνών, εργαστήρια σκηνογραφίας, διακόσμησης κ.λπ., προκειμένου να πάρουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες ιδέες και ερεθίσματα για τη λειτουργία του δικού τους εργαστηρίου και την ανανέωση της καλλιτεχνικής τους πρακτικής.

2.3.ΣΤ.2 | ΥΛΙΚΑ ΚΑΙ ΜΕΣΑ ΕΚΦΡΑΣΗΣ

Στην υποενότητα αυτή, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα ασχοληθούν με τα υλικά και τα μέσα έκφρασης που θα χρησιμοποιήσουν για την παραγωγή έργων ζωγραφικής. Αρχικά, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα πρέπει να καταλάβουν πως η χρήση των υλικών και των μέσων για την παραγωγή εικαστικών έργων εξελίσσεται μέσα στον χρόνο και επηρεάζεται από πολλούς παράγοντες. Τα υλικά και τα μέσα που έχει στη διάθεση του ο καλλιτέχνης εξαρτώνται από τη γενικότερη εξέλιξη του πολιτισμού και της τεχνολογίας, από το τοπικό κλίμα, τις πολιτιστικές συνθήκες, την οικονομική κατάσταση, τις δικές του εκφραστικές ανάγκες, τον ρόλο της τέχνης στην εποχή και την κοινωνία που βρίσκεται.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, με τη σπουδή τους σε αυτή την υποενότητα, αναμένεται ότι θα μπορούν να κατηγοριοποιούν τα υλικά και τα μέσα ζωγραφικής και να αναλύουν τη σύστασή τους και θα ανακαλύψουν τις εκφραστικές ιδιότητές τους. Χρωστικές, τέμπρες, ακουαρέλες, λάδια, παστέλ, πινέλα, βοηθητικά μέσα και συνδετικά υλικά ζωγραφικής (medium), επιφάνειες εργασίας, καμβάδες χαρτιά, μολύβια, μελάνια, σωληνάρια, μαρκαδόροι, σπρέι κ.λπ. Επίσης, θα μπορούν να εξηγούν τις ετικέ-

τες στις συσκευασίες των προϊόντων αυτών, τις συμβατότητές τους, θα προχωρούν στις απαραίτητες προετοιμασίες επιφανειών, μέσων και υλικών και θα είναι σε θέση να προβλέπουν την αντοχή τους, τις αντιδράσεις τους και τις μεταβολές τους στον χρόνο. Επιπλέον, θα μπορούν να συντηρούν και να αποθηκεύουν τα υλικά τους με ασφάλεια και λειτουργικότητα. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι σε θέση να χρησιμοποιούν τα υλικά και τα μέσα ζωγραφικής με ορθό και ασφαλή τρόπο, τις κατάλληλες περιβαλλοντικές συνθήκες και τα απαραίτητα μέσα προστασίας για την προφύλαξη της υγείας τους. Τέλος, θα μελετήσουν την ιστορική διαδρομή των υλικών μέσα στην τέχνη και θα πειραματιστούν εικαστικά με αυτά ώστε να εξερευνήσουν τις τεχνικές χρήσης τους και τις εκφραστικές τους δυνατότητες ώστε να επιλέξουν εκείνα που τους ταιριάζουν.

2.3.ΣΤ.3 | Η ΙΔΕΑ

Η παρούσα μαθησιακή υποενότητα διερευνά τους τρόπους γέννησης μιας ιδέας για τη δημιουργία ενός ζωγραφικού έργου. Αρχικά, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα πρέπει να κατανοήσουν ότι η γέννηση μιας ιδέας για τη δημιουργία ενός ζωγραφικού έργου ή/και ενός εικαστικού έργου γενικότερα, είναι αποτέλεσμα μιας σύνθετης διαδικασίας και όχι μιας στιγμιαίας έμπνευσης. Η παρατήρηση, η εξάσκηση στο σχέδιο και στις τεχνικές της ζωγραφικής, οι αρχές της σύνθεσης, η γνώση των θεματικών κατηγοριών της ζωγραφικής, το χρώμα, καθώς και η ιστορία της τέχνης αποτελούν πολύ βασικές προϋποθέσεις για τη γέννηση μιας ιδέας. Οι βιογραφίες και οι απόψεις των καλλιτεχνών/-ιδων για το έργο τους και τις πηγές έμπνευσης τους αποτελούν, επίσης, σημαντικές πηγές πληροφόρησης σχετικά με τη γέννηση μιας ιδέας για την παραγωγή ενός έργου τέχνης.

Επιπρόσθετα, στις παραπάνω προϋποθέσεις, θέματα πολιτισμού, κοινωνικοί προβληματισμοί, καθώς και η ενασχόληση με τις υπόλοιπες τέχνες προσφέρουν ποικίλα ερεθίσματα τα οποία μπορούν να μετεξελιχθούν σε ιδέες ζωγραφικών έργων. Ημερολόγια εργασίας και τετράδια σχεδίων (sketchbooks) μπορούν να αξιοποιηθούν από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες προκειμένου να κρατούν σημειώσεις, να κάνουν σχέδια εκ του φυσικού αλλά και από τη φαντασία τους. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες μπορούν, επίσης, να φτιάχνουν σε αυτά τα Sketchbooks εικόνες με κολάζ και να πειραματίζονται με μεικτές τεχνικές στο πλαίσιο μιας βιωματικής επαφής των εκπαιδευομένων με τον κόσμο των εικαστικών τεχνών. Τέλος, η παρουσίαση και η συζήτηση όλων των παραπάνω με τον/την εκπαιδευτή/-τρια και τους/τις υπόλοιπους/-ες εκπαιδευόμενους/-ες θα βοηθήσει στην ανάδειξη των πτυχών της ιδέας που τους/τις απασχολεί.

2.3.ΣΤ.4 | ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

Η παρούσα μαθησιακή υποενότητα ασχολείται με τη ζωγραφική αποτύπωση και έκφραση μέσω της παρατήρησης. Αρχικά, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα κατανοήσουν πως η ζωγραφική είναι μια κατεξοχήν οπτική τέχνη. Η παρατήρηση, λοιπόν, ως μια δια-

δικασία προσοχής και εστίασης της όρασης και του νου στο περιβάλλον αποτελεί διαχρονικά μια βασική πηγή έμπνευσης για τη ζωγραφική έκφραση. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα καταλάβουν πως η παρατήρηση είναι μια σύνθετη και πολυεπίπεδη διαδικασία. Η παρατήρηση ενός τοπίου, ενός ανθρώπου, ενός προσώπου, της φύσης, ενός φύλλου δέντρου, η παρατήρηση των αλλαγών του φωτός και της σκιάς στο πέρας της μέρας κ.λπ. θα δώσουν την ευκαιρία στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες να αντιληφθούν την παρατήρηση ως μια εμπειρία ανακάλυψης του περιβάλλοντος, της φύσης και του κόσμου.

Στη συνέχεια, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα ασχοληθούν με την παρατήρηση και την καλλιτεχνική έκφραση με δύο τρόπους. Ο ένας τρόπος αφορά την παρατήρηση ως αποτέλεσμα καλλιτεχνικής έκφρασης και άποψης μέσα από την ιστορία της τέχνης π.χ. η πανοραμική θέαση ενός τοπίου σε ένα κινέζικο σχέδιο, τα σημειωματάρια του Λεονάρντο ντα Βίντσι με τις παρατηρήσεις του για τη φύση και τον άνθρωπο κ.ά., καθώς και οι τεχνοτροπίες δημιουργίας των έργων αυτών. Ο άλλος τρόπος αφορά την εργαστηριακή άσκηση των εκπαιδευόμενων με βάση την παρατήρηση. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, έχοντας στη διάθεσή τους μια ευρεία γκάμα μέσων και υλικών και τεχνικών, θα προσδιορίσουν τα θέματα παρατηρήσεων τα οποία θα διερευνήσουν προκειμένου να τα αποτυπώσουν εικαστικά. Ενδεικτικά θέματα αποτελούν οι υφές της φύσης και των αντικειμένων, η παρατήρηση ενός τοπίου σε διαφορετικές φάσεις της μέρας, η παρατήρηση του φωτός και της σκιάς, η παρατήρηση της φωτογραφικής αποτύπωσης, η παρατήρηση του χρόνου, η παρατήρηση του εαυτού, η παρατήρηση της κοινωνικής ζωής, η παρατήρηση σε λεπτομέρειες έργων τέχνης κ.ά.

2.3.ΣΤ.5 | ΑΦΗΡΗΜΕΝΗ ΤΕΧΝΗ

Σε αυτή την υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα έρθουν σε επαφή με το αφηρημένο, ως στοιχείο της ζωγραφικής τέχνης. Αρχικά, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα πρέπει να αντιληφθούν ότι τα μορφολογικά στοιχεία της ζωγραφικής δεν συνδέονται απαραίτητα με την αναπαράσταση του φυσικού κόσμου. Φέρνοντας παραδείγματα αρχικά από την τέχνη της μουσικής, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μπορέσουν να καταλάβουν ότι η τέχνη μπορεί να δημιουργεί τους δικούς της κώδικες. Μέσα από το έργο εικαστικών των αρχών του 20ού αιώνα και ιδίως αυτών της αφηρημένης τέχνης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα διαπιστώσουν πως η ζωγραφική έχει τη δική της εικαστική γλώσσα. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, ήδη στα μαθησιακά αντικείμενα των αρχών σύνθεσης και της οπτικής αντίληψης, έχουν κατανοήσει πως ακόμη και πίσω από έναν ρεαλιστικό πίνακα κρύβεται μια αφηρημένη οργάνωση σχημάτων η οποία λειτουργεί ως δομικός σκελετός. Επιπλέον, μέσα από τη μελέτη της χρωματολογίας θα έρθουν σε επαφή με τα χαρακτηριστικά των χρωμάτων τα οποία είναι επίσης αφηρημένα.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα καταλάβουν πως αυτά τα μορφολογικά στοιχεία μπορούν να είναι τα ίδια ζητούμενα της ζωγραφικής και πως έχουν άπειρες και πολύ ισχυρές δυνατότητες καλλιτεχνικής έκφρασης. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, μέσα από τη μελέ-

τη στο εικαστικό και εκπαιδευτικό έργο καλλιτεχνών της σχολής του Bauhaus, όπως ο Καντίνσκι, ο Κλέε, ο Άλμπερς, ο Ίττεν κ.ά., θα έχουν την ευκαιρία να έρθουν σε επαφή με την εικαστική σκέψη και την αφηρημένη τέχνη αυτής της σχολής, τους οπτικούς και εκφραστικούς της κώδικες και να κάνουν εργαστηριακές των παιδαγωγικών σημειώσεων αυτών των καλλιτεχνών. Τέλος, οι εκπαιδευόμενοι/-ες, μέσα από τη σπουδή τους στην αφηρημένη τέχνη, θα έχουν την ευκαιρία να χρησιμοποιήσουν διάφορα μέσα και υλικά και να διαμορφώσουν υφές και ματιέρες.

2.3.ΣΤ.6 | ΥΦΟΣ

Στην παρούσα υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα διερευνήσουν το «ύφος» στην τέχνη της ζωγραφικής. Αρχικά, οι εκπαιδευόμενοι θα καταλάβουν μέσα από απλά παραδείγματα ότι το «ύφος» υπάρχει ως χαρακτηριστικό γνώρισμα στην καθημερινή ζωή, από την υπογραφή και τον ιδιαίτερο γραφικό χαρακτήρα του κάθε ανθρώπου, την έκφραση της ομιλίας του, τα ρούχα που φοράει κ.λπ. Έπειτα, μέσα από τις δικές τους εργασίες θα διαπιστώσουν πως κάθε εκπαιδευόμενος/-η αφήνει ένα δικό του/της ξεχωριστό αποτύπωμα, ή αλλιώς τη δική του/της «γραφή».

Στη συνέχεια, μέσα από τη μελέτη τους στην ιστορία της τέχνης και τις εργασίες τους στις τεχνικές της ζωγραφικής θα αρχίσουν να καταλαβαίνουν το σтил και το ύφος ως δύο έννοιες που άλλοτε αλληλεπικαλύπτονται και άλλοτε διαχωρίζονται ανάλογα με το πώς αναγνωρίζονται τα χαρακτηριστικά ενός καλλιτεχνικού ρεύματος, ενός καλλιτέχνη, ακόμη και ενός πίνακα/εικαστικού έργου. Από το σтил «μπαρόκ» μέχρι το δραματικό στοιχείο των έργων του Καραβάτσο και από το σтил “Art Nouveau” μέχρι την υπαρξιακή «Κραυγή» του Μουνκ καθώς και μέσα από άλλα παραδείγματα, οι εκπαιδευόμενοι θα συνειδητοποιήσουν ότι το προσωπικό «ύφος» δεν αφορά μόνο μια χαρακτηριστική και αναγνωρίσιμη ζωγραφική τεχνοτροπία, αλλά και ότι αντανάκλα μια ιδιαίτερη καλλιτεχνική στάση και άποψη.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες μπορούν, με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτή/-τριας, να πραγματοποιήσουν ατομικές και ομαδικές εργασίες με αφορμή το έργο συγκεκριμένων καλλιτεχνών/-ιδων ή περιόδων τέχνης και να πειραματιστούν εικαστικά πάνω στις δικές τους καλλιτεχνικές αναζητήσεις ώστε να αρχίσουν να διαμορφώνουν το ζωγραφικό τους ύφος. Τέλος, μπορούν μέσα από την έκθεση και την παρουσίαση των σπουδών τους να συζητήσουν μέσα στην ομάδα και να αναστοχαστούν προκειμένου να εξελίξουν το ύφος που τους ενδιαφέρει.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Klee, P. (1989). *Η Εικαστική Σκέψη. Τα Μαθήματα στη Σχολή Μπαουχάουζ* (τόμοι I και II), (μτφρ. Α. Μοσχονά). Αθήνα: Εκδόσεις Μέλισσα.
2. Kandinsky, W. (1981). *Για το πνευματικό στην τέχνη* (μτφρ. Μ. Παράσχης). Αθήνα: Εκδόσεις Νεφέλη.

Συμπληρωματικές

1. Καρύδης, Χ. Χ. (2019). *Τεχνικές και υλικά ζωγραφικών έργων τέχνης: Φορητές εικόνες και πίνακες. Γενικές αρχές προληπτικής συντήρησης*. Αθήνα: Εκδόσεις Ίων.
2. Δανιήλ, Α. & Κορκοβέλου, Α. (χ.χ.). *Εικαστικά: Ζωγραφική, Αγιογραφία, Γλυπτική, Χαρακτική*. Αθήνα: ΙΔΕΚΕ. Ανακτήθηκε την 1η Νοεμβρίου 2023 από: <http://hdl.handle.net/10795/1029>

2.4 • ΕΞΑΜΗΝΟ Δ΄

2.4.A • ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΣΧΕΔΙΟ IV

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Στη μαθησιακή ενότητα «Ελεύθερο Σχέδιο IV» αναφερόμαστε στο ελεύθερο σχέδιο ως σκίτσο, ως μέσο δηλαδή καταγραφής οπτικών στοιχείων με τη μορφή σκίτσου/σκαριφήματος. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες δημιουργούν σκίτσα παίρνοντας θέματα από το περιβάλλον τους. Μπορεί να είναι τοπία, αντικείμενα ή και ανθρώπινες φιγούρες. Θα εντυπώσουν στη σπουδή του πορτρέτου και του ανθρώπινου σώματος και θα μελετήσουν τις αναλογίες και τις βασικές αρχές που τα διέπουν, τόσο στην παραστατική όσο και στην αφαιρετική προσέγγιση. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα δημιουργούν σύνθετες ζωγραφικές συνθέσεις βασισμένες σε σκίτσα και γραπτές παρατηρήσεις που έχουν καταγράψει στο καλλιτεχνικό σημειωματάριό τους (Sketchbook). Αναλύουν και εξετάζουν τις μορφές που μπορεί να πάρει το σκίτσο λόγω των πολλών και διαφορετικών χρήσεων του, το σκίτσο ως σχέδιο πάνω στο οποίο «σημειώνονται» όλες οι πληροφορίες που θα αξιοποιηθούν αργότερα, το σκίτσο ως συνοπτικό και περιεκτικό έργο με αυτόνομη εικαστική, αισθητική και νοηματική αξία. Δύναται ακόμη να εξεταστεί το σκίτσο με τη μορφή κινουμένων σχεδίων, comics, δηλαδή σειρές σχεδίων που αφηγούνται μια ιστορία, καθώς επίσης το σκίτσο ως γελοιογραφία που κρίνει, σχολιάζει, καυτηριάζει, σατιρίζει κ.λπ.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Μετρούν και να αξιοποιούν τις αναλογίες του πορτρέτου και του ανθρώπινου σώματος,
- Σχεδιάζουν από ζωντανή φιγούρα γρήγορες πόζες καταγράφοντας την πρώτη εντύπωση. Γρήγορα σχέδια (σκίτσα) του ενός και των δύο, τριών, πέντε και δέκα λεπτών,
- Αντιλαμβάνονται το σκίτσο και το ελεύθερο σχέδιο ως αυτόνομο καλλιτεχνικό έργο και να δημιουργούν έργα προσωπικής έκφρασης,
- Περιγράφουν τις λειτουργίες του σκίτσου,
- Χρησιμοποιούν γρήγορα και απλά σκίτσα προκειμένου να δημιουργήσουν πιο σύνθετα έργα,
- Δημιουργούν σύνθετες ζωγραφικές συνθέσεις και σκίτσα προσωπικού ύφους,
- Δημιουργούν γελοιογραφίες, καρικατούρες, κόμικς.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Περίγραμμα / Ομιχλώδες / Αποτύπωση / Ανεικονικό / Αφαιρετικό / Αντιγραφή / Κάνναβος.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα
Θεωρία (0), Εργαστήριο (3), Σύνολο (3).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενότητων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΑΝΑΛΟΓΙΕΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ
2	ΓΡΑΜΜΗ
3	ΣΚΙΤΣΟ ΚΑΙ ΓΡΗΓΟΡΗ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ
4	ΑΦΑΙΡΕΣΗ
5	ΚΑΡΤΟΥΝ ΚΑΙ ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑ
6	ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ ΕΡΓΟΥ ΚΑΙ ΣΥΝΘΕΣΗ

Κείμενο αναφοράς

2.4.A.1 | ΑΝΑΛΟΓΙΕΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ

Σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μάθουν τις αναλογίες του ανθρώπινου σώματος. Πιο συγκεκριμένα, θα γνωρίσουν τις αναλογίες του προσώπου και κεφαλής, από μπροστά και πλάι, σώματος και άκρων, καθώς και τις αναλογίες που έχουν τα μέρη του σώματος και κεφαλής, μεταξύ τους και με το όλον. Θα μάθουν ακόμα τις αλλαγές στις αναλογίες του προσώπου και του σώματος στην παιδική και γεροντική ηλικία. Θα εξοικειωθούν με τα σημεία του ανθρώπινου σώματος που κινούνται και το εύρος των κινήσεων που μπορούν να εκτελέσουν, καθώς και με τη στατική και ισορροπία του ανθρώπινου σώματος. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, επίσης, θα εξετάσουν και θα μάθουν να αποδίδουν σχεδιαστικά, μέσω των συσπάσεων μυών, τις διάφορες εκφράσεις του προσώπου.

Η μελέτη των αναλογιών του ανθρώπινου σώματος, της κινησιολογίας του, καθώς και των εκφράσεων του προσώπου δίνει τα εφόδια στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες για άλλες υποενότητες, οι οποίες αφορούν και την ανθρώπινη μορφή. Επίσης, αυτή η μελέτη κρίνεται βασική για όποια εικαστική έκφραση, που θέμα της έχει το ανθρώπινο σώμα. Επειδή το ανθρώπινο σώμα υπήρξε αντικείμενο εικαστικής έκφρασης και έρευνας, διαχρονικά από την προϊστορία μέχρι την εποχή μας, έχει μεγάλη αξία, να μελετηθούν στην ιστορία της τέχνης αυτές οι διαφορετικές μορφές έκφρασης. Η κατάρτιση πολλές φορές, των σωστών αναλογιών, η υπερβολή, ο υπερτονισμός μερών του σώματος, καταδεικνύουν τη σημασία του ανθρώπινου σώματος ως φορέα μηνυμάτων και εικαστικής έκφρασης.

2.4.A.2 | ΓΡΑΜΜΗ

Η γραμμή ήδη εξετάστηκε σε άλλες ενότητες ως πρωτογενές στοιχείο της εικαστικής έκφρασης, ως άξονας στη δόμηση του σχεδίου, ως τρόπος φωτοσκίασης και, γενικά,

ό,τι κι αν κάνουμε στο σχέδιο, προκύπτει από τη γραμμή. Σε αυτή την υποενότητα, εξετάζονται οι εκφραστικές δυνατότητες που έχουν διάφορα είδη γραμμών, στη δημιουργία ενός σχεδίου που την αποκλειστικότητα ή πρωτοκαθεδρία έχει ως εκφραστικό μέσο η γραμμή.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα γνωρίσουν τις ιδιαίτερες ποιότητες που έχει η ευθεία γραμμή, όταν αυτή είναι οριζόντια, κάθετη ή διαγώνια, αλλά και την καμπύλη γραμμή, όταν αυτή είναι κυματοειδής, ακανόνιστη ή ακόμη και κατσαρή. Επίσης, θα μελετήσουν τη γραμμή η οποία διαγράφει γωνίες αμβλείες ή οξείες, τη γραμμή που διαγράφει ένα οποιοδήποτε επαναλαμβανόμενο μοτίβο ή εκείνη η οποία είναι εντελώς άναρχη, ακατάστατη και ενστικτώδης. Θα εξεταστούν επίσης, σε συνδυασμό με τα παραπάνω, τα διάφορα πάχη της γραμμής για την απόδοση έντασης, εκτόνωσης, φωτός και σκιάς. Σε αυτή την υποενότητα, επίσης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα γνωρίσουν και θα εφαρμόσουν το αδιάκοπο, συνεχόμενο σχέδιο ή αλλιώς «μονοκονδυλιά», μια λιτή και περιεκτική μορφή σχεδίου, χρησιμοποιώντας τις διάφορες ποιότητες γραμμής που αναφέρθηκαν πιο πάνω. Το σχέδιο, με μόνο εκφραστικό μέσο τη γραμμή, είναι μια πολύ απαιτητική και δύσκολη εργασία για ένα ενδιαφέρον αποτέλεσμα. Όμως η γνώση των εκφραστικών του ποιοτήτων, φωτίζει με ένα αποκαλυπτικό φως όλη τη διαδικασία του σχεδίου που έχει εξεταστεί ως τώρα. Η γνώση της ποιότητας της γραμμής έχει εφαρμογή και θεμελιώδη σημασία σε κάθε σχεδιαστική και εικαστική διατύπωση.

2.4.A.3 | ΣΚΙΤΣΟ ΚΑΙ ΓΡΗΓΟΡΗ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ

Στις προηγούμενες ενότητες, οι εκπαιδευόμενοι/-ες διδάχθηκαν το σχέδιο ως μια πολύ πειθαρχημένη, επιτηδευμένη και πολλές φορές επίπονη διαδικασία. Σε αυτή την υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα γνωρίσουν πώς να αποδίδουν ένα σχέδιο πολύ γρήγορα, με σχεδόν αυθόρμητο τρόπο, που θα έχει τη μορφή σκίτσου. Θα μάθουν να συλλαμβάνουν σχεδιαστικά την κίνηση ενός ανθρώπου ή και ενός ζώου, την έκφραση ενός προσώπου, έναν χώρο, κτίριο κ.λπ. Θα μάθουν πώς να καταγράφουν, υπό μορφή σημείωσης, μια εντύπωση, ιδέα για κάποιο έργο, κάτι φευγαλέο.

Η διαδικασία του γρήγορου σχεδίου είναι μια πρακτική που χρησιμοποιείται από τους/τις καλλιτέχνες/-ιδες για πολλούς αιώνες και θεωρείται σχεδόν μια αυτόνομη μορφή έκφρασης. Τα χαρακτηριστικά του γρήγορου σχεδίου – η ταχύτητα, η αυθόρμητη και μη επεξεργασμένη έκφραση, η χειρωνακία κ.λπ. – δίνουν τη δυνατότητα στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες, πέρα από την άμεση καταγραφή και σημείωση, να εκφράζονται πιο άμεσα και ενστικτωδώς, προσφέροντάς τους μια αίσθηση ελευθερίας. Έτσι, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα γνωρίσουν μια άλλη μορφή σχεδίου, πολύ διαφορετική από αυτές που διδάχθηκαν μέχρι τώρα, οι οποίες απαιτούσαν αυστηρή πειθαρχία, μεθοδική εργασία, επιτήδευση, πολύ χρόνο και επιμονή. Το γρήγορο σχέδιο, με την εκφραστική αμεσότητα που μπορεί να το διακρίνει, δίνει στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες τα σχεδιαστικά εφόδια για έκφραση με λιτά και απλά μέσα και υλικά. Η

διαδικασία αυτή του γρήγορου σχεδίου προετοιμάζει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες για τις επόμενες μαθησιακές ενότητες που αφορούν τη ζωγραφική έκφραση.

2.4.A.4 | ΑΦΑΙΡΕΣΗ

Σε αυτή την υποενότητα, εξετάζεται η έννοια της αφαίρεσης στο σχέδιο. Σε αντιδιαστολή της πληθώρας των πληροφοριών που καθιστά ένα σχέδιο πιστή απεικόνιση, η αφαίρεση στοχεύει στην ανάδειξη των βασικών δομικών στοιχείων σε ένα σχέδιο. Σε προηγούμενες υποενότητες, εξετάστηκαν κάποιες περιπτώσεις (ανοιχτά σχήματα, ατμοσφαιρική προοπτική), στις οποίες η διαδικασία της αφαίρεσης στόχο είχε την ανάδειξη της «σχεδιαστικής αλήθειας» σε σχέση με το απεικονιζόμενο θέμα. Σε αυτή την υποενότητα, εξετάζεται η αφαίρεση ως αξία και τρόπος σχεδιαστικής διατύπωσης.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, σε αυτή την υποενότητα, θα μπορούν να διακρίνουν, να αξιολογούν και να αποδίδουν τα μέρη που συνιστούν τα βασικά και δομικά χαρακτηριστικά ενός σχεδίου ή μιας σύνθεσης. Η διαδικασία της αφαίρεσης δευτερευόντων και εποψιωδέστερων στοιχείων μπορεί να οδηγήσει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στην ανάδειξη του εικαστικού θέματος του σχεδίου, αντί του απεικονιστικού, πάνω στο οποίο οργανώνεται η υπόλοιπη πληροφορία. Μπορεί επίσης να τους/τις οδηγήσει, ως μια ακραία απόληξη της διαδικασίας αυτής, σε μια σχηματοποίηση της σύνθεσης, γεωμετρική ή μη, ώστε να απουσιάζει πλέον εντελώς το απεικονιστικό θέμα. Η αφαίρεση αποτελεί μια από τις βασικές αξίες της εικαστικής έκφρασης, που διατρέχει την ιστορία της τέχνης, και με την οποία, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μνηθούν σε έναν εικαστικό τρόπο αντίληψης και έκφρασης.

2.4.A.5 | ΚΑΡΤΟΥΝ ΚΑΙ ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑ

Σε αυτή την υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξοικειωθούν με δύο ιδιαίτερες μορφές του σχεδίου, το καρτούν και τη γελοιογραφία. Είναι μορφές σχεδίου, που μέσω της υπερβολής και της παραμόρφωσης, έχουν στόχο τη σάτιρα, το χιούμορ και την πολιτική ή κοινωνική κριτική. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μάθουν να σχεδιάζουν και θα πειραματιστούν στη δημιουργία γελοιογραφιών και καρτούν, χρησιμοποιώντας τις γνώσεις που έχουν αποκτήσει από τις προηγούμενες μαθησιακές ενότητες του «Ελεύθερου Σχεδίου». Πιο συγκεκριμένα, θα μάθουν να απεικονίζουν εκφραστικά και χιουμοριστικά μια φράση ή ένα μικρό κείμενο.

Επίσης, θα μπορούν να αναγνωρίσουν εκείνα τα χαρακτηριστικά ενός προσώπου, της κίνησης, χειρονομίας κ.λπ., μιας ολόσωμης φιγούρας, και να τα σχεδιάζουν με υπερβολή ώστε να αποδίδεται με σατιρικό τρόπο ο χαρακτήρας, η πράξη, η κατάσταση κ.λπ., του προσώπου αυτού ή της φιγούρας. Ακόμη, θα είναι σε θέση να εκφράσουν ένα μήνυμα, ιδέα, αξία κ.λπ., μέσα από τη σχεδίαση μιας φιγούρας ή μια αφήγηση με σειρά εικόνων. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μπορούν ακόμα να δημιουργήσουν τις δικές τους φανταστικές μορφές και ιστορίες. Σε αυτή την υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξοικειωθούν με τον συνδυασμό κειμένου και εικόνας και θα οξύνουν τη

φαντασία τους και την κριτική σκέψη. Η δημιουργία μιας γελοιογραφίας ή ενός καρτούν προϋποθέτει πολύ καλή γνώση των εκφράσεων του προσώπου, των αναλογιών και των κινήσεων του ανθρώπινου σώματος, καθώς και κριτικό πνεύμα.

2.4.A.6 | ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ ΕΡΓΟΥ ΚΑΙ ΣΥΝΘΕΣΗ

Σαν καταληκτική υποενότητα και κατακλείδα όλης της μαθησιακής ενότητας του «Ελευθέρου Σχεδίου IV», επιχειρείται ο συγκερασμός των γνώσεων, ικανοτήτων και δεξιοτήτων που αποκτήθηκαν στις προηγούμενες ενότητες και υποενότητες. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν να δημιουργούν σχεδιαστικά έργα με καθαρά εικαστικούς όρους και πρωτότυπα έργα με προσωπική σφραγίδα, χρησιμοποιώντας τις αποκτηθείσες γνώσεις και ικανότητες. Πιο συγκεκριμένα, επιλέγουν το θέμα από σημειώσεις, μελέτες ή προσχέδια. Κατόπιν, ερευνούν, αξιολογούν και εφαρμόζουν, τον σχεδιαστικό χώρο ή επιφάνεια, τη δομή του έργου, το σχήμα ή/και τη γραμμή, τις τονικές εντάσεις και αντιθέσεις και επιλέγουν τα κατάλληλα σχεδιαστικά υλικά.

Η έρευνα στην ιστορία της τέχνης για τις προτάσεις/έργα άλλων καλλιτεχνών αποτελεί πολύτιμη σύμμαχο έμπνευσης στη δημιουργία ιδεών και ερεθισμάτων. Επίσης, η παρότρυνση στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες για πειραματισμό και συνδυασμό υλικών, σχεδιαστικών και μη, σχεδιαστικών επιφανειών από διαφορετικά υλικά και υφές, δημιουργούν ένα ανεξάντλητο πεδίο ερεθισμάτων και έρευνας για τη δημιουργία πρωτότυπων έργων.

Συνοψίζοντας όλη αυτή τη δημιουργική διαδικασία, θα λέγαμε ότι ο/η κάθε εκπαιδευόμενος/-η καλείται να διερευνήσει και να διατυπώσει σχεδιαστικά τη δική του πρόταση και να δημιουργήσει ένα προσωπικό ύφος. Η δημιουργία πρωτότυπου έργου κινητοποιεί τις εκφραστικές δυνατότητες του/της κάθε εκπαιδευομένου/-ης και προσανατολίζει πλέον τις γνώσεις που έχει αποκτήσει προς την προσωπική έκφραση. Παράλληλα, προετοιμάζει και εξοικειώνει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες με την πρακτική εφαρμογή της ειδικότητας.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Kandinsky, W. (2011). *Σημείο, Γραμμή, Επίπεδο. Συμβολή στην ανάλυση των ζωγραφικών στοιχείων* (μτφρ. Ε. Μαλάκη-Σταθάκη). Αθήνα: Εκδόσεις Δωδώνη.
2. Klee, P. (1989). *Η Εικαστική Σκέψη. Τα Μαθήματα στη Σχολή Μπαουχάουζ* (τόμοι I και II), (μτφρ. Α. Μοσχονά). Αθήνα: Εκδόσεις Μέλισσα.

Συμπληρωματικές

1. Wolfflin, H. (2006). *Βασικές έννοιες της ιστορίας της τέχνης. Το πρόβλημα της εξέλιξης του στίλ στη νεότερη τέχνη* (μτφρ. Φ. Κοκαβέσης). Αθήνα: Εκδόσεις Επίκεντρο.
2. Argan, G. C. (2011). *Η μοντέρνα τέχνη, 1770-1970. Η τέχνη στην καμπή του 21ου αιώνα* (μτφρ. Λ. Παπαδημήτρη). Ηράκλειο: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης.

2.4.B • ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΕΧΝΗΣ IV

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Η τελευταία μαθησιακή ενότητα για την «Ιστορία Τέχνης» αναφέρεται αποκλειστικά στη νεοελληνική τέχνη και την εξέλιξή της. Η προσέγγιση εδώ είναι κυρίως ιστορική, προκειμένου να γίνει αντιληπτό και κατανοητό από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες πώς η τέχνη εξέφρασε τις διάφορες περιόδους της νεοελληνικής ιστορίας και πώς συγκροτήθηκε ο νεοελληνικός πολιτισμός. Ξεχωριστή αναφορά γίνεται στον Δομήνικο Θεοτοκόπουλο, ο οποίος –ως ένας από τους σπουδαιότερους ζωγράφους ελληνικής καταγωγής– επηρέασε όχι μόνο τον ευρωπαϊκό μοντερνισμό αλλά και τη νεοελληνική τέχνη. Αναφέρονται και αναλύονται: το παράδειγμα του Δομήνικου Θεοτοκόπουλου, η νεοελληνική τέχνη, ο ορισμός και τα όριά της (18ος αιώνας, το κίνημα του Διαφωτισμού και η καλλιτεχνική έκφρασή του, η λαϊκή τέχνη, η επτανησιακή τέχνη, ο φιλελληνισμός και η γέννηση του κλασικισμού), ο 19ος αιώνας (η τέχνη στην οθωμανική περίοδο, οι ξένοι καλλιτέχνες στην Ελλάδα, η έντεχνη και η λαϊκή τέχνη), η Σχολή του Μονάχου, η τέχνη στο πέρασμα του αιώνα και οι απαρχές του μοντερνισμού (η περίπτωση του Κωνσταντίνου Παρθένου), η μοντέρνα ζωγραφική στις αρχές του 20ού αιώνα, η γενιά του '30 (μοντερνισμός και παράδοση), ο εξπρεσιονισμός και η αφαίρεση, η ελληνική μεταπολεμική τέχνη, η πρώτη μεταπολεμική γενιά ('60-'70), η δεύτερη μεταπολεμική γενιά ('80-'90) και η σύγχρονη εικαστική πραγματικότητα.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Αναγνωρίσουν τη στιλιστική ιδιαιτερότητα και τη σημασία του έργου του Δομήνικου Θεοτοκόπουλου και την επιρροή που άσκησε στον ευρωπαϊκό μοντερνισμό,
- Γνωρίζουν την εξέλιξη της νεοελληνικής τέχνης,
- Αξιολογούν τους σημαντικότερους παράγοντες διαμόρφωσης της νεοελληνικής τέχνης,
- Διακρίνουν τους πόλους της ελληνικής παράδοσης που συνέβαλαν στη διαμόρφωση του ελληνικού μοντερνισμού,
- Αναγνωρίζουν τις ιστορικές περιόδους της νεοελληνικής ιστορίας,
- Αξιολογούν το ιδεολογικό και θεωρητικό περιεχόμενο κάθε περιόδου της νεοελληνικής τέχνης,
- Αξιολογούν τον ρόλο της νεοελληνικής τέχνης στην εθνική ταυτότητα,
- Συσχετίζουν την εξέλιξη της νεοελληνικής με την ευρωπαϊκή τέχνη.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Αφαίρεση / Δομήνικος Θεοτοκόπουλος / Κρητοεπτανησιακή σχολή / Μινιμαλισμός / Μοντερνισμός / Νέα μέσα / Νεοκλασικισμός / Παρθένης / Ρομαντισμός / Σύγχρονη τέχνη / Σχολή του Μονάχου / Φιλελληνική ζωγραφική.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (3), Εργαστήριο (0), Σύνολο (3).

Διάρθρωση των μαθησιακών εννοιών σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	Ο ΔΟΜΗΝΙΚΟΣ ΘΕΟΤΟΚΟΠΟΥΛΟΣ (1541-1614)
2	ΟΙ ΑΠΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ: ΕΠΤΑΝΗΣΙΑΚΗ ΣΧΟΛΗ ΚΑΙ ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΙΣΜΟΣ (1669-1885)
3	Η ΤΕΧΝΗ ΤΗΣ ΟΘΩΝΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ ΚΑΙ Η ΣΧΟΛΗ ΤΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ (1814-1862)
4	Η ΔΕΥΤΕΡΗ ΓΕΝΙΑ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΤΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ, ΟΙ ΑΠΑΡΧΕΣ ΤΟΥ ΜΟΝΤΕΡΝΙΣΜΟΥ ΚΑΙ Ο ΠΑΡΘΕΝΗΣ (1873-1930)
5	Η ΜΟΝΤΕΡΝΑ ΤΕΧΝΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ (1930-1960)
6	Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΤΕΧΝΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ (1960 ΕΩΣ ΣΗΜΕΡΑ)

Κείμενο αναφοράς

2.4.B.1 | Ο ΔΟΜΗΝΙΚΟΣ ΘΕΟΤΟΚΟΠΟΥΛΟΣ (1541-1614)

Η διδαχθείσα ύλη της μαθησιακής υποενότητας αφορά τη γνωριμία των εκπαιδευομένων με τον Δομήνικο Θεοτοκόπουλο (El Greco), ο οποίος θεωρείται ένας από τους

μεγαλύτερους καλλιτέχνες στην ιστορία της τέχνης, καθώς συνέδεσε τη βυζαντινή παράδοση με τη δυτική τέχνη και θεωρήθηκε πρόδρομος της σύγχρονης τέχνης. Κατά τη διάρκεια της εκπαιδευτικής υποεπενδύσεως, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα γνωρίσουν το χρονολόγιο της ζωής του Θεοτοκόπουλου, τις αλλαγές των πόλεων διαμονής και δράσης (Βενετία, Ρώμη, Τολέδο) και τις ενασχολήσεις του (θετικές και ανθρωπιστικές επιστήμες), προκειμένου να κατανοήσουν τους άξονες που επιδρούν και καθορίζουν τις επιλογές στην τέχνη του (θρησκευτικοί πίνακες, πορτρέτα, χειρόγραφα, γλυπτική και αρχιτεκτονική). Θα μάθουν για τις επιδράσεις που δέχτηκε από σπουδαίους ζωγράφους (Τισιάνο, Τιντορέτο), πολιτισμούς ή ρεύματα (βυζαντινή τέχνη, αναγεννησιακή παράδοση, μανιερισμός), τις καλλιτεχνικές περιόδους (πρώιμη, ιταλική, ισπανική και ώριμη περίοδος) και τις ελευθερίες που διαμόρφωσε στη ζωγραφική (τονισμός τεχνολογίας έναντι θεματολογίας, χρωματικές αντιθέσεις, φωτοσκιάσεις).

Επίσης, θα σταθούν σε έργα που χαρακτηρίζουν την καλλιτεχνική του πορεία, προκειμένου να κατανοήσουν την τεχνολογία του ανά εποχή και τη μοναδικότητα έκφρασης (αρχικά τήρηση υφολογικών επιταγών βυζαντινής τέχνης, στη συνέχεια νατουραλισμός με έντονη αντίθεση χρωμάτων και, στην ωρίμανση της τεχνολογίας του, δραματικότητα κίνησης, επιμνησκόμενες εξαίωμένες μορφές, συστροφή και μη ορθολογική απόδοση του χώρου). Η μαθησιακή υποεπενδύση θα ολοκληρωθεί με την ανάλυση του αποτελέσματος που επιτυγχάνει ο Θεοτοκόπουλος μέσα από τα έργα του (συναισθηματική πολυπλοκότητα, συγκινησιακή ένταση, πνευματική έκσταση) και την επεξήγηση των λόγων που τον συνέδεσαν με τον ευρωπαϊκό μοντερνισμό, τη σύγχρονη και τη νεοελληνική τέχνη (νεωτερικότητα και καινοτομία, στοιχεία εξπρεσιονισμού και υπερρεαλισμού).

2.4.B.2 | ΟΙ ΑΠΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ: ΕΠΤΑΝΗΣΙΑΚΗ ΣΧΟΛΗ ΚΑΙ ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΙΣΜΟΣ (1669-1885)

Η εκπαιδευτική υποεπενδύση επικεντρώνεται στην τέχνη των Επτανήσων στα τέλη του 17ου αιώνα, την εξέλιξή της υπό την επίδραση της δυτικής παιδείας και του Νεοελληνικού Διαφωτισμού και τις απαρχές του νεοκλασικισμού στο ανεξάρτητο ελληνικό κράτος. Πρωτίστως, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα κατανοήσουν την ιδιαιτερότητα του Νεοελληνικού Διαφωτισμού (μελέτη κλασικών, ιστορική συνείδηση, μεγάλη ιδέα του γένους), ήδη από τον 16ο αιώνα, ως προς τον τρόπο που εισήγαγε τα ευρωπαϊκά στοιχεία στα ευπάρχοντα στοιχεία της λαϊκής βυζαντινής τέχνης. Θα μάθουν για την επίδραση της δυτικής τέχνης στους ζωγράφους της Κρήτης στην ενετοκρατία, τους παράγοντες δημιουργίας της κρητοεπτανησιακής σχολής (ελευθερία περιοχής, μετάβαση Κρητών στα Επτάνησα και στροφή προς τη δυτική τέχνη) και τους κυριότερους εκπροσώπους της (Μ. Δαμασκηνός, Δ. και Γ. Μόσχος, Μ. και Κ. Τζάνες, Στ. Τσαγκαρόλος).

Επιπλέον, θα κατανοήσουν τις αλλαγές στη θεματολογία (κοσμική, προσωπογραφίες), στα υλικά και τις τεχνικές (ελαιογραφίες σε μουσαμά) και την εμφάνιση των δυτικών στοιχείων στην επτανησιακή ζωγραφική (Π. Δοξαράς, Ν. Δοξαράς, Σπ. Σπε-

ράντζας, Στ. Τσαγκαρόλας, Ν. Καντούνης), που έθεσαν τις βάσεις για τη νεοελληνική τέχνη. Παράλληλα, θα ακολουθήσουν την αλληλουχία της επίδρασης των κλασικών προτύπων της αρχαιότητας στους καλλιτέχνες της Ευρώπης, της ενσωμάτωσης και μετουσίωσής τους στο ρεύμα του νεοκλασικισμού σε όλες τις μορφές των τεχνών (Γκέρνερ, Άντερσεν, Νταβίντ, Κανόβα). Θα γνωρίσουν την ίδρυση του Σχολείου των Τεχνών (1836) και τη μεταλαμπάδευση της δυτικής τέχνης από ξένους και Έλληνες καλλιτέχνες του εξωτερικού (Μπονιρό, Καυτατζόγλου, Τίρς, Ζίγκελ, Μαργαρίτης, Δρόσης) στην Ελλάδα.

Ολοκληρώνοντας αυτή τη μαθησιακή υποεπένδυση, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα έχουν συνεκτιμήσει τις ιστορικές συνθήκες και τις διάφορες μορφές καλλιτεχνικής έκφρασης που διαμορφώθηκαν από τον 17ο έως τον 19ο αιώνα και οδήγησαν στην έναρξη της νεοελληνικής τέχνης.

2.4.B.3 | Η ΤΕΧΝΗ ΤΗΣ ΟΘΩΝΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ ΚΑΙ Η ΣΧΟΛΗ ΤΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ (1814-1862)

Στη συγκεκριμένη υποεπένδυση, μελετώνται οι καλλιτεχνικές εκφράσεις στην Ελλάδα, λίγο πριν και μετά την απελευθέρωση και τη δημιουργία του νεοελληνικού κράτους, και οι δημιουργίες της πρώτης γενιάς των καλλιτεχνών της Σχολής του Μονάχου. Πρωτίστως, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα πληροφορηθούν για τους πρώτους ζωγράφους της ελεύθερης Ελλάδας (Ι. Καλοσγούρος, Δ. Καλλιβωκάς, Δ. Τσόκος) και τη συνύπαρξη της νέας εικαστικής πραγματικότητας (Κ. Γιατράς, Θ. Βρυζάκης, Αφοί Μαργαρίτη), που ακροβατεί μεταξύ νεοκλασικισμού και ρομαντισμού, με τη λαϊκή ζωγραφική των Π. και Δ. Ζωγράφου (εικονογράφηση του Αγώνα για τον Μακρυγιάννη). Θα κατανοήσουν τη σημασία των δανείων της φιλελληνικής ζωγραφικής και του σκοπού που εξυπηρετούν.

Στη συνέχεια, θα ανακαλύψουν τις επιταγές της οθωνικής διακυβέρνησης για την ανάδειξη του ιστορικού παρελθόντος της Ελλάδας που εκφράζεται στη ζωγραφική και τη γλυπτική με τη δημιουργία έργων ιστορικού χαρακτήρα και με κυρίαρχο θέμα τον απελευθερωτικό αγώνα («Έξοδος του Μεσολογγίου» του Βρυζάκη, «Ι. Κωλέττης» του Δ. Κόσσου), αλλά και έργων φιλολογικής θεματικής, που συνδέουν την Ελλάδα με την αρχαιότητα, όπως «Η προσευχή της Σαπφούς στην Αφροδίτη» του Φ. Μαργαρίτης και ο γλυπτός διάκοσμος της Ακαδημίας Αθηνών του Θ. Χάνσεν. Στην αρχιτεκτονική, θα γνωρίσουν τη βούληση των κυβερνώντων και τις τάσεις της αρχιτεκτονικής μέσα από τα νεοκλασικά κτίρια, π.χ. το Αρσάκειο του Λ. Καυτατζόγλου, τα Παλαιά Ανάκτορα (σημερινό Κοινοβούλιο) του Φ. Γκέρνερ, αλλά και εκλεκτικιστικά κτίρια της Αθήνας, όπως το Μέγαρο Ιλυσίων του Στ. Κλεάνθη και τα κτίρια του Τσίλλερ. Επίσης, θα κατανοήσουν τη ραγδαία εξέλιξη της τέχνης των Ελλήνων καλλιτεχνών στην πρώτη περίοδο της απελευθέρωσης και τη σημασία της παρουσίας τους στις παγκόσμιες εκθέσεις (Λονδίνο 1851, Παρίσι 1855).

Η μαθησιακή υποεπένδυση θα καταστήσει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες ικανούς/-ές να αντιληφθούν τη συνολική εικόνα της εξέλιξης της ελληνικής τέχνης στην έναρξή της, πράγμα που καθόρισε τη μετέπειτα πορεία της.

2.4.B.4 | Η ΔΕΥΤΕΡΗ ΓΕΝΙΑ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΤΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ, ΟΙ ΑΠΑΡΧΕΣ ΤΟΥ ΜΟΝΤΕΡΝΙΣΜΟΥ ΚΑΙ Ο ΠΑΡΘΕΝΗΣ (1873-1930)

Η εκπαιδευτική υποεπνότητα αναδεικνύει τη στροφή των καλλιτεχνικών εκφράσεων στην Ελλάδα υπό την επίδραση του ρομαντισμού και των Ευρωπαϊών περιηγητών και ασχολείται με τη δεύτερη γενιά των Ελλήνων ζωγράφων, τη σχέση τους με τη σχολή του Μονάχου, τα εικαστικά τεκταινόμενα στη γλυπτική, καθώς και με τον πρωτοπόρο Κ. Παρθένη. Στο πλαίσιο αυτό, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα κατανοήσουν τους λόγους της δημιουργίας θαλασσογραφιών και τοπογραφιών με ειδυλλιακό τρόπο, ποιητικών προσωπογραφιών («Κοπέλα στο παράθυρο» του Αβλίχου), ατμοσφαιρικών εξιδανικευμένων ηθογραφιών («Τα κάλαντα» του Λύτρα, «Τα αρραβωνιάσματα» του Γύζη) και την προσπάθεια των ζωγράφων της Σχολής του Μονάχου να ευθυγραμμιστούν με την ευρωπαϊκή τέχνη (Κ. Βολανάκης, Νικ. Λύτρας, Ν. Γύζης).

Επίσης, θα εξοικειωθούν με έργα που αντικατοπτρίζουν την επίδραση των ιμπρεσιονιστών στους Έλληνες ζωγράφους (Π. Πανταζής, Ι. Ρίζος), και τη θεματολογία των γυμνών μορφών και του ανατολισμού (Π. Λεμπέσης, Θ. Ράλλης). Θα κατανοήσουν τις τάσεις ενσωμάτωσης των ευρωπαϊκών ρευμάτων στην Ελληνική τέχνη: τις νεκρές φύσεις (Ι. Οικονόμου, Α. Καλούδη), το μπαρόκ και τον συμβολισμό (Ν. Γύζης), το ροκοκό (Γ. Ιακωβίδης). Επίσης, θα γνωρίσουν το έργο σπουδαίων γλυπτών της εποχής (Δ. και Ι. Κόσσου, Γ. Φυτάλη, Λ. Δρόση, Ι. Βιτσάρη), το ιδιαίτερο έργο του Γ. Χαλεπά, βασισμένο στις αρχές της Σχολής του Μονάχου, αλλά εμπλουτισμένο με ελευθερία και ρεαλιστικά χαρακτηριστικά, καθώς και το έργο του ριζοσπαστικού γλύπτη Δ. Φιλιππότη. Σημαντική μαθησιακή στάση θα γίνει στο έργο του Κ. Παρθένη, πατέρα της μοντέρνας ελληνικής τέχνης και ανανεωτή της εικαστικής γλώσσας, τα έργα του οποίου εμπεριέχουν ιμπρεσιονιστικά χαρακτηριστικά, οδηγούν την ελληνική ζωγραφική στην εκφραστική της αλλαγή, τη συνδέουν με τον ευρωπαϊκό μοντερνισμό και συμβάλλουν στην εικαστική αυτονομία της Ελλάδας.

Ολοκληρώνοντας την υποεπνότητα, οι καταρτιζόμενοι/-ες θα αντιλαμβάνονται το πλαίσιο ανάπτυξης της ελληνικής τέχνης του 19ου αιώνα και τη μετάβαση της σε ένα μοντέρνο πλέον καλλιτεχνικό «ιδίωμα».

2.4.B.5 | Η ΜΟΝΤΕΡΝΑ ΤΕΧΝΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ (1930-1960)

Η υποεπνότητα ασχολείται με τη μοντέρνα τέχνη στην Ελλάδα και τους προσανατολισμούς της, με αφορμή ιστορικές τομές και επιδράσεις των ευρωπαϊκών καλλιτεχνικών δρώμενων, από την έναρξή της έως την εποχή της «επανάστασης» του 1960. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα προσεγγίζουν την τέχνη των Κ. Μαλέα (προσωπική ερμηνεία οπτικής πραγματικότητας) και Γ. Μπουζιάνη (ελληνικός εξπρεσιονισμός) που μαζί με τον «ώριμο» Κ. Παρθένη και την «Ομάδα Τέχνης» υπερβαίνουν τις συντηρητικές τάσεις και τους ακαδημαϊκούς τύπους. Θα γνωρίσουν την «Ομάδα Τέχνης» σε μια δεύτερη φάση και τους ζωγράφους που εντάσσουν παραδοσιακά στοιχεία σε νέες συνθέσεις και επιβάλλουν το προσωπικό τους ύφος, όπως είναι οι Ν. Λύτρας (εσωτε-

ρικό περιεχόμενο θεμάτων), Γ. Γουναρόπουλος (λυρισμός και ποιητικά χρώματα), Σπ. Παπαλουκάς (γνησιότητα και ειλικρίνεια), Φ. Κόντογλου (νεοβυζαντινή ζωγραφική). Θα αναλύσουν τους ζωγράφους που επηρεάζονται από τα ιστορικά πολεμικά γεγονότα (1913-1945), αφομοιώνουν παραδοσιακά στοιχεία και προσαρτούν κατακτήσεις της παγκόσμιας τέχνης, δίνοντας ανανεωμένες μορφές, όπως είναι οι Ν.Χ. Γκίκας, Ν. Εγγονόπουλος και Γ. Τσαρούχης (εθνοκεντρική ζωγραφική με προσωπικά στοιχεία), Γ. Μόραλης (μεγαλοπρέπεια και πλαστικότητα) ή διαφοροποιούνται εικαστικά και επιβάλλουν έργα με εκφραστική δύναμη και πλούτο (Γ. Βακαλό, Χ. Λεφάκης, Ν. Νικολάου, Θ. Τσίγκος). Θα ακολουθήσουν στη γλυπτική τις τάσεις που, αρχικά, πανελλαδικά δημιουργούν δημόσια μνημεία (Γ. Μπονάνος, Γ. Δημητριάδης, Β. Φαληρέας) και παράλληλα προσεγγίζουν την παράδοση συμβαδίζοντας με τα μοντέρνα ρεύματα (Αν. Σώχος, Γ. Χαλεπάς, Μ. Τόμπρος, Θ. Απάρτης). Στη συνέχεια, θα εντρυφήσουν στην ανθρωποκεντρική μοντέρνα γλυπτική (Γ. Παππάς, Χ. Καπράλος, Λ. Λαμέρας), και την αρχιτεκτονική, π.χ. του Δ. Πικιώνη (λιτότητα, παράδοση), του Α. Ζάχου (βυζαντινότροπη), του Α. Κωνσταντινίδη (οπλισμένο σκυρόδεμα, γεωμετρία, ανάδειξη τοπίου), που αποτελούν τη βάση για τη μετάβαση στη σύγχρονη «αφαίρεση».

Ολοκληρώνοντας, οι καταρτιζόμενοι/-ες θα έχουν διερευνήσει τη σύγχρονη ελληνική τέχνη που επιβάλλει νέες φόρμες και υλικά και διατυπώνει ιστορικές επιταγές, ενώ παράλληλα χαρακτηρίζεται από την επικράτηση προσωπικών και μοντέρνων παγκόσμιων τάσεων.

2.4.B.6 | Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΤΕΧΝΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ (1960 ΕΩΣ ΣΗΜΕΡΑ)

Η υποεπαισθησία ασχολείται με τη σύγχρονη τέχνη την εποχή της αμφισβήτησης, της επανάστασης και του υπερκαταναλωτισμού (1960-1970), τις δεκαετίες μέχρι το 1990, την περίοδο του μετα-μοντερνισμού έως τη σημερινή εποχή των πολλαπλών εικαστικών χαρακτηριστικών, εκφραστικών μέσων και υλικών. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, αρχικά, θα γνωρίσουν τις ιστορικές συνθήκες που διαμόρφωσαν τη διεθνή πλέον τέχνη των Ελλήνων ζωγράφων, οι οποίοι συμμετέχουν στις εκθέσεις των ευρωπαϊκών κέντρων και εκφράζονται με την αφαίρεση (Γ. Σπυρόπουλος, Στ. Αντωνάκος), συγχρονίζονται με τον ευρωπαϊκό νεοεξπρεσιονισμό (Μ. Θεοφυλακτόπουλος, Γ. Ξένος, Ν. Κεσσανλής) και ακολουθούν το κίνημα του μινιμαλισμού, την εννοιολογική τέχνη και τα κινήματά της. Θα έρθουν σε επαφή με τη χρήση νέων υλικών και την εμπλοκή της τέχνης με την καθημερινότητα (καλλιτεχνικά περιβάλλοντα και εγκαταστάσεις, π.χ. Βλ. Κανιάρης, Π. και Κ. Τσόκλης), αναδεικνύοντας παράλληλα τις διεκδικήσεις ομάδων και τα κοινωνικά ζητήματα της σύγχρονης κοινωνίας (Γ. Γαϊτης).

Στη συνέχεια, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα ακολουθήσουν τους καλλιτέχνες που χρησιμοποιούν νέα μέσα (Π. Διονυσόπουλος, Κ. Ξενάκης) εκφράζοντας τις προσωπικές τους ανάγκες (Χρ. Βαρδέα-Μαυρομιχάλη: τέχνη και φως, Χρ. Καράς: σουρεαλισμός). Θα μελετήσουν σημαντικούς καλλιτέχνες των παραστατικών τεχνών που συνδυάζουν σύγχρονα μέσα και τεχνικές (Δ. Μυταράς, Αλ. Φασιανός, Γ. Κουνέλλης, Λ.

Σαμαράς, Αλ. Ακριθάκης), κινούνται προς όλες τις κατευθύνσεις και διατηρούν ακμάζουσα την ελληνική τέχνη. Παράλληλα, θα λάβουν γνώσεις για τους σύγχρονους γλύπτες, που επηρεάζονται από τις επιστημονικές και τεχνολογικές εξελίξεις (Α. Απέργης, Γ. Ζογγολόπουλος, Φ. Ευθυμιάδη-Μενεγάκη) και ανανεώνουν τις καλλιτεχνικές πρακτικές (Αφοί Νικολαΐδη) με εκφραστική ελευθερία (Α. Μυλωνά) και κριτική γλώσσα.

Θα ολοκληρώσουν τη μαθησιακή υποενότητα με τη γνωριμία εκπροσώπων της σύγχρονης αρχιτεκτονικής, σε κατοικίες, δημόσια κτίρια και διατηρητέα (Στ. Βασδέκης, Ν. Καλογήρου, Π. Κονδύλης), έχοντας προσεγγίσει συνολικά τη σύγχρονη ελληνική τέχνη, έχοντας κατακτήσει τις καλλιτεχνικές τάσεις, τις καινοτομίες και τα ρεύματα που πρωταγωνιστούν σε κάθε εποχή και θα είναι ικανοί/-ές να τα ενσωματώσουν και να τα μετασχηματίσουν δημιουργικά σε νέα στοιχεία στα προσωπικά έργα τέχνης.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Argan, G. C. (2011). *Η μοντέρνα τέχνη, 1770-1970. Η τέχνη στην καμπή του 21ου αιώνα* (μτφρ. Λ. Παπαδημήτρη). Ηράκλειο: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης.
2. Κωτίδης, Α. (1995). *Ελληνική τέχνη: Ζωγραφική του 19ου αιώνα*. Αθήνα: Εκδοτική Αθηνών.

Συμπληρωματικές

1. Χρήστου, Χ. (1996). *Ελληνική τέχνη: Ζωγραφική του 20ου αιώνα*. Αθήνα: Εκδοτική Αθηνών.
2. Μυκονιάτης, Η. (1996). *Ελληνική τέχνη: Νεοελληνική Γλυπτική*. Αθήνα: Εκδοτική Αθηνών.

2.4.Γ • ΤΕΧΝΙΚΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ IV

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Στη μαθησιακή ενότητα «Τεχνική Ζωγραφικής IV» επιδιώκεται η πλήρης εξοικείωση των εκπαιδευομένων με τις τεχνικές της ζωγραφικής, με την αντιμετώπιση των υλικών και των τρόπων ως καθοριστικών μερών του έργου τους, αλλά και η προσαρμογή των τεχνικών στις εξατομικευμένες εκφραστικές ανάγκες και δεξιότητες προς επίτευξη μιας προσωπικής καλλιτεχνικής έκφρασης. Γίνεται αναφορά και θεωρητική ανάλυση σε σύνθετες μεικτές τεχνικές (Mixed Media) της ζωγραφικής τέχνης. Η μαθησιακή ενότητα επιδιώκει να συμβάλει στη διαμόρφωση μιας διευρυμένης εικαστικής πρακτικής και να μυήσει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες σε σύγχρονες εικαστικές αναζητήσεις όπως διαμορφώνονται μέσα από τη χρήση ποικίλων εκφραστικών μέσων. Η μαθησιακή ενότητα περιλαμβάνει μεικτές τεχνικές ζωγραφικής, χρήση σπάτουλας

και τεχνική ιμπάστο (Impasto), δημιουργία και χρήση χρωστικών με φυσικά υλικά, χρήση της φωτογραφίας ως συνθετικού στοιχείου με ποικίλους τρόπους και τεχνικές, θεωρητική αναφορά στη χρήση του φωτός ως εκφραστικού εικαστικού εργαλείου (Dan Flavin, James Turrell) και σε συνδυασμό με το ζωγραφικό έργο. Θεωρητική ανά-λυση της εικαστικής αφήγησης (εκφραστικότητα, αλληλουχία εικόνων, χρήση εικαστικών αξιών προς επίτευξη της αφήγησης κ.λπ.).

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Κατανοούν σε βάθος την έννοια των μεικτών τεχνικών και της συνδυαστικής ζωγραφικής,
- Χειρίζονται τη σπάτουλα και την τεχνική του ιμπάστο (Impasto),
- Δημιουργούν ζωγραφικά έργα με μεικτές τεχνικές (ενίσχυση χρώματος με άμμο, χρώμα, πριονίδι κ.λπ.),
- Κάνουν χρήση και να πειραματίζονται με τις χρωστικές που παράγονται από φυσικά υλικά (π.χ. μπαχαρικά και άλλα προϊόντα από τη φύση),
- Εντάσσουν και να χρησιμοποιούν τη φωτογραφία είτε ως συνθετικό στοιχείο στο ζωγραφικό έργο είτε ως τεχνική για παραγωγή εικαστικών ποιοτήτων (φωτογράμματα, κυανοτυπία),
- Αντιλαμβάνονται την υλική υπόσταση του φωτισμού ως εκφραστικού εικαστικού εργαλείου,
- Χρησιμοποιούν τους κανόνες της εικαστικής αφήγησης και τους τρόπους μετάδοσης εικαστικού μηνύματος,
- Δημιουργούν εικαστικό έργο με τη χρήση των παραπάνω τεχνικών, συνδυαστικά ή μεμονωμένα.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Ανάγλυφο / Ματιέρα / Πειραματισμός / Πρωτοτυπία / Σημασιολογία / Συνδυασμός / Υλικότητα / Υφή / Φως.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (1), Εργαστήριο (4), Σύνολο (5).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΜΕΙΚΤΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ
2	Η ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΟΥ ΚΟΛΑΖ (COLLAGE)
3	Η ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΟΥ ΙΜΠΑΣΤΟ (IMPASTO)
4	ΕΞΩΖΩΓΡΑΦΙΚΑ ΥΛΙΚΑ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ
5	ΦΩΣ ΚΑΙ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ
6	ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ ΕΡΓΟΥ

Κείμενο αναφοράς

2.4.Γ.1 | ΜΕΙΚΤΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ

Σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα γνωρίσουν και θα εφαρμόσουν τις μεικτές τεχνικές. Ο όρος μεικτές τεχνικές είναι γενικός και καλύπτει ένα πολύ μεγάλο φάσμα συνδυασμών ζωγραφικών και σχεδιαστικών τεχνικών και υλικών, ακόμη και εκείνων που δεν ανήκουν στη ζωγραφική τέχνη. Η κάθε τεχνική και υλικό έχει τις δικές του εικαστικές ποιότητες, ιδιότητες και δυνατότητες και ο συνδυασμός δύο ή περισσότερων τεχνικών και υλικών δημιουργεί καινούργιες εκδοχές τους.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, σε αυτή την υποενότητα, θα κληθούν ουσιαστικά να πειραματιστούν με διάφορους συνδυασμούς τεχνικών και υλικών και να ανακαλύψουν νέες εκφραστικές διατυπώσεις που προκύπτουν από αυτούς τους συνδυασμούς. Οι συνδυασμοί αυτοί μπορούν να διερευνηθούν και στις ζωγραφικές επιφάνειες, στα διαλυτικά υγρά, καθώς και στα εργαλεία σχεδίασης και ζωγραφικής. Επισημαίνεται ότι η συνδυαστική χρήση των τεχνικών και υλικών πρέπει να είναι τεχνικά συμβατή, ώστε να μην προκύψουν προβλήματα φθοράς και φυσικής αρτιότητας του έργου. Δεν αναμειγνύονται, για παράδειγμα, υδροδιαλυτά υλικά με υλικά που έχουν βάση το λάδι. Σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, θα δοθεί η δυνατότητα στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες να χρησιμοποιήσουν συνδυαστικά και πειραματικά τις γνώσεις που έχουν αποκτήσει στις προηγούμενες μαθησιακές ενότητες σε σχέση με τις ιδιότητες και ποιότητες της κάθε ξεχωριστής τεχνικής και υλικού, του σχεδίου και της ζωγραφικής, και να διευρύνουν έτσι τις εκφραστικές τους δυνατότητες.

2.4.Γ.2 | Η ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΟΥ ΚΟΛΑΖ (COLLAGE)

Σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα γνωρίσουν την τεχνική του κολάζ (collage). Ο όρος προέρχεται από τη γαλλική λέξη “coller” που σημαίνει κολλώ και συνδέεται κυρίως με τη μοντέρνα τέχνη του 20ού αιώνα. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μάθουν να χρησιμοποιούν διάφορα είδη χαρτιών (λευκά, χρωματιστά, ζωγραφισμένα, από περιοδικά, εφημερίδες, αφίσες, φωτογραφίες κ.ά.), τα οποία θα κόβουν σε διάφορα σχήματα, θα τα διαρρυθμίζουν πάνω σε μια επιφάνεια και θα τα

κολλούν, δημιουργώντας έτσι μια σύνθεση. Θα μάθουν να διακρίνουν τα διάφορα είδη χαρτιών ανάλογα με το χρώμα, την υφή, το είδος (π.χ. χαρτόνι, ρυζόχαρτο κ.λπ.) και να τα χρησιμοποιούν με τον κατάλληλο τρόπο. Επίσης, θα μάθουν να ενσωματώνουν λειτουργικά στη σύνθεση εικόνες από φωτογραφίες ή λέξεις και φράσεις από κείμενα εφημερίδων, περιοδικών, αφισών κ.ά.

Να σημειωθεί ότι στην τεχνική του κολάζ, μπορούν να χρησιμοποιηθούν και άλλα υλικά εκτός από το χαρτί, όπως για παράδειγμα αλουμινόχαρτο, πλαστικό κ.ά. Ακόμη, θα μάθουν να χρησιμοποιούν την τεχνική του κολάζ συνδυαστικά με τη ζωγραφική και το σχέδιο. Η τεχνική του κολάζ θα διευρύνει τα εκφραστικά μέσα και τις δυνατότητες των εκπαιδευομένων. Θα τους δώσει τη δυνατότητα να δημιουργούν υφές, χρωματικές εντάσεις, διαφάνειες, που τα χρωστικά υλικά δύσκολα θα μπορούσαν να αποδώσουν. Επίσης, η χρήση έντυπων κειμένων μπορεί να αναδείξει τη σημασιολογική διάσταση της εικαστικής έκφρασης.

2.4.Γ.3 | Η ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΟΥ ΙΜΠΑΣΤΟ (IMPASTO)

Σε αυτή την υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα γνωρίσουν την τεχνική του «ιμπάστο». Το ιμπάστο είναι μια τεχνική στην οποία το χρώμα απλώνεται κατευθείαν στη ζωγραφική επιφάνεια, χωρίς διαλυτικά, σε παχιά, ανάγλυφα στρώματα. Τα χρώματα που χρησιμοποιούνται για το ιμπάστο είναι συνήθως τα λάδια και τα ακρυλικά. Εναλλακτικά, θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί σκέτο (gesso) ή χρωματισμένο, αλλά χάνεται η ένταση και καθαρότητα του καθαρού χρώματος. Τα εργαλεία της ζωγραφικής που χρησιμοποιούνται είναι, εκτός από τα πινέλα, οι σπάτουλες και τα μαχαίρια.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μάθουν τις ιδιότητες της τεχνικής του ιμπάστο. Θα μάθουν να χειρίζονται το ανάγλυφο του χρώματος, ως πινελιά και χειρονομία, ως δημιουργία διαφόρων ειδών ματιέρας και ως γλυπτικό στοιχείο στη ζωγραφική. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μάθουν για τη χρήση αυτούσιου χρώματος σε ποσότητα και πώς αυτό αυξάνει την ένταση του χρώματος, τη δυναμικότητα της πινελιάς και συνολικά την ενέργεια του έργου. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα γνωρίσουν ακόμα πώς με την τεχνική του ιμπάστο (impasto) μπορούν να δημιουργήσουν διάφορα είδη ματιέρας όσο το χρώμα είναι νωπό, είτε χρησιμοποιώντας το χρώμα ως μέσο για να κολλήσουν αντικείμενα και υλικά, είτε δουλεύοντας με σπάτουλες και μαχαίρια ζωγραφικής. Το ιμπάστο, με την ανάγλυφη ιδιότητά του, προσφέρει νέες εκφραστικές δυνατότητες, καθώς το χρώμα αντιμετωπίζεται και ως γλυπτικό υλικό, προσδίδοντας την τρίτη διάσταση στο ζωγραφικό έργο.

2.4.Γ.4 | ΕΞΩΖΩΓΡΑΦΙΚΑ ΥΛΙΚΑ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ

Σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα γνωρίσουν την έννοια, τη σημασία και τη χρήση αντικειμένων και υλικών στη διαδικασία δημιουργίας ενός ζωγραφικού έργου. Το κάθε αντικείμενο και υλικό είναι φορέας, σημασιών, νοημάτων και μηνυμάτων. Όλα αυτά τα στοιχεία εμπεριέχονται στο αντικείμενο λόγω της χρήσης, της λειτουργίας, της φυσικής υπόστασης και του υλικού του. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μάθουν να αναγνωρίζουν και να χρησιμοποιούν υλικά και αντικείμενα ως πηγή

μενοι/-ες διδάχθηκαν ήδη στη μαθησιακή ενότητα «Ιστορία Τέχνης III», κινήματα και καλλιτέχνες οι οποίοι χρησιμοποίησαν αντικείμενα είτε αυτούσια, ως έργα τέχνης (ready mades, assemblages), είτε ως πεδίο της ζωγραφικής πράξης, είτε συνδυαστικά με τη ζωγραφική, ενταγμένα δηλαδή σε μια σύνθεση (Dada, New Dada κ.ά.).

Σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξετάσουν, θα αξιολογήσουν και θα εφαρμόσουν στη διαδικασία της δημιουργίας ζωγραφικού έργου τη χρήση αντικειμένων και διαφόρων υλικών. Θα μπορούν να επιλέξουν αντικείμενα και υλικά με τα οποία θα δημιουργήσουν τρισδιάστατες συνθέσεις (assemblages), λαμβάνοντας υπόψη το χρώμα, το μέγεθος, τις υφές και το υλικό των αντικειμένων. Θα μπορούν, επίσης, να χρησιμοποιούν αντικείμενα ως ζωγραφική επιφάνεια, πάνω στα οποία θα δημιουργούν ζωγραφικές συνθέσεις. Ακόμη, θα μπορούν να χρησιμοποιούν αντικείμενα και διάφορα υλικά σε μια σύνθεση, ως χρώμα και υφή, συνδυαστικά με τη ζωγραφική. Η χρήση αντικειμένων και υλικών, είτε μόνα τους είτε συνδυαστικά με τη ζωγραφική, μπορεί να δώσει στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες νέες νοηματοδοτήσεις και δυνατότητες στις εικαστικές τους αναζητήσεις.

2.4.Γ.5 | ΦΩΣ ΚΑΙ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ

Σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα κατανοήσουν και θα εφαρμόσουν τη χρήση του φωτός ως εικαστικό μέσο έκφρασης είτε μόνο του, είτε συνδυαστικά με τη ζωγραφική. Μέχρι τώρα οι εκπαιδευόμενοι/-ες διδάχθηκαν στις προηγούμενες μαθησιακές υποενότητες πώς να απεικονίζουν το φως και τις ποιότητές του σε μια σύνθεση. Επίσης, γνώρισαν σε άλλες μαθησιακές ενότητες τη φύση, τις ιδιότητες και τις ποιότητες του χρώματος. Επειδή το φως είναι ακτινοβολία και το κάθε χρώμα, εκτός από την υλική υπόσταση της χρωστικής του ύλης, είναι μια συγκεκριμένη συχνότητα του φωτός, γι' αυτό κάποιοι καλλιτέχνες χρησιμοποίησαν το φως αντί για το χρώμα ή δημιούργησαν συνθέσεις με μόνο μέσο το φως.

Σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, εξετάζονται η χρήση, τα νοήματα και οι ιδιότητες του φωτός, ως μόνο εκφραστικό μέσο ή συνδυαστικά με τη ζωγραφική. Πιο συγκεκριμένα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα διακρίνουν τις διάφορες πηγές τεχνητού φωτισμού (λαμπτήρες πυράκτωσης, νέον, φθορισμού, LED κ.λπ.) και θα τις αξιολογούν, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιότητές τους και την ποιότητα του φωτός που παράγουν. Παράλληλα, θα αναλύσουν τις έννοιες που οι πηγές αυτές προκαλούν συνειρμικά, λόγω των εφαρμογών τους στην καθημερινότητα, στο εμπόριο και στη διαφήμιση.

Τέλος, θα ερευνήσουν πώς άλλοι καλλιτέχνες χρησιμοποίησαν το φως ως εκφραστικό μέσο στην ιστορία της τέχνης. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα δημιουργήσουν συνθέσεις χρησιμοποιώντας το φως είτε μόνο του, είτε με άλλα αντικείμενα, είτε σε μια ζωγραφική σύνθεση, θα ανακαλύψουν νέες εκφραστικές δυνατότητες και θα διευρύνουν το εικαστικό τους λεξιλόγιο.

2.4.Γ.6 | ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ ΕΡΓΟΥ

Σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα δημιουργήσουν πρωτότυπο έργο, αξιολογώντας και εφαρμόζοντας τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τις εμπειρίες που απέκτησαν στις προηγούμενες μαθησιακές ενότητες και υποενότητες. Πιο συγκεκριμένα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα δημιουργήσουν πρωτότυπα έργα ζωγραφικής αξιοποιώντας τις γνώσεις και τις εμπειρίες της χρήσης διαφόρων υλικών, εικαστικών θεμάτων, θεωρητικών εννοιών και της ιστορίας της τέχνης. Αναμένεται ότι μέσα από τη δημιουργική και ερευνητική ενασχόλησή τους με τα παραπάνω θέματα στις προηγούμενες μαθησιακές ενότητες, θα έχουν ανακαλύψει τις εικαστικές και πνευματικές συγγένειες, με καλλιτέχνες, καλλιτεχνικά κινήματα και θα έχουν ήδη, έναν γενικό προσανατολισμό σε ό,τι αφορά τον τρόπο εικαστικής έκφρασής τους.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα δημιουργήσουν προσχέδια και μελέτες, ως έρευνα εκδοχών μιας εικαστικής ιδέας ή θέματος και θα τα χρησιμοποιήσουν για την υλοποίηση του πρωτότυπου έργου. Επίσης, θα ερευνήσουν και θα επιλέξουν τα κατάλληλα υλικά και εργαλεία, καθώς και την τεχνοτροπία που θα χρησιμοποιήσουν. Ακόμη, θα επιλέξουν το μέγεθος του έργου και θα λύσουν τεχνικά προβλήματα, όπως ζητήματα ανάρτησης και παρουσίασης, στερέωσης υλικών, προστασίας και ασφάλειας του έργου κ.ά. Η διαδικασία της δημιουργίας πρωτότυπου έργου θα κινητοποιήσει τις εικαστικές δυνατότητες των εκπαιδευομένων και θα συγκεράσει τα ερεθίσματα και τις εμπειρίες που έχουν αποκτήσει στη διάρκεια της σπουδής τους στις άλλες μαθησιακές ενότητες, σε μια προσωπική εικαστική διατύπωση.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Χρήστου, Χ. (1996). *Ελληνική τέχνη: Ζωγραφική του 20ού αιώνα*. Αθήνα: Εκδοτική Αθηνών.
2. Συλλογικό Έργο. (2006). *Τέσσερις Αιώνες Ελληνικής Τέχνης. 100 Χρόνια Εθνική Πινακοθήκη*. Αθήνα: Εθνική Πινακοθήκη – Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου.

Συμπληρωματικές

1. Πικάσο, Π. (1997). *Μονοκονδυλιές*. Αθήνα: Εκδόσεις Λιβάνη.
2. Grosz, G. (1996). *Το πρόσωπο της άρχουσας τάξης. Πενήντα πέντε πολιτικά σχέδια*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Νησίδες.

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Στη μαθησιακή ενότητα «Ηλεκτρονική Επεξεργασία Εικόνας II» εξετάζονται γνώσεις και τεχνικές δεξιότητες σε θέματα επεξεργασίας και διαχείρισης εικόνων και γραφικού σχεδιασμού, ώστε οι εκπαιδευόμενοι/-ες να πραγματοποιούν πλήθος από διαδικασίες εύκολα, δημιουργικά και με πολλαπλούς τρόπους. Η εξειδίκευση των εκπαιδευόμενων είναι απαραίτητη σε αυξημένης δυσκολίας συνθέσεις για τη δημιουργία σύνθετων εικόνων/έργων με τη χρήση του κατάλληλου λογισμικού προγράμματος, τόσο σε περιβάλλον PC όσο και σε Mac. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με τη χρήση κατάλληλων λογισμικών και εργαλείων για τη δημιουργία ψηφιακών σχεδίων, ξεκινώντας από απλά γεωμετρικά και επίπεδα σχήματα, μέχρι και την τελική απόδοση του όγκου τους, τονικά.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Πραγματοποιούν πλήθος σύνθετων διαδικασιών ψηφιακής επεξεργασίας εικόνων και γραφικών με πολλαπλούς τρόπους. Αυτές περιλαμβάνουν την αφαίρεση φόντου από εικόνα μέσω τεχνικών όπως το ξεγύρισμα και το κάψιμο φόντου, τη χρήση του εργαλείου πένας και τη διαχείριση ή επεξεργασία διαδρομών. Επίσης, περιλαμβάνουν τη χρήση εργαλείων επιλογής τμήματος εικόνας, μετακίνησης και περιστροφής, την εφαρμογή των εργαλείων πινέλου κλωνοποίησης και πινέλου αποκατάστασης, καθώς και διάφορες μεθόδους όξυνσης εικόνων (sharpening),
- Διορθώνουν την τονικότητα μιας ψηφιακής εικόνας με τα εργαλεία των καμπυλών και των επιπέδων (levels και curves),
- Κάνουν χρήση εργαλείων «αποκατάστασης» εικόνων (retouch), ξάκρισμα εικόνας (crop tool), μελέτη βασικών φίλτρων (unsharp mask, blur κ.ά.), διόρθωση του σημείου ισορροπίας λευκού (white balance) με χρήση ACR,
- Γνωρίζουν για την τετραχρωμία, την αλλαγή των μοντέλων RGB, CMYK κ.ά.,
- Προετοιμάζουν εικόνες για εκτυπώσεις, με εξειδίκευση στις μεθόδους της τριχρωμίας και της τετραχρωμίας,
- Αποθηκεύουν και να εξαγάγουν ψηφιακά αρχεία, καθώς και να προετοιμάζουν τα αρχεία για δημοσίευση στο διαδίκτυο,
- Επεξεργάζονται ψηφιακά εικαστικά έργα ή άλλο οπτικό υλικό αναδιαμορφώνοντας

- το νόημα, τη φόρμα ή και το περιεχόμενο της εικόνας,
- Δημιουργούν σχέδια με ψηφιακά μέσα και να τα επεξεργάζονται,
 - Χρησιμοποιούν απλά προγράμματα επεξεργασίας εικόνας, με σκοπό να διαμορφώσουν μορφοπλαστικά την εικόνα,
 - Παράγουν εικαστικό ψηφιακό φάκελο (portfolio) της εργασίας τους.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Βούρτσες (brush) / Διαβαθμισμένο χρώμα (gradient) / Διαδρομή (path) / Διτονικές εικόνες (duotone) / Ειδικά φίλτρα (special filter) / Εικαστικός φάκελος (portfolio) / Σύνθεση εικόνων (κολάζ) / Χρώμα (color) / Ψηφιακή ζωγραφική.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (1), Εργαστήριο (2), Σύνολο (3).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΙΚΟΝΩΝ: ΚΟΛΑΖ
2	ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΧΡΩΜΑΤΟΣ
3	ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ ΜΕ ΒΟΥΡΤΣΕΣ
4	ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΔΙΑΔΡΟΜΩΝ
5	ΔΙΤΟΝΙΚΕΣ ΕΙΚΟΝΕΣ
6	ΕΙΔΙΚΑ ΦΙΛΤΡΑ ΜΕ ΕΦΕ
7	ΨΗΦΙΑΚΟΣ ΦΑΚΕΛΟΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗΣ (PORTFOLIO)

Κείμενο αναφοράς

2.4.Δ.1 | ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΙΚΟΝΩΝ: ΚΟΛΑΖ

Η σύνθεση εικόνας (κολάζ) είναι το πιο δημιουργικό μέρος της ψηφιακής επεξεργασίας εικόνας. Τα εργαλεία και οι τεχνικές της ηλεκτρονικής επεξεργασίας εικόνας δίνουν απεριόριστες δυνατότητες για τον σχεδιασμό, χρωματισμό και τη διαμόρφωση των επιμέρους στοιχείων ενός κολάζ. Αυτές οι δυνατότητες επιτρέπουν δημιουργία καλλιτεχνικών εικόνων που εκφράζουν νοήματα, αφηγούνται μια ιστορία, προβάλλουν ιδέες κ.λπ.

Σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, θα παρουσιαστεί η διαδικασία σύνθεσης σε ένα νέο ή ένα υπάρχον αρχείο βάσης με χρήση προχωρημένων τεχνικών κολάζ παράλληλα με τους κανόνες σύνθεσης. Ειδικότερα, παρουσιάζονται μάσκες επιπέδου (layer mask), μείξεις επιπέδων (blending mode), σύνθετες επιλογές, διαφάνειες (opacity), εισαγωγή σχημάτων (shapes) κ.ά. Υπογραμμίζονται οι εντολές για την εξομάλυνση των εικόνων που βρίσκονται στα επίπεδα, όπως για παράδειγμα η απομάκρυνση των πε-

ριφερειακά «σκληρών» εικονοστοιχείων (matting – defringe), οι τροποποιήσεις των επιλογών (select modify) κ.ά. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη μεθοδολογία των εργασιών για την αισθητική ποιότητα των συνθέσεων ώστε να εξασφαλίζεται ο φωτορεαλισμός, η αληθοφάνεια ή άλλο επιθυμητό αποτέλεσμα (π.χ. απόφαση για τη διάταξη επιπέδων, εφαρμογή κατάλληλου στιλ, καλές επιλογές για την εισαγωγή τεμαχίου εικόνας από άλλο αρχείο κ.ά.). Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εστιάσουν την προσοχή τους στην επιλογή κατάλληλου ψηφιακού υλικού για να εκφράσουν μια ιδέα τους, στην αξιολόγηση των τεχνικών χαρακτηριστικών του υλικού, στις τεχνικές διαμόρφωσης των συνθέσεών τους και στην αυτοαξιολόγηση των εργασιών τους.

Συνοψίζοντας αυτή τη μαθησιακή ενότητα, καταλήγουμε στο συμπέρασμα πως η οπτική επικοινωνία αποτελεί μια από τις ισχυρότερες μορφές επικοινωνίας. Η γοητεία της πηγάζει από την ελευθερία που προσφέρει στη σκέψη και την έκφραση, και υπενθυμίζει στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες τη σημασία της καλής οπτικής επικοινωνίας στην καθημερινή τους ζωή αλλά και στην καλλιτεχνική τους πορεία.

2.4.Δ.2 | ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΧΡΩΜΑΤΟΣ

Το χρώμα ομορφαίνει τη ζωή μας. Δεν μπορούμε να φανταστούμε τη ζωή μας κάτω από ένα ασπρόμαυρο πρίσμα. Σύμφωνα με τη θεωρία των χρωμάτων, υπάρχουν συνδυασμοί και συμβολισμοί που εκφράζουν συναισθήματα και νοήματα τα οποία όμως διαφέρουν ανάλογα με τον πολιτισμό της κάθε κοινωνίας. Η διαχείριση του χρώματος, δηλαδή η δημιουργία και επεξεργασία του, είναι ένα από τα πιο σημαντικά τεχνικά βοηθήματα για την επεξεργασία και δημιουργία εικόνων. Το χρώμα μπορεί να δημιουργηθεί, να αποθηκευτεί και να εφαρμοστεί σε επιλεγμένες περιοχές ή σε ολόκληρη την επιφάνεια. Μπορεί γενικά να εφαρμοστεί ενιαίο, διαβαθμισμένο (gradient), να έχει διαφάνεια (opacity) ή και υφή (texture). Η τοποθέτηση του χρώματος στην εικόνα γίνεται με εργαλεία και εντολές που ποικίλλουν σε στιλ και μεθοδολογία.

Στην εν λόγω μαθησιακή υποενότητα αναφέρονται τα παράθυρα δημιουργίας χρώματος όπως: ο επιλογέας χρώματος (color picker) όπου ορίζονται η χροιά, ο κορεσμός και ο τόνος, η παλέτα διαβάθμισης (gradient) όπου ορίζεται η κλιμάκωση ενός ή πολλών χρωμάτων, η παλέτα δειγμάτων (swatches) για αποθήκευση χρωμάτων με ονομασία κ.λπ. Η επιλογή των χρωμάτων μπορεί να γίνει κατά προσέγγιση ή με ακρίβεια. Η κατά προσέγγιση μέθοδος συνήθως χρησιμοποιείται για πειραματισμούς, ενώ για χρωματική συνέπεια ορίζουμε ακριβώς τα ποσοστά των χρωματικών καναλιών (από 0 έως 255 για το μοντέλο RGB, από 0 έως 100% για το CMYK κ.λπ.). Επίσης, για διευκόλυνση της χρήσης των χρωμάτων, υπάρχουν ψηφιακές βιβλιοθήκες με προετοιμασμένα χρώματα (π.χ. Pantone), ομάδες με συνδυασμούς αρμονικών και αντίθετων χρωμάτων, με τονική κλιμάκωση κ.ά. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα δώσουν έμφαση στη δημιουργία, αποθήκευση και εφαρμογή χρωμάτων στο πλαίσιο της ηλεκτρονικής επεξεργασίας εικόνας.

2.4.Δ.3 | ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ ΜΕ ΒΟΥΡΤΣΕΣ

Η δημιουργία εικόνων με την εφαρμογή χρωμάτων σε μια επιφάνεια είναι μια από τις πιο βασικές μορφές καλλιτεχνικής έκφρασης. Για να ζωγραφίσει κάποιος, χρησιμοποιεί μέσα δημιουργίας σχημάτων και χρωμάτων όπως πινέλο, γραφίδα, μολύβι, κάρβουνο ή άλλο μέσο πάνω σε έναν καμβά. Στην ηλεκτρονική επεξεργασία εικόνας, τα λογισμικά μπορούν να θεωρηθούν σύγχρονα στούντιο τέχνης αφού διαθέτουν ψηφιακούς καμβάδες, πολύ μεγάλο αριθμό χρωμάτων, πινέλα οποιουδήποτε μεγέθους και στιλ, περιφερειακές μονάδες μέσων ζωγραφικής, όπως είναι το ποντίκι (mouse) και η πινακίδα σχεδίασης (drawing pad) και διάφορα βοηθήματα επεξεργασίας εικονοστοιχείων.

Σε αυτή την υποενότητα, αναφέρονται τα εργαλεία πινέλου (brush), κουβά χρώματος (paint bucket), σβηστήρα (eraser), μαγικού σβηστήρα (magic eraser), σβηστήρα φόντου (background eraser), μουτζουρώματος (smudge) κ.ά. Ειδικότερα, παρουσιάζονται τα υποδείγματα και οι ρυθμίσεις των πινέλων, η αποθήκευση προσαρμοσμένων πινέλων σε βιβλιοθήκες, η διαχείριση της εμφάνισης πινελιών όπως οι καταστάσεις ανάμειξης (blending modes) και η αδιαφάνεια (opacity). Οι επιλογές για τις προσαρμογές των πινέλων είναι οργανωμένες σε κατηγορίες όπως: δυναμική σχήματος (shape dynamics), διασπορά (scattering), υφή (texture) και χρώμα. Ιδιαίτερη βάση δίνεται στις ρυθμίσεις των προκαθορισμένων πινέλων (είδος μύτης, μέγεθος, σκληρότητα κ.ά.), στη δημιουργία νέων πινέλων, στην εξομάλυνση και ροή της πινελιάς, στην προσομοίωση αερογράφου (airbrush) και σε διάφορους συνδυασμούς αυτών.

Αυτή η μαθησιακή υποενότητα θα εφοδιάσει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες με γνώσεις και δεξιότητες για δημιουργική ή επεμβατική ψηφιακή ζωγραφική με κλασικές ή φουτουριστικές πινελιές.

2.4.Δ.4 | ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΔΙΑΔΡΟΜΩΝ

Ένα δυνατό μέσο σχεδιασμού γραφικών είναι οι διανυσματικές διαδρομές Μπεζιέ (Bézier). Οι διαδρομές αυτές είναι αντικείμενα που ορίζονται με μαθηματικούς αλγόριθμους και απαρτίζονται από γραμμές και σημεία αγκύρωσης/κόμβους. Μπορούν να σχεδιαστούν με απόλυτη ακρίβεια και χρησιμοποιούνται για ορισμό επιλογών, ακανόνιστων διαδρομών κειμένου, δημιουργίας προσαρμοσμένων σχημάτων, διανυσματικών масκών, διαδρομών αποκοπής κ.ά. Σχεδιάζονται με τα εργαλεία της πέννας και των σχημάτων όπου η πένα σχεδιάζει ελεύθερες και σύνθετες διαδρομές, ενώ το εργαλείο σχημάτων σχεδιάζει γεωμετρικά και τυποποιημένα σχήματα. Οι σκοποί της μαθησιακής υποενότητας είναι ο σχεδιασμός, η επεξεργασία και οι εφαρμογές των διαδρομών (paths). Έτσι, αναφέρονται μέθοδοι σχεδιασμού, επεξεργασίας και αποθήκευσης διαδρομών, εργαλεία διαχείρισης κόμβων, πλευρών κ.ά. Ειδικότερα, παρουσιάζονται τα εργαλεία επεξεργασίας διαδρομών όπως: πρόσθεσης κόμβων (add anchor point), αφαίρεσης κόμβων (delete anchor point), μετατροπής γωνίας (convert point), μετακίνησης διαδρομής (path selection), επιλογής επιμέρους κόμβων και πλευρών (direct selection tool) κ.ά. Επίσης, μέθοδοι σχεδιασμού ευθειών, ελεύθερων καμπυ-

λών, αλλαγής κατεύθυνσης και μεγέθους καμπύλης, μετατροπής μιας ευθείας σε καμπύλη, στοίχιση διαδρομών, κόμβων κ.ά.

Η εν λόγω μαθησιακή υποενοότητα θα προσφέρει στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες τη βάση για γνώσεις και δεξιότητες σχεδιασμού διανυσματικών διαδρομών (paths) που απαιτούνται για πληθώρα εφαρμογών ακριβείας όπως γραφικά, μάσκες επιλογές κ.ά. Για αυτόν τον λόγο, κρίνεται σκόπιμο οι εκπαιδευόμενοι/-ες να εστιάσουν την προσοχή τους στα εργαλεία και μεθόδους σχεδιασμού και ειδικότερα στη διαχείριση των κόμβων και των πλευρών με τους βραχίονες ελέγχου καμπυλών.

2.4.Δ.5 | ΔΙΤΟΝΙΚΕΣ ΕΙΚΟΝΕΣ

Οι περισσότερες εικόνες που τυπώνονται στα τυπογραφεία ή σε εκτυπωτές ψεκασμού (inkjet) είναι σε μορφή τετραχρωμίας CMYK. Τυπώνονται με μελάνια χρώματος κυανού (cyan), ματζέντα (magenta), κίτρινου (yellow) και μαύρου (key color). Υπάρχουν όμως εικόνες που απαρτίζονται από προσαρμοσμένα χρώματα, δηλαδή πλακάτα-σποτ (spot color). Οι εικόνες που τυπώνονται με χρώματα σποτ ονομάζονται «διτονικές» (duotone) και προέρχονται από επεξεργασία ασπρόμαυρων αρχείων. Αυτές συνήθως τυπώνονται με ένα, δύο ή περισσότερα χρώματα. Οι διτονικές λύσεις υιοθετούνται για ειδικούς λόγους, όπως είναι η οικονομία μελανιών αφού τυπώνονται με μελάνια λιγότερα της τετραχρωμίας (μονόχρωμη, δίχρωμη ή άλλη εκτύπωση), η χρήση τυποποιημένων χρωμάτων (ANPA, DIC, Pantone κ.ά.), η αισθητική παρέμβαση σε καλλιτεχνικές συνθέσεις κ.λπ.

Σε αυτή τη μαθησιακή υποενοότητα, αναφέρεται η μετατροπή μιας εικόνας σε κλίμακα του γκρι (grayscale), τα συστήματα δημιουργίας διτονικών (duotone), τριτονικών (tritone) και τετρατονικών (tetratone) χρωμάτων, τα χρώματα spot με τη χρήση καναλιών (channels) και η διαδικασία εκτύπωσης. Επίσης, για ένταση της εικόνας και για ακριβή έλεγχο κατανομής των μελανιών στους φωτεινούς, μεσαίους και σκούρους τόνους, αναφέρονται οι ρυθμίσεις καμπυλών των χρωμάτων. Παράλληλα με τη διτονική επεξεργασία, χρωματίζονται με spot χρώματα, γραφικά και κείμενα που συμπεριλαμβάνονται σε τέτοιου είδους αρχεία. Όσον αφορά την κατανόηση των σποτ χρωμάτων, είναι σκόπιμο οι εκπαιδευόμενοι/-ες να δώσουν έμφαση στη μετατροπή των χρωματικών μοντέλων, στη δημιουργία και επεξεργασία των πλακάτων-σποτ χρωμάτων, στον έλεγχο των χρωματικών καναλιών και στις εντολές εκτύπωσης.

2.4.Δ.6 | ΕΙΔΙΚΑ ΦΙΛΤΡΑ ΜΕ ΕΦΕ

Οι περίπλοκες εργασίες που απαιτούνται για τη δημιουργία εικόνων με καλλιτεχνικά αποτελέσματα, καθιστούν τα ψηφιακά έργα χρονοβόρα και επίπονα. Έργα που είναι πολυσύνθετα χρειάζονται συνεχείς πειραματισμούς και διερεύνηση λύσεων καταναλώνοντας πολύτιμο χρόνο χωρίς πάντα με επιτυχή έκβαση. Τα ειδικά φίλτρα και εφέ συντομεύουν τον χρόνο εργασίας και είναι χρήσιμα σε πληθώρα εφαρμογών όπως η τρισδιάστατη απεικόνιση, η ρύθμιση προοπτικής, η κινούμενη εικόνα, η σύνθεση

πανοραμικών εικόνων, η επένδυση με εικαστικό στιλ κ.ά. Στόχος αυτής της μαθησιακής υποενότητας, είναι να εισαγάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στη διαδικασία έρευνας και πειραματισμού των τυποποιημένων ψηφιακών επεμβάσεων και να τους προετοιμάσει για την επεξεργασία τρισδιάστατων, κινούμενων, παραμορφωμένων ή υπενδεδυμένων με εικαστικό στιλ εικόνων.

Στην εν λόγω υποενότητα, οι καταρτιζόμενοι/-ες έρχονται σε επαφή με τα ειδικά φίλτρα και εφέ και ερευνούν πρωτοπόμενες λύσεις ψηφιακών επεμβάσεων. Ειδικότερα, ως προς τη δημιουργία τρισδιάστατων εικόνων, πειραματίζονται με τις ρυθμίσεις για τις τρεις διαστάσεις (3D) όπως βάθος, περιστροφή, κλίση κ.λπ. Ως προς τη ρύθμιση προοπτικής με τις ρυθμίσεις του πλέγματος παραμόρφωσης (perspective warp), ως προς την κίνηση με τη διαδικασία παραγωγής επιπέδων για καρέ κινούμενης εικόνας μέσω φίλτρου κουκλοθέατρου (puppet warp) ή άλλης μεθόδου, τη σύνθεση πανοραμικών ή υπενδεδυμένων με εφέ εικόνων κ.ά. Η τεχνολογία παράγει αδιάκοπα νέες λύσεις αυτοματισμού επεξεργασίας που καλό είναι να παρακολουθούνται και να εκμεταλλεύονται με γνώμονα την οικονομία χρόνου και την ποιότητα του αποτελέσματος.

Σε αυτό το σημείο πρέπει να επισημανθεί πως δεν είναι αρκετή η τεχνολογία για την παραγωγή βελτιωμένων ή καλλιτεχνικών εικόνων, αλλά είναι απαραίτητη και η βαθιά γνώση της τέχνης για τις αποφάσεις που πρέπει να ληφθούν κατά τη διάρκεια των ψηφιακών επεμβάσεων.

2.4.Δ.7 | ΨΗΦΙΑΚΟΣ ΦΑΚΕΛΟΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗΣ (PORTFOLIO)

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, θα κληθούν να ετοιμάσουν, ατομικό φάκελο εργασιών (portfolio) ως μέσον προβολής του έργου τους και συνοδευτικό του βιογραφικού τους σημειώματος. Οι φάκελοι μέχρι πρόσφατα λειτουργούσαν αποκλειστικά σε φυσική μορφή, δηλαδή χάρτινοι, πλαστικοί ή άλλου υλικού φάκελοι, οι οποίοι περιείχαν τα πρωτότυπα ζωγραφικά έργα. Σε περιπτώσεις μεγάλων έργων, η παρουσίασή τους γίνεται σε εκθέσεις γκαλερί ή άλλους χώρους παρουσίασης. Στη σημερινή εποχή, το portfolio πλέον λειτουργεί σε ψηφιακή μορφή. Όπου είναι απαραίτητο, ο ψηφιακός φάκελος συνοδεύεται με τον φυσικό φάκελο ο οποίος περιέχει τα πρωτότυπα έργα για την καλλιτεχνική αξιολόγηση που είναι πιο αξιόπιστη με την εκ του φυσικού παρατήρηση. Οι ψηφιακοί φάκελοι δημοσιοποιούνται σε μορφή PDF στο ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, αναρτώνται με μορφή JPEG, PNG, SVG κ.λπ. στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, σε ατομική ιστοσελίδα ή διατίθενται σε έντυπη μορφή. Σε κάθε περίπτωση, τα έργα πρέπει να αναδεικνύονται με τον κατάλληλο τεχνικό και αισθητικό τρόπο (μέγεθος αρχείου, ανάλυση, χρωματικό μοντέλο, μορφότυπος αποθήκευσης, χρωματικές διορθώσεις, βελτίωση λεπτομερειών, τονική ισορροπία κ.λπ.).

Σε αυτή την υποενότητα, επομένως, αναφέρονται οι μέθοδοι ψηφιοποίησης των ζωγραφικών έργων, τα κριτήρια αξιολόγησης των αρχείων και η προετοιμασία τους για δημοσίευση. Κατά τη διαδικασία, τα έργα ψηφιοποιούνται μέσω σκάνερ, ψηφιακής φωτογράφισης ή άλλου τρόπου εισαγωγής, αποθηκεύονται σε φάκελο του Η/Υ, βελτι-

ώνονται τεχνικά και αισθητικά και αποθηκεύονται με τα κατάλληλα τεχνικά χαρακτηριστικά. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εστιάσουν την προσοχή τους στην επιλογή, στην αξιολόγηση, στην ομαδοποίηση ανά ενότητες (ακουαρέλες, μελάνια, χαρτικά κ.λπ.) και στην κατάλληλη αποθήκευση ώστε να είναι διαθέσιμα για κάθε τύπου παρουσίαση.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Παπαμάρκος, Ν. (2013). *Ψηφιακή επεξεργασία & ανάλυση εικόνας*. Ξάνθη: Ιδιωτική έκδοση.
2. Freeman, M. (2008). *Ο πλήρης οδηγός για την ψηφιακή φωτογραφία* (μτφρ. Κ. Καρανικολός). Αθήνα: Εκδόσεις Κλειδάριθμος.

Συμπληρωματικές

1. Λυκάκης, Μ. (2011). *Ψηφιακή Φωτογραφία Photoshop Lightroom*. Αθήνα: Εκδόσεις Leica Academy – Ακαδημία Δημιουργικής Φωτογραφίας.
2. Βασιλάκος, Α. (2008). *Ψηφιακές μορφές τέχνης*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Τζιόλα.

2.4.Ε • ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΧΑΡΑΚΤΙΚΗΣ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Με τον όρο «χαρακτική» εννοούμε τις τεχνικές φιλοτέχνησης ενός έργου με εικαστική αξία πάνω σε ένα σκληρό υλικό (συνήθως ξύλο, μέταλλο ή πέτρα) για να τυπωθεί μετά σε χαρτί. Η φιλοτέχνηση της πλάκας (μήτρας) δίνει τη δυνατότητα αναπαραγωγής του έργου σε αντίτυπα, τα οποία αποτελούν τα γνήσια χαρτικά έργα. Η μαθησιακή ενότητα «Βασικές Αρχές Χαρακτικής» έχει σκοπό να κάνει μια εισαγωγή στις βασικές αρχές της χαρακτικής και να εξηγήσει τις μεθόδους χάραξης και εκτύπωσης. Επιδιώκεται η κατανόηση όλων των σταδίων της δημιουργίας ενός χαρτικού έργου, από το βασικό σχέδιο μέχρι το τύπωμα. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα έρθουν σε επαφή με δύο βασικές μεθόδους της χαρακτικής (λινοτυπία, ξυλογραφία σε πλάγιο ξύλο) και θα γνωρίσουν τις τεχνικές χάραξης και τους κανόνες που τις διέπουν, χαράζοντας και τυπώνοντας ασπρόμαυρα και έγχρωμα χαρτικά έργα. Παράλληλα, θα κάνουν πειραματισμούς πάνω σε νέες τεχνικές.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Παρουσιάζουν την ιστορία της χαρακτικής τέχνης και των εφαρμογών της,

- Διακρίνουν τις διαφορετικές τεχνικές και μεθόδους για τη μεταφορά του σχεδίου πάνω στην επιφάνεια χάραξης (λινόλεουμ),
- Απαριθμούν τα σχέδια και τα δοκίμια,
- Χρησιμοποιούν εργαλεία και βοηθητικά μέσα για τη δημιουργία χαρακτηριστικής μήτρας,
- Χαράσσουν σε μια λινή επιφάνεια (λινότυπια) και να την τυπώνουν,
- Χαράσσουν σε πλάγιο ξύλο και να τυπώνουν αντίτυπα,
- Τυπώνουν ξυλογραφία με δύο χρώματα,
- Πειραματίζονται με μονοτυπικές μεθόδους.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Εργαλεία χαρακτηριστικής / Δοκίμια / Λινόλεουμ / Μελάνια / Ξυλογραφία / Χαρακτικής μήτρα / Χαρτί.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (1), Εργαστήριο (2), Σύνολο (3).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΗ ΧΑΡΑΚΤΙΚΗ
2	ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΚΑΙ ΥΛΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΙΚΗΣ ΑΝΑΓΛΥΦΗΣ ΧΑΡΑΞΗΣ (ΥΨΙΤΥΠΙΑ)
3	ΧΑΡΑΞΗ ΚΑΙ ΕΚΤΥΠΩΣΗ ΜΗΤΡΑΣ
4	ΕΓΧΡΩΜΟ ΑΝΤΙΤΥΠΟ: ΕΝΑ, ΔΥΟ, ΤΡΙΑ Ή ΚΑΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ ΧΡΩΜΑΤΑ
5	ΥΠΟΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΑΡΙΘΜΗΣΗ ΑΝΤΙΤΥΠΩΝ
6	Η ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΗΣ ΜΟΝΟΤΥΠΙΑΣ

Κείμενο αναφοράς

2.4.E.1 | ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΗ ΧΑΡΑΚΤΙΚΗ

Η μαθησιακή υποενότητα «Γνωριμία με τη Χαρακτική» αποσκοπεί στην εισαγωγή και κατανόηση των βασικών αρχών και εννοιών της χαρακτικής. Με τον όρο «χαρακτική» ορίζεται η εγχάραξη των σχεδίων και συμβόλων που αποτυπώνεται σε μια επιφάνεια, η οποία στη συνέχεια θα χρησιμοποιηθεί ως μήτρα για την παραγωγή αντιτύπων σε χαρτί. Το έργο (αντίτυπο σε χαρτί) ονομάζεται «χαρακτικό». Οι μέθοδοι που θα διδαχθούν οι εκπαιδευόμενοι/-ες σε αυτή την υποενότητα περιλαμβάνουν την παρουσίαση διαφανειών με έργα χαρακτικής. Επομένως, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα λάβουν γνώσεις για να αναπτύξουν δεξιότητες και να εξοικειωθούν με τη χαρακτική και τα είδη αυτής.

Μέσω της υποενότητας αυτής, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξετάσουν τη σημασία των έργων χαρακτικής μέσα από βιβλία. Μελετώντας, λοιπόν, τα διάφορα βιβλία αλλά

και με την προβολή διαφανειών οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα κατανοήσουν τη χαρακτηριστική σε ξύλο, σε λινόλεουμ σε χαλκό ή ακόμα και σε πέτρα. Επιπλέον, θα μάθουν πώς να επιλέγουν το σχέδιο με το οποίο θα εκπονήσουν ένα χαρακτηριστικό. Μέσω της υποενότητας αυτής, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξετάσουν τη σημασία και τα είδη των έργων της χαρακτηριστικής, καθώς και τον ρόλο που διαδραμάτισε την εποχή του Πολέμου το 1940. Συνολικά, η εν λόγω εκπαιδευτική υποενότητα παρέχει την απαραίτητη βάση για την κατανόηση και την εφαρμογή των διαφόρων τεχνικών της χαρακτηριστικής. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες για να διαχειριστούν ένα σχέδιο και να το εφαρμόσουν απλοποιημένο προκειμένου να το χαράξουν.

2.4.E.2 | ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΚΑΙ ΥΛΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΙΚΗΣ ΑΝΑΓΛΥΦΗΣ ΧΑΡΑΞΗΣ (ΥΨΙΤΥΠΙΑ)

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα έρθουν σε επαφή με τη μέθοδο της υψιτυπίας (ανάγλυφη χάραξη). Στην υψιτυπία, τα σημεία που τυπώνονται είναι εκείνα που εξέχουν από μια πλάκα που έχει χαραχτεί. Στην υψιτυπική μέθοδο χάραξης, το βασικό υλικό είναι οι λείες πλάκες ξύλου ή λινόλεουμ πάχους 4-5 χιλιοστών, που στη συνέχεια, θα γίνουν μήτρες. Η διαδικασία ξεκινάει με τη χάραξη της πλάκας (ξύλου ή λινόλεουμ) από εργαλεία, που λέγονται «σκαρπέλα» ή «γούζες», σε διάφορες διαστάσεις. Με τα εργαλεία αυτά αφαιρείται το περιττό ξύλο ή λινόλεουμ.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες αφαιρούν χαράσσοντας από την επιφάνεια τα σημεία που θέλουν να μείνουν λευκά. Στη συνέχεια, τα ανάγλυφα μέρη που σχηματίστηκαν και προεξέχουν τυπώνονται αντίστροφα. Επομένως, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα λάβουν γνώσεις και θα αναπτύξουν δεξιότητες γύρω από τη μέθοδο της υψιτυπίας στη χαρακτηριστική. Στο πλαίσιο των μεθόδων της υψιτυπίας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα ασκηθούν στη γραμμική μεταφορά των σχεδίων τους στο λινόλεουμ ή στο πλάγιο ξύλο. Επιπλέον, κατά τη διάρκεια αυτής της υποενότητας οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξετάσουν τη σημασία και τον διαχωρισμό και τη σύμπτωση με την τεχνική της υψιτυπίας των διαφορετικών χρωμάτων με τη βοήθεια των εργαλείων μέσα στο ίδιο αντίτυπο. Συνολικά, η εν λόγω μαθησιακή υποενότητα παρέχει την απαραίτητη βάση για την κατανόηση και την εφαρμογή μιας υψιτυπικής πλάκας με τη βοήθεια των εργαλείων της χαρακτηριστικής για χάραξη σε λινόλεουμ και σε πλάγιο ξύλο.

2.4.E.3 | ΧΑΡΑΞΗ ΚΑΙ ΕΚΤΥΠΩΣΗ ΜΗΤΡΑΣ

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα έρθουν σε μια πρώτη επαφή με την εκτύπωση των αντιτύπων της χαραγμένης μήτρας (λινόλεουμ) με το χρώμα βάσης. Πρωτίστως, ο/η εκάστοτε εκπαιδευόμενος/-η, όπως είδαμε στην προηγούμενη υποενότητα, με τη βοήθεια ειδικών εργαλείων, χαράσσει με το χέρι την επιφάνεια του λινόλεουμ και αφαιρεί τα κομμάτια που δεν θα τυπωθούν. Επειδή η διαδικασία αυτή είναι αρκετά κοπώδης, χρειάζονται πολλές δοκιμές. Επομένως, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα λάβουν γνώσεις και θα αναπτύξουν δεξιότητες για το πώς να διαχειρίζονται τη μήτρα.

Για την εκτέλεση της ανάγλυφης εκτύπωσης, χρησιμοποιείται ένας κύλινδρος προκειμένου να εφαρμοστεί ειδική μελάνη στην επιφάνεια του υλικού. Στη συνέχεια, τοποθετούμε λεπτό χαρτί πάνω σε αυτή και το πιέζουμε με ένα ειδικό εργαλείο που ονομάζεται “brunissoir” ή με μια πρέσα. Αυτή η διαδικασία μας δίνει το ανάγλυφο αποτύπωμα της επιφάνειας που έχει μελανωθεί. Στο πλαίσιο αυτής της διαδικασίας, σκόπιμο είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να εξοικειωθούν με τα διάφορα υλικά, όπως ειδικά χαρτιά, μελάνια που χρησιμοποιούνται στη χαρακτηριστική τέχνη. Επιπλέον, μέσω της υποεπνότητας αυτής, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξετάσουν τη σημασία του γραμμικού προσχεδίου, της μήτρας και των πολλαπλών αντιτύπων. Συνολικά, η εν λόγω εκπαιδευτική υποεπνότητα, παρέχει την απαραίτητη βάση για την κατανόηση και την εφαρμογή των γενικών μεθόδων και αρχών της χαρακτηριστικής. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αποκτήσουν τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες για να εκπονήσουν ένα έργο χαρακτηριστικό με υψιτυπική χάραξη και να πραγματοποιήσουν πολλαπλά αντίτυπα.

2.4.E.4 | ΕΓΧΡΩΜΟ ΑΝΤΙΤΥΠΟ: ΕΝΑ, ΔΥΟ, ΤΡΙΑ Ή ΚΑΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ ΧΡΩΜΑΤΑ

Η μαθησιακή υποεπνότητα εστιάζεται στην εκτύπωση της εκάστοτε μήτρας, είτε αυτή είναι από λινόλεουμ είτε αυτή είναι από ξύλο. Στο πλαίσιο της υποεπνότητας μελετάται, επίσης, η εξέλιξη της τυπογραφικής πλάκας, από την πρώτη εκτύπωση του χρώματος βάσης ως το έγχρωμο δοκίμιο. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μάθουν να εκτυπώνουν μια πλάκα με μαύρο μελάνι (χρώμα βάσης), να πειραματίζονται με τα διαφορετικά μελάνια εκτύπωσης και, στη συνέχεια, να προχωρούν στην εκτύπωση του πρώτου αντιτύπου. Είναι ιδιαίτερα, λοιπόν, ωφέλιμο οι εκπαιδευόμενοι/-ες να πραγματοποιούν πολλές διαφορετικές δοκιμές και εκτυπώσεις, ώστε να έχουν τη δυνατότητα να κατανοήσουν την έννοια της πολλαπλότητας. Κατά τη διάρκεια της εκπαίδευσης, είτε με τη μέθοδο της ξυλογραφίας είτε με τη μέθοδο του λινόλεουμ οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα κατανοήσουν τη διαδικασία χάραξης και εκτύπωσης και των ιδιαιτεροτήτων του τυπώματος των χρωμάτων.

Επιπλέον, μέσω της υποεπνότητας αυτής οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα εξετάσουν τη σημασία και τη δυναμική του μαύρου μελανιού. Μελετώντας, λοιπόν, τα διαφορετικά στάδια του τυπώματος και εξετάζοντας τη διαφορετικότητα που προσφέρει κάθε χρώμα οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μάθουν να διαχειρίζονται τις απαιτήσεις και τις δυνατότητες των υλικών. Συνολικά, η εν λόγω μαθησιακή υποεπνότητα παρέχει την απαραίτητη βάση για την κατανόηση και εφαρμογή του τυπώματος ενός αντιτύπου. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες για να διαχειριστούν μια εκτύπωση και να λάβουν αποφάσεις που θα συμβάλουν στην αποτελεσματική καλλιτεχνική τους εκπαίδευση.

2.4.E.5 | ΥΠΟΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΑΡΙΘΜΗΣΗ ΑΝΤΙΤΥΠΩΝ

Στα έργα τέχνης, δηλαδή στις δημιουργίες καλλιτεχνημάτων, χειροτεχνημάτων και λοιπών έργων πρωτότυπης καλλιτεχνικής δημιουργίας, για να αναγνωρίζεται ο καλ-

λιτέχνης και να έχει διασφαλισμένα πνευματικά δικαιώματα, πρέπει να φέρει υπογραφή δημιουργού. Τα έργα της χαρακτηριστικής τέχνης παράγονται σε περιορισμένο αριθμό αντιτύπων και θα πρέπει όλα τα αντίτυπα να είναι υπογεγραμμένα και αριθμημένα με τη σειρά εκτύπωσης. Η ακριβής τήρηση του αριθμού εξασφαλίζει όχι μόνο τη γνησιότητα του αντιτύπου, αλλά και την αξία του στη διάθεση του εμπορίου. Ο τρόπος αρίθμησης των αντιτύπων ακολουθεί μια συγκεκριμένη τυπολογία, η οποία αναγνωρίζεται σε καλλιτεχνικά και άλλα περιβάλλοντα που έχουν σχέση με την τέχνη και το εμπόριο αυτής.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, σε αυτό το στάδιο, λαμβάνουν την απόφαση για τον αριθμό των αντιτύπων που θα εκτυπώσουν, δηλαδή πόσα χαρακτηριστικά αντίτυπα θα διατεθούν δημοσίως. Αρχικά, τυπώνονται μερικά δοκίμια για να ελέγξουν την εργασία τους και στη συνέχεια τυπώνονται τα κανονικά αντίτυπα. Τα δοκίμια είναι εκτός σειράς (χωρίς αρίθμηση) και επισημαίνονται με τα αρχικά γράμματα Ε/Α (Epreuve d'Artiste: δοκίμιο του καλλιτέχνη). Η αρίθμηση των εγκεκριμένων από τον καλλιτέχνη αντιτύπων παρουσιάζεται σε μορφή κλάσματος όπου ο αριθμητής είναι ο αύξων αριθμός του τυπωμένου αντιτύπου και ο παρονομαστής ο συνολικός αριθμός αντιτύπων. Όσο μικρότερος είναι ο αριθμητής τόσο μεγαλύτερης καλλιτεχνικής αξίας θεωρείται το έργο. Οι ενδείξεις του καλλιτέχνη γράφονται με μολύβι στο κάτω μέρος του έργου, όπου αριστερά γράφεται η αρίθμηση, στο κέντρο ο τίτλος του έργου και δεξιά η υπογραφή. Με την ολοκλήρωση της μαθησιακής υποεπενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα έχουν λάβει τις απαραίτητες γνώσεις για την εκπόνηση αντιτύπων της χαρακτηριστικής, καθώς και θα εκτιμήσουν τη διαδικασία αρίθμησης και υπογραφής.

2.4.E.6 | Η ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΗΣ ΜΟΝΟΤΥΠΙΑΣ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποεπενότητα εστιάζεται στον ρόλο της χαρακτηριστικής η οποία αναδεικνύει σε σημαντικό βαθμό τη σχέση της με τη ζωγραφική, αφού το έργο μεταφέρεται, σε ένα μοναδικό αντίτυπο, στο χαρτί ή σε οποιοδήποτε άλλο εκτυπωτικό μέσο. Αναμφίβολα, αυτή η τεχνική ανήκει στη γενική κατηγορία της επιπεδοτυπίας, λόγω του ότι το σχέδιο είναι στο ίδιο επίπεδο με την εκτυπωτική πλάκα. Το τελικό έργο διαφέρει από τη χαρακτηριστική όπου υπάρχουν πολλά πανομοιότυπα αντίγραφα. Στο τελικό έργο, το οποίο είναι μοναδικό, δεν υπάρχει πάντα η συνήθης μήτρα. Ορισμένα μονοτυπικά έργα έχουν υποστεί μικρές ζωγραφικές επεμβάσεις μετά την εκτύπωση, ενώ άλλα είναι αποτέλεσμα πολλαπλών εκτυπώσεων στο ίδιο χαρτί, χρησιμοποιώντας μελάνια διαφορετικής απόχρωσης ή ρευστότητας.

Στη μονοτυπία, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αποκτήσουν τη δεξιότητα να δημιουργούν μοναδικά έργα χρησιμοποιώντας τις τεχνικές της χαρακτηριστικής και του τυπώματος με το χέρι, σε συνδυασμό με την τέχνη της ζωγραφικής. Είναι σκόπιμο να ενθαρρύνονται οι εκπαιδευόμενοι/-ες ότι κατά τη διαδικασία σχεδιασμού πάνω σε μια πλάκα, το αποτέλεσμα τυπώνεται με αντίστροφη διάταξη. Αυτό επιβάλλει την ανάγκη για αντίστροφη απεικόνιση του σχεδίου τους, ώστε να τυπωθεί σωστά. Επιπλέον,

οι εκπαιδευόμενοι/-ες, εκτός από λινόλεουμ, ξύλο και πλεξιγκλάς, έχουν τη δυνατότητα να δοκιμάσουν και την υφή άλλων υλικών όπως του μετάλλου, μια και δεν είναι απαραίτητη η εκτυπωτική πρέσα.

Στη συγκεκριμένη υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μάθουν πώς η ποικιλία των μελανιών (απόχρωσης ή ρευστότητας) μπορεί να επηρεάσει το αποτέλεσμα στη δημιουργία του μονοτυπικού έργου και θα διερευνήσουν τον τρόπο με τον οποίο ορισμένα μονοτυπικά έργα μπορούν να υποστούν μικρές ζωγραφικές επεμβάσεις μετά την εκτύπωση. Τέλος, θα έχουν κατανοήσει πώς το τελικό έργο διαφέρει από τα πολλά πανομοιότυπα αντίγραφα της χαρακτηριστικής και θα είναι σε θέση να δημιουργήσουν μονοτυπίες με καλλιτεχνική αξία.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Πατσή, Μ. (2021). *Η έννοια του πολλαπλού στη μεταμοντέρνα τέχνη. Μια νέα οπτική στη χαρακτηριστική*. Αθήνα: Εκδόσεις Οσελότος.
2. Σαχίνης, Ξ. (2010). *Διάλογοι περί χαρακτηριστικής και άλλων τινών εκτυπώσεων*. Αθήνα: Εκδόσεις Διάπλαση.

Συμπληρωματικές

1. Παυλόπουλος, Δ. (2021). *Χαρακτική – Γραφικές τέχνες*. Αθήνα: Εκδόσεις Πεδίο.
2. Βαρλάμος, Γ. Δ. (2010). *Χαρακτική*. Αθήνα: Εκδόσεις Σύγχρονη Εποχή.

2.4.ΣΤ • ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΤΗΝ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ II

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Στη μαθησιακή ενότητα «Πρακτική Εφαρμογή στην Ειδικότητα II» οι εκπαιδευόμενοι/-ες, μέσα από τις δράσεις και τις πρακτικές των εργαστηρίων και των μαθημάτων, έχουν αρχίσει να αναπτύσσουν το προσωπικό τους ύφος και να τοποθετούνται πάνω στα ζητήματα που τους/τις απασχολούν. Επισκέπτονται εκθέσεις ζωγραφικής, συζητούν γύρω από το θέμα/ιδέα που αυτές πραγματεύονται και αξιολογούν την εκτέλεση των έργων τα οποία απαρτίζουν κάθε έκθεση. Ο/Η εκπαιδευόμενος/-η εκπονεί και παρουσιάζει σειρά εικαστικών έργων πάνω σε μια θεματική ενότητα (πτυχιακή εργασία), τα οποία εκθέτει στο τέλος του εξαμήνου και τα υποστηρίζει με θεωρητική έρευνα. Ανοίγεται σε πειραματισμούς και προβληματισμούς αναφορικά με τη δημιουργική διαδικασία και σε ζητήματα της σύγχρονης τέχνης. Στόχος της παραπάνω διαδικασίας είναι η ανάπτυξη των τεχνικών δυνατοτήτων των εκπαιδευομένων, η εξέλιξη του προσωπικού τους ύφους, η προσωπική μυθοπλασία και τελικά η άρθρωση εικαστικού λόγου. Στο τέλος του εξαμήνου πραγματοποιείται εικαστική ομαδική έκθεση σε χώρο της

ΣΑΕΚ ή σε άλλο κατάλληλο χώρο. Σε συνεργασία με τον/την εκπαιδευτή/-τρια διαμορφώνουν άποψη για τις κατάλληλες ενέργειες, αλλά και για την επιμέλεια μιας τέτοιας έκθεσης. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες προσεγγίζουν όλα τα στάδια σχεδιασμού, οργάνωσης και παραγωγής μιας έκθεσης (συμμετοχές, επιλογή χώρου, στήσιμο έκθεσης, δελτίο τύπου/ανακοίνωση, επιλογή ομιλητών, πλάνο προώθησης και επικοινωνίας κ.ά.).

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Αναπτύσσουν το προσωπικό τους ύφος και να τοποθετούνται πάνω στα ζητήματα που τους/τις απασχολούν,
- Συζητούν γύρω από το θέμα/ιδέα που πραγματεύεται μια εικαστική έκθεση και να αξιολογούν την εκτέλεση των έργων που την απαρτίζουν,
- Παρουσιάζουν σειρά εικαστικών έργων πάνω σε μια θεματική ενότητα (πτυχιακή εργασία) και να τα υποστηρίξουν με θεωρητική έρευνα,
- Πειραματίζονται και να προβληματίζονται αναφορικά με τη δημιουργική διαδικασία και με ζητήματα της σύγχρονης τέχνης,
- Εξελίσσουν και να διαμορφώνουν το προσωπικό τους ύφος,
- Διακρίνουν τα στάδια σχεδιασμού, οργάνωσης και παραγωγής μιας έκθεσης ζωγραφικής,
- Οργανώνουν μια ομαδική έκθεση ζωγραφικής.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Θέμα / Σχεδιασμός δράσεων / Μορφοποίηση / Έκθεση εικαστικών / Βιογραφικό σημείωμα / Portfolio.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (0), Εργαστήριο (3), Σύνολο (3).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΘΕΜΑ
2	ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΔΡΑΣΕΩΝ
3	ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΕΡΓΑΣΙΩΝ
4	ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΠΡΑΚΤΙΚΗ
5	ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ΕΚΘΕΣΗΣ
6	ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ PORTFOLIO

2.4.ΣΤ.1 | ΘΕΜΑ

Η παρούσα υποενότητα εξετάζει την επιλογή του θέματος για την εκπόνηση μιας ενότητας εικαστικών έργων. Αρχικά, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα πρέπει να καταλάβουν πως η επιλογή ενός θέματος είναι απαραίτητη για τη δημιουργία μιας σειράς εικαστικών έργων αφού θα τους/τις βοηθήσει να οριοθετήσουν το πλαίσιο των ενδιαφερόντων τους, να εστιάσουν την προσοχή τους στην έρευνα τους και να αναπτύξουν το δικό τους έργο. Επίσης, θα τους/τις βοηθήσει να κατασταλάξουν στις ιδέες που τους/τις απασχολούν, να εξελίξουν το ύφος και τις τεχνοτροπίες που τους/τις ενδιαφέρουν, να δώσουν έμφαση σε συγκεκριμένες πτυχές της ιστορίας της τέχνης και να ανιχνεύσουν το σύγχρονο εικαστικό πεδίο.

Μέσα από την παρουσίαση των εργασιών τους σε προηγούμενα εξάμηνα και τη συζήτηση με τον/την εκπαιδευτή/-τρια, αναδεικνύονται τα ενδιαφέροντα τους, ξεχωρίζουν οι πιο ώριμες σπουδές και προβάλλουν οι κατευθύνσεις που μπορούν να ακολουθήσουν. Η απόφαση για το θέμα που θα αναλάβουν προκύπτει από διάφορους παράγοντες και εξαρτάται εν πολλοίς από την προσωπικότητα και τα ενδιαφέροντα των εκπαιδευομένων. Το θέμα, ωστόσο, στο πεδίο των εικαστικών τεχνών δεν περιορίζεται στις κατηγορίες όπως αυτές έχουν καταγραφεί από μια κλασική θεώρηση της ιστορίας της τέχνης. Το τοπίο, το πορτρέτο, η νεκρή φύση και ο αφηρημένος εξπρεσιονισμός αποτελούν ορισμένα θεματικά εφελκύσματα, ωστόσο η επιλογή για το θέμα ενός εικαστικού έργου ή πρότζεκτ προσφέρει απεριόριστες δυνατότητες. Αυτές εκτείνονται από πολύ συγκεκριμένες αναφορές έως αφηρημένες έννοιες, και από μια εικαστική διερεύνηση πάνω σε μια τάση ζωγραφικής, μια τεχνοτροπία, ένα μέσο ή ένα υλικό, έως τη μελέτη ενός ζωγράφου, προκειμένου οι εκπαιδευόμενοι/-ες, στη συνέχεια, να αναπτύξουν το δικό τους ύφος. Επίσης, από την τεχνολογία και τις διάφορες επαγγελματικές εφαρμογές έως μια εννοιολογική έρευνα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μπορούν να προσδιορίσουν, με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτή/-τριας τους, τις κατευθύνσεις που τους/τις ενδιαφέρουν, ώστε να επιλέξουν το θέμα που θα αναλάβουν.

2.4.ΣΤ.2 | ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΔΡΑΣΕΩΝ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα εστιάζεται στον τρόπο σχεδιασμού των δράσεων που χρειάζονται για την ανάπτυξη και την περάτωση του εικαστικού έργου των εκπαιδευομένων καθώς και την παρουσίασή του. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα πρέπει να συνειδητοποιήσουν πως εντάσσονται σε ένα εκπαιδευτικό πλαίσιο στα όρια του οποίου θα πρέπει να κινηθούν ώστε περατώσουν ομαλά το εικαστικό έργο που έχουν αναλάβει. Μετά την ανάληψη του θέματος, κάθε εκπαιδευόμενος/-η σε συνεννόηση με τον/την εκπαιδευτή/-τρια λαμβάνει υπόψη του/της το χρονοδιάγραμμα του μαθήματος μέσα στο οποίο θα πρέπει να έχει ολοκληρώσει το έργο του/της.

Η ατομική εργασία (προσωπική εικαστική πρόταση) του/της κάθε εκπαιδευομένου/-ης θα πρέπει να ενθαρρύνεται, όπως και η ομαδική εργασία εφόσον υπάρχει σαφής, διακριτή και ισότιμη συνεισφορά τόσο κατά τη διαδικασία όσο και στο αποτέλεσμα ενός ομαδικού εικαστικού έργου από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες που συμμετέχουν στην ομάδα. Στη συνέχεια, προσδιορίζουν τον ελάχιστο αριθμό έργων που θα ολοκληρώσουν εφόσον πρόκειται για ενότητα ζωγραφικών έργων και θέτουν τον προβληματισμό ή/και το εννοιολογικό πλαίσιο της δικής τους θεματικής. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα συνεργαστούν μεταξύ τους και με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτή/-τριας θα καταστρώσουν το χρονοδιάγραμμα και τον οδικό χάρτη για την προετοιμασία και τη διοργάνωση της έκθεσής τους, καθώς και την παρουσίαση και την προβολή του έργου τους. Σε αυτό το στάδιο, ενθαρρύνεται η λειτουργία της ομάδας μέσα στην οποία οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αναλάβουν τους ρόλους/αρμοδιότητες που τους/τις ταιριάζουν.

2.4.ΣΤ.3 | ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα ασχολείται με την οργάνωση εργασιών για τη δημιουργία και την παρουσίαση του έργου των εκπαιδευομένων. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, έχοντας ήδη αναλάβει το θέμα που θα ασχοληθούν και έχοντας προσδιορίσει έναν ελάχιστο αριθμό έργων για την εκπόνηση της ενότητας που θα παρουσιάσουν, θα πρέπει να οργανώσουν τις εργασίες τους. Αρχικά, θα διερευνήσουν τις απόψεις του θέματος που θα καταπιαστούν εικαστικά. Οι πηγές διερεύνησης εντοπίζονται σε πολλές και διαφορετικές αναφορές, όπως στην ιστορία της τέχνης, στη σύγχρονη τέχνη, στους σύγχρονους προβληματισμούς, στην επικαιρότητα, στα βιώματα των εκπαιδευομένων, στις μέχρι τώρα σπουδές και στους πειραματισμούς τους, καθώς και στις τεχνολογίες που τους ενδιαφέρουν.

Με τη χρήση τετραδίων σχεδίων (sketchbooks) και σημειώσεων, αλλά και με τη χρήση όποιων άλλων μέσων τους εξυπηρετούν, σκισάρουν, σημειώνουν τις σκέψεις τους, φτιάχνουν προσχέδια και μακέτες, προκειμένου στη συνέχεια να ανατρέξουν σε όλα αυτά ώστε να αντλήσουν τις ιδέες για τα έργα που θα δημιουργήσουν. Έπειτα, θα αναλάβουν τη συγγραφή ενός κειμένου γύρω από το θέμα που έχουν αναλάβει. Το κείμενο, τόσο ως προς τη δομή του όσο και ως προς την έκταση του καθορίζεται από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτή/-τριας και παρουσιάζεται στο τέλος των μαθημάτων μαζί με την έκθεση της ενότητας των έργων που εκπονήθηκαν ή όποιο άλλο εικαστικό έργο/πρότζεκτ. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες επιλέγουν τα μέσα, τα υλικά και τις τεχνικές με τα οποία θα παράγουν το εικαστικό τους έργο.

Προκειμένου να ενισχύσουν τις δεξιότητές τους στις τεχνικές που θα χρησιμοποιήσουν είναι δυνατό να επισκεφτούν εργαστήρια καλλιτεχνών/-ιδων, επαγγελματικούς χώρους κ.ά., καθώς και να παρακολουθήσουν στο εργαστήριο παρουσιάσεις και διαλέξεις από εμπειρογνώμονες.

2.4.ΣΤ.4 | ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΠΡΑΚΤΙΚΗ

Η συγκεκριμένη υποενότητα εστιάζεται στην καλλιτεχνική πρακτική που μπορούν να ακολουθήσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες για τη δημιουργία των δικών τους έργων. Αρχικά, θα πρέπει να γίνει κατανοητό ότι η καλλιτεχνική πρακτική κάθε δημιουργού χαράσσεται μέσα από τη δική του προσωπικότητα και εμπειρία και η ακόλουθη διαδικασία προβάλλει μια ενδεικτική διαδρομή για τη δημιουργία ενός έργου τέχνης. Η ιδέα είναι το πρώτο κίνητρο για τη δημιουργία ενός έργου τέχνης, η οποία έρχεται ως εικαστική διερεύνηση μιας άποψης του θέματος που επέλεξαν οι εκπαιδευόμενοι/-ες και την επεξεργάζονται με τρόπους που έχουν ήδη αναφερθεί (σημειώσεις, sketchbooks, μακέτες κ.ά.). Η επιφάνεια εργασίας είναι το στοιχείο που είτε έχει ληφθεί υπόψη κατά την ανάπτυξη της ιδέας είτε αποφασίζεται σε επόμενο στάδιο και αφορά το είδος της επιφάνειας εργασίας (τοίχος, τελάρο καμβά, χαρτί κ.ά.) και τις διαστάσεις της. Δηλαδή, το μέγεθος της επιφάνειας που θα δουλευτεί ένα έργο και τις αναλογίες ύψους και πλάτους (και μήκους εφόσον αφορά αντικείμενο τριών διαστάσεων).

Το σχέδιο είναι το επόμενο στάδιο και το πρώτο εικονοπλαστικό στοιχείο το οποίο φέρει την ιδέα του καλλιτέχνη, οργανώνει τη σύνθεση του έργου και λειτουργεί ως δομικός σκελετός για την ανάπτυξή του. Η μορφοποίηση έρχεται μετά το σχέδιο ως το επόμενο στάδιο. Αναλυτικότερα, η μορφοποίηση αφορά τη διαδικασία της καλλιτεχνικής επεξεργασίας των μορφών και αναπτύσσεται με βάση δύο παράγοντες. Ο ένας έχει να κάνει με την καλλιτεχνική άποψη και ερμηνεία του θέματος. Ο άλλος έχει να κάνει με την τεχνολογία της ζωγραφικής/καλλιτεχνικής επεξεργασίας. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, είτε κατά την ανάπτυξη ενός έργου είτε κατά την ολοκλήρωσή του, θα προβληματιστούν σχετικά με το πώς θα σηματοδοτήσει ένα έργο τέχνης τους ο τίτλος που θα επιλέξουν να του δώσουν και τι ρόλο θα παίξει αυτός (ο τίτλος) στην ερμηνεία του από τον θεατή. Τέλος, όλα τα παραπάνω στάδια δημιουργίας ενός έργου τέχνης, αναπτύσσονται, συνδέονται αναθεωρούνται και ολοκληρώνονται σύμφωνα με την ιδιαιτερότητα του/της κάθε καλλιτέχνη/-ιδας.

2.4.ΣΤ.5 | ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ΕΚΘΕΣΗΣ

Σε αυτή την υποενότητα, αναλύονται τα στάδια διοργάνωσης μιας έκθεσης εικαστικών. Αρχικά, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα πρέπει να καταλάβουν πως η έκθεση των έργων που δημιούργησαν είναι εξίσου σημαντική και δημιουργική διαδικασία με αυτή της παραγωγής τους. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αντιληφθούν ότι αποτελούν μέλη μιας καλλιτεχνικής ομάδας/καλλιτεχνικής κοινότητας, της δικής τους. Μέσα από τη συζήτηση, προσδιορίζουν την ταυτότητα της ομάδας και το θέμα βάσει του οποίου θα καταθέσουν τις προτάσεις τους για τη συμμετοχή τους σε μία έκθεση εικαστικών. Ο/Η εκπαιδευτής/-τρια, σε ρόλο συντονιστή/-τριας της ομάδας, θα βοηθήσει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες, οι οποίοι/-ες θα ασχοληθούν με την έρευνα για την εύρεση του κατάλληλου χώρου και την επιμέλεια της έκθεσης είτε εντός είτε εκτός της ΣΑΕΚ.

Οι επισκέψεις σε γκαλερί και άλλους εκθεσιακούς χώρους θα τους/τις βοηθήσει να ανακαλύψουν τις διαδικασίες οργάνωσης μιας έκθεσης. Αφού επιλεγθεί ο χώρος και τα έργα, συμφωνούνται οι ημερομηνίες διεξαγωγής της έκθεσης και οι ώρες λειτουργίας της. Στη συνέχεια, κάποιιοι/-ες από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες προχωρούν στη φωτογράφιση των έργων και στο στήσιμο του καταλόγου της έκθεσης, ενώ άλλοι/-ες συγγράφουν ένα κείμενο παρουσίασης της ομάδας, σύντομες παρουσιάσεις των καλλιτεχνών/-ιδων και ένα κείμενο για το θέμα και τα έργα της έκθεσης. Έπειτα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες συντάσσουν δελτίο τύπου το οποίο προωθούν σε έντυπα και ηλεκτρονικά μέσα ενημέρωσης. Ακολουθεί το στήσιμο των έργων της έκθεσης στον χώρο από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες και ο φωτισμός τους με τον συντονισμό και τη βοήθεια του/της εκπαιδευτή/-τριας. Επίσης, πραγματοποιείται η διοργάνωση των εγκαινίων της έκθεσης με την κατάρτιση προγράμματος ομιλητών/-τριών, την ξενάγηση στο κοινό και την οργάνωση του μπουφέ. Τέλος, οι εκπαιδευόμενοι/-ες προγραμματίζουν να είναι παρόντες/-ούσες στον χώρο για την επίβλεψη των έργων τους και την ξενάγηση του κοινού σε όλη τη διάρκεια της έκθεσής τους.

2.4.ΣΤ.6 | ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ PORTFOLIO

Η υποενότητα αυτή εστιάζεται στην προετοιμασία φακέλου έργων (portfolio) των εκπαιδευομένων προκειμένου να μπορέσουν να δραστηριοποιηθούν ως καλλιτέχνες/-ιδες. Αρχικά, θα γίνει κατανοητό από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες ότι η δημιουργία portfolio, η σύνταξη βιογραφικού σημειώματος, καθώς και η επικοινωνία και οι δημόσιες σχέσεις έχουν να παίξουν πολύ σημαντικό ρόλο στην πορεία τους μέσα στον καλλιτεχνικό χώρο. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα πρέπει να είναι σε θέση να κατηγοριοποιούν τα έργα τους σύμφωνα με το θέμα, τη χρονολογία, τα μέσα και το υλικό που δημιουργήθηκαν. Επίσης, θα πρέπει να μπορούν να συντάσσουν κείμενα παρουσιάσεων για τις ενότητες των έργων τους. Η σύνταξη βιογραφικού σημειώματος θα πρέπει να μπορεί να γράφεται και να επιμελείται από τους/τις ίδιους/-ες τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες σύμφωνα με τον τύπο και τις προτεραιότητες πληροφοριών που υπάρχουν στα βιογραφικά σημειώματα των καλλιτεχνών/-ιδων.

Στη συνέχεια, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα προχωρήσουν στη δημιουργία φωτογραφικών portfolio και παρουσιάσεων μέσω ηλεκτρονικού υπολογιστή. Έπειτα, θα δημιουργήσουν και θα διαχειριστούν online λογαριασμούς σε ιστολόγια, διαδικτυακές πλατφόρμες προώθησης εικαστικών, καθώς και μέσα κοινωνικής δικτύωσης, προκειμένου να επιμεληθούν το δικό τους καλλιτεχνικό προφίλ. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα προχωρήσουν σε παρουσιάσεις του έργου τους στο πλαίσιο του μαθήματος αλλά μπορούν να παρουσιάσουν και το έργο άλλων εκπαιδευομένων προκειμένου να αποκτήσουν επικοινωνιακές δεξιότητες. Τέλος, θα δημιουργήσουν τη δική τους κάρτα αλλά και τον προσωπικό τους κατάλογο έργων προκειμένου να προωθούνται ως καλλιτέχνες/-ιδες στο φιλότεχνο κοινό σε διά ζώσης συναντήσεις και εκδηλώσεις.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Τσιάρα, Σ. (2021). *Η επιμέλεια του βλέμματος*. Αθήνα: Εκδόσεις Νήσος.
2. Γαργαλιάνος, Σ. (2013). *Marketing Εικαστικών Τεχνών. Τρόποι και μέθοδοι πωλήσεων έργων τέχνης*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Ρώμη.

Συμπληρωματικές

1. Δανιήλ, Α. & Κορκοβέλου, Α. (χ.χ.). *Εικαστικά: Ζωγραφική, Αγιογραφία, Γλυπτική, Χαρακτική*. Αθήνα: ΙΔΕΚΕ. Ανακτήθηκε την 1η Νοεμβρίου 2023 από: <http://hdl.handle.net/10795/1029>
2. Κοζάκου-Τσιάρα, Ο. (2006). *Εισαγωγή στην εικαστική γλώσσα*. Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg.

3 | Διδακτική μεθοδολογία

Στο πλαίσιο των εκπαιδευτικών συναντήσεων, αξιοποιείται η συμμετοχική ή/και η βιωματική διδασκαλία. Έχοντας ως σημείο εκκίνησης τις βασικές αρχές εκπαίδευσης ενηλίκων αλλά και τη σύνδεση της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης με το πραγματικό περιβάλλον εργασίας, η εκπαίδευση έχει ένα διπλό σημείο αναφοράς: την ενεργή ανταπόκριση στις μαθησιακές ανάγκες της συγκεκριμένης κάθε φορά ομάδας εκπαιδευομένων και τις ανάγκες που προκύπτουν στο περιβάλλον εργασίας της συγκεκριμένης ειδικότητας.

Ο/Η εκπαιδευτής/-τρια οργανώνει και καθοδηγεί την εκπαιδευτική πράξη, επιλύει τυχόν προβλήματα, υποστηρίζει, ανατροφοδοτεί και ενδυναμώνει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες. Διαμεσολαβεί, διευκολύνει και ενισχύει τη διαδικασία μάθησης, σε ομαδικό και σε ατομικό επίπεδο, συνδέοντας την κατάρτιση με τον κόσμο της εργασίας.

Η συμμετοχική και βιωματική εκπαίδευση διαμορφώνει ένα δημιουργικό περιβάλλον μάθησης και ενισχύει την αλληλεπίδραση εκπαιδευτή/-τριας και εκπαιδευομένων. Προσφέρει τη δυνατότητα να γίνουν αντιληπτές αλλά και να αξιοποιηθούν στην εκπαιδευτική διαδικασία οι ανάγκες, οι ιδιαιτερότητες, οι δυνατότητες, οι γνώσεις, οι δεξιότητες και οι εμπειρίες της συγκεκριμένης ομάδας των καταρτιζομένων. Προσφέρει τη δυνατότητα να γίνουν πρακτικές και ρεαλιστικές συνδέσεις με το πραγματικό περιβάλλον εργασίας της συγκεκριμένης ειδικότητας.

Την υποστήριξη ενός αλληλεπιδραστικού περιβάλλοντος μάθησης ενισχύουν η χρήση σύντομων εμπλουτισμένων εισηγήσεων και η συχνή εφαρμογή συμμετοχικών εκπαιδευτικών τεχνικών και μέσων. Ενδεικτικά, αναφέρουμε ότι η ενίσχυση της συμμετοχής των καταρτιζομένων υποβοηθείται ενεργά με την αξιοποίηση απλών τεχνικών όπως είναι ο καταγισμός ιδεών, οι ερωτήσεις-απαντήσεις ή η συζήτηση, οι ατομικές ή/και ομαδικές ασκήσεις εφαρμογής ή επίλυσης προβλήματος, η προσομοίωση, η εργασία σε ομάδες, οι μελέτες περιπτώσεων. Οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες που αξιοποιούν τις παραπάνω ή ανάλογες εκπαιδευτικές τεχνικές αντλούν τα θέματά τους από τη θεματολογία της κάθε μαθησιακής ενότητας και τα σχετικά ζητήματα που συνδέονται με το πραγματικό περιβάλλον εργασίας.

Η εκπαίδευση σε συγκεκριμένες –ατομικές ή/και ομαδικές– δραστηριότητες μέσα στην τάξη και στα εργαστήρια προετοιμάζει τα μέλη της ομάδας για τη συμμετοχή τους στην πρακτική άσκηση/μαθητεία. Η σταδιακή εξειδίκευση της γνώσης, η ανάπτυξη συγκεκριμένων δεξιοτήτων/ικανοτήτων, καθώς και η καλλιέργεια κατάλληλων στάσεων και συμπεριφορών σε κρίσιμα ζητήματα δεοντολογίας, υγείας και ασφάλειας κ.λπ., προετοιμάζουν τη συγκεκριμένη κάθε φορά ομάδα εκπαιδευομένων για τα επόμενα βήματα. Το πρόγραμμα κατάρτισης συνδυάζει την απόκτηση θεωρητικών γνώσεων με την ανάπτυξη αναγκαίων πρακτικών δεξιοτήτων για την αποτελεσματική άσκηση του επαγγέλματος.

Σε ανάλογη κατεύθυνση, στο πλαίσιο της πρακτικής εφαρμογής της ειδικότητας, δίνεται και η δυνατότητα ανάπτυξης διαθεματικών προγραμμάτων/σχεδίων δραστηριοτήτων (projects), με σύγχρονη εφαρμογή διαφορετικών μαθησιακών ενοτήτων και θεματικών. Οι συγκεκριμένες δραστηριότητες μπορούν να αναπτύσσονται σε μεγαλύτερη ή μικρότερη χρονική έκταση και να συμπεριλαμβάνουν, ενδεικτικά, επισκέψεις σε χώρους εργασίας και εγκαταστάσεις παραγωγής, συναντήσεις με έμπειρους επαγγελματίες της ειδικότητας ή ειδικούς του συγκεκριμένου παραγωγικού τομέα και κλάδου, υλοποίηση ομαδικών εργασιών με συνδυασμό διαφορετικών μαθησιακών ενοτήτων υπό την καθοδήγηση ομάδας εκπαιδευτών/-τριών ή ακόμη και δημιουργία ομάδων εκπαιδευομένων με στόχο την αμοιβαία άσκηση, μελέτη και αλληλοδιδασκαλία. Το σύνολο των παραπάνω δραστηριοτήτων μπορούν να αξιοποιηθούν και αυτόνομα, ανεξάρτητα δηλαδή από την υλοποίηση ενός συνολικότερου project.

Η ανάπτυξη συνεργατικού κλίματος μεταξύ των εκπαιδευομένων και η καλλιέργεια σχέσης εμπιστοσύνης με τους/τις εκπαιδευτές/-τριες συντελούν στη δημιουργία μιας *κοινότητας μάθησης*, η οποία μπορεί να αποδειχθεί ιδιαίτερα σημαντική για την ενίσχυση των διεργασιών μάθησης τόσο κατά τη διάρκεια της εκπαιδευτικής διαδικασίας όσο και πέρα από αυτή, σε περιόδους μελέτης ή/και προετοιμασίας για τις διαδικασίες αξιολόγησης/πιστοποίησης των γνώσεων και δεξιοτήτων που έχουν αποκτηθεί.

Η ενίσχυση της συνεργασίας και της δημιουργίας μιας κοινότητας μάθησης είναι δυνατόν να επηρεάσει και τους τρόπους μελέτης των εκπαιδευομένων προς μια πιο ενεργητική, δημιουργική στάση διερεύνησης και εξοικείωσης με τη γνώση. Η τήρηση προσωπικών σημειώσεων και η ανταλλαγή τους μεταξύ των εκπαιδευομένων, η μελέτη πρόσθετων βιβλιογραφικών –ελληνόφωνων και ξενόγλωσσων– πηγών, η αναζήτηση συμπληρωματικών ερεθισμάτων στο ευρύτερο κοινωνικό και επαγγελματικό περιβάλλον (παρακολούθηση οπτικο-ακουστικού υλικού, επαγγελματικών περιοδικών, εξέλιξης θεσμικού πλαισίου κ.λπ.), σχετικών με την επαγγελματική ειδικότητα, είναι δυνατόν να αποτελέσουν σημαντικά συστατικά για τη διαμόρφωση μιας ισχυρής σχέσης με την εξειδικευμένη επαγγελματική γνώση και τις δεξιότητες που απαιτεί το επάγγελμα.

Η παρακολούθηση ενός εντατικού προγράμματος κατάρτισης μεγάλης διάρκειας αναγκαστικά επιφέρει αλλαγές στην καθημερινότητα των εκπαιδευομένων. Η αποδοτική διαχείριση του καθημερινού χρόνου απαιτεί προσωπικό προγραμματισμό και φροντίδα. Η συστηματική πρόβλεψη ενός χρονικού διαστήματος μελέτης, καθημερινά, καθώς και η τήρηση ενός ημερολογίου μάθησης όπου οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα καταγράφουν την καθημερινή τους πρόοδο, αλλά ενδεχομένως θα σημειώνουν και ερωτήματα ή παρατηρήσεις σχετικές με την κάθε μαθησιακή ενότητα, μπορούν να αποτελέσουν χρήσιμες και πολύ δημιουργικές πρακτικές ενίσχυσης των διαδικασιών μάθησης.

Η φοίτηση στη Σχολή Ανώτερης Επαγγελματικής Κατάρτισης είναι περίοδος διαμόρφωσης μιας μελλοντικής επαγγελματικής ταυτότητας. Είναι η αρχή μιας νέας προσωπικής ιστορίας και μιας διαρκούς εξέλιξης μπροστά σε απαιτήσεις και αναγκαιότητες που χαρακτηρίζουν την κάθε επαγγελματική ειδικότητα. Είναι η ευκαιρία διασύνδεσης του/της κάθε εκπαιδευομένου/-ης με τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τις στάσεις που είναι κοινές στην επαγγελματική κοινότητα στην οποία σταδιακά θα ενταχθεί.

4 | Υγεία και ασφάλεια κατά τη διάρκεια της κατάρτισης

Για την προστασία των καταρτιζομένων, τόσο στην αίθουσα διδασκαλίας και στους εργαστηριακούς χώρους της ΣΑΕΚ όσο και στις επιχειρήσεις που επισκέπτονται για την υλοποίηση της πρακτικής άσκησης/μαθητείας, τηρούνται όλες οι προβλεπόμενες διατάξεις για τους κανόνες υγείας και ασφάλειας στην ειδικότητα και το επάγγελμα αλλά και ευρύτερα όπως προβλέπονται ιδίως από:

- Τον κώδικα νόμων για την υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων (βλ. Ν. 3850/2010), όπως ισχύει.
- Τις διατάξεις του κτιριοδομικού κανονισμού (βλ. 3046/304/89-ΦΕΚ 59/Δ/3-02-89), όπως ισχύει.
- Τον κανονισμό λειτουργίας των εργαστηριακών κέντρων (ΦΕΚ 1318 Β'/2015), όπως ισχύει.
- Το ΦΕΚ 3938/Β/26-8-2021, κοινή Υπουργική Απόφαση υπ' αριθμό. Κ5/97484 με θέμα την «Πρακτική άσκηση σπουδαστών Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης αρμοδιότητας Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων», όπως ισχύει.
- Το ΦΕΚ 4146/Β/9-9-2021, κοινή Υπουργική Απόφαση υπ' αριθμό. ΦΒ7/108652/Κ3, με θέμα το «Πλαίσιο Ποιότητας Μαθητείας», όπως ισχύει.

Παρακάτω, παρατίθενται οι βασικοί κανόνες υγείας και ασφάλειας καθώς και ο σχετικός αναγκαίος ατομικός εξοπλισμός για τις συνθήκες άσκησης της ειδικότητας:

4.1 • Βασικοί κανόνες υγείας και ασφάλειας

Οι εργαστηριακοί χώροι πρέπει να πληρούν υψηλές προδιαγραφές που εξασφαλίζουν τόσο την απόλυτη ασφάλεια όσο και την προστασία της υγείας των εκπαιδευομένων και του εκπαιδευτικού προσωπικού. Αυτές οι προδιαγραφές περιλαμβάνουν αναγκαία μέτρα και εξοπλισμό όπως σταθερά καβαλέτα ασφαλείας, ειδικός κάδος για την απόρριψη επικίνδυνων υλικών κ.ά. για την ασφαλή διεξαγωγή εργαστηριακών ασκήσεων, ένα αποτελεσματικό σύστημα κλιματισμού για τη διατήρηση ιδανικών συνθηκών, αξιόπιστα συστήματα πυρόσβεσης για αντίδραση σε ενδεχόμενες καταστάσεις έκτακτης ανάγκης, καθώς και τη διαθεσιμότητα προσωπικού με γνώσεις πρώτων βοηθειών για άμεση αντιμετώπιση ατυχημάτων. Επιπλέον, απαιτείται αποτελεσματικός εξαερισμός σε όλους τους χώρους, καθώς και φωτισμός που εξασφαλίζει κατάλληλες συνθήκες εργασίας.

4.2 • Μέσα ατομικής προστασίας

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες πρέπει να είναι εξοπλισμένοι με τον κατάλληλο προστατευτικό εξοπλισμό, περιλαμβανομένων γαντιών για την προφύλαξη του δέρματος από τη χρήση χημικών προϊόντων, όπως διαλυτικά, καθαριστικά κ.ά., μάσκας για την προστασία από αναθυμιάσεις, προστατευτικών γυαλιών για την προστασία των ματιών, προστατευτικών ρούχων και άλλων απαραίτητων εξαρτημάτων ανάλογα με τη φύση της δραστηριότητας που εκτελούν. Αυτός ο εξοπλισμός έχει ως στόχο την προστασία τους από δυνητικούς κινδύνους που μπορεί να απειλήσουν την ασφάλεια και την υγεία τους κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας και της εκτέλεσης των καλλιτεχνικών τους εργασιών.

Προδιαγραφές υλοποίησης πρακτικής άσκησης

1 | Ο θεσμός της πρακτικής άσκησης

Η πρακτική άσκηση συνδέεται άρρηκτα με τη θεωρητική κατάρτιση, αφού, κατά τη διάρκειά της, οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες ανακαλούν τη θεωρητική και εργαστηριακή γνώση τους για να την εφαρμόσουν στην πράξη και να αντεπεξέλθουν στις εργασίες που τους ανατίθενται. Καλούνται να αναλάβουν συγκεκριμένα καθήκοντα και να δώσουν λύση σε πρακτικά προβλήματα που ανακύπτουν, υπό την εποπτεία των εκπαιδευτών/-τριών. Έτσι, ο θεσμός της πρακτικής άσκησης στοχεύει στην ανάπτυξη επαγγελματικών ικανοτήτων/δεξιοτήτων σχετικών με την ειδικότητα, στην ενίσχυση της επαφής με τον εργασιακό χώρο και την προετοιμασία των εκπαιδευομένων για την παραγωγική διαδικασία, μέσω της απόκτησης εμπειριών ιδιαίτερα χρήσιμων για τη μετέπειτα επαγγελματική τους πορεία.

Αναλυτικότερα, η πρακτική άσκηση είναι υποχρεωτική για τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες των Σχολών Ανώτερης Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΣΑΕΚ) και θεωρείται απαραίτητη προϋπόθεση για την απόκτηση Βεβαίωσης Επαγγελματικής Κατάρτισης (Άρθρο 27 του Ν. 4763/2020 για το Εθνικό Σύστημα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Διά Βίου Μάθησης).

Στη συνέχεια αναφέρονται χρήσιμες πληροφορίες για το θεσμό της πρακτικής άσκησης, όπως περιγράφονται στη σχετική νομοθεσία³, και που αφορούν τις βασικές προϋποθέσεις, τον τρόπο και τους όρους υλοποίησής της.

Διάρκεια πρακτικής άσκησης

Η συνολική διάρκεια της περιόδου πρακτικής άσκησης είναι εννιακόσιες εξήντα (960) ώρες. Οι ώρες πρακτικής ανά ημέρα καθορίζονται σε τέσσερις (4) έως οκτώ (8) ανάλογα με τη φύση και το αντικείμενο της ειδικότητας κατάρτισης του/της ασκούμενου/-ης. Δεν επιτρέπεται η υπέρβαση του ημερήσιου ωραρίου πέραν των ωρών που ορίζονται στην ειδική σύμβαση πρακτικής άσκησης.

3 ΦΕΚ 3938/Β/26-8-2021. Κοινή Υπουργική Απόφαση υπ' αριθμ. Κ5/97484. Πρακτική άσκηση σπουδαστών Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης αρμοδιότητας Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων.

Όροι υλοποίησης πρακτικής άσκησης

Η πρακτική άσκηση δύναται να πραγματοποιείται σε θέσεις που προσφέρονται από φυσικά πρόσωπα, ΝΠΔΔ, ΝΠΙΔ, δημόσιες υπηρεσίες, ΟΤΑ α΄ και β΄ βαθμού και επιχειρήσεις. Εξαιρούνται οι φορείς:

- α) Προσωρινής απασχόλησης,
- β) Τα νυχτερινά κέντρα,
- γ) Παροχής καθαριότητας και φύλαξης,
- δ) Τα πρακτορεία τυχερών παιχνιδιών,
- ε) Κάθε επιχείρηση στην οποία δεν είναι εφικτός ο έλεγχος της εκπαίδευσης από τον αρμόδιο φορέα.

Ο/Η εκπαιδευόμενος/-η ΣΑΕΚ, προκειμένου να πραγματοποιήσει πρακτική άσκηση, υπογράφει ειδική σύμβαση πρακτικής άσκησης με τον/την εργοδότη/-τρια, η οποία θεωρείται από τη ΣΑΕΚ φοίτηση. Η ειδική σύμβαση πρακτικής άσκησης δεν συνιστά σύμβαση εξαρτημένης εργασίας.

Βασικός συντελεστής για την επιτυχή υλοποίηση της πρακτικής άσκησης είναι και ο/η εκπαιδευτής/-τρια της επιχείρησης ή υπηρεσίας, ο/η οποίος/-α αναλαμβάνει την παρακολούθηση και υποστήριξη των ασκουμένων. Σε αυτή την κατεύθυνση, ο/η εργοδότης/-τρια ορίζει έμπειρο στέλεχος συναφούς επαγγελματικής ειδικότητας με τον/την πρακτικά ασκούμενο/-η ως «εκπαιδευτή/-τρια στον χώρο εργασίας», ο/η οποίος/-α αναλαμβάνει την αποτελεσματική υλοποίηση των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων στον χώρο εργασίας και την παρακολούθηση της προόδου του/της πρακτικά ασκούμενου/-ης.

Η παρακολούθηση της προόδου του/της πρακτικά ασκούμενου/-ης γίνεται μέσω του βιβλίου πρακτικής άσκησης. Αναλυτικότερα, σε αυτό καταγράφει ο/η πρακτικά ασκούμενος/-η ανά εβδομάδα τις εργασίες με τις οποίες ασχολήθηκε και περιγράφει συνοπτικά τα καθήκοντα που του/της ανατέθηκαν στον χώρο πραγματοποίησης της πρακτικής άσκησης. Κάθε εβδομαδιαία καταχώρηση ελέγχεται και υπογράφεται από τον/την εκπαιδευτή/-τρια στον χώρο εργασίας.

2 | Οδηγίες για τον/την πρακτικά ασκούμενο/-η

2.1 • Προϋποθέσεις εγγραφής στο πρόγραμμα πρακτικής άσκησης

Η πρακτική άσκηση είναι υποχρεωτική για τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες των Σχολών Ανώτερης Επαγγελματικής Κατάρτισης και θεωρείται απαραίτητη προϋπόθεση για την απόκτηση Βεβαίωσης Επαγγελματικής Κατάρτισης.

Για την έναρξη της πρακτικής άσκησης στην ειδικότητα «Ζωγραφική Τέχνη», οι εκπαιδευόμενοι/-ες πρέπει να έχουν συμπληρώσει το εξάμηνο Δ΄ της φοίτησής τους στις ΣΑΕΚ. Στην περίπτωση αυτήν, μπορούν πια να τοποθετηθούν σε θέση πρακτικής της ειδικότητάς τους.

2.2 • Δικαιώματα και υποχρεώσεις του/της πρακτικά ασκουμένου/-ης

Βασική προϋπόθεση για την επιτυχή υλοποίηση ενός προγράμματος πρακτικής άσκησης είναι η γνώση και η εφαρμογή των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων κάθε εμπλεκόμενου μέλους όπως ορίζονται στην εκάστοτε ισχύουσα νομοθεσία⁴. Στη συνέχεια παρατίθενται κάποια δικαιώματα και υποχρεώσεις των πρακτικά ασκουμένων.

Δικαιώματα πρακτικά ασκουμένων

1. Τμηματική ή συνεχόμενη υλοποίηση της πρακτικής άσκησης.
2. Δυνατότητα αποζημίωσης, η οποία ορίζεται στο 80% του νόμιμου, νομοθετημένου, κατώτατου ορίου του ημερομισθίου του ανειδίκευτου εργάτη, ή όπως αυτό διαμορφώνεται από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων ή αναλογικά, εάν η ημερήσια διάρκεια της πρακτικής είναι μικρότερη των οκτώ (8) ωρών. Η αποζημίωση καταβάλλεται στον/στην πρακτικά ασκούμενο/-η μετά την ολοκλήρωση της πρακτικής άσκησης. Σε περίπτωση μη δυνατότητας χρηματοδότησης της αποζημίωσης της πρακτικής άσκησης, δεν υφίσταται η υποχρέωση αποζημίωσής της, παρά μόνο η υποχρέωση του/της εργοδότη/-τριας να αποδίδει τις προβλεπόμενες ασφαλιστικές εισφορές.
3. Υπαγωγή στην ασφάλιση του e-ΕΦΚΑ (πρώην ΙΚΑ-ΕΤΑΜ) για τον κλάδο του ατυχήματος. Για την ασφάλισή του/της καταβάλλονται οι προβλεπόμενες από την παρ. 1 του άρθρου 10 του Ν. 2217/1994 (Α΄ 83) ασφαλιστικές εισφορές, οι οποίες

4 ΦΕΚ 3938/Β/26-8-2021. Κοινή Υπουργική Απόφαση υπ' αριθμ. Κ5/97484. Πρακτική άσκηση σπουδαστών Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης αρμοδιότητας Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων.

βαρύνουν το φυσικό ή νομικό πρόσωπο (εργοδότη/-τρια), στο οποίο υλοποιείται η πρακτική άσκηση.

4. Δικαίωμα αναφοράς στη ΣΑΕΚ της μη τήρησης των όρων πρακτικής άσκησης.
5. Δικαίωμα διακοπής πρακτικής άσκησης βάσει τεκμηρίωσης και έπειτα από σχετική δήλωση στη ΣΑΕΚ εποπτείας.
6. Αλλαγή εργοδότη/-τριας, εφόσον συντρέχει τεκμηριωμένος σοβαρότατος λόγος.
7. Οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες δεν απασχολούνται την Κυριακή και τις επίσημες αργίες.

Υποχρεώσεις πρακτικά ασκουμένων

1. Τήρηση του ημερήσιου ωραρίου πρακτικής άσκησης, όπως ορίζεται στην ειδική σύμβαση.
2. Τήρηση των όρων υγείας και ασφάλειας του/της εργοδότη/-τριας.
3. Σεβασμός της κινητής και ακίνητης περιουσίας του/της εργοδότη/-τριας.
4. Αρμονική συνεργασία με τα στελέχη του/της εργοδότη/-τριας.
5. Προσκόμιση –όπου απαιτείται– όλων των απαραίτητων ιατρικών βεβαιώσεων για την εξάσκηση του επαγγέλματος.
6. Προσκόμιση στη ΣΑΕΚ των απαραίτητων δικαιολογητικών, πριν από την έναρξη και μετά τη λήξη της πρακτικής άσκησης, αλλά και σε περίπτωση διακοπής της.
7. Ενημέρωση σε περίπτωση απουσίας του/της ασκουμένου/-ης της επιχείρησης και της ΣΑΕΚ εποπτείας.
8. Τήρηση βιβλίου πρακτικής άσκησης, το οποίο διατίθεται από τη ΣΑΕΚ και στο οποίο αναγράφονται από τους/τις ασκούμενους/-ες κατά εβδομάδα οι εργασίες με τις οποίες ασχολήθηκαν και περιγράφονται συνοπτικά τα καθήκοντα που τους ανατέθηκαν στο χώρο πραγματοποίησης πρακτικής άσκησης.
9. Προσκόμιση στο τέλος κάθε μήνα στη ΣΑΕΚ φοίτησης ή εποπτείας της πρακτικής άσκησης του βιβλίου πρακτικής άσκησης για έλεγχο.
10. Υποβολή μετά την ολοκλήρωση της πρακτικής άσκησης του βιβλίου πρακτικής άσκησης στη ΣΑΕΚ φοίτησης συμπληρωμένο με τις εβδομαδιαίες εκθέσεις, τον χρόνο και το αντικείμενο απασχόλησης, τις ημέρες απουσίας και την επίδοση του/της πρακτικά ασκουμένου/-ης. Υποβολή του εντύπου λήξης (Βεβαίωση Παρουσίας) της πρακτικής άσκησης, συμπληρωμένου, υπογεγραμμένου και σφραγισμένου από τον/την εργοδότη/-τρια-νόμιμο/-η εκπρόσωπο του φορέα απασχόλησης, στον οποίο βεβαιώνεται ότι ο/η εκπαιδευόμενος/-η πραγματοποίησε την πρακτική άσκηση στην επιχείρηση/οργανισμό, καθώς και το χρονικό διάστημα αυτής.
11. Άμεση ενημέρωση της ΣΑΕΚ φοίτησης από τον/την πρακτικά ασκούμενο/-η σε περίπτωση διακοπής της πρακτικής άσκησης και προσκόμιση του βιβλίου πρακτικής και του εντύπου της λήξης (Βεβαίωση Παρουσίας) με τις ημέρες πρακτικής άσκησης που έχουν πραγματοποιηθεί. Για να συνεχίσει ο/η εκπαιδευόμενος/-η

την πρακτική άσκηση, για το υπόλοιπο του προβλεπόμενου διαστήματος, στον ίδιο ή σε άλλο φορέα απασχόλησης (εργοδότη/-τρια), θα πρέπει να ακολουθηθεί εκ νέου η διαδικασία έναρξης πρακτικής. Αν η διακοπή της πρακτικής άσκησης γίνει από τον/την εργοδότη/-τρια, τότε οφείλει ο/η τελευταίος/-α να ενημερώσει άμεσα τη ΣΑΕΚ φοίτησης του/της πρακτικά ασκουμένου/-ης.

2.3 • Φορείς υλοποίησης πρακτικής άσκησης

Κάθε πρακτικά ασκούμενος/-η πραγματοποιεί την πρακτική άσκηση σε τμήματα των φορέων απασχόλησης αντίστοιχα με την ειδικότητά του/της, με την εποπτεία υπευθύνου/-ης του φορέα, ειδικότητας αντίστοιχης με το αντικείμενο κατάρτισής του/της.

Ειδικότερα, στην ειδικότητα «Ζωγραφική Τέχνη» οι εκπαιδευόμενοι/-ες πραγματοποιούν πρακτική άσκηση σε τομείς που σχετίζονται με τη δημιουργία ζωγραφικών έργων πρωτότυπων ή αντιγράφων, κατά παραγγελία ή αυτόνομα, σε φορείς/επιχειρήσεις όπως δήμους (τμήματα καλλιτεχνικών εκδηλώσεων, γκράφιτι δημόσιων χώρων κ.ά.), γκαλερί (επιμέλεια εκθέσεων, αντίγραφα κατά παραγγελία κ.ά.), υπηρεσία που διαθέτουν δημιουργικό τμήμα προώθησης (ζωγραφικές απεικονίσεις με καθοδήγηση γραφίστα), εκδοτικούς οίκους (ζωγραφικά έργα για εκτύπωση με καθοδήγηση επιμελητή έκδοσης), θέατρα (σκηνογραφικές αποτυπώσεις με καθοδήγηση σκηνογράφου), εργαστήρια κατασκευής διακοσμητικών αντικειμένων (ζωγραφική διακόσμηση αντικειμένων με καθοδήγηση εμπειρότερου ζωγράφου) και σε θέσεις εργασίας βοηθού ή εκπαιδευόμενου/-ης ζωγράφου.

3 | Ο ρόλος του/της εκπαιδευτή/-τριας της πρακτικής άσκησης

Ο/Η εργοδότης/-τρια της επιχείρησης που προσφέρει θέση πρακτικής άσκησης ορίζει ένα έμπειρο στέλεχος συναφούς επαγγελματικής ειδικότητας με τον/την πρακτικά ασκούμενο/-η ως «εκπαιδευτή/-τρια στον χώρο εργασίας», ο/η οποίος/-α αναλαμβάνει την αποτελεσματική υλοποίηση των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων στον χώρο εργασίας, την παρακολούθηση της προόδου των εκπαιδευομένων και την ανατροφοδότηση των υπεύθυνων εκπαιδευτών στην εκπαιδευτική δομή.

Αναλυτικότερα, ο/η εκπαιδευτής/-τρια είναι το συνδετικό πρόσωπο του/της εργοδότη/-τριας της επιχείρησης με την εκπαιδευτική δομή (ΣΑΕΚ) και, κατά συνέπεια, έχει συνεχή συνεργασία με αυτήν. Επιπλέον, ο ρόλος αφορά την παροχή συμβουλών, πληροφοριών ή καθοδήγησης, καθώς πρόκειται για ένα άτομο με χρήσιμη εμπειρία, δεξιότητες και εξειδίκευση το οποίο υποστηρίζει την προσωπική και επαγγελματική ανάπτυξη των πρακτικά ασκουμένων.

4 | Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα της πρακτικής άσκησης

Κατά τη διάρκεια της πρακτικής άσκησης, επιδιώκεται η αναβάθμιση των γνώσεων, των επαγγελματικών δεξιοτήτων και των ικανοτήτων των σπουδαστών/-τριών ΣΑΕΚ, με αποτέλεσμα την ομαλή μετάβασή τους από την αίθουσα κατάρτισης στον χώρο εργασίας, και μάλιστα υπό πραγματικές εργασιακές συνθήκες. Στο πλαίσιο αυτής της μετάβασης και της ομαλής ένταξης, οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες καλούνται να καλλιεργήσουν όχι μόνο επαγγελματικές δεξιότητες που αφορούν την ειδικότητα και οι οποίες δεν εξαντλούνται στο πλαίσιο της αίθουσας κατάρτισης, αλλά και οριζόντιες δεξιότητες που ενισχύουν την επαγγελματική τους συμπεριφορά και καλλιεργούν την περιβαλλοντική αλλά και επιχειρηματική κουλτούρα. Έτσι, η πρακτική άσκηση αποτελεί ένα προπαρασκευαστικό στάδιο, κατά το οποίο αναβαθμίζονται οι γενικές και ειδικές γνώσεις, συντελούνται σημαντικές διεργασίες επαγγελματικού προσανατολισμού και διευκολύνεται η επαγγελματική ανάπτυξη του ατόμου.

Αναλυτικότερα, κατά τη διάρκεια της πρακτικής άσκησης, παρέχεται η δυνατότητα στον/στην πρακτικά ασκούμενο/-η να ασκηθεί στις εργασίες που απορρέουν από τα επιμέρους μαθησιακά αποτελέσματα του προγράμματος κατάρτισης στην ειδικότητα. Η άσκηση μπορεί να επιτευχθεί μέσω της παρατήρησης της εργασίας, της συμμετοχής σε ομάδα εκτέλεσης της εργασίας, της καθοδηγούμενης εργασίας ή της δοκιμής/αυτόνομης εκτέλεσης της εργασίας από τον/την πρακτικά ασκούμενο/-η.

Στον πίνακα που ακολουθεί αποτυπώνονται οι ενότητες προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων της πρακτικής άσκησης για την ειδικότητα «Ζωγραφική Τέχνη» και οι αντίστοιχες ενδεικτικές εργασίες και ειδικές προδιαγραφές ανά ενότητα κατά τη διάρκεια της πρακτικής άσκησης. Επισημαίνεται ότι οι εν λόγω εργασίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν από τους/τις πρακτικά ασκούμενους/-ες για τη συμπλήρωση του βιβλίου πρακτικής άσκησης.

**Πίνακας 3 /// Ενόττες προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων
πρακτικής άσκησης**

ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ		
ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ	ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ
Α. «Δημιουργία σχεδίου απόδοσης μιας σύνθεσης χρησιμοποιώντας τα μέσα και τις αρχές του ελεύθερου σχεδίου»	- Επιλογή εργαλείων και υλικών για το σχέδιο, - Οργάνωση σύνθεσης στη σχεδιαστική επιφάνεια, - Μεταφορά με ακρίβεια των αναλογιών του θέματος, - Απόδοση όγκων και τονικών αξιών σύνθεσης, - Σταθεροποίηση και προστασία σχεδιαστικών επιφανειών από φθορές.	- Υποστρώματα σχεδίων (χαρτιά, μπλοκ ζωγραφικής κ.ά.), - Μολύβια, κάρβουνα, μελάνια κ.ά., - Βελόνα σχεδίου, νήμα της στάθμης, - Καβαλέτο ή επιφάνεια σχεδιασμού, - Γόμα κάρβουνου κ.λπ., - Σταθεροποιητικό spray (Fixative).
Β. «Δημιουργία πρωτοτύπου και αντιγράφου ζωγραφικού έργου»	- Επιλογή υλικών και εργαλείων για τη δημιουργία ζωγραφικού έργου, - Σχεδιασμός ζωγραφικών συνθέσεων, - Πλαστική και χρωματική απόδοση ζωγραφικών έργων, - Αναγνώριση ύφους, υλικών και τεχνικής ενός ζωγραφικού έργου προς αντιγραφή, - Απόδοση πιστότητας και μορφοπλαστικών αξιών ενός έργου.	- Υλικά σχεδίου, - Χρώματα διαφόρων ειδών, - Βοηθητικά εργαλεία (πινέλα, σπάτουλες κ.ά.), - Κατάλληλα υποστρώματα (καμβάδες, ξύλο, γυαλί κ.ά.).
Γ. «Δημιουργία και επεξεργασία ζωγραφικού έργου με ψηφιακά μέσα» συνέχεια >>	- Επιλογή κατάλληλου δημιουργικού λογισμικού προγράμματος (software), - Δημιουργία και επεξεργασία ζωγραφικού έργου με κατάλληλα ψηφιακά εργαλεία,	- Πλήρης μονάδα ψηφιακής επεξεργασίας (ισχυρός επεξεργαστής, μεγάλη οθόνη, κατάλληλα περιφερειακά), - Λογισμικά επεξεργασίας εικόνας, - Εκτυπωτής δοκιμών.

συνέχεια >>

**Πίνακας 3 /// Ενότητες προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων
πρακτικής άσκησης**

ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ		
ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ	ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ
Γ. «Δημιουργία και επεξεργασία ζωγραφικού έργου με ψηφιακά μέσα»	- Εκτύπωση ψηφιακού ζωγραφικού έργου σε κατάλληλο υλικό εκτύπωσης και χρήση εκτυπώσεων ως στοιχείο μεικτής τεχνικής σε ζωγραφική επιφάνεια, - Προετοιμασία εικαστικού ψηφιακού φακέλου (portfolio).	
Δ. «Δημιουργία έργων τέχνης με εφαρμογή τεχνικών όπως χαρακτηριστικής, πλαστικής, ολόγλυφων, ανάγλυφων κ.ά.»	- Επιλογή υλικών και εργαλείων για την τεχνική που θα εφαρμοστεί, - Χάραξη εκτυπωτικών μητρών και εκτύπωση έργων, - Δημιουργία γλυπτών και ανάγλυφων όγκων, διακοσμητικών και άλλων αντικειμένων με εφαρμογή των αρχών πλαστικής, - Δημιουργία τρισδιάστατων αντικειμένων με ετερόκλητα υλικά, - Επιζωγραφισμός γλυπτών αντικειμένων με ανάδειξη των υφών και χρωματικών αξιών.	- Υλικά γλυπτικής (θερμός και ψυχρός πηλός, γύψος, λάστιχο κ.ά.), - Υλικά χαρακτηριστικής (λινόλεουμ, ξύλο, μέταλλα κ.ά.).

5 | Αναλυτικό περιεχόμενο προγράμματος πρακτικής άσκησης

5.1.Α • ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΠΟΔΟΣΗΣ ΜΙΑΣ ΣΥΝΘΕΣΗΣ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΩΝΤΑΣ ΤΑ ΜΕΣΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ

Οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες στον χώρο πρακτικής άσκησης που αφορά την υπό εξέταση ενότητα θα μάθουν πώς να επιλέγουν τα κατάλληλα μέσα (όπως μολύβια, κάρβουνα, μελάνια κ.ά.) και υλικά (όπως χαρτιά, μπλοκ ζωγραφικής κ.ά.) που θα χρησιμοποιηθούν για τη δημιουργία ενός σχεδίου, ενώ παράλληλα θα μάθουν πώς να διαχειρίζονται τη διευθέτηση των στοιχείων της σύνθεσης στον χώρο και πώς να τοποθετούν τα στοιχεία αυτά με φαντασία και σκοπιμότητα για να αναδείξουν το θέμα τους.

Θα εξοικειωθούν με εργαλεία όπως βελόνα σχεδίου και νήμα της στάθμης για την ακριβή μεταφορά των αναλογιών του θέματος, θα εκπαιδευτούν σε διάφορες τεχνικές για να αποδώσουν τους όγκους και τις φωτοσκιάσεις της σύνθεσης δημιουργώντας την αίσθηση του βάθους και τέλος θα μάθουν πώς να χρησιμοποιούν σταθεροποιητικό σπρέι (fixative) για να προστατεύσουν το έργο τους από παράγοντες, όπως είναι η τριβή, η υγρασία και η ηλιακή ακτινοβολία.

Για να εμπεδώσουν τις γνώσεις από τη θεωρητική και εργαστηριακή κατάρτιση και να εξασκήσουν τις δεξιότητές τους στη δημιουργία σχεδίου απόδοσης μιας σύνθεσης χρησιμοποιώντας τα μέσα και τις αρχές του ελεύθερου σχεδίου, μπορούν να ακολουθήσουν τα παρακάτω βήματα: κατανόηση των θεωρητικών αρχών, ανάλυση υλικών, επιλογή θέματος, εκτέλεση του σχεδίου, πειραματισμός, αξιολόγηση και επανάληψη.

Εν κατακλείδι, η προσεκτική εκτέλεση της εργασίας, ο πειραματισμός και η αυτοκριτική αποτελούν τον τρόπο για να ενσωματώσουν οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες τις γνώσεις τους και να εξασκήσουν τις δεξιότητές τους στον τομέα της δημιουργίας σχεδίων απόδοσης. Η συνεχής πρακτική και η αφοσίωση στη διαδικασία δημιουργίας θα τους/τις βοηθήσουν να εξελιχθούν ως καλλιτέχνες/-ιδες και να ενδυναμώσουν τις δεξιότητές τους στον χώρο της ζωγραφικής τέχνης.

Συνολικά, οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες πρέπει να αναπτύξουν τη δεξιότητα της παρατηρητικότητας, της ακρίβειας και της εκφραστικότητας, καθώς και να αποκτήσουν εμπειρία στη χρήση των κατάλληλων εργαλείων και υλικών. Επίσης, πρέπει να αναπτύξουν την ικανότητα να διαχειρίζονται αποτελεσματικά τον χρόνο τους και να είναι προσεκτικοί/-ές στη διατήρηση και προστασία των δημιουργιών τους.

5.1.B • ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ ΚΑΙ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟΥ ΖΩΓΡΑΦΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ

Οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες στον χώρο πρακτικής άσκησης στο πλαίσιο της «Δημιουργίας πρωτοτύπου και αντιγράφου ζωγραφικού έργου», θα μάθουν τεχνικές για τη δημιουργία αντιγράφων ζωγραφικών έργων, συμπεριλαμβανομένης της επιλογής υλικών και εργαλείων, του σχεδιασμού ζωγραφικών συνθέσεων, και της πλαστικής και χρωματικής απόδοσης τους.

Θα μάθουν πώς να αναγνωρίζουν το ύφος, τα υλικά και την τεχνική ενός ζωγραφικού έργου προκειμένου να το αντιγράψουν με πιστότητα και τέλος θα αναπτύξουν τη δεξιότητα ανάλυσης των μορφοπλαστικών αξιών ενός ζωγραφικού έργου και την απόδοσή τους στο δικό τους έργο.

Για να εμπεδώσουν αυτές τις γνώσεις και να εξασκήσουν τις δεξιότητές τους, καλούνται να ασκηθούν ενεργά στον χώρο πρακτικής άσκησης χρησιμοποιώντας τα υλικά, τα εργαλεία και τα υποστρώματα για να δημιουργήσουν ζωγραφικά έργα και να αναπτύξουν τεχνικές ικανότητες. Επίσης, καλούνται να μελετήσουν διάφορα ζωγραφικά έργα και καλλιτέχνες/-ιδες για να κατανοήσουν το προσωπικό τους ύφος, τα υλικά και τις τεχνικές που χρησιμοποίησαν με βασικό στόχο να δημιουργήσουν δικά τους πρωτότυπα ζωγραφικά έργα, εφαρμόζοντας τις γνώσεις και τις τεχνικές που έχουν αποκτήσει.

Για την εκτέλεση των παραπάνω εργασιών, οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες θα πρέπει να χρησιμοποιήσουν τα αναγκαία υλικά, όπως υλικά σχεδίου, χρώματα, πινέλα, σπάτουλες και κατάλληλα υποστρώματα (όπως καμβάδες, ξύλο, γυαλί), λαμβάνοντας υπόψη την ευκολία και την ασφάλεια κατά τη χρήση τους.

Οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες προτείνεται να συνεχίσουν να μαθαίνουν και να εξερευνούν νέες τεχνικές και υλικά, παρακολουθώντας εκπαιδευτικά προγράμματα και ενημερώνοντας τις γνώσεις τους στον τομέα της ζωγραφικής τέχνης, να επιδιώκουν να εκφράσουν τη δική τους καλλιτεχνική φωνή και αισθητική μέσα από τα έργα τους, να εστιάσουν την προσοχή τους στη σωστή χρήση και αποθήκευση υλικών και εργαλείων διασφαλίζοντας τη μακροζωία τους και τη διατήρησή τους σε καλή κατάσταση.

5.1.Γ • ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΖΩΓΡΑΦΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ ΜΕ ΨΗΦΙΑΚΑ ΜΕΣΑ

Οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες, στο πλαίσιο της ενότητας «Δημιουργία και Επεξεργασία Ζωγραφικού Έργου με Ψηφιακά Μέσα» στον χώρο της πρακτικής άσκησης, θα μάθουν πώς να επιλέγουν και να χρησιμοποιούν κατάλληλο δημιουργικό λογισμικό επεξεργασίας εικόνας για τη δημιουργία ψηφιακού ζωγραφικού έργου. Θα εξοικειωθούν με τεχνικές δημιουργίας και επεξεργασίας ψηφιακών έργων χρησιμοποιώντας ψηφιακά εργαλεία, όπως πινέλα, εφέ και επίπεδα. Θα αποκτήσουν εκτυπωτικές γνώσεις των ψηφιακών τους έργων σε κατάλληλο υλικό εκτύπωσης και θα μάθουν πώς

να ενσωματώνουν αυτές τις εκτυπώσεις ως στοιχείο μεικτής τεχνικής σε ζωγραφική επιφάνεια. Αυτό θα ενισχύσει την προσαρμοστικότητα τους στη δημιουργία εικαστικών έργων, καθώς θα μπορούν να συνδυάζουν ψηφιακά και παραδοσιακά μέσα.

Επιπλέον, θα αποκτήσουν την ικανότητα να δημιουργούν έναν εικαστικό ψηφιακό φάκελο (portfolio) των καλλιτεχνικών τους δημιουργιών, ο οποίος θα λειτουργεί ως ένα βιογραφικό για τον/την πρακτικά ασκούμενο/-η. Αυτός ο ψηφιακός φάκελος μπορεί να περιλαμβάνει εικόνες, βίντεο, κείμενα και άλλο περιεχόμενο που αναδεικνύει το ταλέντο και την εξέλιξη του μέσα στον χρόνο.

Για να εμπεδώσουν τις γνώσεις και να εξασκήσουν τις δεξιότητές τους, οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες θα πρέπει να εργαστούν με χρήση ψηφιακών εργαλείων χρησιμοποιώντας επιλεγμένο λογισμικό επεξεργασίας εικόνας, καθώς και να δημιουργήσουν προσωπικά ψηφιακά έργα από το μηδέν ή να επεξεργαστούν υπάρχοντα. Επιπλέον, θα πρέπει να εκτυπώσουν και να πειραματιστούν με διάφορα υλικά εκτύπωσης και να οργανώσουν τον ψηφιακό φάκελό τους με προσοχή στην επιλογή και παρουσίαση των έργων τους.

Για τις απαραίτητες εργασίες, οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες θα πρέπει να έχουν πρόσβαση σε έναν υπολογιστή με ισχυρό επεξεργαστή για τη δημιουργία και επεξεργασία εικόνων, κατάλληλο λογισμικό επεξεργασίας εικόνας και έναν εκτυπωτή δοκιμών για την εκτύπωση των ψηφιακών έργων.

Προτείνεται να εστιάσουν την προσοχή τους στην εξάσκηση σε βασικές και προχωρημένες τεχνικές επεξεργασίας εικόνας, όπως η χρήση φίλτρων, η ρύθμιση των χρωμάτων και η δημιουργία εφέ, στην αποτελεσματική διαχείριση του χρόνου τους, καθώς και στην οργάνωση και ασφαλή διατήρηση των ψηφιακών τους αρχείων.

5.1.Δ • ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΡΓΩΝ ΤΕΧΝΗΣ ΜΕ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΟΠΩΣ ΧΑΡΑΚΤΙΚΗΣ, ΠΛΑΣΤΙΚΗΣ, ΟΛΟΓΛΥΦΩΝ, ΑΝΑΓΛΥΦΩΝ κ.ά.

Οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες που συμμετέχουν στην ενότητα «Δημιουργία Έργων Τέχνης με Εφαρμογή Τεχνικών όπως Χαρακτικής, Πλαστικής, Ολόγλυφων, Ανάγλυφων κ.ά.» στον χώρο πρακτικής άσκησης, θα μάθουν πώς να αναγνωρίζουν και να επιλέγουν τα κατάλληλα υλικά και εργαλεία για κάθε συγκεκριμένη τεχνική πλαστικών εφαρμογών, όπως πηλό, γύψο, λινόλεουμ, ξύλο, μέταλλα κ.ά.

Ειδικότερα θα αποκτήσουν γνώσεις σχετικά με την τέχνη της χαρακτικής (σχέδιο – χάραξη – εκτύπωση) και τις διάφορες τεχνικές που χρησιμοποιούνται στην εγχάραξη επιφανειών καθώς και να εφαρμόζουν τεχνικές ανάγλυφης χάραξης (π.χ. ξυλογραφία), που επιτρέπουν τη δημιουργία ζωγραφικών σχεδίων σε αντίτυπα.

Επίσης, θα μάθουν πώς να δημιουργούν γλυπτά και ανάγλυφα έργα χρησιμοποιώντας τις αρχές της πλαστικής τέχνης και θα εξοικειωθούν με τη δημιουργία τρισδιάστατων αντικειμένων με ετερόκλητα υλικά. Τέλος, θα μάθουν πώς να αναδεικνύουν την υφή και τις χρωματικές αξίες των γλυπτών αντικειμένων μέσω της τεχνικής του επιζωγραφισμού.

Για να εμπεδώσουν τις γνώσεις τους και να εξασκήσουν τις δεξιότητές τους, οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες θα πρέπει να εφαρμόζουν τις διδαχθείσες τεχνικές σε πρακτικές κατασκευές και έργα τέχνης, να εργάζονται υπό την καθοδήγηση επαγγελματιών και να λαμβάνουν ανατροφοδότηση για την πρόοδό τους, καθώς και να διερευνούν διάφορες δημιουργικές διαδικασίες και να πειραματίζονται με νέες ιδέες και υλικά.

Σε ό,τι αφορά τον αναγκαίο ή επιθυμητό εξοπλισμό, θα πρέπει να εξοικειωθούν με τη σωστή χρήση των εργαλείων και των υλικών που απαιτούνται για κάθε τεχνική και να τηρούν όλες τις απαραίτητες προφυλάξεις και μέτρα ασφαλείας κατά τη διάρκεια της εργασίας τους. Οι πρακτικοί ασκούμενοι/-ες πρέπει να είναι επιλεκτικοί/-ές και προσεκτικοί/-ές κατά τη χρήση εργαλείων και υλικών, προκειμένου να αποφύγουν τραυματισμούς και ατυχήματα.

Είναι σημαντικό να κατανοούν τα υλικά που χρησιμοποιούν, τις ιδιότητές τους και τις δυνατότητές τους. Αυτό θα τους/τις βοηθήσει να επιλέγουν το κατάλληλο υλικό για κάθε δημιουργία. Οι τέχνες, όπως η χαρακτηριστική και η πλαστική, απαιτούν ακρίβεια και επιδεξιότητα. Συνεπώς, οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες πρέπει να ασκούνται προκειμένου να βελτιώσουν τις δεξιότητές τους.

5.2 • Μεθοδολογία υλοποίησης πρακτικής άσκησης

Για την επιτυχή υλοποίηση της πρακτικής άσκησης, απαιτείται συνέργεια των συστημάτων εκπαίδευσης, κατάρτισης και αγοράς εργασίας, αλλά και συνεργασία του συνόλου του ανθρώπινου δυναμικού που συμμετέχει στη μαθησιακή διαδικασία και το οποίο περιλαμβάνει τον/την εργοδότη/-τρια που προσφέρει θέση πρακτικής άσκησης, τον/την εκπαιδευτή/-τρια στον χώρο εργασίας, τους/τις εργαζόμενους/-ες στην επιχείρηση, καθώς και τον/την εκπαιδευτή/-τρια και τον/την επόπτη/-τρια από την πλευρά της εκπαιδευτικής δομής. Η εν λόγω συνεργασία αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την αναβάθμιση της ποιότητας του τρόπου εφαρμογής της πρακτικής άσκησης και για την πραγμάτωση των μαθησιακών αποτελεσμάτων της ειδικότητας.

Στο πλαίσιο της μάθησης στον χώρο εργασίας, ο/η ασκούμενος/-η έρχεται σε επαφή με πραγματικά εργασιακά περιβάλλοντα, ασκείται σε πραγματικές εργασιακές συνθήκες και συνεργάζεται με επαγγελματίες της ειδικότητας ή άλλων ειδικοτήτων που εργάζονται στην ίδια επιχείρηση. Για τον λόγο αυτόν, η ύπαρξη κουλτούρας μάθησης αποτελεί προαπαιτούμενο για όλα τα εμπλεκόμενα μέρη.

Αναλυτικότερα, κομβικός είναι ο ρόλος του/της εκπαιδευτή/-τριας της επιχείρησης, ο/η οποίος/-α καλείται να λειτουργήσει ως μέντορας, να υποστηρίξει τον/την εκπαιδευόμενο/-η στη διερεύνηση των επαγγελματικών του/της στόχων, να ενθαρρύνει την ανάπτυξη δεξιοτήτων και την απόκτηση νέων εμπειριών, ώστε να εισέλθει στον κόσμο της πραγματικής εργασίας. Επομένως, καλείται να δημιουργήσει ένα περιβάλλον εμπιστοσύνης και ασφάλειας, το οποίο παρέχει στον/στην εκπαιδευ-

όμενο/-η τη δυνατότητα δοκιμής και λάθους μέσω της ενθάρρυνσης της ατομικής πρωτοβουλίας. Απαραίτητα μεθοδολογικά βήματα, από την πλευρά του/της εκπαιδευτή/-τριας της επιχείρησης για την ομαλή ένταξη των εκπαιδευομένων στο εργασιακό περιβάλλον και την προώθηση της συνεργασίας με το υφιστάμενο προσωπικό της επιχείρησης είναι η περιγραφή της θέσης πρακτικής άσκησης, ο προσανατολισμός στο έργο και η εναλλαγή εργασιακών θέσεων.

Ειδικότερα, ως προς την περιγραφή της θέσης πρακτικής άσκησης, ο/η εκπαιδευτής/-τρια καλείται να λάβει υπόψη τη συνοπτική περιγραφή της ειδικότητας και τις αρμοδιότητες/καθήκοντα όπως αποτυπώνονται στον οδηγό κατάρτισης, γεγονός που προϋποθέτει τη συνεργασία με την εκπαιδευτική δομή. Καλείται να τροφοδοτήσει τους/τις ασκούμενους/-ες με τις απαραίτητες πληροφορίες που αφορούν την εκτελούμενη εργασία, τις ευθύνες, τις δεξιότητες και την εκπαίδευση που απαιτείται, τις συνθήκες κάτω τις οποίες γίνεται η εργασία και τις σχέσεις της με άλλες εργασίες.

Παράλληλα, απαραίτητος κρίνεται και ο προσανατολισμός στο έργο με στόχο να κατανοήσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες το εργασιακό περιβάλλον στο οποίο εντάσσονται, να λάβουν υπόψη τα χαρακτηριστικά και τον τρόπο λειτουργίας της επιχείρησης, να γνωρίσουν το προσωπικό της και να αναπτύξουν το αίσθημα του ανήκειν. Στο πλαίσιο του προσανατολισμού, οι εκπαιδευόμενοι/-ες ενημερώνονται για την ιστορία της επιχείρησης, την πολιτική της, τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες, την κτιριακή υποδομή, τη γενική δομή, τους κανόνες συμπεριφοράς, την πολιτική προαγωγών, τα συστήματα αξιολόγησης κ.λπ.

Τέλος, προτείνεται η εναλλαγή των εργασιακών θέσεων (job rotation), κατά την οποία ο/η εκπαιδευόμενος/-η περνάει διαδοχικά από όλες τις συναφείς ή συσχετιζόμενες θέσεις εργασίας, μέχρι να ασκηθεί σε όλο τον κύκλο της εργασίας. Η συγκεκριμένη πρακτική μειώνει τη μονοτονία, την κούραση και, κατά συνέπεια, τα σφάλματα, ενώ αυξάνει την απόδοση και την ικανοποίηση. Ωστόσο, δεν συνιστάται για τις ειδικότητες που απαιτούν υψηλή ειδίκευση και οι οποίες χρειάζονται χρόνο, επομένως ο/η εκπαιδευτής/-τρια πρέπει να λάβει υπόψη του τον περιορισμένο χρόνο (εξάμηνο) υλοποίησης της πρακτικής άσκησης. Τέλος, θα πρέπει να σημειώσουμε ότι το μικρό μέγεθος της επιχείρησης μπορεί να λειτουργήσει ανασταλτικά στην εφαρμογή της εν λόγω πρακτικής.

Βιβλιογραφία

Α | Βιβλιογραφικές αναφορές σχετικές με την ειδικότητα

ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ

- Apollinaire, G. (1983). *Οι Κυβιστές ζωγράφοι: αισθητικοί στοχασμοί*. Αθήνα: Εκδόσεις Νεφέλη.
- Argan, G. C. (2011). *Η μοντέρνα τέχνη, 1770-1970. Η τέχνη στην καμπή του 21ου αιώνα* (μτφρ. Λ. Παπαδημήτρη). Ηράκλειο: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης.
- Arnheim, R. (2005). *Τέχνη και οπτική αντίληψη. Η ψυχολογία της δημιουργικής όρασης* (μτφρ. Ι. Ποταμιάνος). Αθήνα: Εκδόσεις Θεμέλιο.
- Αρφαράς, Μ. (2003). *Το Ελεύθερο Σχέδιο II: Ο Άνθρωπος*. Αθήνα: Εκδόσεις Ίων.
- Bachelard, G. (2014). *Η Ποιητική του Χώρου* (μτφρ. Ε. Βέλτσου). Αθήνα: Εκδόσεις Χατζηνικολή.
- Βακαλό, Ε. Γ. (1988). *Οπτική Σύνταξη. Λειτουργία και παραγωγή μορφών*. Αθήνα: Εκδόσεις Νεφέλη.
- Βαρλάμος, Γ. Δ. (2010). *Χαρακτική*. Αθήνα: Εκδόσεις Σύγχρονη Εποχή.
- Βασιλάκος, Α. (2008). *Ψηφιακές μορφές τέχνης*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Τζιόλα.
- Γαργαλιάνος, Σ. (2013). *Marketing Εικαστικών Τεχνών. Τρόποι και μέθοδοι πωλήσεων έργων τέχνης*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Ρώμη.
- Δανιήλ, Α. & Κορκοβέλου, Α. (χ.χ.). *Εικαστικά: Ζωγραφική, Αγιογραφία, Γλυπτική, Χαρακτική*. Αθήνα: ΙΔΕΚΕ. Ανακτήθηκε την 1η Νοεμβρίου 2023 από: <http://hdl.handle.net/10795/1029>
- Δουλγερίδης, Μ. (2012). *Υλικά και Τεχνικές της ζωγραφικής στο πέρασμα του χρόνου*. Αθήνα: Εκδόσεις Αγγελάκη.
- Florensky, P. (2018). *Η Αντίστροφη Προοπτική* (μτφρ. Σ. Γουνελάς). Αθήνα: Εκδόσεις S@mizdat.

- Freeman, M. (2008). *Ο πλήρης οδηγός για την ψηφιακή φωτογραφία* (μτφρ. Κ. Καρανικολός). Αθήνα: Εκδόσεις Κλειδάριθμος.
- Gombrich, E. H. (2011). *Το χρονικό της τέχνης* (μτφρ. Λ. Κάσδαγλη). Αθήνα: Εκδόσεις Μορφωτικού Ιδρύματος Εθνικής Τραπέζης.
- Grosz, G. (1996). *Το πρόσωπο της άρχουσας τάξης. Πενήντα πέντε πολιτικά σχέδια*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Νησίδες.
- Honour, H. & Fleming, J. (1998). *Ιστορία της Τέχνης* (μτφρ. Α. Παππάς). Αθήνα: Εκδόσεις Υποδομή.
- Itten, J. (1998). *Η Τέχνη του Χρώματος* (μτφρ. Ι. Ομορφοπούλου). Αθήνα: Ένωση Εκπαιδευτικών Εικαστικών Μαθημάτων.
- Janson, H.-W. & Janson, F. An. (2011). *Ιστορία της Τέχνης. Η Δυτική Παράδοση* (μτφρ. Μ. Αντωνοπούλου & Ν. Κουβαράκου). Αθήνα: Εκδόσεις Ίων.
- Κανακάκης, Λ. (2002). *Η τεχνική του λαδιού*. Ρέθυμνο: Κέντρο Σύγχρονης Εικαστικής Δημιουργίας Ρεθύμνης – Δημοτική Πινακοθήκη Ρεθύμνης «Λ. Κανακάκης».
- Kandinsky, W. (1981). *Για το πνευματικό στην τέχνη* (μτφρ. Μ. Παράσχης). Αθήνα: Εκδόσεις Νεφέλη.
- Kandinsky, W. (2011). *Σημείο, Γραμμή, Επίπεδο. Συμβολή στην ανάλυση των ζωγραφικών στοιχείων* (μτφρ. Ε. Μαλάκη-Σταθάκη). Αθήνα: Εκδόσεις Δωδώνη.
- Καρύδης, Χ. Χ. (2019). *Τεχνικές και υλικά ζωγραφικών έργων τέχνης. Φορητές εικόνες και πίνακες – Γενικές αρχές προληπτικής συντήρησης*. Αθήνα: Εκδόσεις Ίων.
- Klee, P. (1989). *Η Εικαστική Σκέψη. Τα Μαθήματα στη Σχολή Μπαουχάουζ* (τόμοι Ι και ΙΙ), (μτφρ. Α. Μοσχονά). Αθήνα: Εκδόσεις Μέλισσα.
- Κοζάκου-Τσιάρρα, Ο. (2006). *Εισαγωγή στην εικαστική γλώσσα*. Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg.
- Κωτίδης, Α. (1995). *Ελληνική τέχνη: Ζωγραφική του 19ου αιώνα*. Αθήνα: Εκδοτική Αθηνών.

- Λαμπράκη-Πλάκα, Μ. (1978). *Οι πραγματείες περί ζωγραφικής Αλμπέρτι και Λεονάρντο*. Ηράκλειο Κρήτης: Εκδόσεις Βικελαίας Βιβλιοθήκης.
- Λαμπρόπουλος, Β., Νταλούκα, Ε., Παπαθανασίου, Θ., Παπαθανασίου, Θ., Χατζηδάκη, Μ. & Γκιζέλη, Β. (1999). *Συντήρηση Έργων Τέχνης* (τεύχη Α' και Β'). Πάτρα: Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ». Ανακτήθηκαν την 1η Νοεμβρίου 2023 από: <http://ebooks.edu.gr/ebooks/handle/8547/3777> και: <http://ebooks.edu.gr/ebooks/handle/8547/3780>
- Λυκάκης, Μ. (2011). *Ψηφιακή Φωτογραφία Photoshop Lightroom*. Αθήνα: Εκδόσεις Leica Academy – Ακαδημία Δημιουργικής Φωτογραφίας.
- Μπενάκη, Α. & Τσιούρης, Γ. (2015). *Σχέδιο – Χρώμα. Ψυχοδυναμική ανθρώπινου σώματος και σημειολογία μορφών*. Αθήνα: Εκδόσεις Ίων.
- Μυκονιάτης, Ηλ. (1996). *Ελληνική τέχνη: Νεοελληνική Γλυπτική*. Αθήνα: Εκδοτική Αθηνών.
- Ντίνια-Μπούνταλη, Ε. (2011). *Ζωγραφική: Τέχνη και Επιστήμη*. Βόλος: Εκδόσεις Κοντύλι.
- Παπαλοπούλου, Ο. (2007). *Μέθοδος ελεύθερου σχεδίου: Απαντήσεις θεμάτων πανελλαδικών 1985-2006*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπασωτηρίου.
- Παπαμάρκος, Ν. (2013). *Ψηφιακή επεξεργασία & ανάλυση εικόνας*. Ξάνθη: Ιδιωτική έκδοση.
- Παπασταμούλης, Κ. (2003). *Χρώμα – Σκίτσο και μορφές Ελεύθερου Σχεδίου*. Αθήνα: Εκδόσεις Ίων.
- Παππάς, Γ. (2002). *Γλυπτική*. Αθήνα: Εκδόσεις Αδάμ – Πέργαμος.
- Parramón, J. M. (1997). *Θεωρία και πρακτική στο χρώμα* (μτφρ. Α. Μαμωνίδης). Αθήνα: Εκδόσεις Ντουντούμη.
- Πατσή, Μ. (2021). *Η έννοια του πολλαπλού στη μεταμοντέρνα τέχνη. Μια νέα οπτική στη χαρακτηριστική*. Αθήνα: Εκδόσεις Οσελότος.
- Παυλόπουλος, Δ. (2021). *Χαρακτική – Γραφικές τέχνες*. Αθήνα: Εκδόσεις Πεδίο.

- Πικάσο, Π. (1997). *Μονοκονδυλίες*. Αθήνα: Εκδόσεις Λιβάνη.
- Pina, G. (2008). *Ακουαρέλα και τέμπερα* (μτφρ. Α. Δ. Ζήβα). Αθήνα: Εκδόσεις Αρμός.
- Πλάντζος, Δ. (2018). *Η τέχνη της ζωγραφικής στον αρχαιοελληνικό κόσμο*. Αθήνα: Εκδόσεις Καπόν.
- Πλίνιος ο Πρεσβύτερος. (2009). *Περί της αρχαίας ελληνικής ζωγραφικής* (μτφρ. Τ. Ρούσσος & Β. Α. Λεβίδης). Αθήνα: Εκδόσεις Άγρα.
- Plowman, J. (2000). *Εγκυκλοπαίδεια της Γλυπτικής. Ένας μοναδικός οδηγός με βήμα προς βήμα οδηγίες και παρουσίαση έργων* (μτφρ. Ε. Νοέλα). Αθήνα: Εκδόσεις Ίων.
- Ποταμιάνος, Ι. (2013). *Αντίληψη, μορφή και φως*. Ραφήνα: Εκδόσεις Αντιύλη.
- Read, H. (1979). *Ιστορία της Μοντέρνας Γλυπτικής* (μτφρ. Μ. Λαμπράκη-Πλάκα). Αθήνα: Εκδόσεις Υποδομή.
- Sargent, W. (1987). *Το Χρώμα στη Φύση και στην Τέχνη. Η απόλαυση και η χρήση του χρώματος* (μτφρ. Ε. Καλκάνη). Αθήνα: Εκδόσεις Κάλβος.
- Σαχίνης, Ξ. (2010). *Διάλογοι περί χαρακτηριστικής και άλλων τινών εκτυπώσεων*. Αθήνα: Εκδόσεις Διάπλαση.
- Σεβαστάκης, Δ., Σπηλιόπουλος, Α. & Χαρίσης, Η. (2001). *Ελεύθερο σχέδιο και Χρώμα*. Πάτρα: Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ». Ανακτήθηκε την 1η Νοεμβρίου 2023 από: <http://ebooks.edu.gr/ebooks/handle/8547/3765>
- Σιαπκίδης, Ν. & Τροβά, Β. (1999). *Αρχές Σύνθεσης*. Πάτρα: Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ». Ανακτήθηκε την 1η Νοεμβρίου 2023 από: <http://ebooks.edu.gr/ebooks/handle/8547/3759>
- Συλλογικό Έργο. (2006). *Τέσσερις Αιώνες Ελληνικής Τέχνης. 100 Χρόνια Εθνική Πινακοθήκη*. Αθήνα: Εθνική Πινακοθήκη – Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου.
- Συλλογικό Έργο. (2019). *5 χρόνια δράσεις – Political Stencil*. Αθήνα: Εκδόσεις στο Περιθώριο.

- Τσιάρα, Μ. (2022). *Αρχές βασικού σχεδίου: Σύνθεση – Εφαρμογές*. Αθήνα: Εκδόσεις Πεδίο.
- Τσιάρα, Σ. (2021). *Η επιμέλεια του βλέμματος*. Αθήνα: Εκδόσεις Νήσος.
- Τσίλαγα, Ε. Μ. (2011). *Οι τεχνικές της ζωγραφικής. Μέσα από το έργο των μεγάλων ζωγράφων*. Αθήνα: Εκδόσεις Επίκεντρο.
- Φίκας, Ι. (2005). *Τέχνη και πολιτισμός του αρχαίου κόσμου*. Αθήνα: Εκδόσεις Καρακώτσογλου.
- Winckelmann, J. (2010). *Ιστορία της Αρχαίας Τέχνης. Η τέχνη των ανατολικών λαών, των Ετρούσκων, των Ελλήνων και των Ρωμαίων* (μτφρ. Λ. Αναγνώστου). Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg.
- Wolfflin, H. (2006). *Βασικές έννοιες της ιστορίας της τέχνης. Το πρόβλημα της εξέλιξης του στίλ στη νεότερη τέχνη* (μτφρ. Φ. Κοκαβέσης). Αθήνα: Εκδόσεις Επίκεντρο.
- Wucius, W. (2009). *Αρχές και Μορφές Σχεδίου* (μτφρ. Τ. Πολίτης). Αθήνα: Εκδόσεις Ίων.
- Χάρος, Ο., Σπηλιόπουλος, Α., Ηλιακοπούλου, Β. & Τσιμιτάκης, Ν. (2023). *Οδηγός κατάρτισης. Ειδικότητα: «Ζωγραφική Τέχνη»*. Αθήνα: Κέντρου Ανάπτυξης Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΚΑΝΕΠ) της ΓΣΕΕ.
- Χρηστάκος, Ι. & Ηλιακοπούλου, Β. (2020). *Οδηγός Κατάρτισης «Ζωγραφική Τέχνη»*. Αθήνα: Γενική Γραμματεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης, Διά Βίου Μάθησης και Νεολαίας.
- Χρήστου, Χ. (1996). *Ελληνική τέχνη: Ζωγραφική του 20ού αιώνα*. Αθήνα: Εκδοτική Αθηνών.

B | Βιβλιογραφικές αναφορές σχετικές με τη μεθοδολογία ανάπτυξης των εκπαιδευτικών εγχειριδίων

Βαρβιτσιώτη, Ρ., Γούλας, Χρ., Θεοδωρή, Ελ., Καρατράσογλου, Ι., Μαρκίδης, Κ., Μπαμπανέλου, Δ. & Νάτσης, Π. (2022). *Πρότυπος Οδηγός Κατάρτισης*. Αθήνα: ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ.

Βαρβιτσιώτη, Ρ., Θεοδωρή, Ελ., Μαρκίδης, Κ. & Μπαμπανέλου, Δ. (2023). *Ανάπτυξη οριζόντιας εκπαιδευτικής μεθοδολογίας/Εκπαιδευτικός σχεδιασμός στο πεδίο της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης*. Αθήνα: ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ.

Βαρβιτσιώτη, Ρ., Θεοδωρή, Ελ., Μαρκίδης, Κ. & Μπαμπανέλου, Δ. (2023). *Πρότυπο Εκπαιδευτικό Εγχειρίδιο*. Αθήνα: ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ.

Βαρβιτσιώτη, Ρ., Θεοδωρή, Ελ., Μαρκίδης, Κ. & Μπαμπανέλου, Δ. (2023). *Πρότυπη Τράπεζα Θεμάτων*. Αθήνα: ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ.

Γενική Γραμματεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Διά Βίου Μάθησης. Τμήμα Σπουδών, Προγραμμάτων και Οργάνωσης Επαγγελματικής Κατάρτισης. (2020). *Οδηγοί σπουδών ειδικοτήτων ΙΕΚ του Ν. 4186/2013*. Ανακτήθηκε στις 5 Μαρτίου 2026 από: <https://gsvetlly.minedu.gov.gr/sxoles-anoteris-epaggelmatikis-katartisis-s-a-e-k/odigoi-katartisis-spoudon>

Γούλας, Χ. & Λιντζέρης, Π. (2017). *Διά Βίου Μάθηση, Επαγγελματική Κατάρτιση, Απασχόληση και Οικονομία: Νέα Δεδομένα, Προτεραιότητες και Προκλήσεις*. Αθήνα: ΙΜΕ/ΓΣΕΒΕΕ, ΙΝΕ/ΓΣΕΕ.

Γούλας, Χ., Μαρκίδης, Κ. & Μπαμπανέλου, Δ. (2021). *Πρότυπο ανάπτυξης εκπαιδευτικών υλικών του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ* [Εσωτερική έκδοση]. Αθήνα: Ινστιτούτο Εργασίας της Γενικής Συνομοσπονδίας Εργατών Ελλάδας.

Δημουλάς, Κ., Βαρβιτσιώτη, Ρ. & Σπηλιώτη, Χ. (2007). *Οδηγός Ανάπτυξης Επαγγελματικών Περιγραμμάτων*. Αθήνα: ΓΣΕΕ, ΣΕΒ, ΓΣΕΒΕΕ, ΕΣΕΕ.

ΙΝΕ/ΓΣΕΕ. (2021). *Νέα βίντεο παρουσίασης επαγγελμαμάτων* [Video]. Ανακτήθηκε από: <https://oasi.inegsee.gr/>

- Καραλής, Θ., Καρατράσογλου, Ι., Μαρκίδης, Κ., Βαρβιτσιώτη, Ρ., Νάτσης, Π. & Παπαευσταθίου, Κ. (2021). *Μεθοδολογικές προσεγγίσεις ανάπτυξης επαγγελματικών περιγραμμάτων και πλαισίων εκπαιδευτικών προδιαγραφών προγραμμάτων*. Αθήνα: ΙΝΕ/ΓΣΕΕ. Ανακτήθηκε στις 15 Μαρτίου 2022 από: https://www.inegsee.gr/wp-content/uploads/2021/07/Me8odologia_EP_Ebook.pdf
- Λευθεριώτου, Π. (χ.χ.). *Η Εκπαιδευτική Διεργασία στην Εκπαίδευση Ενηλίκων*. Αθήνα: Υπουργείο Εθνικής Παιδείας & Θρησκευμάτων, Γενική Γραμματεία Εκπαίδευσης Ενηλίκων.
- Cedefop. (2014). *Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση στη Ελλάδα: Συνοπτική Περιγραφή*. Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Cedefop. (2014). *Terminology of European Education and Training Policy: A Selection of 130 Key Terms* (2nd edition). Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Cedefop. (2018). *Skills forecast, trends and challenges to 2030*. DOI: 10.2801/4492TI-RF-18-002-EN-NISBN: 978-92-896-2712-2/12/2018.
- Kopnov, V. A., Shmurygina, O., Shchipanova, D., Dremina, M. A., Papaloizou, L., Orphanidou, Y. & Morevs, P. (2018). "Functional Analysis and Functional Maps of Qualifications in ECVET Context", in: *The Education and Science Journal*, 20(6), pp. 90-117. Retrieved from: https://www.researchgate.net/publication/326242379_Functional_Analysis_and_Functional_Maps_of_Qualifications_in_ECVET_Context
- Mansfield, B. & Schmidt, H. (2001). *Linking Vocational Education and Training Standards and Employment Requirements: An International Manual*. European Training Foundation. Retrieved June, 9, 2020, from: https://www.etf.europa.eu/sites/default/files/m/C12578310056925BC12571FE00473D6B_NOTE6UAEET.pdf
- Μπουραντάς, Δ. Κ. (2002). *Μάνατζμεντ, θεωρητικό υπόβαθρο, σύγχρονες πρακτικές*. Αθήνα: Εκδόσεις Μπένου.

Psifidou, I. (2009). "What learning outcome based curricula imply for teachers and trainers", in: *7th International Conference "Comparative Education and Teacher Training"* (June 29-July 3, 2009), vol. 7, pp. 183-188. Sofia, Bulgaria: Bureau for Educational Services.

Γ | Σχετική εθνική νομοθεσία

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σύσταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2006, σχετικά με τις βασικές ικανότητες της διά βίου μάθησης (2006/962/ΕΚ). Ανακτήθηκε στις 20 Ιουλίου 2026 από: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reco/2006/962/oj>

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σύσταση του Συμβουλίου της 22ας Μαΐου 2018 σχετικά με τις βασικές ικανότητες της διά βίου μάθησης (2018/C 189/01). Ανακτήθηκε στις 20 Ιουλίου 2026 από: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)&from=PL](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604(01)&from=PL)

Νόμος υπ' αρ. 4763/2020 «Εθνικό σύστημα επαγγελματικής εκπαίδευσης, κατάρτισης και διά βίου μάθησης, ενσωμάτωση στην ελληνική νομοθεσία της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/958 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 28ης Ιουνίου 2018 σχετικά με τον έλεγχο αναλογικότητας πριν από τη θέσπιση νέας νομοθετικής κατοχύρωσης των επαγγελματιών (ΕΕ L 173), κύρωση της Συμφωνίας μεταξύ της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Κυβέρνησης της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας για το Ελληνογερμανικό Ίδρυμα Νεολαίας και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 254/Α/21-12-2020).

Υπ' αρ. ΦΒ7/108652/Κ3 Απόφαση Υπουργών Ανάπτυξης και Επενδύσεων – Παιδείας και Θρησκευμάτων – Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων «Πλαίσιο Ποιότητας Μαθητείας» (ΦΕΚ 4146/Β/9-9-2021).

Υπ' αρ. Κ5/97484 Απόφαση Υπουργών Οικονομικών – Ανάπτυξης και Επενδύσεων – Παιδείας και Θρησκευμάτων – Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων – Υγείας «Πρακτική άσκηση σπουδαστών Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης αρμοδιότητας Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων» (ΦΕΚ 3938/Β/26-8-2021).

Υπ' αρ. Κ1/118932/2017 Απόφαση Υπουργών Οικονομίας και Ανάπτυξης – Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων – Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Υγείας «Ρύθμιση θεμάτων επιδότησης και ασφάλισης της Μαθητείας των σπουδαστών των δημόσιων και ιδιωτικών Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ) και Σχολών Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΣΕΚ)» (ΦΕΚ 2440/Β/18-7-2017).

Υπ' αρ. Κ1/54877/2017 Απόφαση Υπουργού Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων
«Τροποποίηση του Κανονισμού λειτουργίας Ινστιτούτων Επαγγελματικής
Κατάρτισης (ΙΕΚ) που υπάγονται στη Γενική Γραμματεία Διά Βίου Μάθησης
(ΓΓΔΒΜ)» (ΦΕΚ 1245/Β/11-4-2017).

Υπ' αρ. 5954/2014 Απόφαση Υφυπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων
«Κανονισμός Λειτουργίας Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ)
που υπάγονται στη Γενική Γραμματεία Διά Βίου Μάθησης (ΓΓΔΒΜ)»
(ΦΕΚ 1807/Β/2-7-2014).

Υπ' αρ. 110998/2006 Απόφαση Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών – Εθνικής
Παιδείας και Θρησκευμάτων – Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας
«Πιστοποίηση Επαγγελματικών Περιγραμμάτων» (ΦΕΚ 566/Β/8-5-2006).

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΩΝ

Συντακτική ομάδα

Ρένα Βαρβιτσιώτη

Ελένη Θεοδωρή

Κωνσταντίνος Μαρκίδης

Δέσποινα Μπαμπανέλου

Επιμέλεια σύνταξης

Δέσποινα Μπαμπανέλου

Το εκπαιδευτικό εγχειρίδιο συντάχθηκε στο πλαίσιο της Πράξης με τίτλο «Διαμόρφωση οδηγών κατάρτισης και εκπαιδευτικών εγχειριδίων Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης (IEK)» με κωδικό ΟΠΣ (MIS) 5069281 μέσω του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση 2014-2020» που συγχρηματοδοτείται από την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο-Ε.Κ.Τ.).

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

